Håndbogsrel 2

KØBELOVUDVALGET

BETÆNKNING

OM

FORBRUGERKØB

DET JURIDISKE LABORATORIUM VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
Nr. 2

Betænkning nr. 845

1978

ISBN 87-503-2504-3
Ju 00-55 bet.

Indholdsfortegnelse

Kapitel I:

Udvalgets arbejde og sammensætning 5

Kapitel II:

Almindelige bemærkninger om køberetten samt et resumé af udvalgets forslag 8

1. Behovet for en revision af reglerne om forbrugerkøb 8
2. Udformningen af reglerne om forbrugerkøb 10
3. Resumé af udvalgets forslag 11

Kapitel III:

Hovedpunkterne i udvalgets forslag 15

1. Definition af forbrugerkøb 15
2. Salgsgenstandens pris m. v. 19
3. Leveringsstedet 20
4. Forsinkelse med salgsgenstandens levering m. v. 22
   A. Køberens beføjelser 22
   B. Forsinkelsesreglernes fravigelighed m. v. 24
5. Mangler ved salgsgenstanden 26
   A. Urigtige oplysninger om salgsgenstanden 26
   B. Undladt varedeklaration m. v. 28
   C. Varers farlighed 29
   D. Almindelig definition af mangler 31
6. Køberens adgang til at kræve afhjælpning af mangler 33
7. Sælgerens ret til at foretage afhjælpning eller omlevering 36
8. Erstatning for mangler 39
9. Reklamation over mangler 41
10. Mangelsbeføjelsernes fravigelighed 43
11. Forbrugerens stilling i forhold til producenter, importører og andre tidligere salgsled 47
    A. Garanti ikke givet 48
    B. Garanti afgivet af et tidligere salgsled 49

Kapitel IV:

Udkast til lov om ændring af købeloven (Forbrugerkøb) 51

Bemærkninger til lovudkastet 54

Bilag

1: Lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb, som ændret ved lov nr. 409 af 30. november 1965, lov nr. 212 af 24. april 1973, § 5 i lov nr. 299 af 8. juni 1977 og § 10 i lov nr. 638 af 21. december 1977 89

2: Den svenske konsumentkøbelov (konsumentköplag, SFS 1973 : 877) 98
3: Norsk lov nr. 36 af 14. juni 1974 om ændringer i kjøpsloven 24 mai 1907, nr. 2, særlig med sikte på forbrukervern 103
4: Kapitel 5 i den finske lov om forbrugerbeskyttelse (Konsumentskyddslag nr. 38 af 20. januar 1978) 106
5: Udvalgets udkast til nye almindelige regler om køb 108
om forbrugerens retsstilling og retsbeskyttelse 116
6: Kapitel VII-XI i Forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975)
De i bilag 6 i parentes angivne sidetal refererer til sidetallene i Forbrugerkommissionens betænkning III.

Kapitel I.
Udvalgets arbejde og sammensætning.

De almindelige regler om køb findes i lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb med senere ændringer. Købeloven er optaget som bilag 1 til betænkningen. Loven bygger på et udkast, der er udarbejdet af en skandinavisk kommission. I Sverige og Norge blev der i henholdsvis 1905 og 1907 gennemført love, som kun på enkelte punkter afveg fra den danske købelov. I Finland er der derimod ikke gennemført en købelov, men de regler om køb, som har dannet sig i Finland på grundlag af retspraksis, svarer i det store og hele til reglerne i de skandinaviske købelove.

I 1961 blev der i Finland nedsat et udvalg med den opgave at udarbejde et forslag til en købelov. På et nordisk justitsministermøde i januar 1962 blev det besluttet, at de øvrige nordiske lande skulle udpege sagkyndige til at følge arbejdet i det finske udvalg og stå til rådighed med oplysninger om retsstillingen i deres respektive hjemlande. De sagkyndige skulle endvidere i forbindelse med arbejdet i det finske udvalg overveje, om der var grund til at foreslå ændringer i deres hjemlandes købelove. Som danske sagkyndige udpegede justitsministeriet ved skrivelse af 13. juli 1962 professor, dr. jur. A. Vinding Kruse og byretsdommer, nuværende højesteretsdommer Erik Bjerregaard. I de følgende år fulgte de sagkyndige arbejdet i det finske udvalg og deltog i en række nordiske møder. De deltog endvidere som danske delegerede i en international konference i april 1964 i Haag, hvor der blev afsluttet to konventioner om ensartede købe- og aftalelove for internationale køb.

I 1967 blev det besluttet at reorganisere det nordiske købelovsarbejde. Baggrunden herfor var, at de nordiske forbrugerorganisationer med henblik på en styrkelse af forbrugernes retsstilling havde fremsat ønske om en række ændringer af reglerne om køb. De på Haager-konferencen i 1964 afsluttede konventioner aktualiserede også spørgsmålet om en revision af købeloven.

I skrivelse af 16. juni 1967 anmodede justitsministeriet professor A. Vinding Kruse og dommer Erik Bjerregaard om at overveje behovet for en revision af købelovgivningen under særlig hensyntagen til Haager-konventionerne og de nævnte henvendelser fra forbrugerorganisationerne. Justitsministeriet anmodede endvidere om en udtalelse om, hvilken stilling Danmark burde tage til Haager-konventionerne. I Sverige blev de udpegede sagkyndiges mandat ligeledes udvidet, og i Norge blev der nedsat et udvalg med repræsentanter for erhvervslivet og forbrugerne.

Efter at justitsministeriet i 1967 havde modtaget en henvendelse fra en række erhvervsorganisationer om en forhøjelse af den dagældende morarentesats på 5-6 pct. p. a., anmodede justitsministeriet ved skrivelse af 18. marts 1968 udvalget om at overveje en ændring af lovgivningens regler om morarenter forud for den øvrige revision af købelovgivningen.

I maj 1969 afgav udvalget indstilling om, hvilken holdning Danmark bør tage til Haager-konventionerne om ensartede købe- og aftalelove for internationale køb.

I juli 1972 afgav udvalget betænkning om morarenter (nr. 652/1972). Betænkningen indeholdt dels forslag om en forhøjelse af de hidtidige forholdsvis lave morarentesatser til en årlig rente, der svarer til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct., og dels forslag om nye regler om, fra hvilket tidspunkt der skal betales morarenter. Den af udvalget foreslåede forhøjelse af morarenten er gennemført ved lov nr. 212 af 26. april 1973 om ændring af købeloven,

forsikringsaftaleloven og gældsbrevsloven. Udvalgets øvrige forslag i betænkningen om morarenter har endvidere i et vist omfang dannet grundlag for reglerne i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m. v.

Det videre arbejde med en revision af købelovgivningen blev tilrettelagt således, at udvalget først behandlede problemerne i forbindelse med de almindelige køberetlige regler i samarbejde med de øvrige nordiske købelovudvalg, mens udvalgets overvejelser vedrørende de særlige spørgsmål i forbindelse med forbrugerkøb blev stillet i bero. Baggrunden herfor var, at handelsministeriet i december 1969 havde nedsat forbrugerkommissionen med repræsentanter for erhvervslivet og forbrugerorganisationerne. Kommissionen fik bl. a. til opgave at gennemgå såvel den offentligretlige som den civilretlige lovgivning med henblik på at foretage en samlet vurdering af forbrugernes stilling som grundlag for udformningen af en tidssvarende forbrugerpolitik. Kommissionen skulle således bl. a. fremkomme med forslag til nye regler om forbrugerkøb.

I september 1974 indtrådte nuværende afdelingschef i justitsministeriet N. Pontoppidan som medlem af udvalget.

Forhandlingerne mellem de nordiske købelovudvalg om en almindelig revision af købeloven blev afsluttet i september 1975. Det lykkedes at nå til enighed om et i det væsentlige fælles dansk, norsk og svensk udkast. Det danske udkast er optrykt som betænkningens bilag 5. De svenske og norske udvalg har i 1976 afgivet betænkninger om nye købelove (SOU 1976 : 66 og NOU 1976 : 34).

Det finske udvalg afgav allerede i 1972 betænkning med et købelovudkast (Kommittébetänkande 1973 : 12), men en arbejdsgruppe har senere udarbejdet et revideret forslag til en finsk købelov (Lagstiftningsavdelningens vid justitieministeriet publikation 13/1977). Bortset fra, at forslaget følger en anden systematik, svarer det i det væsentlige til de øvrige nordiske udvalgs udkast. Forbilledet for systematikken i det finske forslag er bl. a. et udkast til en ny konvention om internationale køb, der er udarbejdet af FN's kommission for international handelsret (UNCITRAL).

Arbejdet med en reform af købeloven med henblik på en øget forbrugerbeskyttelse er forløbet anderledes i de øvrige nordiske lande end i Danmark. I Norge og Sverige blev det således i 1971 besluttet, at købelovudvalgene skulle give spørgsmålene i forbindelse med forbrugerkøb prioritet forud for den øvrige del af arbejdet med en revision af købeloven. I Sverige afgav den købelovsagkyndige, professor Jan Hellner, i april 1972 en betænkning med udkast til en særlig forbrugerkøbelov - konsumentköplag (SOU 1972 : 28). Konsumentköplagen blev gennemført i 1973 (SFS 1973 : 877) og trådte i kraft den 1. januar 1974. Konsumentköplagen er optrykt som betænkningens bilag 2. I 1977 er der i Sverige udpeget en sagkyndig, der skal overveje, om der er behov for ændringer i konsumentkøbeloven.

I Norge afgav købelovudvalget, der havde højesteretsdommer Karsten Gaarder som formand, i december 1972 en indstilling med udkast til ændringer i købeloven for så vidt angår forbrugerkøb. På grundlag af udvalgets indstilling udarbejdede justisdepartementet et lovforslag om ændringer i købeloven, særlig med sigte på forbrugerbeskyttelse (Ot.prp. nr. 25 (1973-74)). De foreslåede ændringer af købeloven blev vedtaget og trådte i kraft den 1. januar 1975, jfr. lov nr. 36 af 14. juni 1974. Ændringsloven er optaget som betænkningens bilag 3.

I Finland udarbejdede justitieministeriet 1975-77 et forslag til en forbrugerbeskyttelseslov. Forslaget blev vedtaget og træder i kraft den 1. september 1978, jfr. Konsumentskyddslag nr. 38 af 20. januar 1978. Lovens kap. 5 om sælgerens ansvar ved køb af forbrugsvarer er optaget som betænkningens bilag 4.

I Danmark afgav forbrugerkommissionen i 1975 betænkning III om forbrugerens retsstilling og retsbeskyttelse (nr. 738/1975). Betænkningen indeholder en lang række rekommandationer om ændringer i købeloven. Disse henstillinger er rettet til justitsministeriet, og de forudsættes af forbrugerkommissionen viderebehandlet i købelovudvalget. Forbrugerkommissionens forslag vedrørende købelovgivningen er enstemmige og er således tiltrådt af repræsentanter fra såvel forbrugerorganisationerne som erhvervslivet. De afsnit i forbrugerkommissionens betænkning, der vedrører købelovgivningen, er optaget som bilag 6 til denne betænkning.

Ved skrivelse af 17. september 1975 anmodede justitsministeriet udvalget om at behandle de særlige spørgsmål i forbindelse med forbrugerkøb forud for de videre overvejelser om en almindelig revision af købeloven. Justitsministeriet anmodede udvalget om at lade forbrugerkommissionens henstillinger indgå i overvejelserne.

Udvalget har i overensstemmelse hermed ved overvejelserne om en revision af reglerne om forbrugerkøb taget udgangspunkt i de forslag, hvorom der i forbrugerkommissionen er opnået enighed, jfr. kapitel III. Udvalgets forslag med bemærkninger findes i kapitel IV. Et *resumé af forslagene* er optaget i kapitel II, se side 11 ff.

Udvalgets sekretariat består af universitetslektor Børge Dahl og fuldmægtig i justitsministeriet Christian Trønning. Børge Dahl blev udpeget ved skrivelse af 25. juni 1974. Christian Trønning har fungeret som sekretær siden d. 11. oktober 1976.

København i april 1978.

A. Vinding Kruse
(formand)

Erik Bjerregaard

Niels Pontoppidan

Børge Dahl

Christian Trønning

Kapitel II.
Almindelige bemærkninger om køberetten samt et resumé af udvalgets forslag.

1. Behovet for en revision af reglerne om forbrugerkøb.

Købeloven fra 1906 gælder for alle køb, bortset fra køb af fast ejendom. Loven gælder således både for køb mellem erhvervsdrivende og forbrugerkøb. I et meget begrænset omfang er reglerne dog forskellige for de to typer køb. På enkelte punkter, hvor loven pålægger køberen pligter, er disse således lempeligere for købere i forbrugerkøb og andet civilkøb end for købere i handelskøb. Købeloven finder kun anvendelse, hvis ikke andet er aftalt eller følger af handelsbrug eller anden sædvane, jfr. lovens § 1, stk. 1.

De meget væsentlige ændringer i samfundet, som er sket siden købelovens gennemførelse for mere end 70 år siden, gør det påkrævet at overveje, om den retlige regulering af forholdet mellem den erhvervsdrivende sælger og den private køber, som er fastlagt i købeloven, er tilfredsstillende ud fra nutidens forhold. Som karakteristiske træk i udviklingen kan peges på følgende:

Den væsentlige stigning i levestandarden har medført en tilsvarende kraftig forøgelse af antallet af køb og af værdien af det købte. Antallet af produkter, der udbydes til salg, er også steget betydeligt, og det er som følge heraf blevet vanskeligere for køberne at orientere sig på markedet.

Der er endvidere sket en kraftig koncentration af virksomhederne i detailleddet, og bl. a. i forbindelse hermed er der oprettet et stort antal selvbetjeningsforretninger. De udbudte varer er i videre omfang end tidligere masseproducerede og færdigemballerede, og information om varerne på indpakningen, i annoncer, brochurer og brugsanvisninger hidrører ofte ikke fra sælgeren, men fra tidligere salgsled, som f. eks. producenten eller importøren.

Ved køb af genstande af en vis værdi forekommer det hyppigt, at købelovens regler fraviges ved, at der træffes særlig aftale om retsforholdet mellem sælgeren og køberen. Mange sælgere anvender således standardformularer, f. eks. slutsedler eller garantibeviser. Disse formularer er ofte udarbejdet af sælgeren eller dennes brancheorganisation, og de indeholder som følge heraf ikke sjældent vilkår, som begrænser køberens mulighed for at udøve de beføjelser, som tilkommer ham efter købeloven. Køberne har i almindelighed meget ringe muligheder for at påvirke indholdet af standardformularer. Valget står for dem mellem at akceptere vilkårene i formularen eller afstå fra at købe. Ofte undlader forbrugerne i øvrigt at gennemlæse formularerne, fordi det er uoverkommeligt, og fordi vilkårene opleves som normale og dermed akceptable. Læser de formularen igennem, vil de ikke sjældent være ude af stand til at overskue vilkårenes rækkevidde.

Efter købeloven har køberen ikke adgang til at kræve, at sælgeren afhjælper mangler ved salgsgenstanden. Ved køb af bl. a. biler, fjernsyn og andre teknisk komplicerede og varige forbrugsgoder har køberne imidlertid behov for at få rettet evt. fejl ved det købte, og i praksis forekommer det da også hyppigt, at sælgeren eller producenten eller et andet tidligere salgsled i forbindelse med købet påtager sig en pligt til at afhjælpe eventuelle mangler.

Købelovens regler om forbrugerkøb må på trods af det anførte i det store og hele også i dag karakteriseres som tilfredsstillende. Det må dog anses for påkrævet at beskytte forbrugerne mod, at de ved standardkon-

trakter eller andre aftaler fratages de rettigheder, som tilkommer dem efter loven.

I de senere år er der gennemført såvel offentligretlig som civilretlig lovgivning med det formål at beskytte forbrugerne mod kontraktsvilkår, der stiller dem urimeligt ringe. På grundlag af § 1 i markedsføringsloven af 1974, hvorefter der ikke i erhvervsvirksomhed må foretages handlinger, der strider mod god markedsføringsskik, kan der således nedlægges forbud mod anvendelse af kontraktsvilkår, der må anses for urimelige. Forbudssagen kan rejses af forbrugerombudsmanden. Overtræder den erhvervsdrivende forbudet, vil han kunne straffes. Er der indgået en aftale, der forringer den retsstilling, som købeloven giver køberen i et forbrugerkøb, vil aftalen endvidere efter den i 1975 gennemførte generalklausul i aftalelovens § 36 kunne tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre aftalen gældende.

Den beskyttelse, der følger af markedsføringsloven og aftalelovens § 36, overflødiggør dog efter udvalgets mening ikke yderligere regler til værn for køberen i forbrugerkøb. Det skyldes for så vidt angår markedsføringsloven bl. a., at de ressourcer, der står til forbrugerombudsmandens rådighed, sætter forholdsvis snævre rammer for hans mulighed for at gribe ind over for den mangfoldighed af kontrakter, der anvendes. Med hensyn til aftalelovens § 36 bemærkes, at det vil kunne være vanskeligt at vurdere, om en konkret aftale vil kunne tilsidesættes på grundlag af reglen, da den har karakter af en generalklausul. Det vil derfor i vidt omfang være en forudsætning for reglens anvendelse på aftaler vedrørende forbrugerkøb, at der under en retssag eller en sag, der behandles af forbrugerklagenævnet eller et andet klagenævn, tages stilling til, hvorvidt aftalen er urimelig. Gennemslagskraften af aftalelovens § 36 må som følge heraf ikke overvurderes.

Efter det anførte må det for så vidt angår forbrugerkøb anses for nødvendigt, at der ved siden af markedsføringsloven og aftalelovens § 36 gennemføres regler om køberens retsstilling, der ikke ved aftale kan fraviges til skade for ham. Dette var der også enighed om i forbrugerkommissionen. Udformningen af de ufravigelige regler drøftes nedenfor under 2. Med hensyn til terminologien bemærkes, at udtrykket »ufravigelig« i det følgende i betænkningen benyttes i betydningen, at den regel, der foreslås gjort ufravigelig, ikke ved aftale eller på anden måde kan fraviges til skade for køberen.

Herudover er der efter udvalgets opfattelse behov for visse ændringer i købelovens enkelte regler.

Navnlig bør der - i overensstemmelse med det foran anførte og forbrugerkommissionens forslag - gennemføres en adgang for køberen til at kræve, at sælgeren afhjælper mangler ved salgsgenstanden, medmindre dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe.

Endvidere bør forbrugeren over for sælgeren have adgang til at påberåbe sig tidligere salgsleds oplysninger om salgsgenstanden i annoncer m. v., og har f. eks. en producent i forbindelse med købet påtaget sig at afhjælpe evt. mangler, bør køberen kunne reklamere over en mangel såvel til sælgeren som til producenten med virkning for begge. Udvalget foreslår derfor en række særregler for forbrugerkøb.

Ved overvejelserne af de foreslåede regler for forbrugerkøb, herunder forslagene om, at reglerne i et vist omfang gøres ufravigelige, har udvalget været opmærksom på, at en forbedring af forbrugernes retsstilling vil kunne medføre en forøgelse af sælgernes omkostninger, som i kraft af prisforhøjelser vil blive overvæltet på forbrugerne i almindelighed. Efter udvalgets opfattelse er der imidlertid ikke grund til at tro, at en gennemførelse af de foreslåede regler vil betyde nogen særlig omkostningsforøgelse for erhvervsdrivende, der i dag afslutter køb i overensstemmelse med købelovens regler, og som afhjælper eventuelle mangler ved salgsgenstanden. At forslaget for andre erhvervsmæssige sælgere vil kunne medføre forøgede omkostninger, der kan give sig udslag i prisforhøjelser, taler efter udvalgets mening ikke imod en gennemførelse af forslaget. Prisforhøjelsen - der i det overvejende antal tilfælde må antages at være af forholdsvis underordnet betydning - vil være udtryk for en fordeling af risikoen for, at sælgeren ikke opfylder købet behørigt men f. eks. leverer en mangelfuld genstand. Det må anses for ønskeligt, at forslaget medfører en sådan risikofordeling, og således sikrer, at den

enkelte køber ikke må bære tabet ved, at genstanden f. eks. viser sig at lide af en mangel.

En del af de særregler, som foreslås for forbrugerkøb, er efter udvalgets mening egnede til anvendelse også i handelskøb. Udvalget har alligevel ikke på nuværende tidspunkt fundet det hensigtsmæssigt at fremlægge forslag om, at de nævnte regler også skal gælde for andre køb end forbrugerkøb. -Det skyldes navnlig hensynet til ikke at forsinke færdiggørelsen af arbejdet med forbrugerkøb. Hertil kommer, at behovet for ændringer typisk er betydelig mindre påtrængende ved køb mellem erhvervsdrivende end i forbrugerkøb, bl. a. fordi den erhvervsdrivende køber normalt har bedre mulighed for at varetage sine interesser i forbindelse med købets afslutning end forbrugerne. Endelig vil det af tekniske grunde være mest hensigtsmæssigt at fremlægge et samlet forslag til den almindelige revision af købeloven. På et enkelt punkt (forslag om at forlænge den absolutte reklamationsfrist vedrørende mangler ved salgsgenstanden fra 1 til 2 år) har spørgsmålet om at udstrække forslaget til at gælde for køb i almindelighed dog givet anledning til særlige overvejelser. Der henvises herom til side 43.

2. Udformningen af reglerne om forbrugerkøb.

a. Som nævnt ovenfor må det anses for nødvendigt, at der for forbrugerkøb gennemføres ufravigelige regler om køberens retsstilling.

I Sverige er de gennemførte ufravigelige regler optaget i en særlig konsumentkøbelov. Reglerne stiller på de fleste punkter forbrugerne mindre gunstigt, end de er stillet efter den almindelige købelovs regler. Er der intet aftalt mellem køber og sælger, gælder imidlertid ifølge konsumentkøbelovens § 2 den almindelige købelov, i det omfang dens regler er gunstigere for køberen end konsumentkøbelovens regler. Konsumentkøbeloven angiver således kun det minimum af rettigheder, som forbrugeren ikke kan berøves ved aftale.

I Norge er reglerne om forbrugerkøb derimod indarbejdet i den almindelige købelov, hvis bestemmelser om forsinkelse med salgsgenstandens levering og om mangler med enkelte undtagelser er gjort ufravigelige i forbrugerkøb. De ufravigelige norske regler om forbrugerkøb gælder således i modsætning til de tilsvarende svenske regler også i tilfælde, hvor der intet særligt er aftalt. De ufravigelige regler i kapitel 5 i den finske forbrugerbeskyttelseslov om sælgerens ansvar ved køb af forbrugsvarer gælder ligesom de norske regler også, såfremt intet særligt er aftalt.

Hovedspørgsmålet i forbindelse med udformningen af danske regler om forbrugerkøb er, hvilket beskyttelsesniveau der skal vælges. Hvis købelovens almindelige regler om forsinkelse og mangler samt de supplerende regler, som udvalget foreslår for forbrugerkøb, gøres ufravigelige, er det udtryk for et forholdsvist højt beskyttelsesniveau. Gennemføres der et dobbeltsporet system som det svenske, hvor minimumsreglerne på de fleste punkter stiller forbrugerne ringere, end de er stillet, hvis intet er aftalt, er det udtryk for en mindre vidtgående beskyttelse.

Spørgsmålet om, hvilket beskyttelsesniveau der skal vælges, kan imidlertid efter udvalgets mening ikke besvares generelt. Det bør punkt for punkt vurderes, hvilke rettigheder det er påkrævet og af hensyn til sælgerne forsvarligt at sikre forbrugerne. Flere grunde taler dog for, at man - som i Norge - som udgangspunkt fastlægger beskyttelsesniveauet i overensstemmelse med de regler, som gælder, såfremt intet særligt er aftalt. Et dobbeltsporet system som det svenske er således på grund af det forholdsvis komplicerede samspil mellem de almindelige regler og minimumsreglerne vanskeligt at overskue. Mange vil f. eks. nok gøre sig skyldig i den misforståelse, at minimumsreglerne er udtryk for, hvad der gælder, hvis intet særligt er aftalt. Hertil kommer, at der er grund til at antage, at systemet vil medføre, at sælgere i vidt omfang i standardkontrakter eller købeaftaler i øvrigt vil gengive eller henvise til minimumsreglerne, således at disse, i strid med hvad der tilsigtes med lovgivningen, bliver de sædvanligt gældende.

Udvalget har som følge af det anførte i sine overvejelser om reglernes fravigelighed taget udgangspunkt i de almindelige regler om forbrugerkøb. Udvalgets hovedsynspunkt har været, at de almindelige regler bør være ufravigelige i det omfang, de må anses for at være udtryk for en passende afvejning af

hensynene til sælger og køber. Man har dog i hvert enkelt tilfælde, hvor det er skønnet påkrævet at gennemføre en beskyttelsesregel. nøje overvejet, hvorvidt det ville være for strengt for sælgerne at gøre den almindelige regel ufravigelig, med henblik på i givet fald i en undtagelsesregel at angive, i hvilket omfang særaftaler kunne tillades.

Som det vil fremgå af det følgende, er udvalget efter en gennemgang af de almindelige regler nået til, at en stor del af reglerne om køberens beføjelser i tilfælde, hvor salgsgenstanden leveres for sent eller er mangelfuld, bør gøres ufravigelige i forbrugerkøb. Udvalget har fundet, at der ikke er behov for undtagelsesregler om, at visse af de nævnte bestemmelser kan fraviges ved aftale i nærmere bestemt omfang. Det skal tilføjes, at det udgangspunkt, som udvalget har taget i sine overvejelser vedrørende udformningen af de ufravigelige regler, er i overensstemmelse med de synspunkter, som forbrugerkommissionen i betænkning **III** side 56 anfører vedrørende spørgsmålet om gennemførelse af ufravigelige regler om køberens mangelsbeføjelser.

b. Med hensyn til den lovtekniske fremgangsmåde, som bør anvendes ved udarbejdelsen af regler om forbrugerkøb, har udvalget drøftet flere muligheder. Udvalget har således overvejet, om der burde udarbejdes et forslag til en selvstændig forbrugerkøbelov, som for så vidt angår disse køb helt skulle træde i stedet for den almindelige købelov. En sådan forbrugerkøbelov måtte indeholde såvel fravigelige som ufravigelige regler. Ved at arbejde med en »udtømmende« lov ville det være muligt på hensigtsmæssig måde at foretage en dybtgående justering af reglerne om forbrugerkøb. Som nævnt er de gældende regler i købeloven imidlertid efter udvalgets vurdering i det store og hele fortsat anvendelige også i forbrugerkøb. Som følge heraf ville en selvstændig lov i vidt omfang blive enslydende med den almindelige købelov. Det betydelige antal regler, som loven måtte indeholde, ville endvidere gøre det vanskeligt at overskue, på hvilke punkter reglerne om forbrugerkøb afveg fra de almindelige regler. Under hensyn hertil har udvalget foretrukket at indarbejde særreglerne om forbrugerkøb i den almindelige købelov.

Udvalget foreslår, at særreglerne for forbrugerkøb placeres samlet i et nyt kapitel i slutningen af købeloven. Som et alternativ til denne ordning har udvalget overvejet at placere særreglerne for forbrugerkøb blandt lovens øvrige bestemmelser på det sted, hvor de systematisk hører hjemme. Der vil være visse fordele forbundet med en sådan ordning, men udvalget har tillagt det afgørende vægt, at særreglerne, som må antages at få væsentlig større praktisk betydning i forbrugerkøb end købelovens øvrige bestemmelser, vil blive forholdsvis lette at overskue, hvis de placeres i et særligt kapitel. Med hensyn til begrundelsen for den valgte placering henvises i øvrigt til kapitel IV side 60.

3. Resumé af udvalgets forslag.

1°. Udvalget stiller forslag om en række nye særregler om forbrugerkøb samt om, at en del af de gældende regler i købeloven gøres ufravigelige i forbrugerkøb. At en regel er ufravigelig betyder efter den terminologi, der benyttes i betænkningen, at den ikke kan fraviges til skade for køberen. Særreglerne for forbrugerkøb foreslås placeret i et nyt kapitel i slutningen af købeloven.

2°. En definition af forbrugerkøb foreslås optaget som en ny § 4 a i købeloven. Forbrugerkøb defineres som køb, der foretages af en køber hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og sælgeren vidste eller burde vide dette. Bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb, skal påhvile sælgeren. Efter forslaget anses erhvervsdrivendes køb af driftsinventar og driftsmateriel til deres virksomhed således ikke for at være forbrugerkøb. Den foreslåede afgrænsning af forbrugerkøb svarer til de definitioner af forbrugerbegrebet, der er indeholdt i lov om renter ved forsinket betaling m. v. og lov om visse forbrugeraftaler (dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser).

3°. Et køb, der afsluttes ved aftale mellem to privatpersoner, er efter det anførte ikke et forbrugerkøb. Det foreslås dog, at et køb fra en privat sælger af en genstand, der hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig

anvendelse for køberen, f. eks. en brugt bil til privat brug, skal anses for at være et forbrugerkøb, hvis købet er afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende. Endvidere foreslås det, at de forpligtelser, der påhviler sælgeren i et sådant køb, også skal påhvile den erhvervsdrivende, der har afsluttet eller formidlet købet (lovudkastets § 4 a, stk. 2, 2. pkt.). Den erhvervsdrivende, der optræder som mellemmand, har således efter forslaget bl. a. pligt til at afhjælpe evt. mangler, jfr. nedenfor. For at et køb kan anses for afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende, må det kræves, at den erhvervsdrivende har optrådt aktivt i forbindelse med købets afslutning.

4°. Efter købelovens § 5 skal køberen, hvis prisen for salgsgenstanden ikke er aftalt, betale, hvad sælgeren forlanger, for så vidt den krævede pris ikke kan anses for ubillig. Da det efter udvalgets opfattelse må anses for mindre rimeligt, at sælgeren i visse tilfælde kan kræve den højeste pris, der ikke kan anses for ubillig, foreslås § 5 i forbrugerkøb erstattet med en regel, hvorefter køberen, hvis prisen ikke er aftalt, skal betale, hvad der må anses for rimeligt. Ved afgørelsen heraf skal der tages hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt. (§ 72 i lovudkastet).

5°. Med hensyn til leveringsstedet foreslås det, at levering i alle tilfælde, hvor sælgeren skal sende salgsgenstanden, først skal anses for sket, når genstanden er kommet i køberens besiddelse. Forslaget vil bl. a. medføre, at forbrugerne fremover ikke i de såkaldte forsendelseskøb i tillæg til købesummen skal betale transportomkostninger, medmindre dette særligt er aftalt. (§ 73 i lovudkastet).

6°. Den gældende regel i købelovens § 17, stk. 2, hvorefter køberen, hvis købet angår en bestemt genstand, som skal afhentes af ham, under visse betingelser bærer risikoen for genstandens hændelige undergang eller forringelse fra det tidspunkt, hvor den kan hentes, foreslås ophævet i forbrugerkøb. Virkningen af forslaget bliver, at køberen i almindelighed først vil komme til at bære risikoen fra det tidspunkt, hvor levering har fundet sted. (§ 1 a, stk. 3, i lovudkastet).

7°. Med hensyn til køberens retsstilling, hvis salgsgenstanden ikke leveres i rette tid, foreslås den gældende regel om, at køberen kan hæve købet, hvis der indtræder en væsentlig forsinkelse, gjort ufravigelig i forbrugerkøb. Endvidere foreslås der for forbrugerkøb indført en ny ufravigelig fristregel. Efter denne kan køberen hæve købet, såfremt sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid. Ved at rette et påkrav til sælgeren vil køberen ikke sjældent kunne afkorte den periode, i hvilken han har pligt til at afvente levering. Fastsætter han en bestemt frist for levering, vil han endvidere på forhånd kunne få klarhed over, på hvilket tidspunkt han opnår ret til at hæve købet. (Lovudkastets § 74, stk. 2, 1.pkt.).

8°. For at hindre omgåelse af de ufravigelige forsinkelsesregler ved anvendelse af aftalevilkår, der giver sælgeren ret til at udskyde leveringstiden, foreslår udvalget, at køberen, såfremt sælgeren har benyttet sig af sin ret efter et sådant vilkår, skal kunne hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden rimelig tid. Køberen kan også i disse tilfælde fastsætte en bestemt frist for leveringen. (§ 75 i lovudkastet).

9°. Med hensyn til spørgsmålet om, i hvilke tilfælde salgsgenstanden må anses for mangelfuld i forbrugerkøb, foreslår udvalget dels nogle specielle regler og dels en almindelig mangelsdefinition. (Lovudkastets § 76).

Salgsgenstanden skal for det første anses for mangelfuld, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden. Det gælder uanset, om oplysningen er meddelt køberen ved købets afslutning eller har været indeholdt i en annonce eller en brochure, der er kommet til køberens kundskab. Forslaget vil bl. a. medføre, at køberen i forhold til sælgeren vil kunne påberåbe sig en urigtig oplysning f. eks. i en annonce, der hidrører fra en producent eller et andet tidligere salgsled. Det gælder, selv om sælgeren hverken vidste el-

ler burde vide, at oplysningen var urigtig. Reglen om køberens adgang til at påberåbe sig urigtige oplysninger foreslås gjort ufravigelig.

Salgsgenstanden skal endvidere anses for mangelfuld, hvis den ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for skade på person. Reglen herom foreslås også gjort ufravigelig, således at køberen kan gøre mangelsbeføjelser gældende mod sælgeren, selv om han ved købets afslutning er blevet gjort bekendt med salgsgenstandens farlighed. Køberen vil. f. eks. ofte kunne hæve købet. Forslaget er begrundet i hensynet til at sikre forbrugerne mod varer, hvis anvendelse indebærer væsentlig fare for skade på legeme eller helbred.

Efter den almindelige definition, som udvalget foreslår, skal salgsgenstanden anses for mangelfuld, hvis den er af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den ifølge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være. Der må bl. a. antages at foreligge en mangel, hvis sælgeren ikke har opfyldt sin loyale oplysningspligt, d. v. s. forsømt at give køberen oplysning om fejl, som han kendte eller burde kende. Der er ikke med forslaget tilsigtet ændringer i forhold til det gældende mangelsbegreb, der bygger på retspraksis og handelssædvaner.

10°. Det forekommer ikke sjældent i forbrugerkøb, at sælgeren tager et generelt forbehold med hensyn til salgsgenstanden, idet den f. eks. sælges »som den er og forefindes«. Udvalget stiller forslag om en ufravigelig regel, der begrænser virkningerne af disse forbehold. Hovedprincippet er, at genstanden uanset det tagne forbehold skal anses for mangelfuld, hvis den er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med. Der foreligger ligeledes en mangel, hvis sælgeren har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller tilsidesat sin loyale oplysningspligt, eller hvis genstanden ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade. (§ 77 i lovudkastet).

11°. Med hensyn til køberens retsstilling i tilfælde, hvor salgsgenstanden lider af en mangel, foreslås de gældende regler i købelovens § 42, stk. 1, og § 43, stk. 1 og 2, gjort ufravigelige i forbrugerkøb. Reglerne vedrører køberens adgang til at kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen og beføjelsen til ved væsentlige mangler at hæve købet eller kræve omlevering.

12°. Efter købeloven har køberen ikke ret til kræve, at sælgeren afhjælper en mangel ved salgsgenstanden. I praksis er det imidlertid sædvanligt, at erhvervsmæssige sælgere påtager sig at afhjælpe mangler eller at sørge for, at afhjælpning sker hos producenten eller andre. Udvalget stiller på baggrund heraf forslag om, at der indføres en afhjælpningspligt for sælgeren i forbrugerkøb. Køberen skal dog ikke kunne stille krav om en reparation, hvis det vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe at sørge for udbedring af mangelen. Bevisbyrden for, at en afhjælpning vil medføre den angivne følge for sælgeren, påhviler ham. Kan køberen forlange afhjælpning, og har han fremsat krav herom, kan han holde købesummen tilbage. Afhjælper sælgeren ikke på køberens anmodning mangelen inden rimelig tid, kan han endvidere hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering. Han kan også lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, for så vidt dette kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger. (§ 78 i lovudkastet).

Reglerne om sælgerens afhjælpningspligt og om de beføjelser, der sikrer gennemførelsen af afhjælpningskrav, foreslås gjort ufravigelige.

13°. Efter købelovens § 49 kan sælgeren ved at foretage afhjælpning eller omlevering afværge, at køberen gør beføjelser gældende i anledning af en mangel, hvis afhjælpningen eller omleveringen kan ske inden udløbet af den tid, da køberen er pligtig at afvente levering, og rettelsen åbenbart ikke kan medføre omkostning eller ulempe for ham. Denne ret for sælgeren til at rette en mangel er meget snæver, og meget kunne da også efter udvalgets opfattelse tale for en udvidelse. Der har imidlertid i forbrugerkommissionen været enighed om kun at anbefale en udvidelse af sælgerens afhjælpningsret i bestillingskøb. Udvalget stiller som følge heraf ikke forslag om en generel udvidelse af sælgerens afhjælpningsret. Der foreslås derimod en udvidelse af sælgerens omleverings-

ret i forbrugerkøb. Efter forslaget kan sælgeren afværge, at køberen gør mangelsbeføjelser gældende, ved uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen at foretage omlevering inden rimelig tid, efter at han har fået meddelelse om mangelen. Sælgerens afhjælpningsret i bestillingskøb udvides i tilsvarende omfang. Reglerne om sælgerens afhjælpnings- og omleveringsret foreslås gjort ufravigelige i forbrugerkøb. (§ 79 i lovudkastet).

14°. Udvalget stiller forslag om en ny regel om erstatning for mangler. Reglen skal gælde både for køb af individuelt- og artsbestemte genstande. Efter forslaget ifalder sælgeren erstatningsansvar, hvis han har givet køberen vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte. Sælgeren er således ikke ansvarlig for oplysninger, der er givet af tidligere salgsled, eller for egne oplysninger, som han ikke vidste eller burde vide var urigtige. Sælgeren ifalder endvidere erstatningsansvar, hvis han har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller har tilsidesat sin loyale oplysningspligt. Endelig er sælgeren ansvarlig, hvis genstanden savner egenskaber, som må anses for tilsikrede, eller mangelen efter købets afslutning er forårsaget ved hans forsømmelse. Den ny erstatningsregel, der foreslås gjort ufravigelig, afløser § 42, stk. 2, der foreslås ophævet i forbrugerkøb. Ved køb af genstande bestemt efter art gælder fortsat den strenge regel i § 43, stk. 3, hvorefter sælgeren kan ifalde ansvar, selv om han er uden skyld. § 43, stk. 3, foreslås dog ikke gjort ufravigelig. Den ny erstatningsregel er optaget i lovudkastets § 80.

15°. Udvalget stiller for forbrugerkøb forslag om nye lempeligere regler om køberens pligt til at reklamere over en mangel ved salgsgenstanden, jfr. §§ 81-86 i lovudkastet. Efter de gældende regler skal køberen reklamere uden ugrundet ophold, efter at han har eller burde have opdaget mangelen. Denne frist foreslås forlænget, således at det er tilstrækkeligt, at reklamation sker inden rimelig tid. Køberen har endvidere efter forslaget kun pligt til at afgive en såkaldt neutral reklamation, d. v. s. en reklamation, som ikke indeholder oplysning om, hvilken beføjelse der gøres gældende. Han fritages således for den pligt, han har efter de gældende regler, til i givet fald uden ugrundet ophold at give meddelelse om, at han vil hæve købet eller kræve omlevering eller efterlevering.

Den absolutte frist, der gælder for køberens adgang til at påberåbe sig en mangel, foreslås forlænget fra 1 til 2 år efter salgsgenstandens overgivelse til køberen.

Har en producent eller en anden erhvervsdrivende i forbindelse med købet påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden, foreslås det, at køberen kan reklamere såvel til sælgeren som til den anden erhvervsdrivende med virkning for begge.

De nye reklamationsregler foreslås gjort ufravigelige. Da reglerne bl. a. regulerer køberens pligt til at reklamere for at bevare sin ret over for f. eks. en producent, der har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, vil køberen herved også blive beskyttet mod bestemmelser om korte reklamationsfrister, der er indeholdt i det dokument, som han har modtaget vedrørende producentens afhjælpningstilsagn.

16°. Udvalget foreslår endelig, at en række regler i købeloven - udover de allerede nævnte i §§ 42, stk. 1, og 43, stk. 1 og 2 - gøres ufravigelige i forbrugerkøb. Det drejer sig om § 47 om køberens undersøgelsespligt, § 44 om tidspunktet, for mangelsbedømmelsen, § 50 om kvantitetsmangler og §§ 55-58 om afvisning af leverede genstande og ophævelse af køb.

Kapitel III.
Hovedpunkterne i udvalgets forslag.

Udvalget har som nævnt i kapitel I i sine overvejelser om en revision af reglerne om forbrugerkøb taget udgangspunkt i de forslag, hvorom der i forbrugerkommissionen er opnået enighed. Man har for det første underkastet forbrugerkommissionens rekommandationer en rent teknisk behandling med henblik på at udforme regler, der på harmonisk måde kan indgå i den gældende formueretlige lovgivning. Udvalget har imidlertid også vurderet forbrugerkommissionens forslag i lyset af de erfaringer, der er indvundet i udlandet, herunder navnlig i Norge og Sverige, hvor der henholdsvis i 1973 og 1974 blev gennemført særlige regler om forbrugerkøb.

Udvalget har endvidere taget hensyn til det udkast til en ny revideret købelov (se bilag 5), som udvalget har udarbejdet i samarbejde med de øvrige nordiske landes købelovudvalg. Man har således fundet, at visse af de ændringer, som udvalget agter at foreslå for køb i almindelighed, allerede nu bør gennemføres for forbrugerkøb. Endelig har udvalget taget hensyn til den finske lov nr. 38 af 20. januar 1978 om forbrugerbeskyttelse og til de forslag om ændringer i reglerne om forbrugerkøb, der er stillet i den norske betænkning om lov om kjøp (NOU 1976:34) og den svenske betænkning om en ny köplag (SOU 1976:66).

Udvalget er på denne baggrund nået frem til, at der bør stilles forslag om regler for forbrugerkøb, der i betydeligt omfang svarer til forbrugerkommissionens rekommandationer. Selv om der på nogle punkter er afvigelser, har udvalget ved udformningen af reglerne bestræbt sig på at opretholde den balance mellem sælgerens og køberens rettigheder og pligter, som har fundet udtryk i forbrugerkommissionens rekommandationer. Det er således udvalgets opfattelse, at de foreslåede regler efter en samlet vurdering vil medføre den styrkelse af forbrugerens retsstilling, som er tilstræbt af forbrugerkommissionen.

I det følgende gennemgås hovedpunkterne i udvalgets forslag med udgangspunkt i forbrugerkommissionens rekommandationer.

1. Definition af forbrugerkøb.

I kapitel **II** i forbrugerkommissionens betænkning **III** redegøres der for, i hvilket omfang forbrugerbegrebet er benyttet i den gældende offentligretlige lovgivning, bl. a. monopolloven, markedsføringsloven og loven om forbrugerklagenævnet. Det fremgår af redegørelsen, at begrebet ikke udtrykkeligt er defineret i lovgivningen. I handelsministeriets bemærkninger til forslaget til lov om forbrugerklagenævnet (Folketingstidende 1973-74, 2. samling, A sp. 2276 og 2278) er det dog angivet, at det er det sidste led i omsætningen, der som forbruger kan indbringe klager for nævnet. En erhvervsdrivende kan således indbringe klage for nævnet over varer, som han benytter i sin erhvervsvirksomhed, når disse ikke indgår i virksomhedens produktion eller er erhvervet med henblik på videresalg. Det følger af denne fastlæggelse af forbrugerbegrebet, at forbrugerklagenævnet i et vist omfang også kan behandle klager fra køberen i et handelskøb.

Forbrugerkommissionen peger på, at der ved udformningen af civilretlige regler vil være større trang til at præcisere forbrugerbegrebet. Kommissionen beskriver forbrugerkøb på følgende måde: »Køb fra en erhvervsmæssig sælger af goder, der sædvanligvis købes til privat brug eller forbrug.

Forbrugerkøb omfatter ikke køb med henblik på videresalg eller anvendelse i eller for en erhvervsvirksomhed.«

Denne beskrivelse er i det væsentlige i overensstemmelse med fastlæggelsen af forbrugerbegrebet i fremmed ret, herunder med definitionen af forbrugerkøb i den svenske lov om konsumentkøb § 1 og den norske købelovs § 1 a. Beskrivelsen udelukker i modsætning til, hvad der gælder i relation til loven om forbrugerklagenævnet, at erhvervsdrivendes køb af genstande til anvendelse i erhvervsvirksomheden kan betragtes som forbrugerkøb.

Forbrugerkommissionen finder, at en lovmæssig definition af forbrugerkøb vil indeholde ubestemte beskrivelser, der vil efterlade tvivl i retsanvendelsen. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at det vil være mere hensigtsmæssigt, at det overlades til domstolene at fastlægge begrebet. Man anbefaler herefter, at der ikke lovfæstes et bestemt forbrugerkøbsbegreb.

Siden fremkomsten af forbrugerkommissionens betænkning III er der gennemført to love, der indeholder civilretlige regler til beskyttelse af forbrugerne. Det gælder således lov nr. 139 af 29. marts 1978 om visse forbrugeraftaler (dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser) og lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m. v. Begge disse love indeholder en udtrykkelig definition af forbrugerbegrebet, som i det væsentlige er i overensstemmelse med den beskrivelse af begrebet, som forbrugerkommissionen har givet. Af bemærkningerne til forslaget til lov om visse forbrugeraftaler (Folketingstidende 1977-78, A sp. 721) fremgår det, at man har anset det for rigtigst at optage en definition i loven, da dens bestemmelser griber umiddelbart ind i en række retsforhold. Såvel af hensyn til erhvervslivet som forbrugerne må det derfor anses for ønskeligt, at lovens anvendelsesområde søges fastlagt så præcist som muligt.

Købelovudvalget kan tilslutte sig, at forbrugerbegrebet af denne grund bør lovfæstes i den civilretlige lovgivning, der som den foreliggende indeholder regler, der kun skal gælde i forbrugerforhold. Efter udvalgets opfattelse giver den definition, som er indeholdt i de *to* nævnte love, også en forholdsvis præcis afgrænsning af forbrugerbegrebet. Ved at optage definitionen i lovgivningen opnår man således en væsentlig bedre vejledning for retsanvendelsen, end hvis man overlod det til domstolene at fortolke begrebet på baggrund af motivudtalelser.

Det er udvalgets opfattelse, at den beskrivelse af forbrugerbegrebet, som forbrugerkommissionen har givet, er hensigtsmæssig. Man kan også tilslutte sig den præcisering af begrebet, som er sket i lovene om visse forbrugeraftaler (dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser) og renter ved forsinket betaling m. v.

Det skal særligt fremhæves, at udvalget er enig i, at erhvervsdrivendes køb af driftsinventar og driftsmateriel ikke bør anses for forbrugerkøb. Begrundelsen herfor er, at erhvervsdrivende i almindelighed ikke kan antages at have samme behov for beskyttelse som privatpersoner. Ved forbrugerklagenævnsloven har man ganske vist valgt en videre afgrænsning af forbrugerbegrebet, således at erhvervsdrivende i et vist omfang kan indbringe sager for nævnet. Der er herved givet den erhvervsdrivende køber en processuel fordel på linie med forbrugeren. En tilsvarende ligestilling mellem forbrugere og erhvervsmæssige købere i udvalgets forslag må imidlertid anses for betænkelig, idet en styrkelse af køberens retsstilling efter købeloven i modsætning til en styrkelse af køberens processuelle stilling direkte modsvares af en udvidelse af sælgerens pligter.

Udvalget er opmærksom på, at navnlig mindre erhvervsdrivende i visse situationer kan have et lignende behov for beskyttelse som privatpersoner. Det synes imidlertid ikke muligt at finde en generelt anvendelig afgrænsning af de køb, hvor de særlige beskyttelsesregler skulle finde anvendelse. Dette spørgsmål blev indgående overvejet under folketingets behandling af lovforslaget om visse forbrugeraftaler. Som foran anført blev resultatet, at man ikke medinddrog erhvervsdrivendes køb under loven. Efter udvalgets opfattelse må problemet løses konkret, og man vil i det væsentlige kunne imødekomme dette beskyttelsesbehov ved anvendelse af aftalelovens § 36, bl. a. fordi udvalgets forslag om forbrugerkøb vil kunne bevirke, at det i videre omfang bliver muligt at påberåbe sig § 36 som grundlag for indgriben over for kontraktsbestemmelser,

der tilsidesætter den erhvervsmæssige købers rimelige interesser.

Udvalget foreslår herefter, at der i købeloven optages følgende definition af forbrugerkøb:

»Ved forbrugerkøb forstås et køb, som en køber (forbruger) foretager hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og sælgeren vidste eller burde vide dette. Sælgeren har bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb.«

De væsentligste elementer i den foreslåede definition er beskrivelsen af parterne i købeaftalen. Sælgeren skal være en erhvervsdrivende, der i forbindelse med dette køb handler som led i sit erhverv. Køberen - forbrugeren - beskrives gennem sit formål med købet. Om en person skal anses for forbruger, kan således ikke besvares generelt, men kun i relation til en bestemt aftale. En forbruger er en person, der har købt en genstand, der hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse.

Definitionen foreslås placeret som en ny § 4 a i købeloven. Om den nærmere forståelse af de enkelte led i definitionen henvises til de specielle bemærkninger til § 4 a.

Da der i de kommende år må forventes at blive gennemført regler om forbrugerbeskyttelse på en række civilretlige områder, finder udvalget grund til at fremhæve, at det må anses for ønskeligt, at der anvendes samme forbrugerdefinition overalt i den civilretlige lovgivning, således at der i befolkningen kan dannes en klar opfattelse af, i hvilke aftaleforhold de særlige beskyttelsesregler gælder. Det kan i den forbindelse nævnes, at udvalget er bekendt med, at justitsministeriets kreditkøbsudvalg i forbindelse med udarbejdelsen af nye regler om køb på kredit, der bl. a. skal afløse den nugældende afbetalingslov, vil foreslå en definition af forbrugerkøb, der svarer til § 4 a.

Udvalget har overvejet, om særreglerne om forbrugerkøb ligesom købeloven i øvrigt bør gælde for alle køb, bortset fra køb af fast ejendom, eller om anvendelsesområdet, som det er sket i Norge og Sverige, bør begrænses til køb af varer eller ting. Selv om behovet for beskyttelse af forbrugerne ved køb af værdipapirer og rettigheder næppe er så stort som ved køb af forbrugsgoder, finder udvalget imidlertid, at der ikke er grund til at undtage køb af værdipapirer og rettigheder. Det må antages, at visse af særreglerne om forbrugerkøb vil få betydning i disse køb, f. eks. ved salg af pantebreve. Udvalget foreslår derfor, at reglerne om forbrugerkøb får samme anvendelsesområde som købeloven i øvrigt.

Med hensyn til byttehandler finder udvalget, at det almindelige princip i købelovens § 2, stk. 2, kan finde anvendelse, således at særreglerne om forbrugerkøb gælder tilsvarende for en byttehandel mellem en erhvervsdrivende og en forbruger.

Køb og salg mellem private omfattes ikke af definitionen af forbrugerkøb. Et særligt problem knytter sig imidlertid til køb, der indgås eller formidles for en privat sælger af en erhvervsdrivende. Sådanne køb forekommer navnlig inden for handelen med brugte genstande.

Hvis en erhvervsdrivende, der afhænder en genstand for en privat persons regning, som kommissionær handler i eget navn, anses han som sælgeren. Dette medfører, at købet betragtes som et forbrugerkøb, med den virkning at de foreslåede beskyttelsesregler kommer til anvendelse, således at køberen kan gøre sine beføjelser efter købeloven gældende direkte over for og i øvrigt kun over for den erhvervsdrivende. Optræder den erhvervsdrivende ikke i eget navn, men som fuldmægtig eller formidler af handelen, kan købet derimod efter den ovenfor anførte definition ikke anses som et forbrugerkøb, og køberen kan derfor ikke påberåbe sig de foreslåede regler over for den private sælger. Køberen kan heller ikke gøre misligholdelsesbeføjelser gældende over for den erhvervsdrivende, da han i denne situation ikke anses som sælger.

I de tilfælde, hvor købet formidles af en erhvervsdrivende, vil der i det væsentlige være samme behov for beskyttelse af køberen som i tilfælde, hvor den erhvervsdrivende selv optræder som sælger. Det afgørende er, at køberen forhandler med en professionel, som oftest besidder en overlegen sagkundskab. Den erhvervsdrivende vil endvidere hyppigt kunne stille standardformularer til rådighed for den private sælger, og ofte vil køberen først på et sent tidspunkt

- eller måske slet ikke - blive opmærksom påj at den, han handler med, ikke optræder på egne vegne. Ved at medtage disse tilfælde i definitionen af forbrugerkøb undgår man også risikoen for, at de ufravigelige beskyttelsesregler omgås ved, at erhvervsmæssige sælgere af f. eks. brugte biler formelt optræder som fuldmægtige for tidligere ejere af bilen.

Udvalget foreslår derfor, at køb fra private af genstande, der hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, anses som forbrugerkøb, hvis købet er afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende, jfr. § 4 a, stk. 2, 1.pkt., i udvalgets lovudkast. For at købet kan anses for afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende, må det i overensstemmelse med den ovenfor givne begrundelse for reglen kræves, at den erhvervsdrivende har optrådt aktivt i forbindelse med købets afslutning, jfr. nærmere nedenfor.

Forslaget er i overensstemmelse med § 1, stk. 2, i den svenske konsumentkøbelov og § 1 a i den norske købelov. Forslaget stemmer endvidere med § 1, stk. 4, i lov om visse forbrugeraftaler (dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser).

Virkningen af denne del af forslaget bliver, at de pligter og det ansvar, der vil påhvile en sælger i et forbrugerkøb, kommer til at påhvile den private sælger, som har ladet salget formidle af en erhvervsdrivende. Det gælder bl. a. pligten til at foretage afhjælpning af mangler ved det solgte, som kan rettes, uden at det forvolder sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, jfr. § 78, stk. 1, i udvalgets lovudkast. Den private sælger vil ganske vist typisk ikke som en erhvervsmæssig sælger kunne opfylde afhjælpningspligten ved selv at reparere salgsgenstanden, men udvalget har fundet det rimeligt, at det pålægges den private at sørge for, at den solgte genstand bliver repareret hos trediemand.

Efter udvalgets opfattelse er det imidlertid ikke tilstrækkeligt for køberen, at han kan holde sig til den private sælger i de tilfælde, hvor købet er formidlet af en erhvervsdrivende. Som nævnt vil køberen i mange tilfælde opfatte den erhvervsdrivende, som han har haft kontakt med, som den egentlige part i købeaftalen og ikke fæstne sig ved, at den erhvervsdrivende kun optræder som formidler af købet. Navnlig med hensyn til afhjælpningspligten synes det rimeligt, at køberen kan kræve, at den erhvervsdrivende reparerer en mangelfuld salgsgenstand, fremfor at rette afhjælpningskravet mod den private sælger, der i modsætning til den erhvervsdrivende oftest ikke har sagkundskab og faciliteter til selv at afhjælpe mangelen.

Udvalget foreslår derfor, at de pligter og det ansvar, der efter købeloven kommer til at påhvile sælgeren i et forbrugerkøb, også kommer til at påhvile den erhvervsdrivende, som har formidlet købet, jfr. § 4 a, 2. pkt., i udvalgets lovudkast.

Udvalget har lagt vægt på, at en sådan regel vil tilskynde erhvervsdrivende, der optræder som mellemmænd, til at udvise forsigtighed med, hvilke oplysninger om salgsgenstandene de giver køberen. Det er ganske vist i mange tilfælde den private sælger, der kender salgsgenstanden og derfor kan give oplysninger om den, men den erhvervsdrivende bør ikke ukritisk videregive den privates oplysninger til køberen.

Da det ansvar, der med den foreslåede regel pålægges den erhvervsdrivende, kan være relativt strengt, finder udvalget, at der er grund til at understrege, at et køb som nævnt ovenfor kun kan anses for afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende, hvis den erhvervsdrivende har optrådt aktivt i forbindelse med købets afslutning. Hvis den erhvervsdrivende således kun har sat køber og sælger i forbindelse med hinanden, men ikke direkte ved anprisning af salgsgenstanden eller på anden måde har deltaget i salgsforhandlingerne, vil der ikke påhvile ham ansvar efter udvalgets lovudkast. Efter udvalgets opfattelse må det imidlertid antages, at det er yderst sjældent, at en erhvervsdrivende, der modtager vederlag for sit hverv, ikke deltager aktivt i salgsforhandlingerne.

Såfremt køberen i tilfælde, hvor købet er formidlet af en erhvervsdrivende for sælgeren, rejser krav mod mellemmanden, vil denne ofte kunne gøre regres mod den private sælger. Hvis køberen f. eks. hæver købet på grund af en væsentlig mangel, og den erhvervsdrivende tilbagebetaler købesummen, vil den erhvervsdrivende sædvanligvis have regres mod den private sælger.

Da der kan gå forholdsvis lang tid, inden den erhvervsdrivendes eventuelle ansvar over for køberen er afklaret, bevirker den foreslåede regel, at mellemmanden kommer til at bære risikoen for den private sælgers insolvens. Udvalget finder imidlertid, at der ikke er afgørende betænkeligheder knyttet til at lade den erhvervsdrivende bære denne risiko, da han kan indregne en risikopræmie i vederlaget for sin virksomhed.

I bemærkningerne til § 4 a i kapitel IV omtales det nærmere, i hvilke tilfælde den erhvervsdrivende må antages at have regres.

2. Salgsgenstandens pris m. v.

Er der indgået en aftale om køb, uden at prisen på varen er fastsat, skal køberen efter købelovens § 5 betale, hvad sælgeren forlanger, for så vidt den forlangte pris ikke er ubillig. Reglen i § 5 finder kun anvendelse, hvis hverken prisen eller principperne for dens fastsættelse kan anses for aftalt. I praksis anses det i reglen at være stiltiende aftalt, at den, der køber i en forretning med faste priser, ikke skal betale mere end disse. Det samme gælder i andre tilfælde, hvor der købes varer, der har en nogenlunde fast markedspris.

Forbrugerkommissionen har overvejet, »om der tiltrænges en regel, som kan beskytte forbrugeren i højere grad, end tilfældet er efter købelovens § 5, f. eks. ved at bevisbyrden for, at der er aftalt en højere pris end den, der må anses for rimelig for varer af samme eller lignende art og kvalitet, lægges over på sælgeren«, jfr. forbrugerkommissionens betænkning **III,** s. 37. Kommissionen er imidlertid i tvivl om, hvorvidt der er behov for en ændring af den gældende retstilstand. Man opfordrer derfor købelovudvalget til at overveje en ændring af købelovens § 5 i lyset af de betragtninger, som kommissionen har anført.

Efter udvalgets opfattelse fører den gældende regel i købelovens § 5, som den forstås i retspraksis, i de fleste tilfælde til tilfredsstillende resultater, når der er tale om salg af genstande, der har en fast markedspris. Ved salg af genstande, der ikke har en sædvanlig pris, må det imidlertid anses for mindre rimeligt, at sælgeren efter købelovens § 5 kan kræve den højeste pris, der ikke kan anses for ubillig. Udvalget foreslår derfor en regel, hvorefter køberen i et forbrugerkøb, hvor der ikke er aftalt en pris for salgsgenstanden, skal betale, hvad der under hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt, jfr. § 72 i udvalgets lovudkast. Ved afgørelsen af, hvilken pris der skal anses for rimelig, bør der som nævnt tages hensyn til varens sædvanlige pris, hvis en sådan kan konstateres. Andre forhold bør imidlertid også kunne inddrages i vurderingen, da det kan forekomme, at prisen bør fastsættes til et højere eller lavere beløb end det, der sædvanligvis kræves. Som et eksempel på tilfælde, hvor prisen bør være lavere end den sædvanlige, kan nævnes et køb, hvor køberen ved at hente salgsgenstanden på fremstillingsstedet har sparet sælgeren for normale forsendelsesomkostninger. Hvilke omstændigheder der bør indgå i vurderingen af, om prisen er rimelig, omtales nærmere i bemærkningerne til § 72 i kapitel IV.

Udvalgets forslag er i overensstemmelse med § 5 i udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb og til § 5 i udkastet i det svenske købelovudvalgs betænkning om en ny köplag (SOU 1976:66). Det norske købelovudvalg har derimod i betænkningen om lov om kjøp (NOU 1976:34) foreslået en noget anderledes regel. Efter § 5 i det norske forslag til en ny købelov skal køberen, hvis prisen ikke er aftalt, betale varens sædvanlige pris. Hvis der ikke findes en sædvanlig pris, skal køberen betale, hvad sælgeren kræver, når kravet må anses for rimeligt.

Den foreslåede regel finder kun anvendelse, hvis prisen eller dens fastsættelse ikke fremgår af aftalen eller forholdene i øvrigt. Det er imidlertid ikke ensbetydende med, at der i forbrugerkøb kan aftales eller kræves urimeligt høje priser. Sådanne aftaler kan efter generalklausulen i aftalelovens § 36 tilsidesættes, således at prisen nedsættes til et rimeligt beløb. Det fremgår af forarbejderne til aftalelovens § 36, at denne bestemmelse må antages at få særlig betydning i forbrugerforhold, og udvalget er derfor af den opfattelse, at der ikke er behov for en særregel om nedsættelse af urimelige priser i forbrugerkøb.

Det følger af almindelige bevisbyrderegler, at sælgeren må godtgøre, at der er indgået en aftale om prisen eller dens fastsættelse, hvis han vil påberåbe sig en sådan aftale. Bevisbyrden for, at der er aftalt en højere pris end den, som anvendelsen af den foreslåede regel ville føre til, kommer derfor til at påhvile den erhvervsdrivende. Retstilstanden bliver således i overensstemmelse med den bevisbyrderegel, der har været overvejet i forbrugerkommissionen, jfr. ovenfor.

Udvalget har overvejet, om den foreslåede regel bør være ufravigelig. En ufravigelig bestemmelse ville få den virkning, at aftaler, hvorefter sælgeren forbeholder sig ret til frit at fastsætte prisen, skulle tilsidesættes. Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at det undertiden kan have en rimelig kommerciel begrundelse, at sælgeren i et forbrugerkøb forbeholder sig ret til at forhøje en aftalt pris, hvis markedsforholdene ændrer sig inden leveringstiden. Sådanne aftaler bør derfor ligesom aftaler, hvoraf prisfastsættelsen direkte fremgår, anerkendes som gyldige. Sælgerens adgang til frit at fastsætte prisen vil imidlertid være begrænset af aftalelovens § 36, således at han ikke kan kræve en urimelig pris. Retstilstanden vil således ikke afvige væsentligt fra, hvad der ville gælde, hvis den foreslåede regel blev gennemført som ufravigelig.

Efter § 11, stk. 1, i lov om priser og avancer kan monopoltilsynet fastsætte regler bl. a. om fakturering og om dokumentation for prisberegningen, såfremt tilsynet finder sådanne foranstaltninger egnede til at fremme konkurrencen. Af forarbejderne til reglen fremgår det, at faktureringspligt bl. a. kan fastsættes af hensyn til forbrugernes mulighed for at efterprøve regningens rimelighed.

Forbrugerkommissionen foreslår i sin betænkning III, s. 85, (rekommandation 6), at pris- og avancelovens regel om faktureringspligt bør gives civilretlig gennemslagskraft, således at det gøres klart, at kundens betalingspligt først indtræder, når der foreligger en faktura, der er i overensstemmelse med den for området udfærdigede forskrift.

Faktureringspligt må i første række antages at ville blive foreskrevet med hensyn til erhvervelse af tjenesteydelser, som kan opdeles i en række bestanddele såsom medgået arbejdstid, timeløn og anvendte materialer. Det er i disse tilfælde af betydning, at forbrugeren har kendskab til regningens bestanddele, hvis han skal kunne bedømme prisens rimelighed. Den civilretlige regel, som forbrugerkommissionen har foreslået, bør derfor efter udvalgets opfattelse indgå i overvejelserne om forbrugerbeskyttelse ved tjenesteydelser.

Ved køb af varer, hvor det er det mest almindelige, at der ved købets afslutning er aftalt en bestemt pris, vil der formentlig kun i særlige tilfælde blive fastsat regler om, hvorledes de erhvervsdrivendes faktura skal udformes. Udvalget finder derfor, at der ikke er grund til at foreslå en særregel i købeloven om, at forbrugerens betalingspligt først indtræder, når der foreligger en faktura, der opfylder kravene i prislovgivningen. Det er endvidere udvalgets opfattelse, at det følger af almindelige regler, at køberen i et forbrugerkøb kan kræve en regning, der er udformet i overensstemmelse med forskrifter fastsat efter pris- og avanceloven for at give forbrugerne mulighed for at efterprøve regningens rimelighed, og at forbrugerens betalingspligt ikke indtræder, før der foreligger en fyldestgørende regning.

3. Leveringsstedet.

De gældende regler om leveringsstedet i købelovens §§ 9-11 er nærmere omtalt i forbrugerkommissionens betænkning **III,** s. 38, hvortil der henvises. Det skal dog understreges, at det, hvis salgsgenstanden af sælgeren skal sendes eller bringes ud til køberen, er afgørende for retsstillingen, om varen skal sendes inden for eller uden for sælgerens plads, d. v. s. det område, hvor sælgeren normalt bringer varer ud ved sine egne folk. Skal genstanden sendes til et sted, der ligger inden for pladsens grænser (pladskøb med udbringelsespligt), anses levering ikke for sket, forinden genstanden er kommet i køberens besiddelse, jfr. købelovens § 11. Og det gælder, hvad enten udbringning i det konkrete tilfælde foretages af sælgeren selv eller en selvstændig fragtfører. Skal genstanden sendes uden for pladsens grænser (forsendelseskøb), sker levering derimod allerede, når genstanden overgives til en selvstændig fragtfører eller bringes inden for

skibssiden, jfr. købelovens § 10. Selv om der foreligger forsendelseskøb, anses levering dog først for sket, når genstanden kommer i køberens besiddelse, hvis sælgeren lader sine egne folk udbringe genstanden uden for pladsens grænser.

I forbrugerkommissionens betænkning gennemgås det endvidere a. st., hvilken betydning reglerne om leveringsstedet har. Her skal det fremhæves, *at* omkostningerne ved forsendelsen til leveringsstedet påhviler sælgeren, mens den videre transport må betales af køberen, *at* køberen bærer risikoen for en hændelig undergang eller forringelse af salgsgenstanden, efter levering er sket, og *at* del afgørende for, om der foreligger forsinkelse, er, om salgsgenstanden i rette tid er stillet til køberens disposition på leveringsstedet.

Forbrugerkommissionen finder, at leveringsreglerne ikke volder problemer i den betydelige pladshandel, hvor forbrugerne selv medtager de indkøbte varer. Reglerne giver derimod anledning til vanskeligheder, når det er aftalt, at sælgeren skal udbringe eller sende salgsgenstanden til køberen. Baggrunden for disse vanskeligheder er, at købelovens pladsbegreb er blevet udflydende inden for forbrugerområdet, bl. a. som følge af at en række stormagasiner og andre detailvirksomheder bringer varer ud inden for betydelige områder. For forbrugerne vil det ofte ikke være muligt at bedømme, om der bliver tale om pladskøb med udbringelsespligt eller forsendelseskøb. Endvidere påtager sælgerne sig i stigende omfang at afholde transportomkostningerne i forsendelseskøb, uden at dette udtrykkeligt aftales. Det er kommissionens opfattelse, at forbrugerne utvivlsomt i almindelighed går ud fra, at en købt vare, hvis størrelse hindrer køberen i selv at medtage den, skal udbringes eller sendes ud af sælgeren uden udgift for køberen.

Forbrugerkommissionen foreslår på denne baggrund en ændring af leveringsreglerne i forbrugerkøb, således at levering i alle tilfælde først anses for sket, når varen er kommet i køberens besiddelse. En virkning af en sådan regel vil være, at sælgerne også i forsendelseskøb må indkalkulere transportomkostningerne i salgsprisen, idet køberen ikke længere skal betale for en del af transporten. Forbrugerkommissionen peger på, at den foreslåede regel vil have den gavnlige effekt, at den opgivne varepris bliver køberens samlede udgift til vare og transport, således at det vil blive lettere for forbrugerne at foretage prissammenligninger end efter den gældende retstilstand, hvor transportomkostningerne i visse tilfælde skal betales særskilt.

Efter forbrugerkommissionens opfattelse er der ikke behov for, at den foreslåede regel gøres ufravigelig.

I de øvrige nordiske lande er der ikke gennemført eller foreslået særregler om leveringsstedet i forbrugerkøb.

Efter købelovudvalgets opfattelse bør udgangspunktet i forbrugerkøb fortsat være, at leveringsstedet er sælgerens forretningssted, jfr. købelovens § 9. Det bør således også fremover påhvile køberen at hente salgsgenstanden hos sælgeren, hvis det ikke er aftalt, at denne skal sende genstanden til køberen.

På grundlag af oplysningerne i forbrugerkommissionens betænkning om praksis med hensyn til udbringelse og forsendelse af varer til forbrugerne er udvalget imidlertid enig med kommissionen i, at udviklingen har medført, at reglerne om leveringsstedet i købelovens §§ 10 og 11 ikke længere er tidssvarende i forbrugerkøb. Reglen om, at køberen i forsendelseskøb, hvis der ikke er indgået en særlig aftale, skal betale for en del af transporten, bør således ikke opretholdes i forbrugerkøb.

Udvalget har endvidere overvejet, om køberen også fremover i forsendelseskøb bør bære risikoen for undergang eller beskadigelse af salgsgenstanden, som indtræder, efter at genstanden er overgivet til en fragtfører, der har påtaget sig forsendelsen. Udvalget har i den forbindelse lagt vægt på, at sælgeren, som vælger og efter det ovenfor anførte skal betale transportøren, i forhold til køberen bør bære følgerne af en beskadigelse, der skyldes transportørens uforsvarlige behandling af genstanden. Erhvervsmæssige sælgere vil endvidere langt bedre end forbrugerne kunne bære risikoen for en beskadigelse af genstanden, der skyldes andre årsager, idet de erhvervsdrivende har mulighed for at fordele et eventuelt tab ved at tage betaling for risikoen gennem den gentagne afsætning af varer. Efter udvalgets opfattelse er det også mest naturligt, at præmien for en eventuel transportforsikring påhviler den, som skal betale de direkte for-

sendelsesomkostninger. Udvalget finder derfor, at sælgeren i forsendelseskøb bør bære risikoen for salgsgenstandens hændelige undergang eller forringelse, indtil genstanden er kommet i køberens besiddelse.

Endelig bør køberen efter udvalgets opfattelse i forsendelseskøb fremover kunne påberåbe sig en forsinkelse, der indtræder, efter at salgsgenstanden er overgivet til en fragtfører, der har påtaget sig den videre forsendelse til forbrugeren. Det er sælgeren, der vælger og efter det ovenfor anførte skal betale transportøren, og sælgeren bør derfor også i forholdet til køberen tage følgerne af en forsinkelse, der indtræder, mens salgsgenstanden er i transportørens besiddelse.

Udvalget foreslår på denne baggrund i overensstemmelse med forbrugerkommissionens rekommandation en særregel for forbrugerkøb om, at levering, hvis sælgeren skal sende salgsgenstanden, først anses for sket, når genstanden er kommet i køberens besiddelse, jfr. § 73 i udvalgets lovudkast. Samtidig foreslås købelovens §§ 10-11 ophævet i forbrugerkøb, jfr. § 1 a, stk. 3, i udvalgets lovudkast. Efter udvalgets opfattelse er der imidlertid ikke grund til at udelukke aftaler, der fraviger reglerne om leveringsstedet i forbrugerkøb, herunder aftaler om, at forbrugeren skal betale transportomkostningerne. Den foreslåede regel er derfor i overensstemmelse med forbrugerkommissionens indstilling ikke gjort ufravigelig.

I forbindelse med reglerne om leveringsstedet har udvalget overvejet, om reglen i købelovens § 17, stk. 2, fortsat bør gælde i forbrugerkøb. Efter denne bestemmelse bærer køberen risikoen for salgsgenstandens hændelige undergang eller forringelse fra et tidligere tidspunkt end leveringen, hvis købet angår en bestemt genstand, som skal afhentes af køberen. Risikoen påhviler køberen fra det tidspunkt, hvor genstanden ifølge aftalen kan hentes, hvis den holdes rede til levering.

I udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb er den gældende regel i § 17, stk. 2, ikke medtaget. Hvis salgsgenstanden skal afhentes uden medvirken fra sælgerens side, følger det dog af § 9, stk. 3, i udvalgets udkast, at risikoen for salgsgenstanden påhviler køberen fra det tidspunkt, hvor genstanden kunne hentes og den køberen bekendt er tilgængelig for afhentning. Afhentning af salgsgenstanden vil i almindelighed kræve medvirken fra sælgerens side, hvis genstanden befinder sig på sælgerens forretningssted.

I forbrugerkøb vil den typiske situation, hvor den gældende regel i købelovens § 17, stk. 2, finder anvendelse, være, at køberen skal hente genstanden på sælgerens forretningssted. Det er efter udvalgets opfattelse ikke rimeligt, at køberen i sådanne tilfælde skal betale den fulde købesum, hvis genstanden ødelægges eller forringes ved en hændelig begivenhed, f. eks. ved at den bliver beskadiget ved en brand eller stjålet ved et indbrud hos sælgeren. I overensstemmelse med de overvejelser, som udvalget har gjort sig vedrørende reglerne om almindelige køb, foreslås det derfor, at købelovens § 17, stk. 2, ophæves i forbrugerkøb, jfr. § 1 a, stk. 3, i udvalgets lovudkast. De tilfælde, hvor salgsgenstanden skal afhentes af køberen uden medvirken af sælgeren, vil efter udvalgets opfattelse forekomme så sjældent i forbrugerkøb, at der ikke er behov for en særregel, der svarer til § 9, stk. 3, i udvalgets udkast til nye regler for almindelige køb.

Virkningen af ophævelsen af § 17, stk. 2, i forbrugerkøb bliver, at risikoen for salgsgenstandens hændelige undergang eller forringelse først vil komme til at påhvile køberen fra det tidspunkt, hvor levering har fundet sted, jfr. købelovens § 17, stk. 1. Hvis køberens forhold har hindret levering, fordi han ikke er mødt op hos sælgeren for at afhente genstanden på det tidspunkt, hvor levering skulle være sket, overføres risikoen dog til køberen fra dette tidspunkt, jfr. købelovens § **37.**

4. Forsinkelse med salgsgenstandens levering m. v.

A. Køberens beføjelser.

Efter købeloven kan køberen gøre forskellige beføjelser gældende, hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden i rette tid. Han kan således efter § 21 vælge mellem at forlange salgsgenstanden leveret og at hæve købet, og han kan kræve erstatning efter reglerne i §§ 23-25 for det tab, han har lidt som følge af forsinkelsen. Køberen kan dog kun hæve købet, hvis forsinkelsen er af væsentlig be-

tydning for ham, og dette er kendeligt for sælgeren.

Forbrugerkommissionen foreslår ingen ændringer i disse regler for så vidt angår forbrugerkøb. Det har i kommissionen været overvejet at foreslå en såkaldt nachfrist-regel. Efter denne regel, som har forbillede i den tyske Biirgerliches Gesetzbuch (BGB) § 326, kan køberen hæve købet, hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig tillægsfrist, som køberen har fastsat. De udkast til nye regler om almindelige køb, som de øvrige nordiske landes købelovudvalg har udarbejdet, indeholder alle en sådan nachfrist-regel. Kommissionen udtaler i betænkning III, s. 40, følgende om en nachf rist-regel:

»Der er fra forbrugerside udtalt ønske om en sådan bestemmelse. Det erkendes imidlertid, at den praktiske forskel over for de almindelige købelovsregler næppe bliver stor, såfremt man kan gå ud fra, at leveringstilkendegivelser i retspraksis vil blive anset som væsentlige for køberen, således at betingelserne for at hæve ved forsinkelse dermed er opfyldt. Kommissionen går ud fra, at denne problemstilling vil indgå i de købelovssagkyndiges overvejelser.«

Hvilken betydning der skal tillægges tilkendegivelser fra køberen om, at det er væsentligt for ham at få salgsgenstanden leveret på det aftalte leveringstidspunkt eller inden udløbet af en vis tillægsfrist, vil afhænge af, hvornår sælgeren modtager køberens tilkendegivelse. Hvis sælgeren allerede ved købeaftalens indgåelse har fået tilkendegivelsen, vil den blive tillagt betydning, således at køberen kan hæve købet, hvis der indtræder forsinkelse, eller den fastsatte frist overskrides. Modtager sælgeren køberens tilkendegivelse efter købets afslutning, vil den derimod ikke altid medføre, at en mindre forsinkelse betragtes som væsentlig. Det må dog antages, at køberens tilkendegivelse ofte vil blive tillagt afgørende betydning, hvis sælgeren kunne have leveret salgsgenstanden til det tidspunkt, som køberen har angivet, uden omkostninger og ulemper, som var upåregnelige ved aftalens indgåelse.

Købelovudvalget er på denne baggrund enig med forbrugerkommissionen i, at det allerede efter den gældende retstilstand må antages, at der i vidt omfang er adgang for køberen til at fastsætte en nachfrist for sælgerens levering med den virkning, at det vil blive betragtet som en væsentlig forsinkelse, der giver adgang til at hæve købet, hvis genstanden ikke bliver leveret inden fristens udløb.

Det vil imidlertid alligevel medføre en styrkelse af forbrugernes retsstilling, hvis den nærmere betydning af en fastsat tillægsfrist præciseres ved en nachf rist-regel. Køberen vil efter en sådan regel blot ved at fastsætte en rimelig tillægsfrist for leveringen og afvente dennes udløb kunne få klarhed over, om han har ret til at hæve købet. Han behøver således ikke yderligere at godtgøre, at forsinkelsen er væsentlig for ham. Udvalget stiller derfor forslag om en særregel for forbrugerkøb om, at køberen kan hæve købet, såfremt sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, jfr. § 74, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

Det forekommer formentlig ofte, at forbrugere, som ikke har fået leveret købte varer rettidigt, retter henvendelse til sælgerne og anmoder om levering uden at fastsætte en frist for leveringen. Sådanne henvendelser er ligesom påkrav, hvor der fastsættes en bestemt leveringsfrist, udtryk for, at køberen lægger vægt på hurtig levering. De vil derfor ofte have den virkning, at forsinkelsen betragtes som væsentlig og dermed hævebegrundende, hvis sælgeren ikke forholdsvis hurtigt leverer genstanden. Udvalget finder imidlertid, at sælgerens pligt til at udfolde rimelige bestræbelser for at efterkomme køberens påkrav direkte bør fastslås i lovgivningen. Udvalget foreslår derfor i tilslutning til nachfrist-bestemmelsen en regel om, at køberen kan hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden rimelig tid, jfr. § 74, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

Med hensyn til udtrykkene rimelig frist og rimelig tid i udvalgets forslag bemærkes, at længden af disse tidsrum vil afhænge af omstændighederne i det enkelte tilfælde. Afgørende vil dog navnlig være salgsgenstandens art, køberens behov for hurtig levering og efter omstændighederne sælgerens leveringsmuligheder.

Udvalget har særligt overvejet, om nach-

frist- og påkravsreglen også bør gælde ved køb af genstande, som først skal tilvirkes, og genstande, som af sælgeren specielt er anskaffet til køberen (bestillingskøb m. v.). I sådanne køb vil sælgeren kunne blive ramt hårdt af en ophævelse af købet, hvis han ikke kan sælge genstanden til andre, eller dette kun kan ske med et væsentligt tab.

Den norske købelov indeholder i § 21, stk. 5, en regel om, at disse køb i sådanne tilfælde kun kan hæves, hvis køberens formål med købet vil blive væsentligt forfejlet som følge af forsinkelsen.

Det antages i dansk ret, at der ved vurderingen af, om der foreligger en væsentlig forsinkelse i et bestillingskøb m. v., skal tages hensyn til, at en ophævelse kan påføre sælgeren et betydeligt tab. Betingelserne for at hæve skærpes således i forhold til andre køb. Det er udvalgets opfattelse, at der efter den foreslåede nachfrist- og påkravsregel på tilsvarende måde vil være tilstrækkelig mulighed for at tage hensyn til sælgeren ved bestillingskøb m. v. Ved vurderingen af, hvilken rimelig frist sælgeren skal have efter køberens påkrav til at levere salgsgenstanden, bør der således tages hensyn til, om sælgeren vil have mulighed for at sælge genstanden til anden side uden væsentligt tab. Udvalget finder derfor, at der ikke er behov for en særregel, som skærper betingelserne for at hæve et bestillingskøb m. v.

Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at der ikke er behov for ændringer i reglerne om køberens adgang til at kræve erstatning for forsinkelse i et forbrugerkøb.

B. Forsinkelsesreglernes fravigelighed m. v.

Forbrugerkommissionen har overvejet, i hvilket omfang forsinkelsesreglerne bør være ufravigelige i forbrugerkøb, jfr. betænkning III s. 40. Det fremhæves her, at der i praksis anvendes standardformularer, der afskærer køberen fra at hæve, selv om der foreligger en væsentlig forsinkelse. Kommissionen udtaler, at disse bestemmelser kan være rimelige i bestillingskøb, men i øvrigt er der ikke tilstrækkelig grund til, at en sælger i et forbrugerkøb ved hjælp af standardvilkår skal kunne fastholde forbrugeren ved købet i en eller anden ubestemt periode, blot fordi der foreligger undskyldende omstændigheder for sælgerens manglende evne til at levere. Kommissionen henviser til, at den svenske konsumentkøbelov i § 3 indeholder en ufravigelig bestemmelse, hvorefter køberen i tilfælde af forsinkelse kan hæve købet, såfremt forsinkelsen er af væsentlig betydning for ham, og sælgeren trods opfordring ikke leverer varen i rimelig tid.

Forbrugerkommissionen opfordrer på denne baggrund udvalget til at overveje en regel, hvorefter aftaler i forbrugerkøb, der beskærer køberens rettigheder efter købeloven i tilfælde af sælgerens forsinkelse, ikke kan afskære køberen fra at påberåbe sig lovens beføjelser, når han forinden har givet sælgeren et rimeligt varsel til at opfylde aftalen, og levering efter dettes udløb fortsat ikke har fundet sted. Forbrugerkommissionen anfører til støtte for denne bestemmelse, at det ved det forudgående påkrav opnås, at køberen forud for gennemførelse af misligholdelsesbeføjelser tilkendegiver, at der nu opstår en væsentlig misligholdelse for ham. Sælgeren vil derefter have en ganske særlig tilskyndelse til at gennemføre opfyldelsesforanstaltninger.

Forbrugerkommissionen har endvidere overvejet, om reglen i købelovens § 14 om køberens ret til ved kontant- og kreditkøb at holde købesummen tilbage, indtil salgsgenstanden leveres, bør være ufravigelig i forbrugerkøb. I Norge og Sverige er der gennemført ufravigelige regler om forbrugerens tilbageholdsret, jfr. den norske købelovs § 14, 2. led, og den svenske konsumentkøbelovs § 3, stk. 2. Kommissionen finder imidlertid, at der ikke er behov for en ufravigelig regel, da vilkår om, at køberen ikke skal kunne holde købesummen tilbage, i almindelighed vil kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36 som urimelige.

I den norske købelov er reglerne om køberens beføjelser i tilfælde af forsinkelse generelt gjort ufravigelige i forbrugerkøb. Denne ordning foreslås opretholdt i det norske købelovudvalgs betænkning om lov om kjøp (NOU 1976:34). Det vil medføre, at også den nye nachfrist-regel, som udvalget foreslår, vil blive ufravigelig i forbrugerkøb.

Den påkravsregel i § 3 i den svenske konsumentkøbelov, som forbrugerkommissionen henviser til, foreslås i den svenske betænkning om en ny köplag (SOU 1976:66) ophævet. I stedet stilles der forslag om en ufravigelig bestemmelse, hvorefter køberen i tilfælde af forsinkelse kan hæve købet,

hvis forsinkelsen er af væsentlig betydning for ham, og sælgeren indså eller burde indse dette.

Den finske lov om forbrugerbeskyttelse indeholder i 5. kap. § 8 en ufravigelig nachfrist-regel. Endvidere er køberens adgang til at hæve købet ved væsentlig forsinkelse gjort ufravigelig.

Købelovudvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at der er behov for at værne forbrugerne mod bestemmelser i standardformularer, der fastholder forbrugeren ved et foretaget køb, selv om sælgeren ikke opfylder sin leveringsforpligtelse. Der bør således gennemføres en ufravigelig regel, der sikrer køberens hævebeføjelse i forbrugerkøb. På baggrund af den af forbrugerkommissionen skitserede regel har udvalget overvejet, om en tilstrækkelig beskyttelse kan opnås ved, at nachfrist- og påkravsreglen i § 74, stk. 2, 1. pkt., i udvalgets lovudkast gøres ufravigelig. Virkningen heraf vil være, at det i forbrugeraftaler kan vedtages, at forbrugeren i tilfælde af forsinkelse kun kan hæve købet, hvis han forinden har rettet et påkrav til sælgeren, og denne derefter har fået en rimelig tid til at opfylde aftalen.

Hvis kun nachfrist- og påkravsreglen gøres ufravigelig, er der efter udvalgets opfattelse grund til at antage, at sådanne vilkår i vidt omfang vil blive indføjet i standardkontrakter, der benyttes på de områder, hvor der i dag forekommer misbrug. Det vil imidlertid for forbrugerne kunne være vanskeligt at gennemføre en ophævelse på grund af en udebleven levering i overensstemmelse med et sådant vilkår i en standardkontrakt. Det vil kræve, at forbrugeren retter en klar henvendelse til sælgeren, og ikke sjældent yderligere, at forbrugeren sikrer sig bevis for, at leveringsanmodningen er fremsat. Det må imidlertid nok antages, at mange forbrugere vil undlade at sikre sig et sådant bevis. Udvalget finder på denne baggrund, at det ikke vil være tilstrækkeligt, at nachfrist- og påkravsreglen gøres ufravigelig.

Udvalget foreslår derfor, at også den almindelige regel om køberens hævebeføjelse ved væsentlig forsinkelse gøres ufravigelig i forbrugerkøb, jfr. § 74, stk. 2, og § 1, stk. 2, i udvalgets lovudkast. Forslaget herom er i overensstemmelse med den norske købelov, kap. 5 § 8 i den finske forbrugerbeskyttelseslov og det svenske købelovudvalgs udkast til ændring i konsumentkøbeloven. Det er udvalgets opfattelse, at aftaler, hvorved køberens hæveadgang udelukkes eller begrænses i tilfælde af væsentlig forsinkelse med leveringen, ikke kan antages at være rimeligt begrundede i forbrugerkøb.

Udvalget har særligt overvejet, om det i bestillingskøb og køb, hvor salgsgenstanden er anskaffet specielt til køberen, vil være for strengt for sælgeren, at reglerne om køberens hævebeføjelse i tilfælde af forsinkelse gøres ufravigelige. Da der imidlertid, som nævnt ovenfor, ved anvendelsen af reglerne er mulighed for at tage hensyn til, om sælgeren vil have vanskeligheder ved at sælge salgsgenstanden til andre, finder udvalget ikke, at der er grund til at tillade særaftaler på dette område.

De af udvalget foreslåede regler vil sikre, at sælgeren ikke i tilfælde af forsinkelse kan kræve, at køberen fortsat skal være bundet af et køb i en ubestemt længere periode efter leveringstidspunktet. Reglerne vil imidlertid ikke hindre, at sælgeren i en standardkontrakt eller ved en individuel særaftale forbeholder sig ret til at forlænge en aftalt frist for leveringen. Sælgeren kan efter sådanne forbehold kræve, at køberen skal være bundet i en ubestemt fremtid, uanset at levering ikke sker. For at hindre, at sælgeren på denne måde omgår de ufravigelige forsinkelsesregler, foreslås det, at køberen, såfremt sælgeren på grundlag af et forbehold i aftalen har udskudt leveringstiden, kan hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden en rimelig frist, jfr. § 75 i udvalgets lovudkast. Reglen er udformet på samme måde som nachfrist- og påkravsreglen i § 74, stk. 2.

Det skal understreges, at køberen efter den foreslåede regel må give sælgeren en rimelig frist. Længden af fristen vil ligesom ved nachfrist- og påkravsreglen bl. a. afhænge af salgsgenstandens art, køberens behov for hurtig levering og efter omstændighederne sælgerens leveringsmuligheder. Udover disse omstændigheder bør der imidlertid navnlig lægges vægt på, om sælgeren særligt har gjort køberen opmærksom på, at der kan indtræffe leveringsvanskeligheder, som vil medføre, at den aftalte leveringsfrist må udskydes. Har køberen været opmærksom på, at en udskydelse af leveringstidspunktet kan blive aktuel, må han give sæl-

geren en længere frist end ellers, før han kan hæve købet.

Da reglerne om køberens hævebeføjelse i tilfælde af forsinkelse med leveringen også vil kunne omgås ved aftaler, hvori der er fastsat en urimelig lang eller ikke tilstrækkelig bestemt frist for levering, har udvalget overvejet også at lade den foreslåede regel omfatte disse aftaler. I Vesttyskland er der gennemført en lovgivning, hvorefter bl. a. sådanne. vilkår i standardkontrakter er uvirksomme,

Efter udvalgets opfattelse må det imidlertid antages, at aftalelovens § 36 giver tilstrækkelig beskyttelse mod misbrug gennem sådanne aftaler. Udvalget har herved også lagt vægt på, at der i særlige tilfælde kan være behov for at indgå aftaler, hvori der ikke er fastsat en bestemt frist for leveringen. Som eksempler herpå kan nævnes køb af genstande, som først skal tilvirkes efter køberens behov, og genstande, som ikke normalt markedsføres af sælgeren, men specielt fremskaffes til køberen. Bedømmelsen af aftalens rimelighed bør derfor foretages konkret efter aftalelovens § 36.

Udvalget har endelig overvejet, om også reglerne om de rettigheder, som køberen i tilfælde af forsinkelse med leveringen har ved siden af hævebeføjelsen, bør gøres ufravigelige i forbrugerkøb. Udvalget finder imidlertid, at der ikke er behov for ufravigelige regler om køberens adgang til at fastholde købet, til i kontant- og kreditkøb at holde købesummen tilbage, indtil levering sker, og til at kræve erstatning for tab som følge af forsinkelse. Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at vilkår, der fratager køberen retten til at holde købesummen tilbage, i almindelighed vil kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36.

5. Mangler ved salgsgenstanden

Købeloven indeholder ingen definition af, hvad der skal forstås ved en mangel ved salgsgenstanden. Det antages imidlertid i teori og praksis, at der foreligger en mangel, hvis genstanden ikke svarer til, hvad der er aftalt eller med rette forudsat af køberen. Vurderingen af, om genstanden er mangelfuld, vil således i første række bero på aftalen og de øvrige konkrete omstændigheder ved det enkelte køb. Hvis ikke andet følger af særlige omstændigheder, vil det dog blive betragtet som en mangel, hvis genstanden ikke har den brugbarhed og værdi, som er almindelig for genstande af den pågældende slags.

Forbrugerkommissionen anbefaler, at der i købeloven optages en række særregler om varens egenskaber og en almindelig definition af mangler, jfr. betænkning III s. 42-49. Disse anbefalinger gennemgås i det følgende.

A. Urigtige oplysninger om salgsgenstanden.

Der har i forbrugerkommissionen været overvejende enighed om det grundsynspunkt, at den enkelte forbruger i videre omfang end hidtil i civilretlig henseende bør kunne påberåbe sig erhvervsdrivendes tilsidesættelse af markedsføringsforskrifter, jfr. betænkning III s. 15 ff. I overensstemmelse hermed foreslår kommissionen, at der gennemføres et civilretligt modstykke til markedsføringslovens § 2, hvorefter der ikke må anvendes urigtige, vildledende eller urimeligt mangelfulde angivelser, som er egnet til at påvirke efterspørgsel eller udbud af varer, se betænkningen s. 45 ff. Efter forslaget skal køberen i et forbrugerkøb uanset modstående aftale kunne gøre mangelsbeføjelser gældende i overensstemmelse med købelovens regler, hvis der ved købet eller på varens indpakning eller gennem markedsføringsforanstaltninger eller andre meddelelser, som er beregnet på at komme til almenhedens eller køberens kundskab, af sælgeren eller tidligere salgsled er anvendt urigtige eller vildledende angivelser af betydning for bedømmelsen af varens egenskaber og indhold, herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed.

I norsk og svensk ret er der gennemført regler, der ligger på linie med forbrugerkommissionens forslag. Efter de svenske regler kan køberen dog kun støtte ret på urigtige oplysninger fra tidligere salgsled, hvis sælgeren har påberåbt sig oplysningerne eller må have indset deres urigtighed. Med hensyn til de svenske og norske regler henvises i øvrigt til redegørelsen i betænkning III s. 46–47. Reglerne foreslås i det væsentlige opretholdt i de to landes købelovudvalgs

betænkninger om en almindelig revision af købelovgivningen.

Efter den gældende retstilstand foreligger der en mangel, hvis sælgeren inden købets afslutning har meddelt køberen urigtige oplysninger, som denne har lagt vægt på ved købeaftalens indgåelse. Det samme må ofte antages at gælde, hvis sælgeren har givet sådanne oplysninger i reklamer, annoncer eller på genstandens emballage. Det skal dog understreges, at anprisninger i generelle vendinger i almindelighed ikke har retsvirkninger, hvad enten de fremsættes direkte over for køberen eller i en reklame, der er rettet til en videre kreds.

Forbrugerkommissionens forslag vil i forhold til den gældende retstilstand medføre, at det præciseres, at køberen kan støtte ret på bestemte oplysninger, som sælgeren har fremsat i reklamer og andre meddelelser, der er beregnet for en videre kreds.

Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at køberen bør kunne påberåbe sig disse oplysninger. Udviklingen har medført, at købere i vidt omfang må basere deres køb på oplysninger i reklamer og lignende. Det gælder f. eks. i den moderne selvbetjeningshandel. Køberne vil endvidere ofte være ude af stand til at kontrollere rigtigheden af oplysningerne i reklamerne. Retsreglerne bør derfor værne køberne mod, at disse oplysninger er urigtige.

Forbrugerkommissionens forslag vil endvidere have den virkning, at køberen også i forhold til sælgeren kan påberåbe sig en urigtig bestemt oplysning i en reklame eller annonce, som hidrører fra en producent, importør eller et andet tidligere salgsled. Kommissionen fremhæver, at. der er en glidende overgang mellem tilfælde, hvor annoncer m. v. sættes i værk af henholdsvis detailhandlere og tidligere salgsled. Selv annoncer, der indrykkes af sælgeren i aviser og lignende, har ofte fået deres indholdsmæssige udformning i tidligere salgsled. Brochurer og oplysninger, som er trykt på færdigpakkede varers emballage eller indlagt i varen, hidrører ligeledes hyppigt fra tidligere salgsled.

De ovenfor nævnte hensyn, der taler for, at køberen kan støtte ret på oplysninger i reklamer m. v., gælder også i tilfælde af, at reklamen hidrører fra et tidligere salgsled. Da den erhvervsmæssige sælger nyder godt af de markedsføringsforanstaltninger, der iværksættes af tidligere salgsled, må det endvidere anses for rimeligt, at køberen kan gøre beføjelser gældende mod sælgeren, hvis et tidligere salgsleds oplysninger viser sig at være urigtige.

Udvalget kan på denne baggrund tilslutte sig forbrugerkommissionens forslag. Af tekniske grunde er reglen formuleret således, at det fastslås, at der foreligger en mangel, hvis

1) genstanden ikke svarer til den betegnelse, hvorunder den er solgt, eller sælgeren i øvrigt ved købets afslutning har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, eller
2) sælgeren eller et tidligere salgsled har har givet oplysninger som nævnt under 1 på varens indpakning, i annoncer eller i andre meddelelser, der er beregnet til at komme til almenhedens eller køberens kundskab.

Reglen er optaget som § 76, stk. 1, nr. 1-2, i udvalgets lovudkast.

Det skal understreges, at der efter forslaget kun foreligger en mangel, hvis den urigtige eller vildledende oplysning kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden. Hvis oplysningen ikke har spillet nogen rolle for køberen, vil det ikke være rimeligt at give ham mulighed for f. eks. at kræve afslag i købesummen.

Det vil efter forslaget påhvile køberen at godtgøre, at der foreligger en urigtig oplysning, og at denne har haft betydning for ham. Der bør imidlertid ikke stilles strenge krav til beviset for, at oplysningen har haft betydning for køberen. I almindelighed må det være tilstrækkeligt, at køberen godtgør, at der foreligger en urigtig oplysning, som er egnet til at påvirke køberes interesse for salgsgenstanden. Det lempeligere beviskrav er i forslaget markeret ved formuleringen: »oplysninger, der kan antages at have haft betydning«.

Udvalget har overvejet, om bevisbyrden burde lægges på sælgeren, således at han må godtgøre, at oplysningen ikke kan antages at

have haft betydning for køberen. En sådan regel vil være på linie med aftalelovens § 30, hvorefter det i svigstilfælde påhviler løftemodtageren at antageliggøre, at en af ham udvist svigagtig adfærd ikke har indvirket på løftegiverens erklæring. Kan løftemodtageren ikke det, anses løftet for ugyldigt. Udvalget har imidlertid fundet, at det vil være betænkeligt at overføre princippet i aftaleloven til at gælde enhver urigtig erklæring fremsat *jaf* sælgeren eller et tidligere salgsled, og at den foreslåede regel, som kun stiller beskedne beviskrav, må anses for tilfredsstillende ud fra hensynet til forbrugerne.

Anses salgsgenstanden for mangelfuld som følge af, at der er givet urigtige oplysninger om den, vil køberen normalt kunne kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen. Han vil endvidere kunne hæve købet, hvis mangelen er væsentlig. Om han kan kræve erstatning for mangelen vil derimod ikke sjældent afhænge af, om sælgeren vidste eller burde have indset, at den givne oplysning var urigtig, jfr. nærmere nedenfor s. 39 ff.

Efter den af forbrugerkommissionen foreslåede regel skal sælgeren ikke have adgang til i aftalevilkår at tage forbehold om rigtigheden af de oplysninger, der hidrører fra tidligere salgsled. I betænkning III s. 46 fremhæves det dog, at det følger af kommissionens forslag, at køberen ikke som grundlag for en ret til at hæve købet kan påberåbe sig urigtige oplysninger, når sælgeren har tilkendegivet, at han ikke kan indestå for oplysningerne, og han selv er i god tro med hensyn til urigtigheden.

Udvalget har overvejet, om det vil være for strengt for sælgerne at udelukke adgangen til at tage forbehold om rigtigheden af tidligere salgsleds oplysninger. Det må erkendes, at en række detailhandlere ikke vil have bedre mulighed end køberne for at kontrollere rigtigheden af de oplysninger, som en producent eller grossist har anført på varens indpakning eller i brochurer. Efter udvalgets opfattelse vil det imidlertid alligevel være mindre rimeligt, hvis sælgeren ved anvendelse af vilkår i standardkontrakter eller individuelle særaftaler kunne overføre risikoen for disse oplysningers rigtighed til køberen. Udvalget finder derfor, at den foreslåede regel bør være ufravigelig, jfr. § 76, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 1, stk. *2,* i udvalgets lovudkast.

På den anden side bør der være mulighed for at rette én gang givne urigtige oplysninger med den virkning, at forholdet bringes uden for området af § 76, stk. 1, nr. 1 og 2. Udvalget foreslår derfor en regel om, at køberen ikke kan påberåbe sig en urigtig eller vildledende oplysning, der er rettet, jfr. § 76, stk. 2, i lovudkastet.

Af hensyn til forbrugerne må det kræves, at rettelse sker på tydelig måde. Af praktiske grunde kan det være udelukket at give de forbrugere, der har modtaget oplysningerne, individuel meddelelse om rettelsen. Det gælder f. eks. rettelse af oplysninger i annoncer og brochurer, som læses af en ubestemt kreds af personer. Hvorledes rettelse bør ske i sådanne tilfælde drøftes nærmere i bemærkningerne til § 76, stk. 2, i kap. IV.

Rettelse af en urigtig oplysning må efter den foreslåede regel senest ske ved købets afslutning, således at køberen kan tage rettelsen i betragtning, inden han beslutter at købe. Det kan imidlertid tænkes, at aftaleretlige regler fører til, at der fra et tidligere tidspunkt foreligger et bindende tilbud om salg af en vare, der svarer til de oplysninger, sælgeren har givet. I sådanne tilfælde vil en rettelse ikke medføre, at køberen afskæres fra at påberåbe sig den givne oplysning, men det kan eventuelt påhvile ham i forbindelse med en akcept at præcisere, at det er det oprindelige og ikke det rettede tilbud, der accepteres.

Den foreslåede regel i § 76, stk. 2, gælder rettelse af såvel sælgerens som tidligere salgsleds urigtige oplysninger. Med hensyn til tidligere salgsleds oplysninger skal særlig fremhæves, at der efter forslagets § 76, stk. 1, nr. 2, jfr. nr. 1, ikke foreligger en mangel, hvis den urigtige oplysning ikke kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden. Sælgeren vil derfor også på anden måde end ved at rette oplysningen kunne sikre sig, at køberen ikke tillægger oplysningen betydning ved bedømmelsen af salgsgenstanden, og derved undgå retsfølger i anledning af tidligere salgsleds urigtige oplysninger.

B. Undladt varedeklaration m. v.

I den offentligretlige lovgivning findes der

en række bestemmelser, som giver mulighed for at fastsætte regler om, at erhvervsdrivende skal anvende varedeklarationer og kvalitetsmærkning. Overtrædelse af disse regler sanktioneres med straf.

Forbrugerkommissionen anfører i betænkning III, s. 43, at det i almindelighed må antages, at der foreligger en mangel ved en salgsgenstand, hvis sælgeren i en varedeklaration har givet urigtige oplysninger om varens indhold og egenskaber. Undlader sælgeren derimod at anvende en påbudt varedeklaration, vil han nok kunne straffes, men der vil i almindelighed ikke være knyttet civilretlige følger til undladelsen. Efter kommissionens opfattelse bør der imidlertid også på dette punkt gives forbrugerne mulighed for i civilretlig henseende at påberåbe sig erhvervsdrivendes tilsidesættelse af markedsføringsforskrifter. Forbrugerkommissionen stiller derfor forslag om, at såfremt en erhvervsdrivende ved indgåelse af aftale med en forbruger har undladt at anvende en i henhold til lovgivningen foreskrevet varedeklaration eller anden påbudt mærkning af varens eller ydelsens indhold, egenskaber, brug eller farlighed, kan køberen hæve aftalen, medmindre det må antages, at undladelsen har været af uvæsentlig betydning for køberen. Efter forslaget skal det påhvile køberen at bevise, at det har været af væsentlig betydning for ham, at sælgeren har undladt at anvende den foreskrevne varedeklaration.

I de øvrige nordiske lande er der ikke gennemført eller stillet forslag om en tilsvarende regel. Den svenske konsumentkøbelovs § 7, stk. 3, indeholder dog en regel, som er beslægtet med den, som forbrugerkommissionen foreslår. Efter den svenske bestemmelse foreligger der en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren har undladt at efterkomme et af markedsdomstolen udstedt påbud om at give oplysninger om den solgte genstands beskaffenhed eller anvendelse, og det må antages, at undladelsen har indvirket på købet.

Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at det ikke sjældent vil være rigtigt at give markedsføringsforskrifter, der er fastsat af hensyn til forbrugerne, civilretlig gennemslagskraft, således at en overtrædelse af forskrifterne medfører, at forbrugeren kan gøre beføjelser gældende mod sælgeren. Det må imidlertid som regel være en forudsætning for den civilretlige gennemslagskraft, at overtrædelser af markedsføringsforskriften i almindelighed medfører, at der foreligger misligholdelse af sælgerens pligter over for køberen.

Som nævnt ovenfor antages det, at der foreligger en mangel, hvis salgsgenstanden ikke svarer til, hvad sælgeren har lovet eller køberen med rette har forudsat. Den omstændighed, at sælgeren har undladt at give oplysninger om genstandens indhold, egenskaber, brug eller farlighed som foreskrevet i offentligretlige regler, er imidlertid normalt ikke udtryk for, at køberen ikke modtager det lovede eller med føje forudsatte. Overtrædelse af en pligt til at anvende varedeklaration bevirker således ikke i almindelighed, at der foreligger en mangel ved den solgte genstand. Efter udvalgets opfattelse bør en overtrædelse af forskrifter om anvendelse af varedeklarationer m. v. derfor ikke uden videre medføre, at køberen kan gøre mangelsbeføjelser gældende over for sælgeren.

Det antages i teori og praksis, at sælgerens undladelse af at give oplysninger om salgsgenstanden kan udløse beføjelser for køberen, selv om der ikke foreligger en mangel ved genstanden. I særlige tilfælde vil f. eks. køberen af en farlig genstand kunne hæve købet på grund af manglende instruktion om genstandens anvendelse. Hvilke beføjelser en tilsidesættelse af sælgerens pligt til at give oplysninger udløser, afhænger af genstandens beskaffenhed, oplysningens betydning og en række andre omstændigheder. Efter udvalgets opfattelse må den gældende retstilstand vurderes som tilfredsstillende. Udvalget kan derfor ikke tilslutte sig forbrugerkommissionens forslag om, at der knyttes yderligere civilretlige virkninger til overtrædelse af forskrifter om anvendelse af varedeklarationer m.v.

Den regel, som forbrugerkommissionen foreslår, ville formentlig også give anledning til meget store vanskeligheder i praksis, idet det ofte vil være tvivlsomt, om undladelsen af at anvende en varedeklaration har været af væsentlig betydning for køberen.

C. Varers farlighed.

Forbrugerkommissionen anfører i betænkning III, s. 47, at der i lovgivningen findes

en lang række kvalitets- og mærkningsregler, som er begrundet i ønsket om at sikre imod sundhedsskadelige eller farlige egenskaber. Kommissionen foreslår disse regler suppleret med en almindelig lovbestemmelse, hvorefter det kan fastsættes, at varer, som kan medføre fare ud fra et helbreds- og sikkerhedssynspunkt, ikke må sælges eller markedsføres uden at opfylde nærmere angivne krav med hensyn til indhold og beskaffenhed. Oplysning om disse grundkrav og om, at varen opfylder kravene, skal meddeles på varen.

Efter forbrugerkommissionens opfattelse bør disse offentligretlige regler suppleres med civilretlige bestemmelser til beskyttelse af forbrugerne, og det civilretlige værn bør udstrækkes til også at gælde i tilfælde, hvor varen ikke kan anvendes uden åbenbar fare for køberens eller en andens liv eller helbred, selv om der ikke findes noget offentligretligt forbud mod salget.

Det følger af det i indledningen foran s. 26 anførte, at det efter den gældende retstilstand vil blive betragtet som en mangel, hvis den solgte genstand ikke kan anvendes til sit formål uden en ikke-ubetydelig risiko for personskade. Dette gælder dog i almindelighed ikke, hvis køberen inden købets afslutning har erklæret sig indforstået med eller har indset genstandens farlighed.

Spørgsmålet bliver derfor, om mangelsreglerne på dette punkt bør gøres ufravigelige i forbrugerkøb, således at køberen kan gøre beføjelser gældende mod sælgeren, selv om køberen har været bekendt med salgsgenstandens farlighed.

Forbrugerkommissionen foreslår, at mangelsreglerne gøres ufravigelige. Endvidere udtaler kommissionen, at der i klare tilfælde vil være behov for at statuere, at købeaftalen er ugyldig. Efter kommissionens opfattelse vil dette behov imidlertid kunne imødekommes ved anvendelse af aftalelovens § 36.

Den svenske konsumentkøbelov indeholder i § 8 en ufravigelig regel om, at der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis denne er solgt i strid med en offentligretlig sikkerhedsforskrift. Det samme gælder, hvis genstanden ikke kan anvendes uden åbenbar fare for køberens eller en andens liv eller helbred.

Det fremgår af forarbejderne til den svenske regel, at den bl. a. må antages at få betydning inden for handelen med brugte biler.

Den norske købelov indeholder ikke en tilsvarende regel. I bemærkningerne til lovforslaget, der ligger til grund for ændringerne i de norske regler om forbrugerkøb i 1974, udtales det, at man ikke fandt, at der i Norge var behov for en regel svarende til den svenske konsumentkøbelovs § 8. Det fremhæves endvidere, at de sædvanlige mangelsbeføjelser, herunder særlig retten til at kræve forholdsmæssigt afslag, ikke altid vil passe i de tilfælde, der er omfattet af den svenske regel, og at der i visse situationer ikke kan siges at foreligge en mangel, selv om salgsgenstanden ved anvendelse til sit egentlige formål vil frembyde en væsentlig risiko for personskade. Som eksempel på det sidstnævnte anføres et køb af en brugt bil, som køberen kun vil bruge enkelte bestanddele fra. Se Ot. prp. nr. 25 (1973-74) s. 17.

Den finske lov om forbrugerbeskyttelse indeholder i 5. kap. § 4 en ufravigelig regel, som ligger tæt op ad den svenske konsumentkøbelovs § 8. Efter den finske lov sikres der køberen adgang til at hæve et køb af en genstand, som ikke kan anvendes uden at udsætte køberens eller en andens helbred for fare.

Det er udvalgets opfattelse, at der ikke i almindelighed i den civilretlige regulering af forbrugerkøb bør stilles krav om, at de solgte varer har en vis mindstekvalitet. Hvis en køber evt. mod en nedsat pris er indforstået med at få en genstand, som ikke er af almindelig god standard, bør han således ikke kunne gøre beføjelser gældende mod den erhvervsmæssige sælger. Udvalget finder imidlertid, at hensynet til at sikre forbrugerne mod varer, hvis anvendelse indebærer væsentlig risiko for personskade, har en sådan vægt, at det almindelige synspunkt ikke bør opretholdes for så vidt angår disse varer. Udvalget er derfor enig med forbrugerkommissionen i, at mangelsreglerne bør gøres ufravigelige på dette område. Der kan derimod ikke antages at være behov for en tilsvarende regel om varer, hvis anvendelse indebærer risiko for tingsskade.

Som følge af det anførte stilles der forslag om en ufravigelig regel, hvorefter det fastslås, at der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis denne ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for skade på

person, jfr. § 76, stk. 1, nr. 3, jfr. § 1, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

Betydningen af, at det fastslås, at der foreligger en mangel, er, at køberen kan hæve købet eller kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen, afhjælpning eller erstatning, hvis de almindelige betingelser for at gøre disse beføjelser gældende er opfyldt. Ved vurderingen af, om disse betingelser er opfyldt i et køb af en genstand, hvis anvendelse indebærer væsentlig risiko for personskade, må der imidlertid efter omstændighederne tages hensyn til, at mangelsbegrebet er ufravigeligt. Afgørende for, om der foreligger en væsentlig mangel, som giver køberen adgang til at hæve købet, bliver således ikke, om køberen har erklæret sig indforstået med genstandens beskaffenhed, men derimod en almindelig vurdering af farlighedsgraden. Med hensyn til adgangen til at kræve afslag, afhjælpning og erstatning må det erkendes, at det, som anført i forarbejderne til de norske regler om forbrugerkøb, vil kunne give anledning til visse vanskeligheder at anvende reglerne om disse beføjelser i tilfælde, hvor køberen har akcepteret genstandens farlige egenskaber. Efter udvalgets opfattelse vil disse vanskeligheder imidlertid kunne overvindes. I bemærkningerne til § 76, stk. 1, nr. 3, i kapitel IV drøftes dette spørgsmål nærmere.

Det skal endelig i tilslutning til bemærkningerne i det norske lovforslag om forbrugerkøb fremhæves, at det ikke følger af udvalgets forslag, at der foreligger en mangel ved f. eks. en brugt bil, som det vil være farligt at benytte til transport, hvis køberen har tilkendegivet, at han ikke vil køre i bilen, men kun benytte enkelte af dens dele. Det samme gælder, hvis køberen har tilkendegivet, at han selv vil sætte bilen i stand, inden den benyttes til transport.

D, Almindelig definition af mangler.

Forbrugerkommissionen har overvejet, om der bør optages en udtrykkelig definition af mangelsbegrebet i købeloven, jfr. betænkning III, s. 44. Som centrale faktorer ved mangelsbedømmelsen peger kommissionen på varens egnethed, holdbarhed, farlighedsgrad og vedligeholdelsesmulighed. Der bør kunne stilles rimelige krav til varens egenskaber i disse henseender. Kommissionen er opmærksom på, at det er tvivlsomt, om man med en regel, der udtrykker dette, opnår at komme ud over generaliseringens uvished, men mener dog at selv en almindelig regel vil kunne være af en vis betydning for forbrugerne.

I Norge og Sverige er der ikke gennemført eller stillet forslag om en almindelig mangelsdefinition.

Udvalget er af den opfattelse, at det er nødvendigt at supplere de under afsnit A og C nævnte forslag, hvorefter der under visse nærmere angivne omstændigheder foreligger en mangel, med en almindelig mangelsdefinition for at undgå, at de foreslåede regler opfattes som en udtømmende regulering af, i hvilke tilfælde den købte genstand er mangelfuld.

Da vurderingen af, om der foreligger en mangel, i første række beror på, hvad der er lovet eller med rette forudsat af køberen i det enkelte tilfælde, må mangelsbegrebet nødvendigvis defineres ved anvendelse af almindelig holdte vendinger, som må udfyldes på grundlag af de konkrete omstændigheder ved det enkelte køb.

Udvalget stiller på denne baggrund forslag om en almindelig mangelsdefinition, hvorefter salgsgenstanden er mangelfuld, hvis den er af en anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den ifølge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være, jfr. § 76, stk. 1, nr. 4, i udvalgets lovudkast. Definitionen er i overensstemmelse med § 42 i udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb.

Der er ikke med forslaget tilsigtet ændringer i det mangelsbegreb, der lægges til grund efter den gældende retstilstand.

Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at salgsgenstandens egnethed, farlighed og holdbarhed er centrale faktorer, som skal tages i betragtning ved mangelsvurderingen i forbrugerkøb. Det forekommer derimod tvivlsomt, i hvilket omfang muligheden for at vedligeholde salgsgenstanden på hensigtsmæssig måde kan indpasses i mangelsreglerne.

Mangelsbedømmelsen vedrører spørgsmålet om genstandens egenskaber på tidspunktet for risikoens overgang, og det kan derfor efter udvalgets mening næppe antages, at der foreligger en mangel, hvis det f. eks. nogen tid efter købet viser sig, at der ikke kan skaffes reservedele til en repara-

tion af salgsgenstanden. Det betyder imidlertid ikke, at køberen ikke kan gøre beføjelser gældende mod en sælger, som har lovet, at der kan skaffes reservedele til det solgte. Det følger blot ikke af mangelsreglerne.

Ved køb af standardvarer følger det af mangelsbegrebet, at genstanden skal være en almindelig god handelsvare, hvis ikke køberen har tilkendegivet, at han er indforstået med en ringere kvalitet. Udvalget finder, at der i den forbindelse kan være grund til at understrege, at offentligretlige regler, der fastsætter krav til en vares kvalitet, i almindelighed bør tillægges betydning ved vurderingen af, om en solgt genstand er mangelfuld. Hvis ikke andet følger af særlige tilkendegivelser over for sælgeren, må køberen således kunne kræve, at genstanden opfylder de offentligretlige kvalitetskrav.

Efter markedsføringslovens § 3 skal der ved tilbuds afgivelse, ved indgåelse af aftale eller efter omstændighederne på leveringstidspunktet gives en efter salgsgenstandens art forsvarlig vejledning, når denne er af betydning for bedømmelsen af genstandens karakter eller egenskaber, herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed.

Forbrugerkommissionen har overvejet, om der som civilretligt modstykke til denne bestemmelse bør indføres en regel i købeloven, der pålægger sælgeren en almindelig oplysningspligt. Kommissionen finder imidlertid, at der kan være grund til at afvente udviklingen af den praksis, som vil forme sig efter markedsføringsloven, inden der tages stilling til en evt. civilretlig regel.

Det antages efter den gældende retstilstand, at en sælger har en såkaldt loyal oplysningspligt, hvorefter han må oplyse køberen om alle forhold og fejl vedrørende det solgte, som han kender eller burde kende, og som han må antage er af væsentlig betydning for køberens bedømmelse af det solgte, såfremt han ikke kan regne med, at køberen er bekendt med vedkommende forhold eller fejl. Hvis sælgeren ikke opfylder oplysningspligten, antages det, at det solgte er mangelfuldt, og at køberen har ret til erstatning. Den foreliggende retspraksis om sælgerens loyale oplysningspligt vedrører i første række køb af fast ejendom. Domstolene har derimod været mere tilbageholdende med at statuere oplysningspligt ved salg af løsøre. Baggrunden herfor er bl. a., at der ved salg af individuelt bestemte genstande efter ordlyden af købelovens § 42 kun er erstatningsansvar for sælgeren for mangler, der forelå ved købets afslutning, hvis sælgeren har handlet svigagtigt eller tilsikret en egenskab ved salgsgenstanden. Efterhånden er det imidlertid blevet anerkendt, at sælgeren også ved salg af løsøre har pligt til at oplyse køberen om skjulte fejl ved salgsgenstanden. Denne udvikling er blevet understøttet ved gennemførelsen af markedsføringslovens § 3, som må antages at have en vis afsmittende virkning på den civilretlige mangelsbedømmelse.

Udvalget finder på denne baggrund, at der i og for sig ikke er behov for en særregel i forbrugerkøb om oplysningspligt. At det er et led i den almindelige mangelsdefinition, at sælgeren har en oplysningspligt, vil imidlertid fremgå indirekte af det forslag, der omtales umiddelbart nedenfor, og af, at udvalget foreslår, at sælgeren i et forbrugerkøb skal være erstatningsansvarlig for en mangel, hvis han har forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som han kendte eller burde kende (lovudkastets § 80).

Da den foreslåede almindelige mangelsdefinition i udkastets § 76, stk. 1, nr. 4, indeholder en henvisning til parternes aftale, bør den naturligvis ikke som § 76 i øvrigt være ufravigelig. Efter definitionen skal salgsgenstanden imidlertid, hvis andet ikke er aftalt eller følger af de særlige omstændigheder ved købet, være af en standard, som er almindelig for genstande af den pågældende slags, og der kan derfor rejses spørgsmål, om der bør stilles særlige krav til klarheden af de aftaler, hvorved det generelle udgangspunkt fraviges.

I praksis forekommer det ikke sjældent, at sælgerne tager et generelt forbehold med hensyn til salgsgenstandens egenskaber, idet den sælges »som den er og forefindes», »som beset«, eller lignende. I modsætning til konkrete forbehold om, at genstanden evt. har en bestemt negativ eller måske mangler en bestemt positiv egenskab, er det vanskeligt for køberne at overskue, hvilken betydning de generelle forbehold vil få. Domstolene har derfor i en række tilfælde, hvor det er forekommet mindre rimeligt, at sælgeren undgik ansvar, tilsidesat disse forbehold.

Forbrugerkommissionen har taget problemerne vedrørende de generelle forbehold op i betænkning III, s. 61, hvor det henstilles til udvalget at overveje en regel, som begrænser virkningerne af disse forbehold.

Udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb indeholder i § 48 en regel om, at en genstand anses for mangelfuld uden hensyn til, om den er solgt, som den er og forefindes, eller med et tilsvarende forbehold, hvis:

1) den ikke svarer til den betegnelse, hvorunder den er solgt, eller de oplysninger, som sælgeren har givet,
2) sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, som han kendte eller burde kende, af betydning for køberens bedømmelse af genstanden, eller
3) genstanden er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at antage.

Denne regel er i det væsentlige i overensstemmelse med den norske købelovs § 45 b om forbrugerkøb, § 9, jfr. § 7, i den svenske konsumentkøbelov og § 6 i kap. 5 i den finske lov om forbrugerbeskyttelse.

Udvalget skal understrege, at det følger af de forslag om ufravigelige regler, som er nævnt ovenfor i afsnit A, at der foreligger en mangel i tilfælde 1. Det gælder såvel, når sælgeren har taget et generelt som et konkret forbehold med hensyn til salgsgenstandens egenskaber.

. Udvalget stiller imidlertid også forslag om, at genstanden i forbrugerkøb skal anses for mangelfuld i tilfælde 2 og 3, selv om der er taget et generelt forbehold, jfr. § 77 i udvalgets lovudkast. Forslaget må antages at ligge forholdsvis tæt op ad den gældende retstilstand, men det må anses for ønskeligt, at virkningerne af de generelle forbehold præciseres.

Det følger af forslaget, at der uanset et generelt forbehold foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren ikke har opfyldt sin loyale oplysningspligt, jfr. udkastets § 77, stk. 1, nr. 1. Udvalget har overvejet, om reglen om oplysningspligten burde gøres ufravigelig, således at genstanden også uanset et konkret forbehold med hensyn til en bestemt egenskab anses for mangelfuld. Udvalget har imidlertid fundet, at en sælger, som har mistanke om en fejl ved salgsgenstanden, også i et forbrugerkøb bør have adgang til at overføre risikoen for fejlens tilstedeværelse til køberen, hvis han ved et klart forbehold henleder køberens opmærksomhed på, at genstanden muligvis ikke er fejlfri. Man har herved bl. a. lagt vægt på, at et konkret forbehold i modsætning til et generelt i almindelighed indvirker på prisen.

6. Køberens adgang til at kræve afhjælpning af mangler.

Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen efter købelovens §§ 42 og 43 gøre forskellige beføjelser gældende. Han kan således kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen, hvis mangelen er værdiforringende, og han kan hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering, hvis mangelen er væsentlig. Endvidere kan han forlange erstatning for mangelen efter reglerne i §§ 42, stk. 2, og 43, stk. 3.

Købeloven giver derimod ikke køberen ret til at kræve, at sælgeren af hjælper en mangel. Baggrunden herfor er bl. a., at det er antaget, at såvel private som mange erhvervsmæssige sælgere ikke har sagkundskab og faciliteter til at foretage reparation af de genstande, som de sælger.

De gældende regler om købelovens mangelsbeføjelser er nærmere gennemgået i forbrugerkommissionens betænkning III, s. 55 ff, hvortil der henvises. Spørgsmålet, om mangelsbeføjelserne bør gøres ufravigelige, drøftes nedenfor s. 43 ff.

Forbrugerkommissionen fremhæver i betænkningen s. 51, at mangelsbeføjelserne har en dobbelt funktion, idet de dels skal tilskynde sælgeren til at levere salgsgenstanden uden mangler og dels skal sikre køberen mulighed for at undgå tab, hvis genstanden viser sig at være mangelfuld. Forbrugerkommissionen finder imidlertid, at de beføjelser, som hjemles i købeloven, ikke i forbrugerkøb er tilstrækkelige til at opfylde disse funktioner. Det anføres i den forbindelse, at forbrugerne både i processuel henseende og med hensyn til varekundskab er i en ringere position end erhvervsdrivende i handelskøb, og at beføjelsen til at kræve afslag i købe-

summen kun har haft begrænset effekt inden for forbrugerområdet.

Det oplyses i betænkningen a.st., at der i praksis har udviklet sig en opfattelse såvel blandt forbrugerne som inden for detailbranchen af, at mangler skal søges afhjulpet af sælgeren eller et tidligere salgsled. I en række brancher påtager producenten eller importøren sig således i et garantibevis at afhjælpe evt. mangler, og det påhviler i sådanne tilfælde ofte sælgeren at bistå køberen med at gøre garantien gældende, se betænkning III, s. 64. På baggrund af den praksis, der har udviklet sig, anbefaler forbrugerkommissionen, at der gennemføres en regel om, at køberen kan kræve, at sælgeren afhjælper mangler.

De norske og svenske regler om forbrugerkøb giver ikke køberen adgang til at forlange afhjælpning af mangler ved salgsgenstanden. Udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb indeholder derimod i § 43, stk. 2, en regel om afhjælpningspligt for sælger, og tilsvarende regler findes i de udkast, som er udarbejdet af de øvrige nordiske landes købelovudvalg.

Som nævnt er begrundelsen for, at sælgeren efter den gældende retstilstand ikke har pligt til at afhjælpe mangler, at det har været antaget, at selv erhvervsmæssige sælgere ofte ikke vil kunne opfylde en sådan pligt. Efter det oplyste i forbrugerkommissionens betænkning er det imidlertid i dag sædvanligt, at erhvervsmæssige sælgere påtager sig at afhjælpe mangler eller at sørge for, at afhjælpning sker hos producenten eller andre. Hensynet til sælgeren kan herefter ikke antages at tale afgørende imod, at der i forbrugerkøb pålægges sælgeren en afhjælpningspligt. Da det endvidere på baggrund af det anførte i forbrugerkommissionens betænkning må anses for ønskeligt, at forbrugernes retsstilling styrkes, finder udvalget, at der bør indføres en regel om afhjælpningspligt for sælgeren i forbrugerkøb. Forbrugerne vil herefter have mulighed for at fremtvinge en reparation af salgsgenstanden, hvis denne er mangelfuld.

Sælgerens pligt til at foretage afhjælpning bør dog ikke være ubetinget. Visse mangler kan således efter deres beskaffenhed ikke afhjælpes, og andre kan være så vanskelige eller bekostelige at udbedre, at byrden ikke står i et rimeligt forhold til køberens interesse i en afhjælpning. Udvalget stiller derfor forslag om, at køberen kan forlange, at sælgeren afhjælper en mangel, medmindre dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, jfr. § 78, stk. 1, i udvalgets lovudkast. Forslaget er i overensstemmelse med den regel, som forbrugerkommissionen har anbefalet.

Efter forslaget er der formodning for, at køberen kan kræve afhjælpning. Bevisbyrden for, at afhjælpning vil medføre uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, påhviler således sælgeren.

Sælgerens pligt til at foretage afhjælpning forudsætter efter forslaget ikke, at han selv er i stand til at reparere genstanden. Sælgeren har således pligt til at sørge for, at mangelen bliver afhjulpet hos producenten eller en fremmed reparatør, hvis dette kan ske uden uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe for sælgeren.

Forslagets betydning for forbrugerne vil være afhængig af, på hvilken måde køberen kan fremtvinge, at sælgeren opfylder afhjælpningspligten. Forbrugerkommissionen foreslår, at køberen skal kunne hæve købet, hvis sælgeren ikke uden ugrundet ophold efterkommer køberens krav på afhjælpning. Endvidere opfordrer kommissionen udvalget til at overveje, om køberen bør have adgang til at holde købesummen tilbage, indtil krav om afhjælpning er opfyldt, og til at lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, hvis sælgeren undlader at reagere på kravet om afhjælpning.

Efter § 43 i udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb kan køberen holde købesummen tilbage, indtil sælgeren har afhjulpet en mangel, og opfyldes afhjælpningspligten ikke, kan køberen vælge mellem at lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering.

Den svenske konsumentkøbelov og den norske købelov indeholder regler om tilfælde, hvor sælgeren i et forbrugerkøb ved aftale har forpligtet sig til at afhjælpe en mangel. Efter disse regler kan køberen holde købesummen tilbage, indtil krav om afhjælpning opfyldes, og sker det ikke, kan køberen kræve erstatning for udgifter til afhjælpning, der foretages hos en anden end sælgeren. Køberen kan derimod kun som efter de

almindelige regler hæve købet, hvis mangelen er væsentlig. Efter de udkast til nye regler om almindelige køb, der er udarbejdet af henholdsvis det svenske og norske købelovudvalg, er sælgerens afhjælpningspligt sanktioneret på samme måde. I de to udvalgs betænkninger udtales det imidlertid, at der ved bedømmelsen af, om der foreligger en væsentlig mangel, skal tages hensyn til, om sælgeren har undladt at efterkomme et krav om afhjælpning, se SOU 1976:66 s. 149 og 307 og NOU 1976:34 s. 76.

Med hensyn til beføjelsen til at holde købesummen tilbage, der som regel kun vil være aktuel for køberen i kreditkøb, henvises til redegørelsen i forbrugerkommissionens betænkning III, s. 52. Som det fremgår heraf, må det antages, at køberen allerede efter den gældende retstilstand har adgang til at holde købesummen eller den resterende del deraf tilbage, indtil sælgeren opfylder en pligt til at foretage afhjælpning. Udvalget er imidlertid enig med forbrugerkommissionen i, at det må anses for ønskeligt, at det præciseres, at køberen i et forbrugerkøb har denne adgang.

Forbrugerkommissionen foreslår en begrænsning i tieføjelsen, således at køberen i visse tilfælde kun skal kunne holde så stor en del af købesummen tilbage, som ikke åbenbart overstiger, hvad det vil koste at få mangelen afhjulpet. Udvalget vender tilbage til spørgsmålet om en sådan begrænsning efter omtalen af køberens øvrige beføjelser i anledning af ikke-opfyldelse af hans afhjælpningskrav.

. Efter udvalgets opfattelse bør køberen endvidere med visse begrænsninger have adgang til at lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, hvis denne ikke efterkommer et krav om afhjælpning. Denne beføjelse må anses for at være af mindre indgribende betydning for sælgeren og er i overensstemmelse med almindelige erstatningsretlige principper, idet sælgeren i de fleste tilfælde har handlet forsømmeligt ved ikke at opfylde pligten til at foretage afhjælpning.

Af hensyn til sælgeren bør beføjelsen dog begrænses. Det bør således kræves, at sælgeren er blevet opfordret og har haft en rimelig frist til selv at afhjælpe mangelen. Herom henvises til bemærkningerne nedenfor i forbindelse med omtalen af hæveadgangen. Endvidere bør der sættes en vis grænse for størrelsen af de reparationsudgifter, som køberen kan få erstattet. De bør stå i et rimeligt forhold til reparationens betydning og sædvanlige pris. Udgifterne bør således f. eks. ikke overstige, hvad det koster at anskaffe en ny genstand.

Udvalget foreslår som følge heraf og i overensstemmelse med forbrugerkommissionens anbefaling, at køberen kun kan lade en mangel afhjælpe for sælgerens regning, hvis det kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger, jfr. § 78, stk. 3, 2. pkt., i udvalgets lovudkast.

Ved overvejelserne af, om sælgerens afhjælpningspligt også bør sanktioneres med en adgang for køberen til at hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering, har udvalget taget sit udgangspunkt i, at udøvelsen af disse beføjelser typisk vil medføre de mest indgribende følger for sælgeren, idet de indebærer, at køberen afviser den leverede genstand. Da køberen efter almindelige regler kan hæve eller ved artsbestemte køb kræve omlevering, hvis der foreligger en væsentlig mangel, bliver hovedspørgsmålet i denne forbindelse, om de øvrige beføjelser, der står til køberens rådighed, kan anses for tilstrækkelige til at fremtvinge afhjælpning af en uvæsentlig mangel.

Beføjelsen til at lade mangelen afhjælpe hos en fremmed reparatør må efter udvalgets opfattelse anses for utilstrækkelig. Udvalget har i den forbindelse lagt vægt på oplysningen i forbrugerkommissionens betænkning om, at beføjelsen til at kræve afslag i købesummen kun har haft begrænset effekt inden for forbrugerområdet. Af slagsbeføjelsen kan nemlig sammenlignes med adgangen til at lade en mangel reparere for sælgerens regning, da køberen som følge af et afslag ofte vil blive i stand til at bekoste en reparation.

Da beføjelsen til at holde købesummen tilbage endvidere i kontantkøb ofte ikke vil stå til køberens rådighed, når mangelen konstateres, er det udvalgets opfattelse, at det er nødvendigt at tillægge køberen beføjelse til at hæve købet eller kræve omlevering, hvis reglen om sælgerens afhjælpningspligt skal medføre den styrkelse af forbrugernes retsstilling, der må anses for ønskelig.

Udvalget stiller som følge heraf forslag om, at køberen kan hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering, hvis

sælgeren ikke afhjælper en mangel inden rimelig tid efter påkrav herom, jfr. § 78, stk. 3, i udvalgets lovudkast.

Udvalget har overvejet, om reglen bør udformes på linie med nachfrist-reglen i lovudkastets § 74, stk. 2, hvorefter køberen i tilfælde af forsinkelse har mulighed for at fastsætte en bestemt tidsfrist af rimelig længde med den virkning, at han kan hæve købet, hvis levering ikke sker inden fristens udløb. Da det kan være vanskeligt for køberen at vurdere, hvor omfattende en reparation der vil være nødvendig for at afhjælpe en mangel, er det imidlertid udvalgets opfattelse, at det er betænkeligt at give køberen adgang til at fastsætte bestemte frister for en reparation af salgsgenstanden.

Længden af den frist, som sælgeren efter forslaget har til at afhjælpe mangelen, vil afhænge af, hvad der efter omstændighederne i det enkelte tilfælde må anses for rimeligt. Afgørende vil bl. a. være køberens behov for en mangelfri genstand, salgsgenstandens mere eller mindre komplicerede beskaffenhed, hvor omfattende en reparation, der er nødvendig, og efter omstændighederne sælgerens mulighed for at sørge for afhjælpning.

Udvalget har særligt overvejet, om afhjælpningspligten også bør være sikret ved hævebeføjelse i bestillingskøb og andre køb, hvor sælgeren kan blive hårdt ramt af en ophævelse af købet, fordi han ikke har mulighed for at sælge genstanden til andre uden væsentligt tab. Udvalget har imidlertid ligesom ved overvejelserne af det tilsvarende spørgsmål ved forsinkelse fundet, at der ved vurderingen af, hvilken rimelig frist sælgeren skal have til at afhjælpe en mangel, vil være tilstrækkelig mulighed for at tage hensyn til sælgerens særlige interesse i at undgå ophævelse af et bestillingskøb m. v.

Det følger af forslaget, at sælgeren inden rimelig tid efter modtagelsen af køberens påkrav om afhjælpning bør reparere salgsgenstanden, således at den ikke længere er mangelfuld. Er en foretagen afhjælpning utilstrækkelig, bør det imidlertid efter omstændighederne - navnlig ved varer af en mere kompliceret beskaffenhed - kræves, at køberen påny giver sælgeren mulighed for at afhjælpe mangelen, inden han hæver købet eller lader salgsgenstanden reparere for sælgerens regning. Det skal dog understreges, at en køber ikke behøver at finde sig i adskillige afhjælpningsforsøg, som medfører ikke ubetydelige ulemper for ham.

Som nævnt ovenfor foreslår forbrugerkommissionen en begrænsning i køberens adgang til at holde købesummen tilbage, indtil en mangel er afhjulpet. Efter forslaget, som har forbillede i §§ 4-5 i den svenske konsumentkøbelov og den norske købelovs § 49, skal køberen kun kunne holde så stor en del af købesummen tilbage, som ikke åbenbart overstiger, hvad det må antages at koste at få genstanden repareret. Begrænsningen skal dog ikke gælde, hvis der foreligger en væsentlig mangel, som giver køberen adgang til at hæve købet.

Efter udvalgets opfattelse bør køberen også have adgang til at fremtvinge afhjælpning af en mangel, der ikke er væsentlig, ved at holde den fulde købesum tilbage. I modsat fald vil den præventive effekt af, at afhjælpningspligten er sanktioneret med hævebeføjelse blive betydeligt formindsket i tilfælde, hvor en væsentlig del af købesummen skal betales, inden sælgerens frist for afhjælpning er udløbet. Endvidere forekommer det under alle omstændigheder lidet rimeligt at henvise køberen til at betale en del af købesummen og derefter søge beløbet tilbage, hvis det viser sig, at sælgeren ikke afhjælper mangelen. Begrundelsen for, at de tilsvarende norske og svenske regler indeholder begrænsninger i tilbageholdelsesretten, må søges i, at afhjælpningspligten i Norge og Sverige ikke er sanktioneret med hævebeføjelse for køberen.

Som følge af det anførte stiller udvalget forslag om en ubegrænset ret for køberen til at holde købesummen tilbage, indtil en mangel bliver afhjulpet, jfr. § 78, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

7. Sælgerens ret til at foretage afhjælpning eller omlevering.

Forskellig fra det i afsnit 6 drøftede spørgsmål om sælgerens pligt til at afhjælpe mangler er spørgsmålet, om sælgeren ved at tilbyde afhjælpning eller omlevering kan afværge, at køberen benytter sine beføjelser til at hæve et køb, hvor salgsgenstanden lider af en væsentlig mangel, eller til at kræve

et forholdsmæssigt afslag i købesummen som følge af en værdiforringende mangel.

Efter købelovens § 49 har sælgeren ret til at foretage afhjælpning af en mangel eller omlevering, hvis det kan ske inden udløbet af den tid, da køberen er pligtig at afvente levering, og det åbenbart ikke kan medføre omkostning eller ulempe for ham. Den tidsmæssige betingelse forstås således, at rettelse skal ske, inden en forsinkelse med leveringen ville blive betragtet som væsentlig og dermed hævebegrundende.

Købelovens § 49 giver således sælgeren en meget snæver adgang til at afhjælpe mangler eller foretage omlevering. Særlig ved bestillingskøb, hvor sælgeren bliver ramt hårdt af en ophævelse af købet, hvis han kun kan sælge genstanden til anden side til stærkt reduceret pris, er det derfor i den juridiske teori antaget, at sælgeren ofte har en ret, der går noget videre end efter ordlyden af § 49. Endvidere udvides sælgerens afhjælpningsret ofte ved aftale.

Forbrugerkommissionen har overvejet.en ændring af købelovens § 49, men kan bortset fra bestillingskøb ikke anbefale en udvidelse af afhjælpningsretten. I betænkning III s. 53 anføres følgende begrundelse for dette standpunkt:

> »Navnlig fra forbrugerside har det været fremhævet, at afhjælpning i praksis ofte finder sted med køberens indforståelse, men at der ikke herfra bør drages nogen slutning til, at sælgeren bør have en almindelig ret til at foretage afhjælpning ... En pligt for køberen til at affinde sig hermed får jo navnlig betydning i tilfælde, hvor forholdet mellem sælgeren og køberen er kommet i hårdknude. Ikke mindst i sådanne tilfælde vil spørgsmålet let blive forskudt til uoverensstemmelse mellem parterne om, hvorvidt en foretaget afhjælpning har været utilstrækkelig, og selv om afhjælpningsreglerne klart forudsætter, at køberen efter afhjælpningen har opnået en fuldgod vare, kommer de således til kort og efterlader køberen i en bevismæssig vanskelig situation. Medens erhvervslivet som regel optræder som flergangskøberen, vil den private forbruger ikke være i en tilsvarende faktisk magtposition.«

I Norge er der i 1974 foretaget en ændring af købelovens § 49, således at sælgeren såvel i forbruger- som handelskøb kan afhjælpe en mangel eller foretage omlevering, hvis det kan ske uden at medføre urimelige omkostninger eller ulemper for køberen. Derimod blev det opretholdt som betingelse, at rettelse skal ske inden udløbet af den tid, da køberen er pligtig at afvente levering. I den norske betænkning om lov om kjøp (NOU 1976:34) foreslås det imidlertid, at også den tidsmæssige betingelse lempes, således at det er tilstrækkeligt, at sælgeren afhjælper mangelen uden ugrundet ophold.

Også det svenske købelovudvalg har foreslået en udvidelse af sælgerens afhjælpningsret. Efter § 49 i det svenske udkast til nye regler om almindelige køb kan sælgeren således ved at afhjælpe en mangel eller foretage omlevering afværge, at køberen hæver købet eller kræver afslag, hvis rettelse sker straks, efter at sælgeren har fået meddelelse om mangelen, og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen. Forslaget bygger på den svenske konsumentkøbelovs § 5, hvorefter der ikke i forhold til udkastets § 49 kan aftales en videregående afhjælpningsret for sælgeren, medmindre denne har påtaget sig en afhjælpningspligt.

Efter § 49 i udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb sker der også en udvidelse af afhjælpningsretten. Sælgeren skal således ved at afhjælpe en mangel eller foretage omlevering kunne afværge, at køberen hæver købet eller kræver et forholdsmæssigt afslag, hvis rettelse sker uden ugrundet ophold, efter at sælgeren har fået meddelelse om mangelen, og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen.

Efter udvalgets opfattelse er der meget, der også i forbrugerkøb taler for en sådan udvidelse af sælgerens afhjælpnings- og omleveringsret. Det må således anses for uheldigt, at sælgeren efter den gældende regel helt afskæres fra muligheden for ved afhjælpning eller omlevering at afværge en ophævelse af et køb, hvor genstanden har været i brug i nogen tid, inden det opdages, at den lider af en væsentlig mangel. Det vil i sådanne tilfælde ofte forekomme mindre rimeligt over for sælgeren, at køberen kan afvise sælgerens afhjælpnings- eller omleveringstilbud og kræve den erlagte købesum tilbagebetalt mod at tilbagelevere sælgeren

en brugt genstand. Den omstændighed, at det, som oplyst i forbrugerkommissionens betænkning, er den almindelige opfattelse såvel blandt forbrugerne som inden for detailbranchen, at mangler skal søges afhjulpet, fører endvidere til, at det som modstykke **til,** at der pålægges sælgeren en afhjælpningspligt, synes naturligt også at udvide sælgerens ret til at foretage afhjælpning og omlevering. Sælgerens ret må naturligvis undergives visse begrænsninger, men hensynet til køberen synes umiddelbart at være tilstrækkeligt tilgodeset, hvis det fastholdes, at afhjælpningen eller omleveringen skal ske inden rimelig tid, efter at sælgeren har fået meddelelse om mangelen, og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen.

Udvalget finder imidlertid, at der bør lægges vægt på, at det, som fremhævet af forbrugerkommissionen, i en række tilfælde vil kunne være vanskeligt for køberen at bevise, at et afhjælpningsforsøg, som sælgeren har foretaget, har været forgæves. En udvidet afhjælpningsret vil derfor kunne medføre en forringelse af den beskyttelse, som det med den øvrige del af forslaget er tilsigtet at yde forbrugerne.

Udvalget stiller som følge heraf i overensstemmelse med forbrugerkommissionens anbefaling ikke forslag om en almindelig udvidelse af sælgerens afhjælpningsret i forbrugerkøb. Hvad angår bestillingskøb, hvor der som nævnt er et særligt hensyn at tage til sælgeren, foreslås det dog, at sælgeren inden rimelig tid, efter at han har fået meddelelse om mangelen, skal have ret til at foretage afhjælpning, hvis det kan ske uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen, jfr. § 79, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

Da det af forbrugerkommissionen fremhævede hensyn til køberens bevismæssigt vanskelige situation kun gælder, hvis sælger ønsker at reparere salgsgenstanden, men ikke, hvis sælger vil levere køberen en anden genstand i stedet for den købte, foreslår udvalget derimod en udvidelse af sælgerens omleveringsret. Efter forslaget skal sælgeren ved at foretage omlevering kunne afværge, at køberen hæver købet eller kræver et forholdsmæssigt afslag, hvis omlevering sker inden rimelig tid, efter at sælgeren har fået meddelelse om mangelen, og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen, jfr. § 79, stk. 1, i udvalgets lovudkast.

Omlevering er det efter købelovens regler kun muligt for sælgeren at foretage i de såkaldte artsbestemte køb, d.v.s. køb af en eller flere genstande af en i aftalen angiven art eller af et angivet parti. Angår købet derimod en individuelt bestemt genstand, antages det, at en omlevering ikke er mulig. Udvalget finder, at der er grund til at understrege, at en forbrugers køb af en standardvare ofte må anses for et køb af en artsbestemt genstand, selv om forbrugeren har fået forevist den genstand, som sælgeren leverer.

Efter udvalgets opfattelse bør omlevering imidlertid også kunne ske, selv om genstanden i aftalen er individuelt bestemt, hvis genstanden uden ulempe kan ombyttes med en tilsvarende genstand, og det må antages, at parterne ikke har lagt vægt på valget af genstand. Udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb indeholder i § 3 en skitse til en ny definition af artsbestemte køb, som vil medføre en sådan udvidelse af muligheden for at foretage omlevering. Da definitionen ikke kun vedrører omleveringsspørgsmålet, men må overvejes i en række andre sammenhænge, er den ikke medtaget i udvalgets forslag til en revision af reglerne om forbrugerkøb. Udvalget skal imidlertid understrege, at der allerede efter den nugældende retstilstand kan spores en udvikling i retning af en anerkendelse af muligheden for at foretage omlevering ved køb af individuelt bestemte genstande, og at det må anses for ønskeligt, at denne udvikling fortsætter efter en gennemførelse af udvalgets forslag til en ny regel om sælgerens omleveringsret i forbrugerkøb.

Selv om der ikke stilles forslag om en udvidelse af sælgerens ret efter købelovens § 49 til ved afhjælpning at afværge, at køberen kræver afslag i købesummen eller hæver købet, skal udvalget dog henlede opmærksomheden på, at køberens adgang til at hæve købet kan blive påvirket af, at der er mulighed for at afhjælpe mangelen.

Det er almindeligt antaget, at man ved vurderingen af, om der foreligger en væsentlig mangel, som giver køberen ret til at hæve købet, må tage hensyn til afhjælpningsmuligheden. Mangler, som kan afhjælpes uden omkostninger og væsentlig ulempe

for køberen, kan således ikke anses for væsentlige, hvis sælgeren er parat til at foretage afhjælpning. Køberen kan derfor ikke hæve købet på grund af en sådan mangel, selv om den tidsmæssige betingelse for sælgerens afhjælpningsret i købelovens § 49 ikke er opfyldt.

Det antages endvidere, at der er et sådant samspil mellem køberens forskellige misligholdelsesbeføjelser, at betingelserne for at hæve købet skærpes, når køberen har mulighed for f. eks. at kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen. Det må antages, at det ved vurderingen af, om der foreligger en væsentlig og dermed hævebegrundende mangel, på tilsvarende måde vil blive taget i betragtning, at køberen har mulighed for at kræve afhjælpning. Sælgerens mulighed for at afvise en ophævelse af købet ved at tilbyde afhjælpning udvides således i et vist omfang.

Det skal understreges, at de to fremhævede betragtninger ikke kan sidestilles med en egentlig udvidelse af sælgerens afhjælpningsret. De kan kun betragtes som udtryk for, at man i retsanvendelsen tilstræber en rimelig balance mellem sælgerens og køberens rettigheder. Synspunkterne fører i øvrigt ikke til en begrænsning af køberens ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen.

Spørgsmålet, om reglerne om sælgerens afhjælpnings- og omleveringsret bør være ufravigelige, drøftes nedenfor s. 45 f.

8. Erstatning for mangler.

De gældende regler om erstatning for mangler bygger på sondringen mellem køb af individuelt bestemte og artsbestemte genstande. Angår købet en individuelt bestemt genstand, kan køberen efter købelovens § 42 kræve erstatning for en mangel, der forelå ved købets afslutning, hvis sælgeren har handlet svigagtigt. Det samme gælder, hvis salgsgenstanden savner en egenskab, som må anses for tilsikret. Er mangelen opstået efter købets afslutning, kan køberen kræve erstatning i svigstilfælde, og hvis genstandens beskadigelse skyldes sælgerens forsømmelse. Angår købet en genstand, der er bestemt efter art, if alder sælgeren derimod erstatningsansvar, selv om han er uden skyld, efter en langt strengere regel i købelovens § 43, stk. 3.

Selv om ansvarsgrundlaget for oprindelige mangler ved køb af individuelt bestemte genstande efter ordlyden af købelovens § 42 er begrænset til svig og tilsikring, antages det dog i retspraksis, at sælgeren if alder ansvar i noget videre omfang. Ansvar pålægges således, hvis sælgeren har givet køberen oplysninger, som han har eller burde have indset var urigtige, eller hvis sælgeren ikke har opfyldt sin loyale oplysningspligt, se om denne ovenfor s. 32.

Den erstatning, som køberen kan kræve efter købelovens §§ 42-43, omfatter for det første godtgørelse for den værdiforringelse, mangelen har medført. Endvidere dækkes udgifter, f. eks. til konstatering af mangelen, samt visse følgeskader, f. eks. af savnstab. Det antages derimod, at købeloven ikke gælder for de såkaldte produktskader, d.v.s. skader, som indtræder på person eller ting som følge af salgsgenstandens skadelige egenskaber.

Forbrugerkommissionens betænkning III indeholder s. 59-60 en række overvejelser om erstatningsreglerne, hvortil der henvises. Det fremhæves bl. a., at erstatningsbeføjelsen ikke hidtil har spillet en større rolle i forbrugerkøb og næppe vil komme til det, selv om reglerne gøres ufravigelige.

Det er udvalgets foreløbige opfattelse, at det ikke er velbegrundet, at reglerne om ansvar for mangler bygger på sondringen mellem køb af individuelt og artsbestemte genstande. I udvalgets udkast til nye ansvarsregler for køb i almindelighed er denne sondring derfor opgivet. Udkastet indeholder således i § 44 en ansvarsregel, der gælder for begge typer køb. Efter denne skal sælgeren være ansvarlig for køberens tab som følge af en mangel, hvis

1) han har handlet i strid med almindelig hæderlighed,
2) givet vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte,
3) forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som han kendte eller burde kende,
4) genstanden savnede egenskaber, som må anses tilsikrede, eller
5) mangelen efter købets indgåelse er forårsaget ved sælgerens forsømmelse.

Hvis sælgeren er erhvervsdrivende, og aftalen er indgået som et led i hans virksomhed, skal han efter udkastets § 45 være ansvarlig i videre omfang, men kun for genstandens værdiforringelse og udgifter, ikke for følgeskader.

Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at erstatningsbeføjelsen ikke har stor betydning i forbrugerkøb, da købernes interesser i det overvejende antal tilfælde må anses for tilstrækkeligt beskyttet ved beføjelserne til at hæve, kræve forholdsmæssigt afslag eller forlange afhjælpning. Udvalget finder derfor, at der ikke er behov for at fremskynde en mere omfattende revision af erstatningsreglerne i forbrugerkøb. Spørgsmålet om en ændring af reglerne vil imidlertid indgå i udvalgets arbejde med en samlet revision af købeloven.

Udvalget finder dog, at de forslag om sælgerens ansvar for urigtige oplysninger om salgsgenstanden og for krænkelse af den loyale oplysningspligt, som følger af § 44 i udkastet til nye regler om almindelige køb, har en så nøje sammenhæng med de regler om varens egenskaber, som udvalget foreslår i lovudkastets § 76, at forslagene bør gennemføres samtidigt. Udvalget stiller derfor forslag om, at der i forbrugerkøb gennemføres en regel svarende til § 44 i udkastet til nye regler om køb. Samtidig foreslås den gældende regel i købelovens § 42, stk. 2, ophævet. Den ny regel er optaget i lovudkastets § 80.

Forslaget medfører i forhold til ordlyden af købelovens § 42, stk. 2, en udvidelse af sælgerens ansvar i køb af individuelt bestemte genstande for tab som følge af en mangel, der forelå ved købets afslutning. Da retspraksis imidlertid som nævnt har pålagt sælgere erstatningspligt i noget videre omfang end efter § 42, medfører forslaget i første række en præcisering af sælgerens ansvar.

Efter forslaget i lovudkastets § 76, stk. 1, nr. I og 2, foreligger der en mangel, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der har haft betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden. Meddelelsen kan være givet direkte til køberen, i annoncer eller gennem andre markedsføringsforanstaltninger. Reglen er ufravigelig, således at sælgeren ikke kan tage forbehold over for tidligere salgsleds oplysninger. Virkningerne af, at der foreligger en mangel i tilfælde af, at der er givet urigtige oplysninger, er, at køberen kan kræve afslag eller efter omstændighederne hæve købet.

Efter forslaget i lovudkastets § 80 skal sælgeren imidlertid kun være erstatningsansvarlig, hvis han har givet køberen en vildledende oplysning, som han ikke havde føje til at anse for korrekt. Urigtige oplysninger er omfattet af det bredere udtryk vildledende oplysninger, der også dækker visse fortielser. Har oælgeren ved en garanti eller tilsikring påtaget sig at indestå for en oplysnings rigtighed, ifalder han dog altid ansvar i overensstemmelse med det givne tilsagn.

Forslaget medfører, at køberens adgang til at kræve erstatning af sælgeren på grund af en vildledende oplysning bliver snævrere end adgangen til at kræve forholdsmæssigt afslag.

Køberen kan således kun kræve erstatning, hvis det er sælgeren, der har givet den vildledende oplysning, men ikke hvis køberen har fået oplysningen fra en annonce, der er indrykket af producenten eller grossisten, eller fra en brochure, der hidrører fra et tidligere salgsled. Oplysninger i annoncer, som et tidligere salgsled har indrykket, eller i brochurer, der hidrører fra producenten m. v., bør dog anses for givet af sælgeren, hvis han over for køberen har påberåbt sig oplysningen i annoncen eller har overgivet køberen brochuren. Om køberens mulighed for at kræve erstatning af et tidligere salgsled, der har givet en vildledende oplysning, henvises til s. 48.

Bortset fra de tilfælde, hvor sælgeren har påtaget sig at indestå for en oplysnings rigtighed, er det en betingelse for, at sælgeren ifalder erstatningsansvar, at han ikke har føje til at anse de oplysninger, som han giver køberen, for korrekte. Formuleringen »føje til at anse for korrekt« skal forstås som en henvisning til dansk rets almindelige god tros begreb. Detailhandlere vil i almindelighed efter forslaget kunne gå ud fra, at tidligere salgsleds oplysninger på varens indpakning og i brochurer er korrekte uden at foretage nogen nærmere undersøgelse. En detailsælger vil imidlertid ifalde ansvar, hvis han påberåber sig en vildledende oplysning, hvis rigtighed han f. eks. på grund af tid-

ligere reklamationer over varen burde have næret mistanke til.

Når udvalget foreslår, at adgangen til at kræve erstatning for oprindelige mangler ved køb af individuelt bestemte genstande skal underkastes de nævnte begrænsninger i forhold til retten til at kræve forholdsmæssigt afslag, skyldes det, at de følgeskader, som erstattes efter købeloven, også i forbrugerkøb kan medføre et forholdsvis stort og for sælgeren uberegneligt økonomisk tab. Det er i overensstemmelse med dette synspunkt, at reglen om et videregående ansvar for erhvervsdrivende i § 45 i udvalgets udkast til nye almindelige regler om køb er begrænset, således at den ikke omfatter ansvar for følgeskader.

Som anført s. 32 antages det, at der foreligger en mangel, hvis sælgeren ikke har opfyldt sin loyale oplysningspligt, d.v.s. hvis han har forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som han kendte eller burde kende. Efter forslaget i lovudkastets § 80 fastslås det, at krænkelse af oplysningspligten medfører erstatningsansvar.

I forhold til den gældende regel i købelovens § 42 om sælgerens ansvar for mangler, der er opstået efter købets afslutning, medfører forslaget kun en mindre udvidelse af ansvaret, som omtales i bemærkningerne til § 80 i kapitel IV.

Det medfører ingen udvidelse af sælgerens ansvar, at den foreslåede regel også gælder ved køb af artsbestemte genstande, da sælgeren ved disse køb har et videregående ansvar efter købelovens § 43, stk. 3, der i lovudkastets § 80, stk. 2, foreslås opretholdt. Da det må antages, at forslaget angiver den kerne af tilfælde, hvor sælgeren under alle omstændigheder bør være erstatningsansvarlig, får det imidlertid betydning i forbindelse med overvejelserne om erstatningsreglernes ufravigelighed, at forslaget også gælder køb af artsbestemte genstande.

Spørgsmålet om erstatningsreglernes ufravigelighed drøftes nedenfor s. 43 ff.

9. Reklamation over mangler.

Efter købelovens § 52, stk. 1, skal køberen i de såkaldte civilkøb, herunder forbrugerkøb, give sælgeren meddelelse om en mangel uden ugrundet ophold, efter at han har opdaget eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber han retten til at påberåbe sig mangelen. I meddelelsen behøver køberen ikke oplyse, hvilke beføjelser han vil gøre gældende. Vil han hæve købet eller kræve omlevering, skal han dog efter købelovens § 52, stk. 2, uden ugrundet ophold give meddelelse herom. En reklamation, der ikke indeholder oplysning om, hvilken beføjelse der gøres gældende, kaldes en neutral reklamation.

Køberen kan dog efter købelovens § 53 ikke fortabe sin ret på grund af manglende reklamation efter § 52, hvis sælgeren har handlet svigagtigt, eller hvis han har gjort sig skyldig i grov uagtsomhed, og denne medfører betydelig skade for køberen.

Efter købelovens § 54 kan køberen kun påberåbe sig en mangel i 1 år efter salgsgenstandens overgivelse. Dette gælder dog ikke, hvis sælgeren har handlet svigagtigt eller har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid, f. eks. ved at give en længerevarende garanti.

Udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb indeholder to væsentlige ændringer i reklamationsreglerne. Efter udkastet skal reklamationsfristen således i stedet for »uden ugrundet ophold« være »inden rimelig tid«, og den absolutte frist for reklamation forlænges fra 1 til 2 år.

Forbrugerkommissionen anbefaler disse forslag i betænkning III s. 54.

Efter den svenske konsumentkøbelovs § 11 og den norske købelovs § 52 skal køberen i forbrugerkøb reklamere over en mangel, inden rimelig tid efter, at han har eller burde have opdaget mangelen.

Efter udvalgets opfattelse er det navnlig i forbrugerkøb velbegrundet at lempe reklamationsfristen efter købelovens § 52. Forbrugerne vil ikke sjældent være i tvivl om deres retsstilling, når de konstaterer en mangel, og derfor lade en vis tid gå, inden de retter henvendelse til sælgeren. Det må endvidere anses for tilstrækkeligt til at værne sælgeren, at der kræves reklamation inden rimelig tid. Udvalget stiller som følge heraf forslag om en sådan lempelse af reklamationsfristen, jfr. § 81 i udvalgets lovudkast.

Med hensyn til reklamationens indhold kræves det som nævnt efter den gældende retstilstand også i forbrugerkøb, at køberen selv skal præcisere, at han vil hæve købet

eller kræve omlevering, hvis han ønsker at gøre disse beføjelser gældende. Da forbrugerne imidlertid ikke sjældent vil være usikre på, hvilke beføjelser de kan påberåbe sig som følge af en mangel, og da hensynet til sælgerne må anses for tilstrækkeligt varetaget gennem kravet om en neutral reklamation, finder udvalget ikke, at reglen om, at køberen skal angive, at han vil hæve eller kræve omlevering, bør opretholdes i forbrugerkøb. Som følge heraf indeholder lovudkastets § 81 kun en regel om neutral reklamation. I den svenske konsumentkøbelovs § 11 stilles der på tilsvarende måde kun krav om neutral reklamation, mens princippet om, at køberen skal præcisere reklamationen, hvis han vil gøre de mere indgribende beføjelser gældende, opretholdes i forbrugerkøb efter § 52 i den norske købelov.

Det følger af udvalgets forslag, at køberen ved reklamationen kan lade spørgsmålet, om han vil hæve købet, stå åbent. Køberen har imidlertid pligt til på loyal måde at medvirke til købets afvikling, og han må derfor besvare en forespørgsel fra sælgeren om, hvorvidt han vil hæve købet, inden rimelig tid.

Spørgsmålet, om reklamation ud over til sælgeren kan rettes til en producent eller en anden erhvervsdrivende, der har påtaget sig at afhjælpe evt. mangler ved salgsgenstanden, drøftes nedenfor s. 49 f.

Ved ændringen af den norske købelov i 1974 blev den absolutte reklamationsfrist i købelovens § 54 forlænget fra 1 til 2 år. I Sverige er fristen derimod fortsat 1 år, jfr. konsumentkøbelovens § 11, men den foreslås forlænget til 2 år i det svenske købelovudvalgs udkast til nye regler om almindelige køb.

Med hensyn til begrundelsen for den nugældende absolutte reklamationsfrist på 1 år bemærkes, at det i de fleste tilfælde ret hurtigt efter salgsgenstandens overgivelse til køberen viser sig, om den solgte genstand lider af en mangel. Den almindelige reklamationsregel i § 52 beskytter derfor i vidt omfang sælgeren mod, at mangler bliver gjort gældende mod ham længere tid efter køberens modtagelse af genstanden. Det forekommer dog, at genstanden lider af en skjult mangel, som først viser sig efter længere tids forløb. Den almindelige reklamationsregel udelukker ikke, at køberen påberåber sig en sådan mangel, når den opdages. Sælgeren vil imidlertid ofte ikke kunne godtgøre, at køberen rent faktisk på et tidligere tidspunkt har opdaget mangelen og derfor burde have reklameret over den. Det kan endvidere ikke udelukkes, at sælgeren i visse tilfælde vil blive sat i en bevismæssigt meget vanskelig situation, når der er gået lang tid, f. eks. hvor der foreligger tvivl om, hvorvidt mangelen var til stede ved leveringen eller skyldes køberens behandling af genstanden.

I forarbejderne til den gældende regel i købelovens § 54 er man inde på, at reglen som enhver anden forældelsesfrist i særlige tilfælde kan føre til mindre rimelige resultater. Man finder dog, at faren herfor er ringe, og at den i hvert fald mere end opvejes af den nytte, som reglen vil gøre.

Udvalget har i sine overvejelser om den absolutte reklamationsfrist taget udgangspunkt i, at det i dag ikke er usædvanligt, at en forbruger, der har købt et varigt forbrugsgode, mere end 1 år efter, at han har fået genstanden, opdager en fabrikationsfejl eller en anden skjult mangel. Det forekommer ikke rimeligt, at forbrugeren i disse tilfælde er afskåret fra at gøre mangelsbeføjelser gældende. Udvalget finder derfor, at der er behov for en lempelse af den absolutte reklamationsfrist i forbrugerkøb.

Under udvalgets overvejelser har hovedspørgsmålet været, om den absolutte frist helt burde ophæves. Det kan med nogen ret hævdes, at en forlængelse af fristen ikke vil være tilstrækkelig til at beskytte køberen, idet det meget vel kan forekomme, at en mangel først opdages efter mere end f. eks. 2 års forløb. Som et grelt eksempel på fristreglens mindre rimelige virkninger har været nævnt en selvbyggers køb af mursten, som efter 3 års forløb viser sig ikke at være vejrbestandige, og som et yderligere eksempel kan nævnes en forbrugers køb af et maleri, som, uden at der foreligger svig, viser sig at være falsk efter et tilsvarende tidsrum.

Udvalgets medlemmer har imidlertid fundet, at de ovenfor nævnte hensyn til sælgeren, der ligger bag købelovens § 54, også i dag må tillægges så stor betydning, at der fortsat bør gælde en absolut reklamationsfrist. Denne foreslås imidlertid forlænget til 2 år i forbrugerkøb, jfr. § 83 i udvalgets lovudkast.

Ligesom efter købelovens § 54 skal fristen efter forslaget ikke gælde, hvis sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid end 2 år. Udvalget har lagt vægt på, at det ved anvendelse af denne undtagelse vil være muligt at undgå, at fristreglen fører til stødende resultater. Rækkevidden af undtagelsesreglen i købelovens § 54 er ganske vist ikke helt klar, idet man i retspraksis tidligere navnlig i handelsforhold har været tilbageholdende med at anse 1 års fristen for fraveget. I de senere år er det imidlertid blevet antaget i praksis, at en køber også efter fristens udløb kunne hæve et køb af en antikvitet, som ikke hidrørte fra den periode, som sælgeren havde oplyst. Efter udvalgets opfattelse bør denne praksis videreføres, således at det f. eks. anerkendes, at en forbruger også efter fristens udløb kan påberåbe sig, at et købt maleri viser sig at være falsk. I tilfælde som det ovenfor nævnte murstenskøb, hvor det er klart, at det er af afgørende betydning for køberen, at genstanden kan holde i en årrække, bør det efter udvalgets opfattelse ligeledes anerkendes, at køberen kan påberåbe sig, at stenene ikke er vejrbestandige, selv om det først viser sig efter 2 års forløb.

Det skal understreges, at forslaget om en forlængelse af den absolutte reklamationsfrist ikke betyder, at der i forbrugerkøb kan stilles større krav til det købtes holdbarhed end hidtil. Om det er en mangel, at salgsgenstanden kun er brugbar i f. eks. 1/2 år, må således også fremover afgøres efter aftalen og dens forudsætninger, jfr. s. 31.

Efter forslaget forlænges reklamationsfristen kun i forbrugerkøb. Da fristen i handelskøb herefter fortsat vil være 1 år, vil detailsælgere efter forslaget komme i den situation, at de i en periode kan risikere, at der bliver gjort mangler gældende mod dem, uden at de selv har mulighed for at rejse krav mod deres leverandør. Udvalget har derfor overvejet, om forlængelsen af den absolutte reklamationsfrist bør udstrækkes til at gælde for køb i almindelighed. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at der ved køb mellem erhvervsdrivende i højere grad end i forbrugerkøb er behov for en regel, der skaber klarhed over, at sælgeren efter en forholdsvis kort periode ikke behøver at frygte, at køberen påberåber sig en mangel. I handelskøb har køberen endvidere en pligt til at undersøge salgsgenstanden, som medfører, at det mere sjældent end i forbrugerkøb forekommer, at en køber ikke bør have opdaget en mangel 1 år efter, at han modtog salgsgenstanden. Hertil kommer, at detailhandlere allerede i dag i en periode kan risikere, at der bliver gjort mangler gældende mod dem, uden at de selv har mulighed for at rejse krav mod deres leverandører, idet der i reglen går nogen tid mellem en vares modtagelse og videresalg. Udvalget finder derfor, at en forlængelse af fristen i handelskøb må give anledning til en række yderligere overvejelser, som bør foretages i forbindelse med den almindelige købelovsrevision. Efter forslaget må detailhandlende, der ønsker samme reklamationsfrist i forhold til leverandører og kunder, således betinge sig en 2 års frist i aftalen med leverandøren.

10. Mangelsbeføjelsernes **fravigelighed.**

Som det fremgår af forbrugerkommissionens betænkning **III** forekommer det hyppigt, at de mangelsbeføjelser, som efter de gældende regler tilkommer køberen, begrænses ved aftale i forbrugerkøb. Det sker ofte i en standardkontrakt f. eks. i form af et garantibevis, som køberen får overgivet. Hvis den beskyttelse, som købeloven yder forbrugerne, skal være effektiv, er det derfor nødvendigt, at reglerne om mangelsbeføjelserne i et vist omfang gøres ufravigelige.

I kapitel **II** er der nærmere redegjort for, at udformningen af ufravigelige regler kan ske på to principielt forskellige måder. For det første kan der i et særligt regelsæt opstilles visse grundlæggende rettigheder, som ikke kan berøves forbrugeren ved aftale. En sådan løsning er valgt i Sverige, hvor konsumentkøbeloven indeholder minimumsregler, som kun kommer til anvendelse, hvis køberen ikke kan påberåbe sig en bedre retsstilling efter den almindelige købelovs regler, se konsumentkøbelovens § 2. En anden mulighed er at tage udgangspunkt i de almindelige regler om forbrugerkøb, således at det vurderes, om det kan antages, at sælgere - evt. sælgere inden for særlige brancher eller i særlige typer køb - har berettigede interesser i at begrænse købernes beføjelser. I det omfang, de almindelige regler må anses for at være udtryk for en passende afvej-

ning af hensynene til sælger og køber, gøres reglerne ufravigelige. Findes det derimod at være for strengt for sælgerne, at en bestemt regel gøres ufravigelig, angives det i en undtagelsesregel, i hvilket omfang særaftaler kan tillades. Denne fremgangsmåde er valgt i Norge, hvor købelovens almindelige regler om forsinkelse og mangler med enkelte undtagelser er gjort ufravigelige i forbrugerkøb.

Af de grunde, der er nævnt i kapitel II, har udvalget fundet det mest hensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i de almindelige regler om forbrugerkøb, således som det er sket i Norge.

Forbrugerkommissionens overvejelser om mangelsbeføjelsernes fravigelighed findes i betænkning III s. 54—61. Kommissionen finder ligesom udvalget, at der bør tages udgangspunkt i de almindelige regler, som bør gøres ufravigelige i forbrugerkøb, hvis de kan anses for at være udtryk for en passende interesseafvejning. Det fremhæves bl. a., at det forekommer urimeligt, at en sælger inden for forbrugerområdet gennem anvendelse af standardvilkår m. v. forsøger at fralægge sig følgerne af en misligholdelse, dér kan karakteriseres som grov eller væsentlig. Endvidere anføres det, at risikobetragtninger fører til, at sælgeren som den, der direkte eller indirekte har mulighed for at øve indflydelse på opkomsten af mangelstilfælde, bør bære følgerne af, at salgsgenstanden i det enkelte tilfælde er mangelfuld. Det understreges i den forbindelse, at sælgeren af samfundsmæssige grunde også bør bære risikoen for mangler, som han ikke selv kan lastes for. En sælger, der får mange reklamationer over en vare, bør naturligt reagere ved at ophøre med at føre den pågældende vare. Han bør derfor ikke kunne undskylde sig med, at en mangel skyldes forhold hos hans leverandør. Endelig fremhæves det, at der er behov for klarhed og ensartethed i den almindelige købssituation for forbrugeren.

Efter en gennemgang af hver enkelt beføjelse når forbrugerkommissionen til, at reglerne om køberens mangelsbeføjelser, herunder reklamationsreglerne og reglen om køberens undersøgelsespligt i købelovens § 47, bør være ufravigelige i forbrugerkøb. Med hensyn til hævebeføjelsen foreslås der dog en enkelt modifikation i ufravigeligheden, jfr. nærmere herom nedenfor.

Udvalget har ligesom forbrugerkommissionen foretaget en gennemgang af reglerne om køberens forskellige mangelsbeføjelser. På grundlag heraf er det udvalgets opfattelse, at de regler, der følger af købelovens §§ 42-50 sammenholdt med udvalgets lovudkast om køberens adgang til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen, hæve købet og til at forlange afhjælpning eller omlevering, må anses for at være udtryk for en rimelig afvejning af hensynene til sælgeren og køberen. Det samme gælder reglerne om de beføjelser, der sikrer gennemførelsen af et afhjælpningskrav, jfr. ovenfor s. 34 ff. Det er endvidere karakteristisk, at der i reglerne indgår formuleringer, som overlader det til domstolene i det enkelte tilfælde at foretage et skøn over, om betingelserne for at gøre en mangelsbeføjelse gældende, er opfyldt. Domstolene vil ved udøvelsen af dette skøn i vidt omfang have mulighed for at tage hensyn til evt. særlige omstændigheder ved et køb. I bestillingskøb og andre køb, hvor sælgeren vanskeligt vil kunne sælge genstanden til andre uden betydeligt tab, vil der således ved afgørelsen af, om betingelserne for, at køberen kan hæve købet, er opfyldt, være mulighed for at tage særligt hensyn til sælgeren. Udvalget finder, at det på denne baggrund ikke kan antages, at sælgere i forbrugerkøb kan have berettigede interesser i ved aftale at begrænse de nævnte beføjelser for køberen.

Det er endvidere udvalgets opfattelse, at der såvel er behov for at sikre forbrugerne de beføjelser, der giver køberen adgang til at forlange en mangelfri genstand, d.v.s. afhjælpning og omlevering, som de beføjelser, der giver køberen ret til helt eller delvis at frigøre sig fra den indgåede købeaftale, d.v.s. adgangen til at hæve købet og til at kræve forholdsmæssigt afslag. Afhjælpningsbeføjelsen kan således ikke anses for tilstrækkelig til at værne køberens interesser. Navnlig for at tilskynde sælgerne til at levere salgsgenstanden uden mangler må det anses for nødvendigt, at køberen også sikres mulighed for at kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen og - ved væsentlige mangler - hæve købet.

Som følge af det anførte stiller udvalget forslag om, at reglerne om de nævnte beføjelser gøres ufravigelige i forbrugerkøb, jfr. § 1, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

I det følgende redegøres der nærmere for nogle detaljer i de overvejelser, som udvalget har gjort sig.

Baggrunden for, at køberen efter den gældende retstilstand ikke har ret til at kræve afhjælpning af mangler, er som tidligere nævnt bl. a., at det er antaget, at mange erhvervsmæssige sælgere ikke har sagkundskab og faciliteter til at foretage reparation af de solgte genstande. På trods af, at købeloven ikke pålægger sælgeren en afhjælpningspligt, er det imidlertid blevet almindeligt, at sælgeren eller et tidligere salgsled påtager sig at afhjælpe mangler. Det er på grundlag af denne praksis, at udvalget foreslår en regel, hvorefter køberen kan kræve afhjælpning af mangler, jfr. ovenfor s. 34.

Da det må antages, at en række erhvervsdrivende ikke følger den omtalte praksis, har udvalget ved overvejelserne om, hvorvidt reglen om afhjælpningspligt bør være ufravigelig, særlig været opmærksom på denne gruppe. Det er udvalgets opfattelse, at det ikke kan antages, at en afhjælpningspligt pålægger sælgere, som ikke selv råder over et reparationsværksted, en urimelig byrde. Sælgere har således efter forslaget i lovudkastets § 78, stk. 1, kun pligt til at afhjælpe en mangel, hvis en reparation ikke vil medføre uforholdsmæssige omkostninger eller væsentlig ulempe. Med denne begrænsning har udvalget fundet det rimeligt, at det pålægges den sælger, som ikke selv kan foretage afhjælpning, at sørge for, at genstanden bliver repareret hos en fremmed reparatør.

Udvalget har ikke fundet, at det er betænkeligt at gøre reglerne om de beføjelser, som køberen kan gøre gældende, hvis afhjælpningspligten ikke opfyldes, ufravigelige. S. 34 f f er der redegjort for den afvejning af hensynene til sælger og køber, der ligger bag disse regler.

Af forbrugerkommissionens betænkning III s. 19 fremgår det, at der i kontraktspraksis i et vist omfang anvendes vilkår, hvorefter køberen ikke i sin betalingsforpligtelse kan gøre et eventuelt misligholdelseskrav eller andet modkrav gældende mod sælgeren. Hensigten med et sådant vilkår kan bl. a. være at afskære en forbruger, der har købt en genstand på afbetaling, fra under en fogedforretning at afværge, at sælgeren tager genstanden tilbage, ved at påberåbe sig, at han har haft ret til at standse betalingen af afdrag, fordi genstanden lider af en mangel. Efter udvalgets opfattelse vil en sådan anvendelse af de nævnte vilkår ofte kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36, idet det må anses for urimeligt på denne måde at hindre forbrugerne i at fremsætte mangelsindsigelser. Det vil imidlertid følge direkte af den ufravigelige regel i § 78, stk. 2, i udvalgets lovudkast, at en køber, der kan kræve afhjælpning af en mangel og har fremsat påkrav herom, uanset vilkår i købekontrakten har ret til at standse betalingen af afdrag.

Spørgsmålet, om det bør gælde som en ufravigelig regel, at køberen kan hæve købet, hvis salgsgenstanden lider af en væsentlig mangel, må vurderes sammen med spørgsmålet, om der bør være mulighed for at fravige reglen om sælgerens afhjælpningsret efter lovudkastets § 79 sammenholdt med købelovens § 49. Hvis sælgerens ret til at afhjælpe en mangel udvides ved aftale, er det ensbetydende med en indskrænkning i køberens hævebeføjelse.

Forbrugerkommissionen finder som nævnt, at reglerne om køberens hævebeføjelse og sælgerens afhjælpningsret bør være ufravigelige. Der foreslås dog en enkelt modifikation i ufravigeligheden. Efter denne skal det ved aftale kunne bestemmes, at køberen ikke kan hæve handelen, uanset at genstanden viser sig at lide af en væsentlig mangel, hvis det efter forholdene i det enkelte tilfælde må antages, at de øvrige for køberen til rådighed stående beføjelser åbenbart vil give ham fornøden beskyttelse imod misligholdelsen, og at en ophævelse vil pådrage sælgeren et urimeligt tab.

Kommissionen fremhæver, at reglen kun skal gælde for atypiske tilfælde. Om køberen åbenbart har fornøden beskyttelse mod misligholdelsen vil i første række afhænge af, om mangelen hurtigt og klart lader sig afhjælpe. I begrundelsen for forslaget (betænkning III s. 59) anføres det, at der vil kunne være tvivl om, hvornår en mangel har en sådan karakter, at den kan siges at være væsentlig. Selv om det købte ikke kan fungere efter sit formål, vil det i mange tilfælde kunne stille sig således, at mangelen meget let lader sig rette, f. eks. hvis der i en

husholdningsmaskine mangler en vital del, som umiddelbart kan indføjes.

Som det nærmere er omtalt ovenfor s. 38 f, antages det efter den gældende retstilstand, at mangler, som kan afhjælpes uden omkostninger og væsentlig ulempe for køberen, ikke giver køberen adgang til at hæve, hvis sælgeren er parat til at forsøge afhjælpning. Der er endvidere et sådant samspil mellem køberens forskellige misligholdelsesbeføjelser, at betingelserne for at hæve købet skærpes, hvis køberens interesser er tilstrækkeligt beskyttet ved de øvrige beføjelser, der står til hans rådighed.

Udvalget forstår den regel, som forbrugerkommissionen foreslår, således, at køberen, selv om mangelen let og hurtigt lader sig afhjælpe, og sælgeren er villig til at foretage afhjælpning, skal kunne hæve købet, medmindre en ophævelse vil pådrage den erhvervsmæssige sælger et urimeligt tab. Et sådant tab vil formentlig kun yderst sjældent kunne antages at foreligge, og udvalget er derfor tilbøjelig til at antage, at de aftaler, som efter den af forbrugerkommissionen foreslåede regel vil være tilladt, ikke, som tilsigtet, vil medføre en begrænsning i, men snarere en udvidelse af køberens hævebeføjelse. Udvalget er således af den opfattelse, at der ikke er behov for den regel, som forbrugerkommissionen af hensyn til sælgerne har stillet forslag om.

Efter købelovens § 43, stk. 2, kan køberen hæve et køb af en artsbestemt genstand, der lider af en mangel, hvis sælgeren har kendt mangelen på et sådant tidspunkt, at han uden urimelig opofrelse havde kunnet skaffe mangelfrie genstande. Reglen kan ikke antages at have større betydning, og den er derfor ikke optaget i udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb. Udvalget er imidlertid ligesom forbrugerkommissionen af den opfattelse, at der ikke, når reglerne om mangelsbeføjelserne i øvrigt gøres ufravigelige, er grund til som en undtagelse at tillade aftaler, der fraviger særreglen i § 43, stk. 2.

Som det fremgår af redegørelsen s. 39 ff., stiller udvalget i lovudkastets § 80, stk. 1, forslag om en ny regel om sælgerens erstatningsansvar for mangler, der skal gælde såvel ved køb af individuelt- og artsbestemte genstande. Ved køb af artsbestemte genstande ifalder sælgeren imidlertid et videregående ansvar efter købelovens § 43, stk. 3, jfr. lovudkastets § 80, stk. 2. Efter disse regler er en sælger af en genstand, bestemt efter art, erstatningsansvarlig for tab som følge af en mangel, selv om han er uden skyld. Det gælder dog ikke, hvis sælgeren godtgør, at muligheden for at levere mangelfri genstande må anses for udelukket som følge af ekstraordinære omstændigheder af usædvanlig beskaffenhed og indgribende betydning, og at han ikke ved købets afslutning burde have taget disse omstændigheder i betragtning. Som eksempler på ekstraordinære omstændigheder, der kan medføre ansvarsfrihed for sælgeren, kan nævnes hændelig undergang eller forringelse af alle genstande af den art eller det parti, købet angår, ved krig eller lignende.

Da visse af de følgeskader, som erstattes efter købeloven, også i forbrugerkøb kan medføre forholdsvis store økonomiske tab, har man både i Sverige og Norge begrænset den gruppe af skader, som sælgeren er ansvarlig for efter ufravigelige erstatningsregler. I Sverige har man yderligere åbnet mulighed for, at køberens ret til at få erstatning kan begrænses, idet sælgeren efter den ufravigelige regel ikke ifalder ansvar, hvis han kan godtgøre, at han ikke har udvist forsømmelse. Der henvises til den svenske konsumentkøbelovs § 6 og den norske købelovs § 1 a, stk. 2.

Udvalget er af den opfattelse, at det ikke kan anses for at være rimeligt i en ufravigelig regel at pålægge sælgerne ansvar for følgeskader i videre omfang end efter lovudkastets § 80, stk. 1. Erstatningsreglen i købelovens § 43, stk. 3, jfr. lovudkastets § 80, stk. 2, foreslås derfor ikke gjort ufravigelig. Udvalget finder imidlertid, at der kan være grund til nærmere at overveje spørgsmålet, om der i forbrugerkøb bør sikres køberen en i forhold til lovudkastets § 80, stk. 1, videre adgang til at kræve erstatning for værdiforringelse og udgifter. Da det som omtalt s. 40 ikke kan antages, at der er behov for at fremskynde en mere omfattende revision af erstatningsreglerne i forbrugerkøb, vil dette spørgsmål indgå i udvalgets videre arbejde med en revision af købeloven.

Udover de regler, der hjemler køberen de forskellige mangelsbeføjelser, har udvalget gennemgået de regler, der pålægger køberen forskellige pligter, hvis opfyldelse er en be-

tingelse for, at han kan påberåbe sig en mangel. Det drejer sig om reglen om køberens undersøgelsespligt i købelovens § 47 og reklamationsreglerne i lovudkastets §§ 81-83. Efter købelovens § 47 kan køberen ikke påberåbe sig en mangel, hvis han før købets afslutning har undersøgt salgsgenstanden eller haft lejlighed til at undersøge en prøve af den eller uden skellig grund har undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den, og han ved en undersøgelse burde have opdaget mangelen. Reglen gælder ikke, hvis sælgeren har handlet svigagtigt. Reklamationsreglerne er omtalt ovenfor s. 41 ff.

Udvalget har ligesom med hensyn til de regler, der hjemler køberen mangelsbeføjelser, fundet, at det ikke kan antages, at sælgere i forbrugerkøb kan have berettigede interesser i at fravige reglerne om undersøgelse og reklamation, således at købernes adgang til at påberåbe sig en mangel begrænses. Som følge heraf foreslås også disse regler gjort ufravigelige i forbrugerkøb, jfr. § 1, stk. 2, i udvalgets lovudkast.

Selv om der ikke foreslås ændringer i købelovens § 47, finder udvalget, at der er grund til at påpege, at visse af udvalgets øvrige forslag kan få betydning for reglens rækkevidde.

Som omtalt ovenfor s. 26-28 stiller udvalget forslag om en ufravigelig regel, hvorefter der foreligger en mangel, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden, jfr. § 76, stk. 1, nr. 1-2, i udvalgets lovudkast.

Det antages efter den gældende retstilstand, at positive oplysninger om en egenskab ved salgsgenstanden ofte må anses som skellig grund til, at køberen undlader at foretage en undersøgelse vedrørende denne egenskab. Denne opfattelse har udvalget lagt til grund for sine overvejelser om samspillet mellem købelovens § 47 og lovudkastets § 76, stk. 1, nr. 1-2. Købelovens § 47 kan herefter kun antages at få meget begrænset betydning i tilfælde, hvor der er givet urigtige eller vildledende oplysninger om salgsgenstanden.

Udvalget stiller endvidere forslag om en ufravigelig regel, hvorefter der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis den ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for' skade på person, jfr. § 76, stk. 1, nr. 3, i lovudkastet. Som det fremgår af redegørelsen s. 30, er det hensigten med forslaget, at køberen skal kunne påberåbe sig, at der foreligger en mangel, selv om han ved købets afslutning har været bekendt med salgsgenstandens farlighed. Det følger heraf, at reglen i købelovens § 47 om køberens undersøgelsespligt ikke får betydning ved køb af genstande, der ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for skade på person. Udvalget finder ikke, at det er nødvendigt udtrykkeligt at undtage disse køb fra anvendelsesområdet for købelovens § 47.

Som det bl. a. fremgår af redegørelsen s. 32, har sælgeren en såkaldt loyal oplysningspligt, hvorefter han må give køberen oplysning om forhold, som har betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden, og som sælgeren kender eller bør kende. Forholdet mellem sælgerens oplysningspligt og køberens undersøgelsespligt har givet anledning til vanskeligheder i retspraksis, og retstilstanden er ikke helt afklaret. Spørgsmålet, om der bør gennemføres en regel, der løser dette problem, indgår derfor i udvalgets overvejelser om en samlet revision af købeloven. Udvalget finder imidlertid, at der ikke er tilstrækkelig grund til at fremskynde en løsning af dette detailspørgsmål i forbrugerkøb.

Ved siden af reglerne om køberens misligholdelsesbeføjelser og reglerne om undersøgelses- og reklamationspligt foreslås også købelovens § 44 om tidspunktet for mangelsbedømmelsen, § 50 om kvantitetsmangler og §§ 55-58 om afvisning af leverede genstande og ophævelse af køb gjort ufravigelige i forbrugerkøb. Det forekommer formentlig yderst sjældent, at der træffes særaftaler om de spørgsmål, der reguleres i disse bestemmelser, men det må anses for nødvendigt at sikre, at de ikke kan fraviges for at forhindre omgåeiser af reglerne om køberens misligholdelsesbeføjelser.

11. Forbrugerens stilling i forhold til producenter, importører og andre tidligere salgsled.

Da køberen tidligere normalt hverken direkte eller indirekte havde forbindelse med

producenter og grossister, er en misligholdelse af købeaftalen blevet betragtet som et internt anliggende mellem køber og sælger. De gældende regler i købeloven regulerer derfor ikke forholdet mellem køberen og tidligere salgsled. I særlige tilfælde har køberen imidlertid altid haft interesse i at kunne rejse krav mod tidligere salgsled. Det gælder således, hvis kravet ikke kan rettes mod sælgeren, f. eks. fordi denne er blevet insolvent eller er forsvundet.

Udviklingen har medført, at købere i et stadigt stigende omfang må basere sig på oplysninger om salgsgenstanden i brochurer og annoncer, som hidrører fra producenter eller grossister. Endvidere yder tidligere salgsled ofte en garanti for den solgte vare, hvorefter køberen kan rejse krav typisk om afhjælpning direkte mod producenten eller grossisten. På grundlag af den skete udvikling kan der rejses spørgsmål, om der i købeloven bør optages regler om køberens forhold til tidligere salgsled.

I det følgende afsnit A redegøres der for udvalgets overvejelser vedrørende tilfælde, hvor et tidligere salgsled ikke har afgivet en garanti. I afsnit B drøftes spørgsmålet, om der bør gennemføres en regulering af garantier afgivet af producenter, importører m. v.

A. Garanti ikke givet.

Selv om købeloven ikke indeholder regler om spørgsmålet, er det antaget i retspraksis, at køberen i relativt vidt omfang kan gøre krav gældende mod tidligere salgsled, hvis den købte genstand lider af en mangel. Hjemmelen for køberens krav findes bl. a. i en såkaldt cessionsbetragtning, hvorefter køberen kan indtræde i sælgerens krav mod tidligere salgsled. Endvidere kan krav støttes på den almindelige erstatningsregel, hvis et tidligere salgsled har handlet forsætligt eller uagtsomt i forhold til køberen. I retspraksis synes udviklingen at gå i retning af, at køberens mulighed for at rejse krav mod tidligere salgsled anerkendes i stadigt stigende omfang. Retsstillingen er dog endnu ikke helt afklaret. Forbrugerkommissionens betænkning III indeholder s. 66 en nærmere redegørelse for den gældende retstilstand.

Som omtalt ovenfor s. 26-28 stiller udvalget forslag om, at køberen i forhold til sælgeren kan påberåbe sig, at salgsgenstanden er mangelfuld, hvis et tidligere salgsled har givet urigtige oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden, jfr. lovudkastets § 76, stk. 1, nr. 2. Udvalget har overvejet, om der er behov for en regel om, at køberen kan kræve erstatning af et tidligere salgsled, der har givet en sådan oplysning.

Den svenske konsumentkøbelovs § 14 indeholder en ufravigelig regel om, at køberen kan kræve erstatning af et tidligere salgsled, som forsætligt eller uagtsomt har givet en urigtig oplysning om varens beskaffenhed og anvendelse, hvis oplysningen kan antages at have haft indflydelse på købet. Den finske lov om forbrugerbeskyttelse indeholder i kap. 5 §10, stk. 1,. en tilsvarende regel. Efter § 45 a, stk. 2, i den norske købelov er tidligere salgsled derimod ansvarlige for urigtige oplysninger om deres varer, selv om de hverken vidste eller burde vide, at oplysningerne ikke var korrekte.

Da mellemhandlere ofte ligesom detailsælgere ikke vil have mulighed for at kontrollere, om en producents oplysninger om en vare er korrekte, er udvalget betænkelig ved en regel, hvorefter mellemhandleren ubetinget er ansvarlig for de oplysninger, han har givet om salgsgenstanden. Udvalget finder endvidere, at de almindelige regler om køberens adgang til at kræve erstatning må anses for at være tilfredsstillende ud fra hensynet til forbrugerne. Køberen vil således efter retspraksis kunne kræve erstatning fra et tidligere salgsled, der forsætligt eller uagtsomt har givet urigtige oplysninger i annoncer eller brochurer, og efter omstændighederne vil han kunne indtræde i sælgerens erstatningskrav mod tidligere salgsled. Det bemærkes i den forbindelse, at det formentlig kun i undtagelsestilfælde vil kunne antages, at en producent, der har givet urigtige oplysninger om sine varer, ikke har handlet forsætligt eller uagtsomt.

Da det endelig må antages, at der efter den gældende retstilstand er tilstrækkelig mulighed for at tilsidesætte tidligere salgsleds forbehold med hensyn til ansvaret for oplysninger, f. eks. i en brochure, finder udvalget ikke, at der er behov for en regel om køberens mulighed for at gøre erstatningskrav gældende mod tidligere salgsled, der har givet urigtige oplysninger om salgsgenstanden.

Efter § 49 a i den norske købelov kan

køberens krav som følge af en mangel i forbrugerkøb også gøres gældende mod sælgerens hjemmelsmænd, for så vidt de forhold, der begrunder kravet, giver sælgeren tilsvarende krav mod den pågældende hjemmelsmand. Aftaler i tidligere omsætningsled, som indskrænker sælgerens krav, kan ikke gøres gældende mod køberen i større udstrækning, end hvad der kunne være aftalt mellem denne og sælgeren.

Efter udvalgets opfattelse er tiden endnu ikke moden til en lovregulering af køberens adgang til at gøre krav gældende mod tidligere salgsled. Spørgsmålet om, i hvilket omfang køberen bør have en sådan adgang, er meget kompliceret, da der må ske en afvejning af en række til dels modstridende hensyn til købeaftalens parter og forskellige trediemænd. Udvalget finder endvidere, at det må antages, at der i retspraksis er en naturlig udvikling på vej mod en tilfredsstillende retstilstand, og at der ikke er tilstrækkelig grund til at gribe ind over for denne udvikling.

Der bør således efter udvalgets opfattelse ikke nu stilles forslag om en regel, der svarer til den norske købelovs § 49 a.

B. Garanti afgivet af et tidligere salgsled.

Det sker som nævnt ofte, at producenter og grossister i garantibeviser påtager sig at indestå for deres varer. Forbrugerkommissionens betænkning III indeholder i kapitel XI en redegørelse for brugen og indholdet af tidligere salgsleds garantier.

Garantierne skaber et direkte retsforhold mellem det tidligere salgsled og forbrugeren. Indholdet af garantierne er afgørende for, hvilke beføjelser forbrugeren kan påberåbe sig.

Det forekommer i et vist omfang, at detailsælgeren helt eller delvis fraskriver sig forpligtelser, når tidligere salgsled påtager sig en garanti. Hvis udvalgets forslag, hvorefter reglerne om mangelsbeføjelserne gøres ufravigelige, gennemføres, vil det ikke være muligt for detailsælgerne at fraskrive sig deres forpligtelser som følge af en mangel. Det gælder, uanset om et tidligere salgsled har påtaget sig en garanti.

Forbrugerkommissionen har overvejet, om der er behov for en regulering af indholdet af tidligere salgsleds garantier, jfr. betænkning III s. 68-69. Kommissionen fremhæver, at det, hvis der gennemføres en regel om sælgerens afhjælpningspligt, må følge af markedsføringsloven, at garantibeviset ikke må give indtryk af, at afhjælpningskrav ikke kan stilles til sælgeren. Desuden må garantibeviset ikke affattes således, at køberen får opfattelsen af, at han ikke på grundlag af almindelige regler kan gøre krav gældende mod tidligere salgsled.

Kommissionen lægger vægt på, at der er mulighed for at tilsidesætte urimelige vilkår også i fabrikantgarantier efter aftalelovens § 36. Det fremhæves i den forbindelse, at det må tillægges betydning, om et garantibevis er i overensstemmelse med den rekommandation af april 1971 vedrørende udarbejdelse af garantibeviser, som Statens Husholdningsråd, Industrirådet og De danske Husmoderforeninger har afgivet. Efter denne kan bl. a. et forbehold om, at garantien bortfalder, såfremt garantibeviset ikke fremsendes til producenten i dateret og underskrevet stand, ikke anses for rimeligt.

Kommissionen finder, at aftalelovens § 36 vil være tilstrækkelig til at beskytte købernes interesser, men understreger, at der er et særligt behov for på grundlag af denne regel at gennemføre en regulering af indholdet af tidligere salgsleds garantier.

Det henstilles dog til udvalgets overvejelse, om der bør gennemføres en ufravigelig regel om, at køberen, hvis et tidligere salgsled har påtaget sig at afhjælpe evt. mangler, kan reklamere såvel til sælgeren som til det tidligere salgsled med virkning for begge. Argumentationen for en sådan regel findes i betænkning III s. 54 (reklamation til tidligere salgsled med virkning for sælgeren) og s. 69 (reklamation til sælgeren med virkning for tidligere salgsled).

Udvalget er enig med forbrugerkommissionen i, at der efter aftalelovens § 36 vil kunne ske en regulering af indholdet af tidligere salgsleds garantier. Det bemærkes herved, at afgivelsen af disse garantier må betragtes som led i en gensidigt bebyrdende retshandel, idet forbrugeren gennem sælgeren betaler vederlag til det tidligere salgsled for den service, han opnår efter garantien.

Da en erhvervsdrivende ikke bør kunne påtage sig en pligt til at afhjælpe en mangel og samtidig fraskrive sig ansvaret for pligtens opfyldelse, vil bestemmelser om ansvarsfrihed i garantibeviser efter omstæn-

dighederne kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36 som urimelige. Udvalget finder herefter, at der ikke er behov for en regel som den svenske konsumentkøbelovs § 12, hvorefter den, der har påtaget sig en afhjælpningsforpligtelse, uanset ansvarsfraskrivelser skal betale erstatning for en ikke ringe skade, der skyldes, at han har handlet forsætligt eller uagtsomt i forbindelse med opfyldelsen af pligten. Udvalget er endvidere enig med forbrugerkommissionen i, at det i almindelighed må anses for at være i strid med aftalelovens § 36, at producenter og andre påberåber sig bestemmelser om, at en garanti bortfalder, hvis garantibeviset ikke fremsendes til producenten i dateret og underskrevet stand.

Efter den af forbrugerkommissionen skitserede reklamationsregel vil køberens reklamation til enten sælgeren eller den, der har påtaget sig at afhjælpe evt. mangler, få virkning for begge. Det svarer til retsstillingen efter den svenske konsumentkøbelovs §§11 og 13. Efter den norske købelovs §§ 52 og 54 har en reklamation, som er afgivet til den, der har givet et afhjælpningstilsagn, også virkning i forhold til sælgeren. Den norske lov indeholder derimod ingen regel om, at en reklamation til sælgeren har virkning i forhold til et tidligere salgsled, der har givet afhjælpningstilsagn.

Efter udvalgets opfattelse er der behov for en regel, der fastslår, at køberen i et forbrugerkøb kun behøver at foretage én reklamation. Købere vil i almindelighed opfatte sælgere og tidligere salgsled som en enhed, og det vil derfor være urimeligt at udsætte køberen for tab af beføjelser, hvis han ikke reklamerer såvel til sælgeren som til et tidligere salgsled, der har påtaget sig at afhjælpe evt. mangler. Endvidere taler hensynet til sælgeren og den, der har givet en afhjælpningsgaranti, efter udvalgets mening ikke afgørende imod en regel, der lader en reklamation få virkning i begge retsforhold. Det må således antages, at der i de fleste tilfælde vil være et så nært samarbejde mellem detailsælgeren og garantigiveren, at behandlingen af de indkomne reklamationer, der har virkning for begge, vil kunne ske uden særlige administrative vanskeligheder. Der henvises yderligere til argumentationen i forbrugerkommissionens betænkning III s. 69.

Et af hovedformålene med § 13 i den svenske konsumentkøbelov er at skabe en beskyttelse mod meget korte reklamationsfrister i afhjælpningsgarantier. Efter udvalgets opfattelse vil det være ubetænkeligt at gennemføre en tilsvarende beskyttelse af køberne her i landet. Det kan ske ved, at det i en ufravigelig regel fastslås, at køberen også i forhold til den erhvervsdrivende, der har påtaget sig en afhjælpningsgaranti, skal kunne reklamere inden rimelig tid, efter han har eller burde have opdaget mangelen. De ovenfor side 41 anførte hensyn, der har ført til, at udvalget stiller forslag om, at køberen i forhold til sælgeren skal have en rimelig reklamationsfrist, gælder efter udvalgets opfattelse også i forholdet mellem køberen og garantigiveren.

Som følge af det anførte stiller udvalget i lovudkastets §§ 84–85 forslag om, at en forbruger, hvis producenten eller en anden erhvervsdrivende i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe evt. mangler, kan reklamere såvel til sælgeren som til den anden erhvervsdrivende med virkning for begge. Reklamation skal også i forhold til garantigiveren kunne afgives inden rimelig tid, efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen.

Det skal særligt fremhæves, at den foreslåede regel i lovudkastets § 84 sammenholdt med § 78, stk. 2, medfører, at en køber, der i overensstemmelse med et garantibevis har krævet, at en producent eller grossist afhjælper en mangel, har ret til at holde købesummen eller den resterende del deraf tilbage, indtil mangelen er afhjulpet. Køberen kan derimod efter lovudkastets § 78, stk. 3, kun hæve købet på grund af manglende afhjælpning, eller lade mangelep afhjælpe for sælgerens regning, hvis en mangel ikke er afhjulpet inden rimelig tid efter påkrav herom direkte til sælgeren.

Kapitel IV.
Udkast til lov om ændring af købeloven (Forbrugerkøb).

§i.

I lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb, som ændret senest ved § 10, stk. 3, i lov nr. 638 af 21. december 1977, foretages følgende ændringer.

1. *§ 1, stk. 2,* affattes således:

»*Stk. 2.* I forbrugerkøb, jfr. § 4 a, kan §§ 4 a, 42, stk. 1, 43, stk. 1 og 2, 44, 47, 49 og 50, 55-58, 74 og 75, 76, stk. 1, nr. 1-3, 77-79, 80, stk. 1, og 81-86 dog ikke fraviges til skade for køberen.«

2. Efter *§ 1* indsættes:

»§ 1 a. Loven gælder for alle køb, bortset fra køb af fast ejendom.

Stk. 2. §§ 72-86 gælder dog kun i forbrugerkøb.

Stk. 3. §§ 5, 10 og 11, 17, stk. 2, 42, stk. 2, 48 og 52-54 gælder ikke i forbrugerkøb.«

3. Efter *§ 4* indsættes før kapitlet om bestemmelse af købesummen:

»§ 4 a. Ved forbrugerkøb forstås et køb, som en køber (forbruger) foretager hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og sælgeren vidste eller burde vide dette. Sælgeren har bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb.

Stk. 2. Som forbrugerkøb anses under i øvrigt samme betingelser som nævnt i stk. 1 endvidere køb fra ikke-erhvervsdrivende, hvis købet er afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende. De forpligtelser, der efter loven påhviler sælgeren i et forbrugerkøb, påhviler i så fald også den erhvervsdrivende.«

4. Efter *§ 71* indsættes:

»Forbrugerkøb.

Købesummen.

§ 72. Er et forbrugerkøb foretaget, uden at prisen eller dens fastsættelse fremgår af aftalen eller forholdene i øvrigt, skal køberen betale, hvad der under hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

Leveringsstedet.

§ 73. Skal sælgeren sende salgsgenstanden, anses levering for sket, når genstanden er kommet i køberens besiddelse.

Forsinkelse m. v.

§ 74. Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid, og skyldes dette ikke køberen eller en omstændighed, som han bærer risikoen for, foreligger der forsinkelse.

Stk. 2. I tilfælde af forsinkelse kan køberen hæve købet, såfremt sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid. Det samme gælder, hvis det af anden grund må være klart for sælgeren, at forsinkelsen er af væsentlig betydning for køberen.

§ 75. Har sælgeren på grundlag af et forbehold i aftalen udskudt leveringstiden, kan køberen hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid.

Mangler.

§ 76. Der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis:

1) genstanden ikke svarer til den betegnelse, hvorunder den er solgt, eller sælgeren i øvrigt ved købets afslutning har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden,
2) sælgeren eller et tidligere salgsled har givet oplysninger som nævnt i nr. 1 på varers indpakning, i annoncer eller i andre meddelelser, der er beregnet til at komme til almenhedens eller køberens kundskab,
3) genstanden ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for skade på person, eller
4) genstanden i øvrigt er af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den ifølge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være.

Stk. 2. Køberen kan ikke påberåbe sig en urigtig eller vildledende oplysning, der senest ved købets afslutning er rettet.

§ 77. Selv om salgsgenstanden er solgt, som den er og forefindes eller med tilsvarende forbehold, kan køberen i de tilfælde, der er nævnt i § 76, stk. 1, nr. 1-3, påberåbe sig, at genstanden lider af en mangel. Det samme gælder, hvis

1) sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, der har haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, og som sælgeren kendte eller burde kende, eller
2) genstanden er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med.

Stk. 2. Brugte genstande, som sælges på auktion, anses for solgt, som de er og forefindes.

Afhjælpning af mangler m. v.

§ 78. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen eller omlevering efter reglerne i § 42, stk. 1, eller § 43, stk. 1 og 2. Køberen kan endvidere forlange, at sælgeren afhjælper mangelen, medmindre dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe. Ved artsbestemte køb kan sælgeren opfylde sin afhjælpningspligt ved at foretage omlevering.

Stk. 2. Køberen kan holde købesummen tilbage, indtil krav om afhjælpning er opfyldt.

Stk. 3. Kan køberen kræve afhjælpning efter stk. 1, og af hjælper sælgeren ikke efter påkrav herom en mangel inden rimelig tid, kan køberen hæve købet eller, ved artsbestemte køb, kræve omlevering. Køberen kan endvidere lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, for så vidt dette kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger.

§ 79. Giver køberen meddelelse om en mangel, og tilbyder sælgeren at foretage omlevering, kan køberen ikke hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen, hvis omlevering sker inden rimelig tid og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen.

Stk. 2. Sælgeren kan ikke ved at tilbyde afhjælpning afskære køberen fra at hæve købet eller kræve forholdsmæssigt afslag eller omlevering ud over det i § 49, stk. 1, nævnte omfang, medmindre købet angår en genstand, som først skulle tilvirkes, og afhjælpning sker uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen og inden rimelig tid, efter at køberen har givet meddelelse om mangelen.

Erstatning for mangler.

§ 80. Lider køberen tab som følge af en mangel, kan han kræve skadeserstatning, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller givet køberen vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte, eller forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som han kendte eller burde kende. Det samme gælder, hvis genstanden savner egenskaber, som må anses tilsikrede, eller mangelen efter købets indgåelse er forårsaget ved sælgerens forsømmelse.

Stk. 2. Ved køb af genstande bestemt efter art kan køberen endvidere kræve skadeserstatning efter § 43, stk. 3.

Reklamation.

§ 81. Vil køberen påberåbe sig en mangel, skal han give sælgeren meddelelse herom in-

den rimelig tid, efter at han har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber han retten til at påberåbe sig mangelen.

§ 82. Hvad der er bestemt i § 81 gælder ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

§ 83. Har køberen ikke inden to år efter salgsgenstandens overgivelse til ham meddelt sælgeren, at han vil påberåbe sig en mangel, kan han ikke senere gøre den gældende, medmindre sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid eller har handlet i strid med almindelig hæderlighed.

§ 84. Meddelelser efter §§ 81 og 83 kan også gives til en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden.

§ 85. Vil køberen påberåbe sig en mangel over for en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, skal han give sælgeren eller den anden erhvervsdrivende meddelelse herom inden rimelig tid, efter at han har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber han retten til at påberåbe sig mangelen.

§ 86. § 61, stk. 1, gælder også for de i §§ 81 og 83-85 nævnte meddelelser fra køberen.«

§2.

Loven finder anvendelse på køb, der afsluttes den . . . . . eller senere.

§3.

(Færøerne - Grønland).

Bemærkninger til lovudkastet.

Købeloven (lov nr. 102 af 6. april 1906) bygger på et lovudkast udarbejdet af en sagkyndig kommission i samarbejde med tilsvarende kommissioner i Norge og Sverige. Loven er siden dens vedtagelse kun blevet ændret på enkelte punkter. Således ændredes § 68 ved lov nr. 409 af 30. november 1965, § 38 ved lov nr. 212 af 26. april 1973 og § 40 ved § 5 i lov nr. 299 af 8. juni 1977. § 38 er ophævet ved § 10, stk. 3, i lov nr. 638 af 21. december 1977.

Til § 1, nr. 1.

Efter købelovens § 1 kommer lovens regler kun til anvendelse, hvis ikke andet er aftalt eller følger af handelsbrug eller anden sædvane. I § 1 foreslås indsat et nyt stk. 2, hvori det angives, hvilke regler i købeloven der fremover ikke kan fraviges i forbrugerkøb til skade for forbrugeren.

Opregningen af regler, der foreslås gjort ufravigelige, omfatter for det første §§ 74-75 om forbrugerens adgang til at hæve et køb på grund af forsinkelse m. v. Begrundelsen for, at disse regler bør være ufravigelige, er anført s. 24 f.

Ufravigelige bliver for det andet reglerne i § 76, stk. 1, nr. 1-3, og § 77 om, i hvilke tilfælde salgsgenstanden må anses for mangelfuld. § 76, stk. 1, nr. 1-2, angår urigtige eller vildledende oplysninger om salgsgenstanden, og § 76, stk. 1, nr. 3, drejer sig om genstande, der ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade. § 77 vedrører genstande solgt som de er og forefindes eller med tilsvarende forbehold. Begrundelsen for, at disse regler bør være ufravigelige, er angivet i kap. III, afsnit 5.

Ufravigelige bliver for det tredie reglerne om køberens mangelsbeføjelser i §§ 42, stk. 1, 43, stk. 1 og 2, 78 og 80, stk. 1. Reglerne vedrører køberens adgang til på grund af en mangel ved salgsgenstanden at hæve købet, kræve forholdsmæssigt afslag, afhjælpning, omlevering eller erstatning. Endvidere foreslås §§ 49 og 79 om sælgerens afhjælpnings- og omleveringsret, § 47 om køberens undersøgelsespligt og §§ 81-86 om køberens reklamationspligt gjort ufravigelige. Det samme gælder § 44 om tidspunktet for mangelsbedømmelsen, § 50 om kvantitetsmangler og §§ 55-58 om afvisning af leverede genstande og ophævelse af køb. Begrundelsen for, at disse regler bør være ufravigelige, er anført s. 43 ff.

Endelig foreslås også selve definitionen af forbrugerkøb i § 4 a gjort ufravigelig. Aftaler, som fraviger definitionen, ville formentlig også uden en udtrykkelig regel herom blive tilsidesat som forsøg på omgåelse af de foreslåede beskyttelsesregler, men udvalget finder det hensigtsmæssigt, at det præciseres, at det ikke med bindende virkning kan aftales, at et køb, der er omfattet af definitionen i § 4 a, ikke skal anses for et forbrugerkøb. Virkningen af forslaget om, at § 4 a, stk. 2, 2. pkt., gøres ufravigelig, bliver, at en erhvervsdrivende, der afslutter eller formidler et køb for en privat sælger, ikke over for forbrugeren (køberen) kan fraskrive sig sit selvstændige ansvar for overholdelse af de pligter, der efter forslaget påhviler sælgeren i et forbrugerkøb.

At de nævnte regler ikke kan fraviges til skade for køberen betyder, at aftaler, der forringer køberens retsstilling i forhold til, hvad der følger af reglerne, ikke er gyldige. Det gælder, uanset om aftalen er indgået i forbindelse med købets afslutning eller senere, f. eks. i forbindelse med indrømmelse af henstand med betaling af afdrag på købesummen. Det følger imidlertid af reglerne i forslaget, at køberen, hvis salgsgenstanden er leveret for sent eller er mangelfuld, må

give sælgeren meddelelse, såfremt han ønsker at påberåbe sig misligholdelsen. Køberen må endvidere, når han har reklameret, medvirke til købets afvikling ved at tage stilling til, hvilke beføjelser han ønsker at påberåbe sig. Aftaler om, at sælgeren f. eks. skal afhjælpe en væsentlig mangel, vil derfor være bindende for køberen og afskære ham fra at hæve eller kræve forholdsmæssigt afslag, hvis sælgeren opfylder sin afhjælpningspligt. På samme måde vil køberen, når han har reklameret, blive bundet af en aftale med sælgeren om, at han ikke vil gøre beføjelser gældende i anledning af den mangel eller forsinkelse, reklamationen vedrører. Køberen kan derimod ikke ved en sådan aftale give afkald på de rettigheder, han har efter forslaget, hvis det senere viser sig, at genstanden lider af andre mangler end de først konstaterede.

Efter forslaget er det kun aftaler, der forringer forbrugerens retsstilling, der skal tilsidesættes. Der er intet i vejen for ved aftale at tillægge forbrugeren en bedre retsstilling end den, der følger af forslaget. Som eksempler kan nævnes aftaler, hvorefter sælgeren påtager sig en i tidsmæssig henseende særlig vidtgående afhjælpnings- eller serviceforpligtelse eller et særligt strengt erstatningsansvar.

Det forhold, at forbrugeren i visse henseender tillægges beføjelser, som stiller ham bedre, end han er stillet efter forslaget, bevirker ikke, at han i andre henseender gyldigt kan indgå på vilkår, som stiller ham ringere. Om en købekontrakt fraviger de beskyttelsesregler, der er omfattet af opregningen i den foreslåede bestemmelse, til skade for forbrugeren skal således afgøres punkt for punkt ved at sammenholde hver regel med kontraktens vilkår og ikke på grundlag af en samlet vurdering af kontraktens fordelagtighed.

Bedømmelsen af, om en købekontrakt fraviger de foreslåede beskyttelsesregler til skade for forbrugeren, må foretages på grundlag af forholdene på det tidspunkt, hvor sælgeren gør kontrakten gældende. Det er således ikke afgørende, om der ved købets afslutning var grund til at antage, at et vilkår i købekontrakten var til fordel for køberen.

De foreslåede beskyttelsesregler kan heller ikke fraviges til skade for køberen i forbrugerkøb på anden måde end ved aftale. Eksisterer der køberetlige sædvaner, som er bindende for forbrugerne, vil disse således blive fortrængt af de foreslåede beskyttelsesregler.

Til nr. 2.

Det følger af den gældende regel i købelovens § 1, stk. 2, at loven ikke gælder for køb af fast ejendom. Af lovens titel og denne bestemmelse kan det sluttes, at lovens regler gælder for alle andre køb, medmindre andet er angivet i den enkelte bestemmelse.

De ændringer i købeloven, som udvalget foreslår, skal kun gælde for forbrugerkøb, og udvalget finder derfor, at det er hensigtsmæssigt, at der optages en § 1 a i loven, hvori reglernes anvendelsesområde præciseres.

Efter stk. 1 i forslaget er udgangspunktet som hidtil, at lovens regler - bortset fra køb af fast ejendom - gælder for alle køb, d.v.s. såvel forbrugerkøb som andre køb. De gældende regler i købeloven antages i vidt omfang at kunne anvendes analogt på køb af fast ejendom. Det gælder bl. a. en række af de regler, som udvalget foreslår gjort ufravigelige i forbrugerkøb. Selv om der også ved køb af fast ejendom er behov for beskyttelse af forbrugerne, vil analogien imidlertid ikke kunne gennemføres så vidt, at reglerne også betragtes som ufravigelige i forbrugerforhold på dette område. Derimod vil der ved anvendelse af aftalelovens § 36 kunne ske en regulering af bestemmelser i slutsedler og skøder, og udvalgets forslag må antages i et vist omfang at påvirke rækkevidden af reglen i aftaleloven, således at vilkår, der begrænser køberens rettigheder, i videre omfang end hidtil tilsidesættes som urimelige. Endvidere må principperne i forslagets §§ 76 og 77 og § 80, stk. 1, antages at kunne finde anvendelse også ved køb af fast ejendom, jfr. herved forbrugerkommissionens betænkning III s. 89.

I stk. 2 angives det, at §§ 72-86 kun finder anvendelse i forbrugerkøb.

I stk. 3 angives det, hvilke regler der ikke skal gælde i forbrugerkøb. For det første ophæves de regler, som erstattes af nye specialbestemmelser i forbrugerkøb.

Det drejer sig om:

1) § 5 om salgsgenstandens pris, der afløses af forslagets § 72,
2) §§10-11 om leveringsstedet, der erstattes af forslagets § 73,

3) § 42, stk. 2, om køberens adgang til at kræve erstatning for mangler, som afløses af forslagets § 80, stk. 1, og

4) §§ 52-54 om køberens reklamationspligt, der erstattes af forslagets §§ 81-84.

Endvidere foreslås § 17, stk. 2, ophævet i forbrugerkøb. Efter hovedreglen i § 17, stk. 1, bærer køberen risikoen for salgsgenstandens hændelige undergang eller forringelse fra leveringen. Ved køb af bestemte genstande, der skal afhentes af køberen, påhviler risikoen ham dog efter § 17, stk. 2, allerede fra det tidspunkt, hvor genstanden ifølge aftalen kan hentes, hvis den holdes klar til levering. Begrundelsen for forslaget om at ophæve § 17, stk. 2, i forbrugerkøb er navnlig, at det efter udvalgets opfattelse ikke kan anses for rimeligt, at en forbruger, der skal hente genstanden på sælgerens forretningssted, skal betale købesummen, hvis genstanden f. eks. beskadiges ved en brand eller bliver stjålet ved et indbrud. Det er formentlig kun meget få forbrugere, der er klar over, at risikoen i sådanne tilfælde påhviler dem, og at der derfor kan være behov for at tegne forsikring. Endvidere vil den erhvervsmæssige sælger i almindelighed let ved købets afslutning og fastsættelsen af købesummen kunne tage hensyn til risikoen eller omkostningerne ved at tegne forsikring. Det gælder, uanset om leveringen er udsat på ubestemt tid eller til et bestemt tidspunkt. Er det i det enkelte tilfælde, f. eks. ved salg af en meget dyr ting, vanskeligt for sælgeren at beregne risikoen, eller er der andre grunde, der taler for, at risikoen skal påhvile forbrugeren, kan der træffes særlig aftale herom, da § 17, stk. 1, efter forslaget ikke er ufravigelig.

Forslaget om ophævelse af § 17, stk. 2, i forbrugerkøb er yderligere omtalt s. 22.

Endelig foreslås § 48 om auktion skøb ophævet i forbrugerkøb. Begrundelsen herfor er angivet i bemærkningerne til § 77, stk. 2.

Til nr. 3.

Til § 4 a, stk. 1.

Stk. 1,1. pkt., indeholder en definition af begrebet forbrugerkøb. Udvalgets overvejelser vedrørende spørgsmålet, om der bør optages en sådan definition i købeloven, er gengivet s. 15 ff., hvortil der henvises. § 1 i lov nr. 139 af 29. marts 1978 om visse forbrugeraftaler (dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser) og § 7 i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m. v. indeholder en definition af forbrugerbegrebet, der svarer til udvalgets forslag.

Afgrænsningen af, hvilke køb der skal anses som forbrugerkøb, sker gennem en beskrivelse af parterne i købeaftalen.

Sælgeren skal være en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv. Udtrykket erhvervsdrivende er anvendt i en vid betydning. Omfattet er for det første personer, der udøver selvstændig erhvervsvirksomhed. Det gælder, hvad enten der er tale om en hoved- eller bibeskæftigelse for den pågældende, men det må dog kræves, at der er tale om en virksomhed af et vist - ikke ubetydeligt - omfang. Enkeltstående salg vil således normalt ikke være tilstrækkeligt til at anse den pågældende som en erhvervsmæssig sælger. Endvidere må offentlige virksomheder anses som erhvervsdrivende, hvis de udøver en virksomhed, der kan sidestilles med privat erhvervsvirksomhed, jfr. princippet i markedsføringslovens § 1 og forbrugerklagenævnslovens § 2. F. eks. må levering af vand fra offentlige vandværker til private forbrugere anses for forbrugerkøb. Det er ikke en betingelse for, at en sælger kan anses for erhvervsdrivende, at han med sin virksomhed tilstræber en økonomisk gevinst.

Den erhvervsdrivende sælger skal handle som led i sit erhverv. Det afgørende er således ikke alene, at sælgeren i almindelighed kan karakteriseres som erhvervsdrivende, men det kræves yderligere, at det bestemte køb har relation til erhvervsvirksomheden. Falder et køb uden for denne, betragtes sælgeren således som privat person i forhold til dette køb. Ved afgrænsningen af begrebet handelskøb i købelovens § 4 lægges på tilsvarende måde vægt på, om købet står i direkte forbindelse med parternes handelsvirksomhed. Såvel salg af en forretningsdrivendes almindelige handelsvarer som salg af forretningsinventar o. lign. må anses for at være sket som led i sælgerens erhverv. Udtrykket »i sit erhverv« svarer således til formuleringen »i eller for sin bedrift« i købelovens § 4.

Køberen i et forbrugerkøb beskrives gennem den benyttelse, som tilsigtes af den

købte genstand. En forbruger er en person, som køber en ting, der hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse. På samme måde som ved beskrivelsen af sælgeren lægges der således vægt på de konkrete omstændigheder i forbindelse med købet. Det er derimod ikke afgørende, om køberen i almindelighed indtager en bestemt stilling som erhvervsdrivende, lønmodtager eller andet.

Ikke-erhvervsmæssig anvendelse skal forstås som modsætning til anvendelse i eller for en erhvervsvirksomhed. En genstand må anses for bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse, hvis den er købt til privat brug eller forbrug. Køb af driftsinventar og driftsmateriel til brug i en erhvervsvirksomhed og køb af genstande med henblik på erhvervsmæssigt videresalg kan derimod ikke anses som forbrugerkøb. Begrundelsen for, at erhvervsdrivendes køb af driftsinventar m. v. ikke bør anses for forbrugerkøb, er angivet s. 16 f.

Køb med henblik på videresalg vil i almindelighed have et erhvervsmæssigt sigte. I visse tilfælde, f. eks. hvor en genstand, der er udbudt til salg til en fordelagtig pris, købes med henblik på videresalg til en god bekendt for at sikre, at denne kan nyde godt af tilbudet, vil købet dog kunne betragtes som et forbrugerkøb. Det samme kan tænkes, hvis videresalget først skal ske efter en vis tids brug. Hvis det købte skal foræres bort med henblik på ikke-erhvervsmæssig anvendelse for gavemodtageren, må købet også betragtes som et forbrugerkøb. Det gælder dog ikke, såfremt gaven anvendes som reklame for køberens erhvervsvirksomhed.

Køb, som foretages af lønmodtagere, må - bortset fra tilfælde, hvor købet sker som led i udøvelsen af et selvstændigt bierhverv - betragtes som forbrugerkøb. Det gælder, uanset om køberen har til hensigt at benytte genstanden i sit arbejde. En repræsentants køb af en bil må således anses som forbrugerkøb, selv om han benytter bilen til transport til de kunder, som han tilbyder sit firmas varer.

Køb, som foretages af ikke-erhvervsdrivende foreninger, f. eks. sportsklubber, må anses som forbrugerkøb, medmindre købet undtagelsesvis har et erhvervsmæssigt sigte. Køb foretaget af stat og kommune kan derimod ikke anses for forbrugerkøb.

Det vil kunne forekomme, at en genstand, f. eks. en bil, købes af en person, der udøver erhvervsvirksomhed med henblik på såvel privat som erhvervsmæssig anvendelse. I sådanne tilfælde vil det være afgørende, hvor den overvejende anvendelse skal finde sted. Dette er i forslaget angivet ved ordet »hovedsagelig«.

Det vil endvidere kunne forekomme, at genstande, der oprindeligt er bestemt til enten privat eller erhvervsmæssig anvendelse, senere faktisk anvendes til det modsatte formål. Efter forslaget er det afgørende, om det købte ved købets afslutning var bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse. Selv om en ting, der blev købt til privat brug, overgår til erhvervsmæssig anvendelse, må købet således fortsat betragtes som forbrugerkøb. På samme måde vil et køb af en genstand med henblik på anvendelse i en erhvervsvirksomhed, ikke skifte karakter til et forbrugerkøb, fordi genstanden overgår til privat anvendelse.

Da køberens retsstilling efter forslaget bliver væsentlig stærkere i forbrugerkøb end i andre køb, bør et køb, som sælgeren med rimelig grund antog for at være erhvervsmæssigt, af hensyn til denne ikke anses for at være et forbrugerkøb, selv om de ovenfor nævnte objektive kriterier er opfyldt. Det foreslås derfor, at et køb kun anses for et forbrugerkøb, hvis sælgeren vidste eller burde vide, at det købte hovedsagelig var bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse.

Hvorvidt sælgeren havde rimelig grund til at antage, at salgsgenstanden hovedsagelig skulle anvendes erhvervsmæssigt i tilfælde, hvor genstanden rent faktisk anvendes privat, må afgøres konkret på grundlag af omstændighederne i det enkelte tilfælde. Ved bedømmelsen bør der bl. a. lægges vægt på, hvilke formål køberen har angivet med købet. Bestyrkes køberens oplysning om, at formålet med købet er erhvervsmæssigt, af de foreliggende omstændigheder, må sælgeren kunne gå ud fra dette. Hvis der ikke foreligger en sådan bestyrkelse, kan han derimod i almindelighed ikke antages at have rimelig grund til at anse købets formål for erhvervsmæssigt, blot fordi dette er angivet i en standardkontrakt, som køberen har underskrevet. I modsat fald ville det blive for let at omgå de ufravigelige regler i forslaget. Udover køberens udtrykkelige tilkendegivelser bør der

ved bedømmelsen af, om sælgeren havde grund til at anse købet for erhvervsmæssigt, bl. a. lægges vægt på salgsgenstandens art og købets karakter, herunder f. eks. om genstanden skal leveres til en forretningsadresse eller en privat bopæl.

Efter forslaget i 2. pkt. har sælgeren bevisbyrden for, at et køb ikke er et forbrugerkøb.

I langt de fleste tilfælde vil der ikke kunne opstå tvivl om, hvorvidt et køb efter den foreslåede definition i stk. 1 skal anses som et forbrugerkøb. I de relativt få tilfælde, hvor der kan være tvivl, finder udvalget, at bevisbyrden for, at betingelserne for at anvende de foreslåede forbrugerbeskyttelsesregler ikke er opfyldt, bør pålægges den erhvervsmæssige sælger. En tilsvarende bevisbyrderegel er indeholdt i § 1, stk. 3, i lov om visse forbrugeraftaler og § 7, stk. 1, i lov om renter ved forsinket betaling m. v.

Forslaget vil medføre, at de erhvervsdrivende bliver tilskyndet til at få afklaret købets karakter, således at der ikke senere opstår konflikter om, hvorvidt der foreligger et forbrugerkøb.

Efter forslaget pålægges den erhvervsmæssige sælger i det hele bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb, og ikke kun for, at han hverken vidste eller burde vide, at det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen. Det betyder bl. a., at det i princippet også påhviler den erhvervsdrivende at bevise, at genstanden hovedsagelig var bestemt til erhvervsmæssig eller offentlig anvendelse, hvis han vil påberåbe sig dette. Efter sagens natur kan det være vanskeligt for sælgeren at føre bevis for, hvorledes køberen havde tænkt sig at anvende genstanden, men han har dog visse bevismidler til sin rådighed. Han kan således f. eks. indkalde køberen til at afgive nærmere forklaring i retten under strafansvar. Oplyses det herved eller på anden måde, at salgsgenstanden faktisk er blevet anvendt erhvervsmæssigt, må det påhvile køberen at godtgøre, at genstanden desuagtet var bestemt til privat brug ved købets afslutning, hvis han vil gøre gældende, at købet er et forbrugerkøb.

Til stk. 2.

Efter den foreslåede definition i stk. 1 kan køb mellem private ikke anses for forbrugerkøb. I stk. 2, 1. pkt., foreslås det imidlertid, at køb mellem private skal anses for forbrugerkøb, hvis købet er afsluttet eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende. Bortset fra at sælgeren ikke behøver være erhvervsdrivende, skal betingelserne i stk. 1 for at anse købet for at være et forbrugerkøb dog være opfyldt. Endvidere foreslås det i 2. pkt., at de forpligtelser, der efter forslaget påhviler sælgeren i et forbrugerkøb, også skal påhvile en erhvervsdrivende, der har formidlet købet.

Begrundelsen for forslagene er omtalt s. 17 ff.

Forslaget omfatter for det første køb, som afsluttes for sælgeren af en erhvervsdrivende, der optræder som fuldmægtig. Forslaget vedrører herudover tilfælde, hvor den erhvervsdrivende uden at optræde som fuldmægtig har formidlet købet for den private sælger. For at det kan antages, at en erhvervsdrivende har formidlet købet, må det kræves, at han har optrådt aktivt i forbindelse med købets afslutning, jfr. nærmere bemærkninger herom s. 18.

Uden for forslaget i stk. 2 falder køb, der afsluttes af en erhvervsdrivende, der handler i eget navn som salgskommissionær. Disse køb er efter stk. 1 forbrugerkøb, men som omtalt s. 17 er kommissionæren eneansvarlig som sælger.

Betydningen af, at de øvrige betingelser i stk. 1 efter forslaget skal være opfyldt, er, at et køb, der formidles for en privat sælger af en erhvervsdrivende, kun kan anses for et forbrugerkøb, hvis salgsgenstanden er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og mellemmanden eller sælgeren vidste eller burde vide dette. Det følger endvidere af bl. a. sammenhængen med stk. 1, at det må kræves, at mellemmanden handler som led i sit erhverv. Omfattet er således de tilfælde, hvor mellemmandens erhverv er handel med genstande af den pågældende art. Handel med f. eks. brugte genstande må imidlertid ofte betragtes som et naturligt led i en erhvervsudøvelse, selv om erhvervsvirksomheden hovedsagelig har et andet sigte. Et enkeltstående salg af en brugt genstand må således i almindelighed antages at falde inden for rammerne af en erhvervsvirksomhed, som består i salg af nye genstande af den pågældende art. Handel med brugte genstande må ligeledes som regel antages at

være et naturligt led i en erhvervsudøvelse, som hovedsagelig består i udførelse af visse serviceydelser vedrørende varer af den pågældende art. Det må således normalt antages, at det ligger inden for rammerne af en servicestations virksomhed at medvirke til forhandling af brugte biler.

Virkningen af den foreslåede regel i 1. pkt. bliver, dels at de særregler, som foreslås optaget i købeloven som §§ 72-86, også vil finde anvendelse i køb, der formidles for private sælgere af erhvervsdrivende, og dels at en række regler ikke kan fraviges til skade for køberen i disse køb, jfr. forslaget til købelovens § 1, stk. 2.

Med hensyn til de regler, der foreslås optaget i købelovens §§ 72-86, henvises til gennemgangen nedenfor i bemærkningerne til nr. 4. Det må antages, at navnlig mangelsreglerne i forslagets §§ 76-77 vil få betydning ved privates salg af brugte genstande, der formidles af erhvervsdrivende. Efter den ufravigelige regel i § 76, stk. 1, nr. 3, foreligger der en mangel ved f. eks. en brugt bil, hvis denne ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for skade på person, og i § 77 er det fastlagt, i hvilket omfang sælgeren kan fraskrive sig ansvaret for mangler ved at sælge genstanden, som den er og forefindes eller med tilsvarende forbehold.

Det skal endvidere fremhæves, at forslaget vil medføre, at den private sælger i de nævnte køb vil få pligt til at afhjælpe evt. mangler ved salgsgenstanden, medmindre dette vil forvolde den private uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, jfr. forslagets § 78, stk. 1. Kan den private sælger ikke selv opfylde sin afhjælpningspligt, må han sørge for og også betale for, at mangelen bliver afhjulpet hos den erhvervsdrivende, der har formidlet handelen, eller en fremmed reparatør. Det skal dog tilføjes, at den omstændighed, at det påhviler den private sælger at drage omsorg for, at en mangel afhjælpes, ikke betyder, at forbrugeren ikke behøver at medvirke til reparationens gennemførelse. Forbrugeren må først og fremmest stille genstanden til sælgerens disposition efter omstændighederne ved at bringe genstanden til sælgeren eller reparatøren. I bemærkningerne til § 78, stk. 1, redegøres der nærmere for, hvilke pligter der påhviler en forbruger, som vil gøre et afhjælpningskrav gældende.

Virkningen af forslaget i 2. pkt. bliver, at den erhvervsdrivende, der har formidlet et køb mellem private, over for køberen kommer til at hæfte som sælger i et forbrugerkøb. Foreligger der i sådanne køb forsinkelse, mangler eller vanhjemmel, vil køberen således kunne vælge, om han vil rejse krav mod den private sælger eller den erhvervsdrivende. I forhold til køberen hæfter disse solidarisk for opfyldelsen af de pligter, der efter forslaget påhviler sælgeren i et forbrugerkøb, jfr. dog nærmere nedenfor om køberens beføjelser i tilfælde, hvor påkrav om afhjælpning af en mangel ikke efterkommes. Det følger af forslaget, at køberen over for mellemmanden vil kunne hæve købet eller kræve forholdsmæssigt afslag, erstatning, afhjælpning eller omlevering, hvis betingelserne for at gøre disse beføjelser gældende i forhold til sælgeren er opfyldt.

Da en erhvervsdrivende ved at optræde som formidler af et køb mellem private efter det anførte påtager sig en pligt til at afhjælpe evt. mangler ved salgsgenstanden, følger det af sammenhængen med de regler, der foreslås optaget i købelovens §§ 84-85, at forbrugeren har mulighed for at reklamere over en mangel såvel til den erhvervsdrivende som til den private sælger med virkning for begge. Det betyder, at køberen ved f. eks. at reklamere til den erhvervsdrivende over en mangel bevarer muligheden for senere at påberåbe sig denne over for sælgeren, hvis den erhvervsdrivende f. eks. ikke sørger for, at mangelen bliver afhjulpet.

Afhjælper den private sælger eller den erhvervsdrivende mellemmand ikke en mangel inden rimelig tid, efter at køberen har fremsat påkrav herom, følger det af den regel, der foreslås optaget i købelovens § 78, stk. 3, at køberen får ret til at hæve købet eller kræve erstatning for afhjælpningsomkostninger, der ikke er uforholdsmæssigt store. Disse beføjelser vil køberen imidlertid efter forslaget kun kunne gøre gældende mod den, som han direkte har opfordret til at afhjælpe mangelen. Har køberen f. eks. udelukkende rettet påkrav herom til den erhvervsdrivende, vil han således ikke kunne hæve købet over for den private sælger, hvis den erhvervsdrivende ikke efterkommer påkravet. Noget andet er, at køberen, hvis mangelen er væsentlig, af denne grund kan hæve købet over for begge.

Har køberen gjort krav gældende mod en erhvervsdrivende, der har formidlet købet, vil denne som nævnt s. 18 f. ofte kunne gøre regres mod den private sælger. Spørgsmålet om regres kan være reguleret ved en udtrykkelig aftale mellem den private sælger og mellemmanden. Det kan også tænkes, at der ved fastsættelsen af mellemmandens vederlag i et vist omfang er taget hensyn til, at det påhviler denne at afhjælpe mangler. I sådanne tilfælde må aftalen mellem sælgeren og den erhvervsdrivende forstås således, at der ikke tilkommer mellemmanden regres.

Er der ikke truffet aftale om regresspørgsmålet, må udgangspunktet være, at mellemmanden kan kræve dækning for sine udgifter hos sælgeren, jfr. herved princippet i kommissionslovens § 30, stk. 1.

Anses salgsgenstanden for mangelfuld, fordi mellemmanden har givet køberen urigtige eller vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte, eller fordi han har forsømt at give køberen oplysning om forhold, som han kendte eller burde kende, må regres mod sælgeren imidlertid anses for at være udelukket. Den erhvervsdrivende kan således ikke uden videre gå ud fra, at han kan vælte ansvaret for de oplysninger, han giver om salgsgenstanden, herunder de oplysninger, han videregiver fra den private sælger, over på denne. Har mellemmanden i overensstemmelse med en instruks fra den private sælger givet forbrugeren vildledende oplysninger, bør han dog kunne gøre regres mod sælgeren.

Kan køberen gøre krav gældende mod den erhvervsdrivende, fordi denne ikke inden rimelig tid efter påkrav herom har afhjulpet en mangel, vil køberen som nævnt ovenfor kunne hæve købet eller kræve erstatning for afhjælpningsomkostninger over for den erhvervsdrivende men ikke over for den private sælger. I sådanne tilfælde, hvor forbrugeren har hævet købet, vil den erhvervsdrivende ikke kunne kræve, at sælgeren tager salgsgenstanden tilbage og refunderer ham et beløb, der svarer til den købesum, som forbrugeren har fået tilbagebetalt. Den erhvervsdrivende vil endvidere i princippet ikke kunne gøre regres for et beløb, som er udbetalt forbrugeren som erstatning for udgifterne til afhjælpning af en mangel hos en fremmed reparatør. Kunne den erhvervsdrivende kræve sine omkostninger dækket af sælgeren, hvis han selv havde sørget for afhjælpning, må han dog hos den private sælger kunne gøre regres for et beløb, der svarer til de omkostninger, han selv skulle have afholdt.

Til nr. 4.

Det foreslås, at særreglerne for forbrugerkøb optages i et nyt kapitel i slutningen af købeloven (§§ 72-86). Da lovens øvrige regler, bortset fra de i § 1 a, stk. 3, nævnte bestemmelser, også skal gælde for forbrugerkøb, medfører forslaget, at man for at få en fuldstændig orientering om forbrugerens retsstilling må gennemgå såvel lovens almindelige regler som det særlige kapitel om forbrugerkøb.

Det kan være forbundet med visse praktiske vanskeligheder for den, der søger oplysning om forbrugerens retsstilling, at forbrugerkøb reguleres af to regelsæt, og udvalget har derfor som et alternativ til den foreslåede ordning overvejet at placere de enkelte særregler for forbrugerkøb blandt lovens øvrige bestemmelser på det sted, hvor de systematisk hører hjemme. Da det må antages, at særreglerne vil få væsentligt større praktisk betydning for forbrugerne end lovens øvrige regler, og da det vil blive betydeligt vanskeligere at få overblik over særreglerne, hvis de spredes rundt omkring i købeloven, har udvalget imidlertid ikke fundet en sådan ordning hensigtsmæssig.

Udvalget har i stedet bestræbt sig på at afhjælpe de praktiske vanskeligheder, der vil være forbundet med at benytte de to regelsæt, ved i særreglerne at optage henvisninger til de almindelige regler. Som et eksempel kan nævnes reglen om sælgerens afhjælpningspligt i § 78, stk. 1, hvor det udtrykkeligt anføres, at køberen i stedet for at kræve afhjælpning kan gøre beføjelser gældende efter de almindelige regler i købelovens § 42, stk. 1, eller § 43, stk. 1 og 2. For at undgå den misforståelse, at den foreslåede påkravsregel i § 74, stk. 2, 1. pkt., udtømmende regulerer køberens adgang til at hæve på grund af forsinkelse med leveringen, har udvalget endvidere gentaget den almindelige regel i købelovens § 21 om, at køberen kan hæve, hvis der indtræder en væsentlig forsinkelse, i forslagets § 74, stk. 2, 2. pkt.

Til § 72.

Den foreslåede regel regulerer, hvorledes

købesummen skal fastsættes, hvis den ikke er aftalt eller fremgår af forholdene i øvrigt. Efter den gældende regel i købelovens § 5 skal køberen i sådanne tilfælde betale, hvad sælgeren fordrer, for så vidt det ikke kan anses for ubilligt. Efter forslaget skal køberen betale den pris, som efter omstændighederne må anses for rimelig. Med hensyn til begrundelsen for forslaget henvises til s. 19 f.

Reglens anvendelse forudsætter, at prisen ikke fremgår af aftalen eller forholdene i øvrigt. Med udtrykket forholdene i øvrigt sigtes til tilfælde, hvor en bestemt pris må anses for stiltiende aftalt. Har sælgeren f. eks. ved skiltning eller i annoncer eller brochurer angivet en pris for en vare, må det ikke sjældent anses for vedtaget, at denne pris skal lægges til grund. En sælgers faste pris på en vare kan derimod ikke anses for stiltiende aftalt, hvis den ikke er tilkendegivet over for omverdenen, f. eks. ved skiltning.

Den retspraksis, der har dannet sig omkring købelovens § 5, hvorefter en sælgers faste pris anses for stiltiende aftalt, uanset om den er tilkendegivet over for køberen, bør således efter forslaget ikke videreføres i forbrugerkøb. Begrundelsen herfor er, at sælgeren, hvis han ikke har tilkendegivet sin faste pris på tilstrækkelig tydelig måde, ikke bør kunne kræve denne, såfremt den overstiger den betaling, som efter forslaget vil blive anset for rimelig. Baggrunden for den praksis, der har dannet sig med hensyn til købelovens § 5, er, at køberen ikke skal kunne afkræves en betaling, der er højere end den faste pris. Som det vil fremgå af det nedenfor anførte, følger dette af forslaget, selv om den faste pris ikke anses for vedtaget.

Ligestillet med, at der er truffet aftale om prisen, er efter forslaget, at prisens fastsættelse fremgår af aftalen. Hermed sigtes til aftaler, hvor der er fastlagt objektive kriterier for prisens beregning. Som eksempel kan nævnes pristalsklausuler. Da reglen efter forslaget kan fraviges ved aftale, vil den imidlertid heller ikke komme til anvendelse, hvis sælgeren i aftalen har forbeholdt sig ret til frit at fastsætte prisen. Om begrundelsen for, at reglen ikke foreslås gjort ufravigelig, henvises til s. 20.

Den foreslåede regel vedrører ikke direkte tilfælde, hvor det står fast, at der er indgået aftale om en pris, men hvor der ikke kan føres bevis for dennes størrelse. I lighed med, hvad der gælder med hensyn til købelovens § 5, må det imidlertid antages, at den foreslåede regel vil kunne anvendes analogt i sådanne tilfælde.

Bevisbyrden for, at der er aftalt en pris, der er højere eller lavere end den, som anvendelsen af den foreslåede regel vil føre til, må som anført s. 20 i overensstemmelse med almindelige bevisbyrdeprincipper antages at komme til at påhvile den, der påberåber sig aftalen.

Ved afgørelsen af, hvilken pris der må anses for rimelig, skal der efter forslaget tages hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt.

Udgangspunktet er salgsgenstandens art og beskaffenhed. Det er en selvfølge, at prisen må afhænge af, hvilken type vare købet angår, og varens kvalitet.

Der bør endvidere ved fastsættelsen af købesummen tages hensyn til gængs pris ved aftalens indgåelse. Med udtrykket gængs pris sigtes til den pris, som sælgere sædvanligvis kræver under tilsvarende omstændigheder. Det skal fremhæves, at der ofte i detailhandelen kan være forskellige prisniveauer. Priserne vil således kunne variere efter forretningens beliggenhed og art og den service, der ydes kunderne. Det prisniveau, der skal lægges vægt på, er den sædvanlige pris, som sælgere, der handler under tilsvarende forhold, tager.

Er sælgerens sædvanlige pris lavere end den, der er gængs i branchen, bør der dog lægges vægt på sælgerens pris.

Det kan tænkes, at det ikke er muligt at sammenligne en sælger med andre forhandlere, fordi sælgeren er den eneste, der markedsfører den pågældende vare. I sådanne tilfælde bør der også lægges vægt på sælgerens sædvanlige pris.

Med hensyn til de tilfælde, hvor salgsgenstanden skal leveres en tid efter købets afslutning, kan der rejses spørgsmål om, hvorvidt der bør lægges vægt på den gængse pris på aftaletidspunktet eller leveringstidspunktet. Ved afgørelsen af, hvorvidt en købesum skal nedsættes efter købelovens § 5, fordi den må anses for ubillig, antages det, at der skal lægges vægt på prisforholdene på leveringstidspunktet.

I forslaget fremhæves det, at der bør lægges vægt på prisen ved aftalens indgåelse.

Det er efter udvalgets opfattelse mest naturligt at lægge vægt på prisforholdene på dette tidspunkt, idet de i almindelighed lægges til grund, når parterne udtrykkeligt fastsætter en pris. Hertil kommer, at den erhvervsmæssige sælger normalt har bedre mulighed end forbrugeren for at bedømme, om der vil indtræde ændringer i prisforholdene, og det synes derfor mest rimeligt, at risikoen for prisstigninger pålægges sælgeren, når der ikke aftales en bestemt pris.

Efter forslaget er det imidlertid kun udgangspunktet, at der skal lægges vægt på prisen ved aftalens indgåelse. En række omstændigheder ved købet kan føre til, at det vil være rimeligt at lægge vægt på forholdene på leveringstidspunktet. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor sælgeren ved købets afslutning har gjort køberen opmærksom på muligheden for, at der vil indtræde prisstigninger. Da sælgeren som nævnt bedre end forbrugeren vil kunne bedømme muligheden for ændringer i prisforholdene, må det endvidere ved køb af almindelige handelsvarer anses for mest rimeligt, at leveringstidens pris lægges til grund, hvis der efter købets afslutning indtræder et prisfald. Har en forbruger f. eks. bestilt et kvantum kaffe til levering på et senere tidspunkt, hvor kaffeprisen er faldet, vil den erhvervsmæssige sælger således normalt ikke uden aftale herom kunne kræve den højere pris, som var gældende ved købets afslutning.

Udover det anførte bør der ved afgørelsen af, hvad der kan anses for at være en rimelig pris, tages hensyn til de øvrige foreliggende omstændigheder. Hvis der ikke kan konstateres en gængs pris for en vare, må købesummen fastsættes ud fra en mere fri rimelighedsvurdering. Som vejledende momenter ved denne vurdering kan peges på sælgerens indkøbs- eller fremstillingspris, samt hvad der efter købets karakter må anses for at være en rimelig avance.

Hvis der kan konstateres en gængs pris for den pågældende salgsgenstand, bør denne i almindelighed være afgørende. Det kan dog, f. eks. hvor sælgeren indtager en monopolstilling, forekomme, at den sædvanlige pris må bedømmes som værende utilladelig høj. I sådanne tilfælde bør den sædvanlige pris nedsættes til, hvad der efter omstændighederne må anses for rimeligt. Det kan endvidere tænkes, at de konkrete omstændigheder i et bestemt tilfælde kan medføre, at prisen bør være højere eller lavere end den sædvanlige. Der henvises til bemærkningerne heroms. 19.

Den foreslåede bestemmelse er neutral med hensyn til bevisbyrden for, hvad der må anses for at være en rimelig pris. Bevistvivl på dette punkt kan lige så vel komme den erhvervsmæssige sælger som forbrugeren til skade.

Til § 73.

Efter købelovens § 9 skal sælgeren i forbrugerkøb normalt levere salgsgenstanden på sit forretningssted. Det gælder dog ikke, hvis det er aftalt eller fremgår af forholdene i øvrigt, at sælgeren skal sende genstanden. Udvalget foreslår ikke ændringer i købelovens § 9. Det vil herefter fortsat i forbrugerkøb være udgangspunktet, at leveringsstedet er sælgerens forretning, hvor køberen må hente genstanden.

Skal sælgeren sende genstanden, anses levering ikke for sket, forinden genstanden er kommet i køberens besiddelse, jfr. købelovens § 11. Det gælder imidlertid ikke i de såkaldte forsendelseskøb, hvor sælgeren skal sende genstanden til et sted, der ligger uden for pladsen, d.v.s. det område, hvor sælgeren normalt bringer varer ud ved sine egne folk. I disse køb anses levering allerede for sket, når genstanden er overgivet til en fragtfører, som har påtaget sig forsendelsen fra pladsen, eller den, hvis forsendelsen sker med skib, er bragt inden for skibssiden, jfr. købelovens § 10.

Efter forslaget skal levering i forbrugerkøb fremover i alle tilfælde, hvor sælgeren skal sende genstanden, først anses for sket, når genstanden er kommet i køberens besiddelse. Det gælder, uanset om sælgeren skal sende genstanden til et sted, der ligger uden for pladsens grænser.

Den foreslåede regel angiver samme leveringssted som købelovens § 11, og der vil derfor ikke ske ændringer i retstilstanden for så vidt angår køb, hvor sælgeren skal sende salgsgenstanden inden for pladsens grænser. Forslaget vil derimod medføre en forskydning af leveringsstedet i forsendelseskøb. Da den ny regel i § 73 træder i stedet for købelovens §§10 og 11, foreslås disse

bestemmelser ophævet for forbrugerkøb, jfr. den regel, der efter forslaget optages som § 1 a, stk. 3, i købeloven.

Med hensyn til begrundelsen for forslaget henvises til s. 20 ff., hvor der også er redegjort for de forskellige relationer, hvor reglerne om leveringsstedet har betydning.

Den foreslåede regel finder kun anvendelse, hvis sælgeren er forpligtet til at sende genstanden. En sådan pligt for sælgeren vil kunne følge af aftalen eller af handelsbrug.

I forbrugerkøb er det ifølge oplysningerne. i forbrugerkommissionens betænkning III, s. 38 f., meget udbredt, at sælgeren bringer varen til køberen. Det sker formentlig også hyppigt som en service for køberen, selv om sælgeren ikke ved købets afslutning har forpligtet sig til at sende genstanden. Sker forsendelsen i sådanne tilfælde på opfordring fra køberen, antages den efter den gældende retstilstand at foregå på køberens risiko, idet købelovens § 11 ikke kan finde anvendelse. Den foreslåede regel skal imidlertid også finde anvendelse, hvis sælgeren efter købets afslutning påtager sig at sende salgsgenstanden. Begrundelsen herfor er, at det vil være vanskeligt at afgøre, om en sælger, der udbringer salgsgenstanden, i kraft af handelsbrug eller sædvane er forpligtet hertil, eller om han bekoster forsendelsen som en imødekommenhed over for køberen. Af hensyn til forbrugernes mulighed for at forudberegne deres retsstilling bør sælgerne derfor i begge tilfælde bære risikoen for genstandens beskadigelse under transporten, hvis intet særligt er aftalt.

Efter forslaget anses levering for sket, når genstanden er kommet i køberens besiddelse. Har køberen anmodet om, at genstanden sendes til en anden, må levering anses for sket, når genstanden er kommet i denne persons besiddelse. Overgiver sælgeren uden en sådan anmodning genstanden til f. eks. køberens nabo, kan levering derimod ikke anses for at være sket, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, der kan give sælgeren grundlag for at antage, at køberen er indforstået med denne fremgangsmåde. Det samme gælder, hvis genstanden henstilles uden for køberens bopæl, fordi sælgerens bud ikke træffer nogen hjemme.

Den foreslåede regel vil kunne fraviges ved aftale, jfr. købelovens § 1.

Til § 74.

Den foreslåedfe regel regulerer køberens mulighed for at hæve købet på grund af forsinkelse med salgsgenstandens levering. Køberen skal for det første kunne hæve købet, hvis det må være klart for sælgeren, at forsinkelsen er af væsentlig betydning for køberen, jfr. stk. 2, 2. pkt. Forslaget er på dette punkt en gentagelse af reglen i købelovens § 21, der gælder for alle køb. Herudover foreslås det i stk. 2, 1. pkt., at tillægge køberen i et forbrugerkøb hævebeføjelse, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid. Med hensyn til begrundelsen for forslaget henvises til s. 22 ff.

Reglen foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Begrundelsen herfor er angivet s. 24 f.

En forbruger vil også fortsat have mulighed for at hæve et køb, hvis han har betinget sig opfyldelse nøjagtig til bestemt tid, og der desuagtet indtræder forsinkelse. Køberens hævebeføjelse ved disse såkaldte fikskøb følger af købelovens § 21, som efter forslaget fortsat skal gælde også i forbrugerkøb. Udvalget har ikke fundet det hensigtsmæssigt at medtage reglen om fikskøb i kapitlet om forbrugerkøb, bl. a. fordi reglen ikke bør være ufravigelig.

I stedet for at hæve et køb på grund af forsinkelse kan køberen vælge at kræve genstanden leveret, jfr. købelovens § 21.

Til stk. 1.

Reglen indeholder en definition af forsinkelse. Begrebet fastlægges på samme måde som i købelovens § 21. At formuleringen er ændret i forhold til § 21 skyldes således kun ønsket om at anvende moderne sprogbrug.

Forsinkelse foreligger normalt, hvis salgsgenstanden ikke leveres i rette tid. Som regel vil der ved købets afslutning være truffet bestemmelse om, hvornår genstanden skal leveres, eller det vil fremgå af omstændighederne, at levering skal ske snarest muligt. Er det ikke tilfældet, skal levering ske ved påkrav, jfr. købelovens § 12.

Der foreligger dog ikke forsinkelse, hvis det skyldes køberen eller en omstændighed, som lian bærer risikoen for, at salgsgenstan-

den ikke er leveret i rette tid. Forbeholdet med hensyn til omstændigheder, som køberen bærer risikoen for, vil efter forslaget kun få selvstændig betydning, hvis der er truffet særlig aftale om risikoens overgang. Årsagen hertil er, at køberen som følge af forslaget i lovudkastets § 1 a, stk. 3, om at ophæve § 17, stk. 2, i forbrugerkøb kun vil komme til at bære risikoen for salgsgenstanden inden leveringen, hvis det er særligt aftalt, eller det skyldes hans forhold, at genstanden ikke er leveret rettidigt.

Til stk. 2.

1. pkt. indeholder reglen om, at køberen kan hæve, hvis sælgeren ikke efterkommer et påkrav om levering inden en rimelig frist. Køberen kan efter forslaget benytte to forskellige fremgangsmåder. For det første kan han selv fastsætte en frist af rimelig længde. Denne fremgangsmåde er fordelagtig for køberen, idet han på forhånd får klarhed over, hvor længe han har pligt til at afvente levering. Når fristen er udløbet, kan han hæve købet, uden at han behøver at godtgøre, at forsinkelsen er væsentlig for ham. Ved at rette et påkrav til sælgeren vil køberen endvidere ikke sjældent kunne forkorte den periode, i hvilken han har pligt til at afvente levering, jfr. nærmere nedenfor om fristens længde.

Køberen kan for det andet rette et påkrav til sælgeren uden at fastsætte en frist for leveringen. Køberen vil herefter kunne hæve købet, hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden inden rimelig tid. Denne fremgangsmåde medfører ikke en præcisering af, hvor længe køberen har pligt til at afvente levering, men køberen vil ikke sjældent opnå en afkortning af denne periode, idet sælgeren har pligt til at udfolde rimelige bestræbelser for at efterkomme påkravet.

Ved påkrav forstås en anmodning om levering. Bortset fra, at det tillægges betydning, om der i påkravet er fastsat en bestemt leveringsfrist, stilles der ingen særlige krav til påkravets indhold. Det kræves f. eks. ikke, at det skal angives, at køberen kan eller vil hæve købet, hvis påkravet ikke efterkommes. For at en henvendelse til sælgeren skal have virkning som påkrav, må det dog kræves, at den indeholder en leveringsanmodning. En forespørgsel til sælgeren om, hvornår han agter at levere, må imidlertid efter omstændighederne i forbrugerforhold anses for at være et påkrav.

Påkrav kan fremsættes såvel skriftligt som mundtligt. Da bevisbyrden for, at der er afgivet et påkrav, vil påhvile køberen, vil det dog ofte være tilrådeligt at afgive et skriftligt påkrav. Fremsættes påkravet skriftligt, har det kun virkning, hvis det kommer frem til sælgeren. Forsendelse sker således på køberens risiko.

Påkrav kan med virkning efter forslaget fremsættes, når der foreligger forsinkelse. Det betyder, at påkravet normalt først kan fremsættes, efter at leveringstiden er passeret. Fremgår det af sælgerens erklæring eller på anden måde med sikkerhed, at salgsgenstanden ikke vil blive leveret, vil den foreslåede regel dog finde anvendelse, selv om køberen straks fremsætter påkrav og evt. en bestemt frist for levering. Skal sælgeren først levere efter påkrav, jfr. købelovens § 12, følger det af det anførte, at køberens første anmodning om levering ikke medfører hævebeføjelse efter den foreslåede regel. Efterkommer sælgeren ikke påkravet, vil en fornyet leveringsanmodning fra køberens side derimod udløse retsvirkning efter forslaget.

Påkrav, der fremsættes, inden der er indtrådt forsinkelse, eller inden forholdene er afklaret så meget, at det tydeligt fremgår, at der vil indtræde forsinkelse, virker normalt ikke på samme kraftige måde som opfordringer, der fremsættes senere. Det er ud fra denne betragtning, at der efter den foreslåede regel i 1. pkt. kun knyttes retsfølger til senere fremsatte påkrav. Det betyder imidlertid ikke, at et påkrav, der fremsættes inden leveringstiden, er uden virkninger. Det vil ofte blive tillagt betydning ved afgørelsen af, om en forsinkelse, der senere indtræder, må anses for væsentlig, således at køberen kan hæve købet efter 2. pkt.

Længden af en evt. fastsat frist for levering skal efter forslaget være rimelig, og er der ikke fastsat en frist, skal levering ske inden rimelig tid. Hvad der skal forstås ved begreberne rimelig frist og rimelig tid vil afhænge af omstændighederne i det enkelte tilfælde. Afgørende vil dog navnlig være salgsgenstandens art, køberens behov for hurtig levering og efter omstændighederne sælgerens leveringsmuligheder.

Køberen vil efter forslaget i 2. pkt., der svarer til den gældende regel i købelovens

§ 21, kun være pligtig at afvente levering, indtil der indtræder en forsinkelse, som kendeligt for sælgeren er væsentlig for køberen. Det følger heraf, at hans behov for hurtig levering er af afgørende betydning i det omfang, det har været kendeligt for sælgeren ved aftalens indgåelse. Fastsætter køberen en frist, som er længere eller blot præciserer det tidsrum, hvori han ville have været pligtig at afvente levering, hvis han ikke havde fremsat leveringsanmodningen, må fristen bedømmes som rimelig. Køberen vil imidlertid også ofte have mulighed for at afkorte det tidsrum, hvori han må afvente levering. Meddeler han således sælgeren, at han på et tidspunkt har særlig behov for genstanden, må sælgeren udfolde rimelige bestræbelser for at levere salgsgenstanden inden dette tidspunkt. Sælgeren må imidlertid også, selv om køberen ikke i sit påkrav giver nærmere oplysning om sit behov for salgsgenstanden, udfolde rimelige bestræbelser for at fremskynde leveringen.

Ved vurderingen af, hvilken rimelig frist sælgeren skal have efter køberens påkrav til at levere salgsgenstanden, bør der som nævnt s.23f. også tages hensyn til, om en ophævelse vil påføre sælgeren et betydeligt tab. Der bør således i forhold til andre køb anlægges en for sælgeren mere lempelig bedømmelse af, hvor længe køberen i f. eks. et bestillingskøb, hvor fremstillingsprocessen er i gang, må afvente levering.

Har køberen fastsat en frist, som ikke kan anses for rimelig, kan køberen ikke hæve købet, selv om levering ikke har fundet sted ved fristens udløb. Det fremsatte påkrav vil imidlertid medføre, at sælgeren må levere salgsgenstanden inden rimelig tid. Påkravet vil således ikke blive uden virkning, selv om sælgeren ikke behøver at respektere den fastsatte frist.

Fastsætter køberen en frist for levering, som sælgeren finder ikke er rimelig, bør han i almindelighed protestere over for køberen. Undlader han det, må fristen anses for godkendt af sælgeren, således at køberen kan hæve købet, hvis levering ikke finder sted inden fristens udløb.

Virkningen af, at sælgeren ikke inden rimelig tid efter et påkrav eller udløbet af en fastsat rimelig frist leverer salgsgenstanden, er efter forslaget, at køberen kan hæve købet. Han kan imidlertid også fortsat vælge at fastholde købet. I så fald må han give meddelelse til sælgeren herom, jfr. købelovens § 26. Vil køberen hæve, behøver han derimod ikke at give sælgeren meddelelse, medmindre levering senere finder sted, jfr. købelovens § 27.

Har sælgeren kun leveret en del af det solgte, finder forsinkelsesreglerne også anvendelse. Forholdet behandles dog efter reglerne om mangler, hvis køberen, f. eks. på grundlag af oplysninger i sælgerens regning, må gå ud fra, at det, som er leveret, er ment at skulle tjene som fuldstændig opfyldelse af aftalen, jfr. købelovens § 50. Er der grundet tvivl i denne henseende, antages det, at køberen kan kræve forholdet behandlet som forsinkelse. Det kan han have interesse i efter den gældende retstilstand, da forsinkelsesreglerne på visse punkter stiller ham gunstigere end mangelsreglerne.

Den foreslåede regel vil finde anvendelse i tilfælde, hvor der kun er leveret en del af det solgte, hvis forholdet efter det anførte skal behandles som forsinkelse. Reglen vil føre til, at køberen kan hæve købet som helhed, hvis sælgeren ikke efterkommer et påkrav om levering af den resterende del af det solgte inden rimelig tid eller inden en fastsat rimelig frist. Køberen vil endvidere kunne vælge kun at hæve købet for den manglende dels vedkommende. Da det normalt vil være mest byrdefuldt for sælgeren, hvis køberen hæver også for den allerede leverede dels vedkommende, bør der ofte i sådanne tilfælde indrømmes sælgere en længere frist til at efterkomme køberens påkrav, end hvis køberen kun hæver for så vidt angår den ikke leverede del. Køberen behøver ikke i forbindelse med påkravets fremsættelse at forbeholde sig ret til at hæve hele købet. Har han taget et sådant forbehold, vil påkravet imidlertid få en særlig styrke, hvilket efter omstændighederne vil kunne medføre en forkortelse af det tidsrum, hvori køberen må afvente levering.

Må køberen gå ud fra, at en leveret del af det solgte skal tjene som fuldstændig opfyldelse af aftalen, må forholdet behandles efter mangelsreglerne, og køberen vil derfor som regel efter forslagets § 78, stk. 1, kunne kræve, at sælgeren foretager afhjælpning i form af efterlevering. Køberen vil endvidere efter forslagets § 78, stk. 3, kunne hæve helt eller delvis, hvis sælgeren ikke efter påkrav

herom foretager efterlevering inden rimelig tid. De foreslåede mangelsregler fører således i det væsentlige til samme resultat som forsinkelsesreglerne. Køberen vil dog kunne have interesse i, at forholdet bedømmes som forsinkelse, navnlig fordi han ikke efter de foreslåede mangelsregler har mulighed for med bindende virkning for sælgeren at fastsætte bestemte frister for efterlevering.

Skal sælgeren levere efterhånden, og forsinkes en enkelt levering, kan køberen efter forslaget hæve købet for denne leverings vedkommende, hvis sælgeren ikke efterkommer et påkrav om levering inden rimelig tid eller inden en fastsat rimelig frist. Køberen kan derimod ikke uden videre af denne grund hæve hele købet eller købet for så vidt angår de efterfølgende leveringer. Nærmere regler om køberens beføjelse hertil findes i købelovens § 22, 2. pkt.

Forslagets 2. pkt. svarer som nævnt ovenfor til købelovens § 21, stk. 2. Det er således udelukkende sproglige grunde, der har ført til en ny formulering af reglen om køberens beføjelse til at hæve købet, hvis der foreligger væsentlig forsinkelse. Reglen vil få betydning for købere, der ikke afgiver påkrav i overensstemmelse med forslagets 1. pkt. Det er hensigten, at disse købere skal have samme adgang til at hæve købet som efter den gældende retstilstand.

Til § 75.

Forslaget vedrører tilfælde, hvor det er aftalt, at sælgeren kan udskyde leveringstiden. Reglen omfatter både tilfælde, hvor sælgerens adgang hertil er helt fri, og tilfælde, hvor sælgeren kun under visse nærmere i aftalen angivne betingelser har en sådan ret.

Ved at udskyde leveringstiden kan sælgeren opnå, at der ikke som følge af forsinkelse indtræder forskellige beføjelser til fordel for køberen. En udskydelse af fristen vil bl. a. medføre, at køberen ikke kan hæve købet efter forslagets § 74. Af hensyn til at sikre forbrugerne en rimelig hævebeføjelse foreslås det på denne baggrund, at køberen, selv om leveringstiden er udskudt, kan hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden rimelig tid eller inden udløbet af en af køberen fastsat rimelig frist.

Begrundelsen for forslaget er nærmere omtalt s. 25 f.

Da den foreslåede regel er udformet på samme måde som forslagets § 74, stk. 2, 1. pkt., kan der med hensyn til påkravets indhold og fremsættelse samt om fristens længde henvises til det ovenfor anførte i bemærkningerne til § 74, stk. 2, 1. pkt.

Efter § 74, stk. 2, kan påkrav i almindelighed først med virkning fremsættes, når leveringstiden er overskredet. § 75 fraviger § 74, stk. 2, på dette punkt, idet påkrav efter § 75 som nævnt kan fremsættes, uanset at der ikke er indtrådt forsinkelse. Det er dog en forudsætning for køberens adgang til at fremsætte påkrav med virkning efter § 75, at sælgeren rent faktisk har udskudt tidspunktet for leveringen. Så længe den oprindeligt fastsatte leveringstid ikke er overskredet, vil køberen således kun kunne benytte sig af den foreslåede regel, hvis sælgeren har meddelt ham, at leveringen udskydes.

Længden af sælgerens frist til at efterkomme køberens påkrav må afhænge af de konkrete omstændigheder i det enkelte tilfælde. Udover de omstændigheder, der er nævnt i bemærkningerne til § 74, stk. *2*, bør der især lægges vægt på årsagen til, at sælgeren har forbeholdt sig ret til at udskyde leveringstiden, og på, om årsagen har været kendelig for køberen. Har sælgeren således ved købets afslutning haft grund til at regne med, at det kunne blive vanskeligt rettidigt at fremskaffe salgsgenstanden fra producenten eller importøren, og har han meddelt køberen det, må sælgeren have en længere frist end ellers. Ved køb af genstande, som skal tilvirkes efter køberens særlige behov, vil det efter omstændighederne kunne være vanskeligt at bedømme længden af fremstillingsprocessen, og et forbehold med hensyn til leveringstidspunktet må derfor ikke sjældent anses for rimeligt. Sælgeren bør også som følge heraf indrømmes en længere frist end ellers til at opfylde et sådant køb, hvis køberen fremsætter påkrav efter forslaget.

Har sælgeren ikke ved aftalens indgåelse grund til at påregne leveringsvanskeligheder, bør han ikke kunne forbedre sin retsstilling i forhold til, hvad der følger af forslagets § 74, ved at anvende standardvilkår, der giver ham ret til at udskyde leveringstidspunktet. Der bør derfor, selv om forbeholdet ikke

tilsidesættes efter aftalelovens § 36, anlægges samme bedømmelse af sælgerens frist til at efterkomme køberens påkrav efter forslagets § 75 som efter § 74. Har sælgeren ved købets afslutning særligt fremhævet forbeholdet med hensyn til leveringstiden over for køberen, vil dette imidlertid såvel efter § 74 som efter § 75 kunne påvirke vurderingen af, hvor længe denne har pligt til at afvente levering.

Den foreslåede regel i § 75 finder kun anvendelse, hvis sælgeren efter købets afslutning ensidigt på grundlag af en bestemmelse i aftalen udskyder leveringstidspunktet. Har køberen akcepteret udskydelsen, vil han således ikke kunne fremsætte påkrav med virkning efter forslaget.

Til § 76.

Bestemmelsen indeholder i stk. 1 regler om, i hvilke tilfælde salgsgenstanden i et forbrugerkøb må anses for mangelfuld. Nr. 1-2 vedrører tilfælde, hvor sælgeren eller tidligere salgsled ved købets afslutning eller i reklamer har givet køberen urigtige eller vildledende oplysninger. Nr. 3 omhandler køb af genstande, hvis anvendelse indebærer væsentlig risiko for personskade. Nr. 1-3 er specielle regler, som i nr. 4 suppleres af en almindelig regel om, i hvilke tilfælde der foreligger en mangel ved salgsgenstanden. Kvantitetsmangler er ikke omfattet af beskrivelsen i nr. 4, men det følger af købelovens § 50, at der også foreligger en mangel, hvis sælgeren har leveret for lidt, og køberen må gå ud fra, at den leverede mængde er ment at skulle tjene til fuldstændig opfyldelse af købet.

I forslagets stk. 2, der knytter sig til stk. 1, nr. 1-2, fastslås det, at køberen ikke kan påberåbe sig en urigtig oplysning, som senest ved købets afslutning er rettet.

Reglerne i stk. 1, nr. 1-3, og stk. 2, foreslås gjort ufravigelige, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2

Virkningen af, at der foreligger en mangel, er, at køberen kan gøre beføjelser gældende mod sælgeren efter reglerne i købelovens §§42, stk. 1, og 43 samt forslagets §§78 og 80.

Til stk. l,nr.l.

Efter forslaget foreligger der en mangel, hvis sælgeren ved købets afslutning har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden. I forslaget nævnes udtrykkeligt tilfælde, hvor genstanden ikke svarer til den betegnelse, hvorunder den er solgt. Som eksempel herpå kan nævnes en købt sølvting, der viser sig at være plet.

Den foreslåede regel må som nævnt s. 27 antages at være i overensstemmelse med den gældende retstilstand.

Forslaget omfatter alle urigtige oplysninger, som køberen har tillagt betydning ved bedømmelsen af genstanden, uanset oplysningernes art. De kan angå salgsgenstandens brugbarhed og beskaffenhed, herunder kvalitet, holdbarhed og farlighed, dens værdi samt andre forhold.

Forbrugerkommissionen er i betænkning III s. 46 inde på, at reglen ligesom § 45 a i den norske købelov og § 7 i den svenske konsumentkøbelov ikke bør omfatte urigtige oplysninger om prisforhold, f. eks. om at prisen er nedsat i anledning af udsalg eller om, at genstande af den pågældende art er dyrere hos andre forhandlere. I forarbejderne til den svenske konsumentkøbelov (SOU 1972:28 s. I11 og Prop. 1973:138 s. 212 f) anføres det, at det vil volds betydelige vanskeligheder at anvende de svenske regler om køberens adgang til at hæve købet eller kræve forholdsmæssigt afslag i tilfælde, hvor der foreligger urigtige oplysninger om prisforhold.

De nævnte eksempler på oplysninger om prisforhold er egnede til at skabe en forventning hos køberen om, at det er et godt køb, han er i færd med at foretage, og der er derfor efter udvalgets opfattelse også gennem civilretlige regler behov for at beskytte køberen mod, at disse oplysninger er urigtige. Udvalget finder endvidere, at købelovens mangelsregler fører til hensigtsmæssige resultater også i disse tilfælde. En forbruger, der f. eks. på udsalg for 100 kr. har købt en kjole, som urigtigt af sælgeren angives at være nedsat fra 200 kr., må således kunne kræve et forholdsmæssigt afslag på 50 kr., idet det som følge af sælgerens oplysninger må kunne lægges til grund, at værdien af ydelsen burde svare til den angivne oprindelige pris. Forslaget omfatter på denne baggrund også urigtige oplysninger om prisforhold.

Som eksempel på oplysninger om andre forhold end genstandens beskaffenhed og brugbarhed, der omfattes af forslaget, kan nævnes oplysning om, at genstandens anvendelse er anbefalet eller godkendt af en offentlig myndighed eller en forbrugerorganisation. Har køberen tillagt en sådan oplysning betydning, da han afsluttede købet, og viser den sig at være urigtig, skal genstanden efter forslaget anses for mangelfuld. Har det været af væsentlig betydning for køberen, at oplysningen var sand, vil han kunne hæve købet efter købelovens §§ 42-43. Er det ikke tilfældet, vil han derimod normalt ikke kunne gøre beføjelser gældende mod sælgeren. Han vil f. eks. ikke kunne kræve et afslag i købesummen, medmindre mangelen er værdiforringende.

Det er ikke hensigten, at anprisninger i generelle vendinger skal være omfattet af forslaget, idet de ikke skaber forventning hos køberen cm bestemte egenskaber ved salgsgenstanden. Disse anprisninger skal derfor ikke betragtes som oplysninger i den forstand, hvori dette begreb er benyttet i forslaget.

Forslaget omfatter urigtige og vildledende oplysninger, d.v.s. såvel positivt urigtige udsagn som meddelelser, der i og for sig er sande, men misvisende, fordi visse oplysninger, der hænger sammen med det givne udsagn, er fortiet. Rene fortielser falder derimod ikke ind under forslaget i nr. 1. Ved bedømmelsen af, om der er givet en urigtig eller vildledende oplysning, må der tages hensyn til samtlige foreliggende omstændigheder. Selv om en antikvitet er solgt med angivelse af, at den nok har tilhørt en kendt person, og det senere viser sig ikke at holde stik, foreligger der således ikke en mangel, hvis sælgeren loyalt har meddelt køberen, at de oplysninger, som han bygger antagelsen om tilhørsforholdet på, må anses for at være usikre.

En urigtig oplysning medfører kun, at genstanden anses for mangelfuld, hvis oplysningen kan antages at have haft betydning fer køberens bedømmelse af salgsgenstanden. Det må således kræves, at køberen har lagt vægt på oplysningen, da købet blev afsluttet. Køberen kan f. eks. ikke påberåbe sig, at en detalje i en varedeklaration er urigtig, hvis han ikke nærmere har interesseret sig for deklarationens indhold. Uden betydning er ligeledes oplysninger, som køberen var bekendt med var urigtige.

Oplysninger, som køberen først bliver bekendt med efter købets afslutning, tages ikke i betragtning ved mangelsbedømmelsen. Urigtige oplysninger i en brugsanvisning kan således ikke medføre, at genstanden efter forslaget anses for mangelfuld, hvis køberen først modtog anvisningen efter købeaftalens indgåelse. Medfører den urigtige oplysning, at genstanden beskadiges, og foreligger der forsømmelse fra sælgerens side, må genstanden imidlertid anses for mangelfuld, jfr. købelovens § 44.

Det påhviler køberen at bevise, at der foreligger en urigtig eller vildledende oplysning, og at denne har haft betydning for ham. Der stilles imidlertid efter forslaget ikke strenge krav til beviset for, at køberen har lagt vægt på oplysninger, idet det er tilstrækkeligt, at det kan antages, at den har haft betydning for ham. En oplysning må antages at have haft betydning for køberen, hvis den i almindelighed er egnet til at påvirke efterspørgslen med hensyn til varer af den pågældende art, og der ikke foreligger omstændigheder, der indicerer, at køberen ikke har været bekendt med eller lagt vægt på oplysningen.

Nr. 1 vedrører kun urigtige oplysninger i meddelelser, som hidrører fra sælgeren, og som er bestemt for køberen. Efter forslagets nr. 2 vil køberen imidlertid også kunne støtte ret på andre oplysninger.

Til stk. l,nr.2.

Efter forslaget vil køberen kunne gøre gældende, at en urigtig eller vildledende oplysning, der har haft betydning for hans bedømmelse af salgsgenstanden, medfører, at denne lider af en mangel, uanset at oplysningen ikke har været bestemt direkte for ham, men er indeholdt i en annonce eller en anden meddelelse, der er beregnet for en ubestemt kreds af personer, og uanset at oplysningen ikke hidrører fra sælgeren men fra et tidligere salgsled.

Begrundelsen for reglen er anført s. 26 ff.

Køberen vil efter forslaget kunne påberåbe sig oplysninger, der har haft betydning for hans bedømmelse af salgsgenstanden, uden hensyn til i hvilken form og på hvilken måde meddelelsen er givet. Reglen omfatter således skriftlige oplysninger på skilte og i

annoncer, reklamer, brochurer og brugsanvisninger. Mundtlige oplysninger, der f. eks. gives under en demonstration af salgsgenstanden for en kreds af personer eller i en reklamefilm eller udråbes gennem en omkringkørende højttalervogn, vil ligeledes være omfattet. Forslaget omfatter også oplysninger, der kommer til offentlighedens kendskab, uden at det er et led i den egentlige markedsføring af salgsgenstanden. Køberen vil således f. eks. kunne påberåbe sig oplysninger om salgsgenstanden, som sælgeren har fremsat under et dagbladsinterview.

Køberen vil som nævnt kunne påberåbe sig, at der foreligger en mangel, hvis et tidligere salgsled har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der har haft betydning for hans bedømmelse af salgsgenstanden. Under gruppen tidligere salgsled falder producenten, importøren og grossisten. Køberen vil også kunne påberåbe sig oplysninger, der er givet af erhvervsdrivende, som har til opgave at bistå sælgeren eller et tidligere salgsled med markedsføringen af det pågældende produkt. Det samme gælder oplysninger, som hidrører fra brancheforeninger, der bistår medlemmerne med markedsføringen, f. eks. ved branchereklamering. De nævnte oplysninger må i relation til forslaget anses for at være givet på sælgerens eller et tidligere salgsleds vegne.

Køberen vil ikke efter forslaget kunne påberåbe sig udtalelser, der er fremsat af sælgerens konkurrenter eller private. Det samme gælder oplysninger fra myndigheder, forbrugergrupper eller forbrugerorganisationer, der f. eks. fremsættes som led i en offentliggørelse af en vareundersøgelse. Har sælgeren over for køberen påberåbt sig en sådan undersøgelse, må oplysningen dog betragtes som givet af sælgeren.

Køberens adgang til over for sælgeren at gøre gældende, at der foreligger en mangel, er efter forslaget ikke betinget af, at sælgeren vidste eller burde vide, at det tidligere salgsleds oplysning var urigtig. Det kræves heller ikke, at det var kendeligt for sælgeren, at der er givet en oplysning.

Reglen foreslås som nævnt gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Det betyder, at sælgeren ikke i aftalevilkår vil kunne overføre risikoen for rigtigheden af tidligere salgsleds oplysninger til køberen. Det gælder både med hensyn til oplysninger, som køberen har modtaget uden om sælgeren, f. eks. gennem producentens annonce, og oplysninger fra tidligere salgsled, som sælgeren har videregivet til køberen, f. eks. oplysninger i en af producenten udgivet brochure, som sælgeren har overgivet til køberen.

Sælgeren vil derimod kunne undgå, at køberen påberåber sig en urigtig oplysning fra et tidligere salgsled ved at rette oplysningen, jfr. forslagets stk. 2. Har han direkte over for køberen pointeret, at der er en væsentlig risiko for, at en bestemt oplysning fra et tidligere salgsled er urigtig, vil det endvidere efter omstændighederne kunne antages, at oplysningen ikke har haft betydning for køberen.

Et tidligere salgsled vil ligesom sælgeren have mulighed for at rette givne oplysninger. Denne rettelsesadgang omtales nedenfor i bemærkningerne til stk. 2.

Til stk. 1, nr. 3.

Efter forslaget skal salgsgenstanden anses for mangelfuld, hvis den ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade. Som nævnt s. 30 antages det også efter den gældende retstilstand, at genstanden lider af en mangel i disse tilfælde, medmindre andet følger af aftalen eller de i øvrigt foreliggende omstændigheder. Forslagets væsentligste betydning bliver derfor, at mangelsreglerne på dette punkt bliver ufravigelige. Med hensyn til begrundelsen herfor henvises til s. 30 f.

Ved afgørelsen af, om en genstand skal anses for mangelfuld efter forslaget, fordi den ikke kan anvendes risikofrit, bør der lægges vægt på de farer, der er forbundet med den anvendelse af genstanden, som sælgeren må regne med, at køberen tilsigter. Sælgeren må imidlertid i almindelighed være indstillet på, at genstanden skal kunne bruges til de formål, som ligger inden for rammerne af, hvad der kan anses for at være normal benyttelse af genstande af den pågældende art. Har køberen ved købeaftalens indgåelse tilkendegivet, at han kun agter at benytte genstanden til eet bestemt formål, skal der dog ikke tages hensyn til de risici, der er forbundet med at anvende genstanden på andre måder. Som eksempel kan nævnes, at det efter forslaget ikke er en mangel ved en købt brugt bil, at bremserne ikke virker, hvis køberen klart over for sælgeren har til-

kendegivet, at han ikke vil benytte den til kørsel, men derimod udtage visse af bilens brugbare dele.

Anvender køberen genstanden til et usædvanligt formål, følger det af det anførte, at genstanden efter forslaget ikke kan anses for at være mangelfuld, selv om køberens benyttelse er forbundet med væsentlig risiko for personskade. Det gælder dog ikke, hvis det ved købets afslutning har været kendeligt for sælgeren, at køberen agtede at benytte genstanden til det specielle formål.

Ved bedømmelsen af, om genstanden skal anses for mangelfuld, skal der efter forslaget kun lægges vægt på de risici, der normalt er forbundet med anvendelsen af salgsgenstande af den pågældende art. Skyldes det individuelle forhold hos køberen, som ikke er almindeligt forekommende, f.eks. en sjælden sygdom, at anvendelsen af genstanden er farlig, foreligger der efter forslaget ikke en mangel ved salgsgenstanden. Det gælder dog ikke, hvis den risiko, der følger af de særlige individuelle forhold, har været kendelig for sælgeren ved købets afslutning.

Efter forslaget foreligger der kun en mangel, hvis genstanden ikke kan anvendes uden den nævnte risiko. Det betyder, at en genstand kun skal anses for mangelfuld, hvis den, uanset at den behandles med normal forsigtighed, må anses som farlig. Kan de risici, som anvendelsen af genstanden indebærer, beherskes gennem en almindelig omhyggelig håndtering, foreligger der således ikke en mangel. Lægemidler, som i for store doser er livsfarlige, kan f. eks. ikke anses for mangelfulde, idet faren kan undgås ved almindelig omhu. Skyldes genstandens farlighed en fejl, som køberen særligt har tilkendegivet, at han vil udbedre, inden han tager genstanden i brug, kan den efter reparationen bruges uden risiko, og der foreligger derfor heller ikke i dette tilfælde en mangel efter forslaget.

Ved afgørelsen af, om salgsgenstanden lider af en mangel, må der efter forslaget anlægges en samlet bedømmelse af virkningerne af genstandens brug. Et lægemiddel, som rigtigt anvendt fører til helbredelse af en sygdom, kan f.eks. ikke anses for at være mangelfuldt, fordi der under brugen indtræder skadelige bivirkninger.

Salgsgenstanden skal efter forslaget kun anses for mangelfuld, hvis risikoen for personskade må anses for væsentlig. Ubetydelige risici, som f. eks. faren ved at ryge en pakke cigaretter eller drikke spiritus, skal således ikke tages i betragtning. Forslaget i stk. 1, nr. 3, er imidlertid ikke en udtømmende regulering af, i hvilke tilfælde genstanden må anses for mangelfuld på grund af fare for personskade. Det følger således af forslaget i stk. 1, nr. 4, at en uvæsentlig risiko vil medføre, at genstanden lider af en mangel, hvis den ifølge aftalen eller de særlige omstændigheder ved købet skal kunne anvendes helt farefrit.

Forslaget vedrører kun genstande, hvis anvendelse medfører risiko for skade på person, d.v.s. på legeme eller helbred, herunder den psykiske helbredstilstand. Skaden kan være såvel af forbigående som varig karakter. Det er uden betydning, om det er køberen eller en trediemand, der er udsat for risikoen. Forslaget omfatter derimod ikke genstande, hvis anvendelse indebærer fare for tingskade. Efter omstændighederne vil det dog følge af forslaget i nr. 4, at en genstand, der ikke kan bruges uden risiko for tingskade, er mangelfuld.

Nr. 3 foreslås som nævnt gjort ufravigelig. Det betyder, at køberen kan gøre gældende, at der foreligger en mangel, selv om han ved købets afslutning har erklæret sig indforstået med eller har indset genstandens farlighed. Ved vurderingen af, om betingelserne for at gøre de enkelte misligholdelsesbeføjelser gældende er opfyldt, skal der ligeledes som udgangspunkt ses bort fra køberens eventuelle akcept af risikoen ved genstandens anvendelse. Fuldt ud kan dette synspunkt dog ikke opretholdes, jfr. nærmere nedenfor. Som nævnt s. 47 følger det af forslaget, at købelovens § 47, hvorefter køberen ikke kan påberåbe sig mangler, som han inden købets afslutning burde have opdaget, ikke fremover vil gælde i forbrugerforhold ved køb af genstande, som ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade.

På en række områder findes der i lovgivningen forbud mod at sælge produkter, der anses for farlige for forbrugernes liv eller helbred. Det gælder f. eks. med hensyn til levnedsmidler, elektriske artikler og gasmateriel. Disse offentligretlige bestemmelser vil kunne være vejledende for anvendelsen af den foreslåede regel. Det vil således normalt kunne antages, at genstande, der ikke op-

fylder lovgivningens krav, ikke vil kunne anvendes uden væsentlige risiko for personskade.

Ældre vogne skal ved ejerskifte underkastes syn af Statens Bilinspektion. Reglerne om syn er i første række fastsat ud fra offentlige sikkerhedshensyn, og der vil derfor ved anvendelsen af den foreslåede bestemmelse kunne lægges vægt på, hvorvidt en solgt brugt bil vil kunne godkendes af bilinspektionen. Det vil således normalt kunne antages, at en brugt bil, der ved et syn lider af sådanne fejl, at dens nummerplader inddrages, ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade, jfr. færdselslovens § 77, stk. 1. Det skal dog i denne forbindelse understreges, at det som nævnt ovenfor ikke kan antages, at der foreligger en mangel ved en bil, der som følge af en eller flere fejl må anses for farlig i trafikken, hvis køberen over for sælgeren har tilkendegivet, at han vil udbedre fejlene, inden han tager bilen i brug.

Virkningen af, at genstanden anses for mangelfuld efter forslaget, er, at køberen kan hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen, afhjælpning, omlevering eller erstatning, hvis de almindelige betingelser for at gøre disse beføjelser gældende er opfyldt.

Køberen vil ofte kunne hæve købet, idet det hyppigt må anses for at være en væsentlig mangel, at genstanden ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade. Det gælder også i tilfælde, hvor køberen har akcepteret genstandens farlighed, jfr. ovenfor.

Køberen vil endvidere kunne kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen, da mangelen i almindelighed må anses for at være værdiforringende. Som følge af reglens ufravigelighed gælder dette i princippet også, selv om køberen har indset den risiko, der er forbundet med genstandens anvendelse, og farligheden derfor har indgået i parternes overvejelser ved købesummens fastsættelse. Har køberen allerede ved købets afslutning fået et nedslag i prisen på grund af en bestemt fejl ved genstanden, som gør anvendelsen af den farlig, kan han dog ikke kræve et yderligere afslag, idet mangelen ikke under disse omstændigheder kan anses for værdiforringende for denne køber.

Køberen vil også kunne kræve, at sælgeren afhjælper mangelen, hvis dette efter fejlens beskaffenhed er muligt, jfr. forslagets § 78, stk. 1. Afhjælpning vil bestå i, at genstanden sættes i en sådan stand, at den kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade. Køberen vil dog ikke kunne kræve afhjælpning, hvis dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, jfr. § 78, stk. 1. Ved afvejningen af sælgerens byrde ved at foretage afhjælpning over for køberens interesse i en mangelfri genstand skal der i princippet ikke tages hensyn til, om prisen er fastsat lavt på grund af genstandens farlighed. Har køberen som følge af en bestemt fejl ved salgsgenstanden ved købets afslutning fået et nedslag i prisen, som har sat ham i stand til at udbedre mangelen, kan han dog ikke kræve afhjælpning, da sælgerens byrde ved at sørge for og bekoste en reparation på grund af det een gang givne afslag må bedømmes som uforholdsmæssig.

Til stk. l,nr.4.

Reglen indeholder en almindelig definition af mangelsbegrebet. Formålet med forslaget er som nævnt s. 31 kun at undgå den misforståelse, at de specielle regler i nr. 1-3 udgør en udtømmende regulering af, i hvilke tilfælde en købt genstand er mangelfuld. Der tilsigtes således ingen ændringer i forhold til det mangelsbegreb, der lægges til grund efter den gældende retstilstand.

Udgangspunktet for mangelsbedømmelsen er efter forslaget genstandens beskaffenhed og brugbarhed. Der bør navnlig lægges vægt på genstandens anvendelighed, holdbarhed, kvalitet, værdi og farlighed.

Ved afgørelsen af, hvilke krav der kan stilles til genstandens beskaffenhed og brugbarhed, skal der tages hensyn til aftalen og de øvrige foreliggende omstændigheder. Genstanden skal svare til, hvad der i det enkelte tilfælde er lovet af sælgeren eller med rette forudsat af køberen. Mangelsbedømmelsen er således konkret, og der kan derfor ikke opstilles krav om, at solgte varer skal have en vis mindstekvalitet. Ved vurderingen af, hvilke forventninger køberen kan stille til salgsgenstanden, må der bl. a. lægges vægt på købesummens størrelse. Der kan dog være grund til at understrege, at der uanset en nedsat pris i almin-

delighed må stilles samme kvalitetskrav til tilbuds- og udsalgsvarer som til tilsvarende ikke nedsatte varer, medmindre det tydeligt er angivet, at der er tale om 2. sorteringsvarer, varer med fejl eller lign.

Foreligger der ingen særlige omstændigheder ved et køb, må det betragtes som en mangel, hvis genstanden ikke har den beskaffenhed og brugbarhed, som er almindelig for genstande af den pågældende type. Ved køb af standardvarer skal genstanden således være en almindelig god handelsvare. Stilles der i den offentligretlige lovgivning krav med hensyn til salgsgenstandens kvalitet, kan den normalt kun anses for at være en almindelig god handelsvare, hvis den opfylder disse krav.

De særlige omstændigheder ved et køb vil både kunne udvide og indskrænke mangelsområdet. Særlige tilkendegivelser vil f. eks. kunne medføre, at genstanden udover at være egnet til sædvanlig brug skal kunne anvendes til et specielt formål, eller at en vis fejl ved genstanden er uden betydning for køberen.

Der foreligger også en mangel, hvis genstanden ikke er af en ringere, men dog af en anden beskaffenhed eller brugbarhed, end den efter det ovenfor anførte skulle være. En genstand må således efter omstændighederne anses for mangelfuld, selv om dens værdi ikke formindskes af uoverensstemmelsen.

Genstanden skal som nævnt s. 32 anses for mangelfuld, hvis sælgeren ikke har opfyldt sin loyale oplysningspligt, d.v.s. forsømt at give køberen oplysning om fejl, som han kendte eller burde kende. Oplysningspligten er ikke direkte nævnt i opregningen i stk. 1, men må anses for indeholdt i den almindelige mangelsdefinition i nr. 4.

I mange tilfælde må en fejl ved genstanden anses som en mangel, uanset om sælgeren kan bebrejdes noget med hensyn til oplysning om fejlen. I andre tilfælde, navnlig ved salg af brugte genstande, vil det imidlertid ikke sjældent være tvivlsomt, hvorvidt køberen kunne forudsætte, at genstanden ikke havde en bestemt fejl, og der bør i så fald ved afgørelsen af, om fejlen skal betragtes som en mangel, lægges vægt på, om sælgeren var i god tro med hensyn til fejlen eller burde have oplyst køberen om forholdet. Som det fremgår heraf, vil et dadelværdigt forhold fra sælgerens side efter omstændighederne kunne udvide mangelsområdet.

Med hensyn til den nærmere afgrænsning af oplysningspligten henvises til bemærkningerne nedenfor til § 77, stk. 1, nr. 1.

Den almindelige mangelsdifinition i nr. 4 foreslås ikke gjort ufravigelig. Der stilles dog ifølge forslagets § 77 visse krav til klarheden af aftaler, hvorved sælgeren tager forbehold over for egenskaber, som køberen efter det i øvrigt foreliggende med rette kunne forudsætte, at genstanden havde. Sælgeren kan bl. a. ikke ved at anvende et generelt forbehold f. eks. om, at genstanden sælges som den er og forefindes, andgå oplysningspligten. Efter forslaget medfører et konkret forbehold med hensyn til en bestemt egenskab hos genstanden derimod som udgangspunkt, at genstanden ikke anses for mangelfuld, hvis den viser sig at lide af en fejl, der er dækket af forbeholdet. Har sælgeren undladt at oplyse køberen om en skjult fejl, som han var bekendt med, eller som han kun på grund af grov uagtsomhed var uvidende om, må det dog antages, at forbeholdet ikke vil blive tillagt betydning, jfr. aftalelovens § 36.

Til stk. 2.

Forslaget knytter sig til reglerne i stk. 1, nr. 1-2, hvorefter salgsgenstanden skal anses for mangelfuld, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden. Udover oplysninger, som har været bestemt direkte for ham, kan køberen efter stk. 1 påberåbe sig oplysninger, som er indeholdt i annoncer, brochurer eller andre meddelelser, der er beregnet for en ubestemt kreds af personer.

Den foreslåede regel i stk. 2 begrænser rækkevidden af stk. 1, nr. 1-2, idet det fastslås, at køberen ikke kan påberåbe sig en urigtig eller vildledende oplysning, der senest ved købets afslutning er rettet. Det anføres ikke nærmere, hvorledes rettelse skal ske, da det må afhænge af, på hvilken måde meddelelsen er givet, oplysningens betydning og de øvrige omstændigheder i det enkelte tilfælde. Det må imidlertid kræves, at rettelsen sker på en efter forholdene tydelig og effektiv måde. En rettelse, der meddeles på samme måde som den urigtige oplysning er givet, må ofte anses for fyldestgørende. Det samme gælder en rettelse, der sker på en sådan

måde, at den er egnet til at nå samme modtagerkreds som den oprindelige meddelelse.

Det følger af det anførte, at en urigtig oplysning, som direkte er meddelt køberen, normalt må rettes ved en individuel meddelelse til ham. Rettelsen må endvidere i almindelighed fremhæves over for køberen i samme grad, som den urigtige oplysning blev det. Har sælgeren f. eks. ved forevisning af salgsgenstanden mundtligt givet en urigtig oplysning, er det ikke tilstrækkeligt, at sælgeren ved købets afslutning overgiver køberen en brugsanvisning, hvoraf det fremgår, at oplysningen ikke er korrekt.

Er en urigtig oplysning om en almindelig handelsvare givet i en annonce i et dagblad, vil en rettelse, der indrykkes i bladet med samme opsætning som oplysningen, som regel være tilstrækkelig. Er der som led i en reklamekampagne, der har løbet over en periode, givet en urigtig oplysning i en række annoncer, vil det dog ikke være tilstrækkeligt, at oplysningen berigtiges i en annonce, der kun indrykkes een gang. For at rettelsen kan anses for egnet til at nå samme modtagerkreds, som den oprindelige meddelelse, må der kræves flere indrykninger. En urigtig oplysning i en annonce vil altid kunne rettes ved en individuel meddelelse til køberen, og oplysninger om bestemte genstande, f. eks. brugte biler, må i reglen kræves rettet på denne måde, da det sædvanligvis ikke vil volde praktiske vanskeligheder.

Som det fremgår af de nævnte eksempler, er det ved rettelse af oplysninger i annoncer m. v. ofte ikke en betingelse for, at rettelsen kan anses for virksom, at den er kommet til den enkelte købers kundskab.

Det kræves ikke, at det er den person, der har givet den urigtige oplysning, der retter den. Sælgeren vil f. eks. kunne rette tidligere salgsleds urigtige oplysninger.

Rettelse må ske senest ved købets afslutning, således at køberen kan tage rettelsen i betragtning, inden han beslutter, om han vil købe. Som nævnt s. 28 kan det imidlertid tænkes, at der fra et tidligere tidspunkt foreligger et bindende tilbud fra sælgerens side om salg af en genstand, der svarer til de givne oplysninger, og en efterfølgende rettelse er i så fald uden virkning, hvis køberen akcepterer tilbudet. Som eksempel kan nævnes, at en sælger, der har afgivet tilbud på salg af et grønt køleskab til en bestemt pris, som er opgivet for lavt, idet et mindre pristillæg for den grønne farve ikke er indregnet, ikke kan ændre tilbudet under henvisning til, at farveoplysningen er urigtig, fordi den angivne pris vedrører et hvidt køleskab.

Til § 77.

Stk. 1 regulerer virkningerne af generelle forbehold fra sælgerens side med hensyn til salgsgenstandens egenskaber. Forslaget er omtalt s. 32 f.

De generelle forbehold er i forslaget beskrevet som bestemmelser, hvorefter salgsgenstanden sælges som den er og forefindes, eller vilkår af tilsvarende karakter. Som eksempel på et tilsvarende forbehold kan nævnes klausulen »som beset«. Afgørende for, om et forbehold kan anses for omfattet af forslaget, er, hvorvidt det er holdt i almindelige vendinger, således at dets betydning er vanskelig at overskue. Uden for forslaget falder præcise forbehold vedrørende bestemte fejl ved genstanden.

Hovedprincippet i forslaget er, at et generelt forbehold medfører en begrænset nedsættelse af de krav, som køberen kan stille til salgsgenstanden. Hvor stor en afvigelse fra den normale standard, køberen må affinde sig med, drøftes nedenfor i bemærkningerne til nr. 2.

Uanset hvor stor afvigelsen er fra den normale standard, skal genstanden imidlertid efter forslaget anses for mangelfuld, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet urigtige oplysninger, som er omfattet af § 76, stk. 1, nr. 1-2, eller hvis genstanden ikke kan anvendes uden væsentlig risiko for personskade, jfr. § 76, stk. 1, nr. 3. Da de nævnte regler i § 76 er ufravigelige, er såvel generelle som konkrete forbehold uden virkning i disse tilfælde. Hvad angår urigtige eller vildledende oplysninger skal det nævnes, at § 76, stk. 2, hvorefter køberen ikke kan påberåbe sig en urigtig eller vildledende oplysning, der er rettet, også gælder, hvis der er taget forbehold med hensyn til salgsgenstanden, uanset at der ikke i § 77 henvises til denne regel. Det skal dog understreges, at et generelt forbehold, der tages ved købets afslutning, ikke i sig selv kan anses for at være en rettelse af f. eks. en urigtig oplysning i en annonce.

Genstanden skal endvidere efter stk. 1, nr. 1, uanset et generelt forbehold anses for mangelfuld, hvis sælgeren ikke har opfyldt sin

loyale oplysningspligt. I det følgende redegøres der nærmere for indholdet af denne pligt.

Til stk. l,nr. 1.

Efter forslaget foreligger der en mangel, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, der har haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, og som sælgeren kendte eller burde kende.

Sælgeren er kun forpligtet til at give oplysninger om forhold, som køberen tillægger betydning. Spiller en fejl ved genstanden ikke nogen rolle for køberen, behøver sælgeren således ikke oplyse om forholdet. I princippet omfatter sælgerens oplysningspligt ethvert forhold, som køberen lægger vægt på, f. eks. også prisforhold. I almindelighed vil det dog ikke kunne betragtes som forsømmelse fra sælgerens side, at han undlader at oplyse, at genstanden kan købes billigere et andet sted.

Sælgeren skal kun oplyse om forhold, som han kender eller bør kende. Har han været vidende om en mangel men alligevel ikke gjort køberen opmærksom på den, må hans forhold ofte anses for svigagtigt. Med hensyn til spørgsmålet om, hvilke fejl ved salgsgenstanden sælgeren burde kende, skal det fremhæves, at det ikke i almindelighed kan kræves, at sælgeren inden afslutningen af et køb foretager en indgående undersøgelse af salgsgenstanden. Det kan derfor normalt ikke antages, at sælgeren burde kende en mangel, der kun kunne opdages ved en sådan undersøgelse. Har omstændighederne givet sælgeren grund til mistanke om en fejl ved genstanden, bør han dog foretage en nærmere undersøgelse eller oplyse køberen om de omstændigheder, der begrunder mistanken. Viden eller burde viden hos sælgerens ansatte eller hos erhvervsdrivende, der formidler købet for sælgeren, må tages i betragtning i samme omfang, som tilsvarende subjektive forhold hos sælgeren.

Efter forslaget foreligger der kun en mangel, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om et forhold, som han kendte eller burde kende. Det må således kræves, at det kan bebrejdes sælgeren, at han ikke har givet køberen oplysningen. Har sælgeren f. eks. undladt at oplyse køberen om et forhold vedrørende salgsgenstanden, fordi han på grundlag af det for ham foreliggende måtte antage, at forholdet var uden betydning for køberen, vil undladelsen ikke kunne bebrejdes ham. Det samme gælder, hvis sælgeren måtte regne med, at køberen var bekendt med forholdet. Har køberen undersøgt genstanden eller har sælgeren opfordret ham dertil, vil sælgeren efter omstændighederne kunne regne med, at køberen er blevet bekendt med en fejl, således at han ikke behøver give oplysning om den.

Det følger af købelovens § 47, at køberen ikke kan påberåbe sig en mangel, hvis han burde have foretaget en undersøgelse af genstanden og derved opdaget mangelen. Køberen kan dog efter købelovens § 47 undlade at efterkomme en opfordring til at undersøge genstanden, hvis han har skellig grund dertil, og sælgerens oplysningspligt må efter omstændighederne anses som en fyldestgørende grund. Som nævnt s, 47 indgår spørgsmålet, om der bør gennemføres en regel, der løser problemet vedrørende forholdet mellem sælgerens oplysningspligt og køberens undersøgelsespligt efter købelovens § 47, i udvalgets overvejelser om en samlet revision af købeloven. Indtil revisionen gennemføres, må spørgsmålet afgøres i retspraksis på grundlag af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag. Den praksis, der foreligger vedrørende køb af fast ejendom, vil i et vist omfang kunne være vejledende i overgangsperioden.

Til stk. l,nr.2.

Som nævnt ovenfor tillægges et generelt forbehold efter forslaget den virkning, at køberen i et vist omfang må akceptere, at genstanden afviger fra den standard, som han kunne forvente, hvis forbeholdet ikke var anvendt. Genstanden må dog ikke være i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med. Hvor store afvigelser, køberen herefter må affinde sig med, må afgøres på grundlag af forholdene i det enkelte tilfælde. Har der ikke været en rimelig begrundelse for anvendelsen af forbeholdet, medfører enhver afvigelse dog, at genstanden betragtes som værende i væsentlig ringere stand, end køberen havde grund til at regne med.

Ved salg af brugte genstande bør risikoen for eventuelle fejl i et vist omfang bæres af køberen, idet han må være indstillet på, at genstanden bl. a. ved almindeligt slid og ælde

kan have pådraget sig skavanker af meget forskellig karakter. Det må derfor anses for rimeligt begrundet, at sælgeren ved sådanne køb benytter forbehold om, at genstanden sælges som den er og forefindes.

Ved salg af nye genstande forventer køberen i almindelighed en fejlfri vare, og et generelt forbehold er ikke egnet til at nedsætte køberens forventninger. Som følge heraf bør klausulen »solgt som den er og forefindes« og lignende vilkår i almindelighed ikke tillægges betydning ved salg af nye genstande. Det gælder dog ikke, hvis sælgeren ved købets afslutning har angivet en særlig grund til, at genstanden muligvis ikke er fejlfri, f. eks. en brandskade, idet køberen i så fald på samme måde som ved køb af en brugt ting må være forberedt på forskellige skavanker ved genstanden.

Til stk. 2.

Efter købelovens § 48 kan en køber af en genstand på en auktion ikke påberåbe sig, at genstanden lider af en mangel, medmindre genstanden ikke svarer til den betegnelse, under hvilken den er solgt, eller sælgeren har handlet svigagtigt. § 48 gælder dog ikke, når en handlende sælger sine varer ved auktion. Det fremgår ikke udtrykkeligt af købeloven, hvorledes begrebet handlende skal forstås i denne forbindelse, men i den juridiske teori er det antaget, at begrebet omfatter enhver, der udbyder varer til salg i åbent marked.

Salg på auktion sker ofte med forbehold om, at køberen må akceptere genstanden, som den er og forefindes, og forslagets § 77, stk. 1, vil derfor finde anvendelse, hvis købet er et forbrugerkøb.

Som det fremgår af bemærkningerne til stk. 1, tillægger § 77 køberen en bedre retsstilling end auktionsregien i § 48. I praksis er forskellen imidlertid næppe stor, idet domstolene formentlig vil anse genstande, der sælges på auktion, for mangelfulde, i videre omfang end det fremgår af § 48.

Sælgeren i et forbrugerkøb, der afsluttes ved auktion, må i de fleste tilfælde anses for handlende, således at købelovens § 48 ikke finder anvendelse. I visse tilfælde vil erhvervsdrivende, der sælger på auktion, imidlertid formentlig ikke kunne anses for at være handlende. For at undgå, at der i disse særlige tilfælde opstår en regelkollision mellem § 48 og forslagets § 77, foreslås det at ophæve § 48 i forbrugerkøb, jfr. forslaget til købelovens § 1 a, stk. 3.

Samtidig foreslås det, at brugte genstande, der sælges på auktion, skal anses for solgt som de er og forefindes. Det betyder, at § 77, stk. 1, vil finde anvendelse i disse køb, selv om der ikke er optaget et generelt forbehold i auktionsvilkårene. Som følge af, at genstanden ikke udbydes til salg til en bestemt pris og de nævnte købs karakter i øvrigt, bør køberen efter udvalgets opfattelse ikke kunne påberåbe sig, at genstanden er mangelfuld i videre omfang, end det følger af stk. 1. Forslaget er i overensstemmelse med § 48, stk. 2, i udvalgets udkast til nye regler om almindelige køb.

Til § 78.

Bestemmelsen indeholder - udover en henvisning til §§ 42, stk. 1, og 43, stk. 1 og 2, om køberens ret til at hæve eller kræve forholdsmæssigt afslag eller omlevering - regler om køberens adgang til at kræve, at sælgeren afhjælper mangler ved salgsgenstanden. Efter stk. 1 er det hovedreglen, at der påhviler sælgeren en afhjælpningspligt. Køberen kan dog ikke stille krav om en reparation, som vil volde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe.

Stk. 2-3 indeholder regler om køberens beføjelser i tilfælde af, at sælgeren ikke opfylder sin afhjælpningspligt.

Begrundelsen for forslaget om at indføre en afhjælpningspligt for sælgeren samt for valget af beføjelserne i stk. 2-3 er anført side 33-36.

Bestemmelsen foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Begrundelsen herfor er omtalt side 43 ff.

Til stk. 1.

I 1. pkt. angives det, at køberen i stedet for at kræve afhjælpning kan vælge at hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen eller omlevering, hvis de almindelige betingelser for at gøre disse beføjelser gældende efter købelovens §§ 42, stk. 1, og 43, stk. 1 og 2, er opfyldt. Det er en forudsætning for at kræve et afslag i købesummen, at mangelen er værdiforringende, og for at køberen kan hæve eller ved artsbestemte køb fordre omlevering, kræves det normalt, at mangelen ikke kan anses som uvæsentlig. Henvisningen til beføjelserne efter §§ 42-43

er bl. a. optaget i forslaget af lovtekniske grunde, jfr. bemærkningerne side 60 til § 1, nr. 4, i forslaget om ændringer i købeloven.

2. pkt. indeholder den ny regel om, at køberen kan kræve, at sælgeren afhjælper en mangel, medmindre dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe.

Afhjælpning af en mangel vil typisk ske ved, at genstanden repareres og derved bringes i en sådan stand, at den må karakteriseres som mangelfri. Det vil ofte i forbindelse med reparationen være nødvendigt, at der i et vist omfang indføjes reservedele i genstanden. Består mangelen i, at der kun er leveret en del af det solgte, kan afhjælpning ske ved efterlevering af den resterende del, jfr. bemærkningerne til § 74, stk. 2, om forholdet mellem sådanne mangler og forsinkelse med en del. Skal den ikke leverede del indføjes i genstanden, får en afhjælpning dog ofte karakter af at være en reparation.

Omlevering, d.v.s. levering af en anden mangelfri genstand af samme art, som den, køberen har modtaget, kan opfattes som en form for afhjælpning. Efter forslaget i 2. pkt. kan køberen dog ikke kræve afhjælpning i form af omlevering. Det følger således af sammenhængen med 1. pkt. og stk. 3, 1. pkt., at det er en betingelse for, at køberen ved artsbestemte køb kan kræve omlevering, at mangelen er væsentlig, eller at sælgeren ikke inden rimelig tid har efterkommet en opfordring om at udbedre mangelen. Sælgeren kan imidlertid ved artsbestemte køb efter forslaget i stk. 1,3. pkt., i stedet for at reparere genstanden vælge at opfylde sin afhjælpningspligt ved at foretage omlevering. Også ved køb af individuelt bestemte genstande må sælgeren efter omstændighederne kunne opfylde sin afhjælpningspligt ved at foretage omlevering, såfremt genstanden uden ulempe kan ombyttes med en tilsvarende genstand, og det må antages, at køberen ikke har lagt vægt på valget af genstand. Med hensyn til adgangen til at foretage omlevering ved køb af individuelt bestemte genstande henvises til bemærkningerne side 38.

Der stilles ingen betingelser med hensyn til mangelens karakter for retten til at kræve afhjælpning. Køberen har som udgangspunkt denne beføjelse såvel ved væsentlige som uvæsentlige mangler. Ved vurderingen af, om en afhjælpning vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, spiller mangelens betydning for køberen dog en væsentlig rolle, jfr. nærmere nedenfor.

Er det ikke muligt fuldstændigt at afhjælpe en mangel, må køberen kunne kræve, at sælgeren reparerer genstanden, i det omfang det kan lade sig gøre. Herudover vil han ofte kunne kræve forholdsmæssigt afslag eller eventuelt erstatning, da genstanden efter afhjælpningens afslutning fortsat er mangelfuld.

Det kræves ikke, at sælgeren selv reparerer genstanden. Han kan således lade mangelen udbedre hos f. eks. producenten eller en fremmed reparatør.

Sælgerens pligt til at foretage afhjælpning indebærer, at han udover selve udbedringen af mangelen som udgangspunkt også må drage omsorg for en eventuel transport af genstanden til og fra det sted, hvor reparationen skal foretages. Køberen må imidlertid også i et vist omfang medvirke til afhjælpningens gennemførelse. Det påhviler således først og fremmest køberen at stille genstanden til sælgerens disposition.

Når køberen har fremsat krav om afhjælpning, må sælgeren tage stilling til, om reparationen skal udføres der, hvor genstanden befinder sig, typisk på køberens bopæl, på sælgerens værksted eller et andet sted. Skal genstanden transporteres f. eks. til sælgerens forretningssted, må køberen sørge for dette, hvis det kan ske uden særlig ulempe for ham. Det må således påhvile køberen at bringe en mindre og let transportabel genstand som f. eks. et strygejern til et nærliggende værksted samt at hente det igen, når reparationen er afsluttet. Anderledes med større ting som f. eks. en vaskemaskine eller en dybfryser. Kan genstanden sendes med posten til det sted, hvor reparationen skal udføres, må det ligeledes i almindelighed på sælgerens anmodning påhvile køberen at drage omsorg for forsendelsen. Sælgeren må derimod normalt tage sig af en forsendelse, der skal ske med fragtmand eller jernbane.

Afhjælpningen sker på sælgerens bekostning. Har køberen afholdt udgifter til forsendelse til det sted, hvor afhjælpningen foretages, kan han således kræve det udlagte beløb refunderet af sælgeren.

Under transporten til og fra reparationsstedet og under selve afhjælpningen bærer

køberen risikoen for genstandens hændelige undergang eller forringelse, jfr. købelovens § 17, stk. 1. Det gælder dog ikke, hvis køberen kan hæve købet, jfr. købelovens § 58. Beskadiger sælgeren under afhjælpningen genstanden, må skaden betragtes som en mangel, hvis sælgeren har handlet forsømmeligt, jfr. købelovens § 44.

Har køberen fremsat krav om afhjælpning, suspenderes hans ret til at benytte sig af de misligholdelsesbeføjelser, der er nævnt i 1. pkt., bl. a. adgangen til at kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen. Opfylder sælgeren sin afhjælpningspligt, således at genstanden bringes i mangelfri stand, bortfalder retten til at gøre de i 1. pkt. nævnte beføjelser gældende endeligt.

Efter forslaget er det som nævnt en betingelse for, at køberen kan kræve afhjælpning, at det ikke vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe at udbedre mangelen. Der er imidlertid efter forslaget formodning for, at denne betingelse er opfyldt, idet bevisbyrden for, at en afhjælpning vil medføre den angivne følge for sælgeren, påhviler ham.

Den foreslåede undtagelse fra hovedreglen om, at sælgeren har afhjælpningspligt, omfatter for det første tilfælde, hvor mangelen er af en sådan karakter, at den ikke kan udbedres. En afhjælpning må endvidere antages at forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, hvis byrden ved at reparere genstanden ikke står i et rimeligt forhold til køberens interesse i en udbedring af mangelen. Sælgeren har f. eks. ikke pligt til at udbedre en mindre mangel, hvis reparationen på grund af genstandens komplicerede beskaffenhed er meget dyr eller arbejdstidkrævende. Overstiger reparationsomkostningerne værdien af en mangelfri genstand, vil sælgeren i almindelighed ikke have pligt til at afhjælpe mangelen. At omkostningerne ved reparationen overstiger den værdiforringelse, som mangelen medfører, er derimod ikke tilstrækkelig til at fritage sælgeren for afhjælpningspligten.

Ved afgørelsen af, om en afhjælpning vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, må der tages hensyn til udgifterne og ulejligheden ved at arrangere en transport af genstanden til det sted, hvor afhjælpningen skal ske. Transportudgifterne skal imidlertid kun tages i betragtning, i det omfang det er nødvendigt at Sende genstanden. Sælgeren har således pligt til at sørge for afhjælpning af en mangel, selv om det ville medføre uforholdsmæssige omkostninger at transportere genstanden til hans forretningssted, hvis afhjælpning kan foretages af en fremmed reparatør på det sted, hvor genstanden befinder sig, eller på et nærliggende værksted, og reparationen kan arrangeres uden væsentlig ulempe eller omkostning for sælgeren.

Består mangelen i, at sælgeren har leveret en for ringe mængde, kan køberen som nævnt ovenfor efter forslaget kræve afhjælpning i form af efterlevering. Samme ret har han efter købelovens § 50, 2. pkt. I modsætning til efter den foreslåede regel i § 78, stk. 1, er det ikke efter § 50 en betingelse for, at køberen kan kræve efterlevering, at dette ikke vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe. I forbrugerkøb vil forslagets § 78, stk. l_t imidlertid fortrænge § 50, 2. pkt., på dette punkt, således at køberen kun under den nævnte betingelse vil kunne kræve efterlevering. Det vil bl.a. få betydning ved køb af færdigpakkede forbrugsvarer, idet det efter omstændighederne må antages, at en sælger, der ikke forhandler den pågældende vare i løs vægt, ikke uden uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe vil kunne foretage efterlevering. Med hensyn til spørgsmålet om efterlevering som følge af, at færdigpakkede varer indeholder for lidt, henvises i øvrigt til Forbrugerkommissionens betænkning III, side 53.

Til stk. 2.

Efter forslaget kan en køber, der har fremsat krav om afhjælpning, holde købesummen tilbage, indtil kravet er opfyldt. Det er dog en forudsætning, at køberens afhjælpningskrav er berettiget. Har sælgeren ikke pligt til at udbedre en mangel, fordi dette vil forvolde ham uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, opnår køberen ingen ret til at holde købesummen tilbage ved at fremsætte et afhjælpningskrav over for sælgeren.

Forslaget finder også anvendelse i tilfælde, hvor køberen har stillet krav om, at producenten eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, opfylder denne pligt. Bl. a. påhviler det en erhvervsdrivende,

der formidler et forbrugerkøb for en privat sælger, at afhjælpe eventuelle mangler ved det solgte, jfr. forslaget til købelovens § 4 a, stk. 2, 2. pkt. Selv om køberen kun har rettet en afhjælpningsanmodning f. eks. til en producent, der har givet tilsagn om afhjælpning, vil køberen over for sælgeren kunne holde købesummen tilbage, jfr. forslagets § 84.

Køberen har efter forslaget adgang til at tilbageholde hele købesummen eller, hvis der er betalt afdrag, hele restkøbesummen. Tilbageholdsretten omfatter således også afdrag, der er forfaldne men ikke betalt, inden afhjælpningskravet fremsættes, samt eventuelle morarenter, der er påløbet inden dette tidspunkt. Med hensyn til begrundelsen for, at der ikke foreslås begrænsninger i størrelsen af det beløb, der kan holdes tilbage, henvises til side 36.

Retten til at tilbageholde købesummen ophører, når afhjælpningen er foretaget. Opgiver køberen afhjælpningskravet, ophører retten ligeledes. Det gælder dog ikke, hvis køberen i stedet fordrer omlevering eller lader mangelen afhjælpe på sælgerens regning. I det sidstnævnte tilfælde vil køberen fortsat kunne holde købesummen tilbage, indtil afhjælpningen har fundet sted, og køberen har haft mulighed for at modregne udgifterne til reparationen i købesummen. Hæves købet efter stk. 3, fordi afhjælpning ikke er foretaget, eller kræver køberen forholdsmæssigt afslag, ophører tilbageholdsretten, men samtidig bortfalder køberens betalingspligt helt eller delvis.

Reglen foreslås som nævnt gjort ufravigelig. Det betyder, at aftaler, hvorefter køberen berøves tilbageholdsretten, ikke er gyldige. Har køberen udstedt veksler eller et andet negotiabelt dokument i forbindelse med købet, vil tilbageholdsretten dog kunne fortabes over for en godtroende trediemand, der f.eks. får vekslerne tiltransporteret, jfr. vekslovens § 17. Udvalget er imidlertid bekendt med, at justitsministeriets kreditkøbsudvalg vil stille forslag om et forbud mod brug af veksler og andre negotiable skylddokumenter i forbrugerkøb.

Til stk. 3.

Forslaget giver køberen mulighed for at vælge mellem tre beføjelser i tilfælde af, at sælgeren ikke opfylder sin afhjælpningspligt. Efter 1. pkt. kan han hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering, og efter 2. pkt. kan han lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, for så vidt dette kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger. I stedet for at gøre disse beføjelser gældende vil køberen kunne vælge at kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen efter de almindelige regler herom i købelovens §§ 42, stk. 1, og 43, stk. 1, og forslagets stk. 1,1. pkt.

Forudsætningen for, at køberen kan benytte beføjelserne i 1. og 2. pkt., er, at køberen kan kræve afhjælpning efter stk. 1. Vil en udbedring af mangelen forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe, påhviler der. ikke sælgeren en afhjælpningspligt, og stk. 3 finder derfor ikke anvendelse.

Det er en betingelse for, at køberen kan gøre de tre beføjelser, som forslaget hjemler ham, gældende, at sælgeren ikke afhjælper en mangel inden rimelig tid efter påkrav herom. Det kræves således som udgangspunkt, at det, ved at der rent faktisk er forløbet en vis tid, har vist sig, at sælgeren ikke opfylder sin afhjælpningspligt. Fremgår det inden afhjælpningsfristens udløb af sælgerens erklæring eller på anden måde med sikkerhed, at mangelen ikke rettidigt vil blive udbedret, vil køberen dog straks kunne benytte sig af beføjelserne i den foreslåede regel.

Efter forslaget kræves det, at køberen har fremsat påkrav om afhjælpning, d.v.s. anmodet om en udbedring af mangelen. En meddelelse om mangelen, hvori køberen lader stå åbent, hvilke beføjelser han vil gøre gældende, er således ikke tilstrækkelig. En henvendelse til sælgeren om en mangel må dog ofte i forbrugerforhold anses som en anmodning om afhjælpning, selv om køberen ikke udtrykkeligt stiller krav herom. Køberen behøver ikke i påkravet angive, hvilke beføjelser han vil gøre gældende, hvis sælgeren ikke opfylder sin afhjælpningspligt.

Påkravet kan fremsættes såvel skriftligt som mundtligt over for sælgeren. Fremsættes det skriftligt, har det kun virkning, hvis det kommer frem til sælgeren. Forsendelse sker således på køberens risiko. Bevisbyrden for, at sælgeren har fået et påkrav om afhjælpning, vil efter forslaget påhvile køberen.

Påkravet skal være rettet til sælgeren. Har f. eks. en producent givet tilsagn om afhjælp-

ning, vil køberen ikke kunne gøre beføjelser efter stk. 3 gældende mod sælgeren, hvis producenten ikke afhjælper en mangel inden rimelig tid efter påkrav herom. Er købet formidlet af en erhvervsdrivende for en privat sælger, påhviler der efter forslaget til købelovens § 4 a, stk. 2, 2. pkt., både den erhvervsdrivende og sælgeren en afhjælpningspligt. Efterkommer den erhvervsdrivende ikke et påkrav om at afhjælpe en mangel inden rimelig tid, vil køberen imidlertid ikke kunne gøre beføjelser efter forslagets § 78, stk. 3, gældende mod sælgeren men kun mod den erhvervsdrivende.

Afhjælpning skal efter forslaget ske inden rimelig tid. Længden af denne frist må afhænge af omstændighederne i det enkelte tilfælde. Afgørende vil navnlig være køberens behov for en mangelfri genstand og sælgerens mulighed for at sørge for afhjælpning. Som et almindeligt synspunkt skal det fremhæves, at det må påhvile sælgeren at udfolde rimelige bestræbelser på at efterkomme afhjælpningskravet. Foreligger der en mangel, som medfører, at køberen ikke kan bruge genstanden, må afhjælpningen ske hurtigere, end hvis mangelen kun i mindre grad påvirker genstandens brugsværdi. Er det af væsentlig betydning for køberen, at han (igen) kan benytte genstanden i løbet af kort tid, og meddeler han sælgeren dette, må sælgeren ligeledes bestræbe sig på at fremskynde afhjælpningen.

Ved vurderingen af, hvad der kan anses for at være en rimelig afhjælpningsfrist, må der i et vist omfang tages hensyn til individuelle forhold hos den enkelte sælger. Han bør i almindelighed have en så rigelig frist, at han selv har mulighed for at foretage reparationen. At andre reparatører hurtigere kan udbedre en mangel end en sælger, der f. eks. kun har et værksted med en mindre kapacitet, eller hvis værksted er overbelastet, bør således ikke føre til, at sælgeren har pligt til at sørge for, at reparationen udføres på et fremmed værksted. Det gælder dog ikke, hvis ventetiden, inden afhjælpningen kan ske, er væsentlig længere, end det er sædvanligt i den pågældende branche.

Afhjælpningsfristen afhænger naturligvis endvidere af, hvor lang tid det tager at udføre den nødvendige reparation. Skal der fremskaffes reservedele, må der også tages hensyn til den tid, det tager, medmindre det drejer sig om varer, som normalt kan forventes lagerført.

Ønsker køberen at hæve købet, må der udover det anførte tages hensyn til, om en ophævelse vil påføre sælgeren et betydeligt tab. Der må således anlægges en for sælgeren forholdsvis lempelig bedømmelse af, hvor længe køberen i f. eks. et bestillingskøb må afvente afhjælpning, inden han kan hæve købet.

Sælgeren vil kunne forlænge den frist, han har til at afhjælpe en mangel, hvis han stiller en genstand af samme eller beslægtet art som salgsgenstanden til køberens disposition, indtil reparationen er udført.

Som det fremgår af bemærkningerne til stk. 1, kan sælgeren kræve, at køberen i et vist omfang medvirker til afhjælpningens gennemførelse. Undlader køberen at yde denne medvirken, suspenderes sælgerens pligt til at udbedre mangelen.

Efter forslagets § 74, stk. 2, kan køberen i tilfælde af forsinkelse fastsætte en bestemt frist af rimelig længde med den virkning, at han kan hæve købet, hvis levering ikke sker inden fristens udløb. Forslagets § 78, stk. 3, giver ikke på tilsvarende måde køberen adgang til at fastsætte en bestemt frist for afhjælpning af en mangel med bindende virkning for sælgeren. Med hensyn til begrundelsen herfor henvises til side 36. Har køberen alligevel fastsat en bestemt frist, vil denne dog efter omstændighederne, navnlig hvis der er angivet en nærmere begrundelse for fristen, kunne tillægges en vis vægt i overensstemmelse med det ovenfor anførte om betydningen af køberens tilkendegivne behov for en mangelfri genstand.

Har sælgeren ikke inden afhjælpningsfristens udløb opfyldt sin pligt til at udbedre mangelen, kan køberen gøre de i stk. 3 nævnte beføjelser gældende. Det gælder i princippet også i tilfælde, hvor sælgeren har forsøgt at foretage afhjælpning, uden at dette er lykkedes. Har sælgeren i det væsentlige udbedret en mangel, må det imidlertid ikke sjældent kræves, at køberen på ny giver sælgeren mulighed for at reparere genstanden, inden han benytter sig af de i stk. 3 nævnte beføjelser. Det samme gælder, hvis sælgeren ved afhjælpningsforsøgets afslutning har haft grund til at antage, at mangelen var udbedret. Som eksempel herpå kan nævnes udbedring af en mangel, der skyldes en forkert

justering af en teknisk kompliceret genstand. Når sælgeren ændrer justeringen, vil han ofte kunne have grund til at tro, at mangelen er udbedret, uanset det efter en vis tids brug viser sig ikke at være tilfældet. Selv om der i visse situationer er grund til at indrømme sælgeren flere afhjælpningsforsøg, skal det dog understreges, at køberen efter forslaget ikke har pligt til at affinde sig med adskillige forgæves forsøg, som medfører ikke ubetydelige ulemper for ham.

Der stilles ikke i 1. pkt. andre betingelser for køberens adgang til at hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering, end at sælgeren ikke inden rimelig tid efter påkrav herom har afhjulpet en mangel.

Hvis der er solgt flere genstande, og kun en del af disse lider af mangler, vil køberen kunne hæve eller kræve omlevering for de mangelfulde genstandes vedkommende, hvis sælgeren ikke inden rimelig tid efter påkrav herom afhjælper manglerne. Er der sammenhæng mellem købet af henholdsvis de mangelfulde og de mangelfri genstande, vil køberen endvidere kunne hæve købet som helhed. Bemærkningerne side 65 om anvendelsen af § 74, stk. 2, i tilfælde af forsinkelse med en del vil kunne finde tilsvarende anvendelse i de her omhandlede tilfælde.

Skal sælgeren levere efterhånden, og er en enkelt levering mangelfuld, vil køberen kunne hæve købet eller kræve omlevering for denne leverings vedkommende, hvis sælgeren ikke efter påkrav herom afhjælper en mangel inden rimelig tid. Køberen kan derimod ikke uden videre af denne grund hæve hele købet eller købet for så vidt angår de efterfølgende leveringer. Nærmere regler om køberens beføjelse hertil findes i købelovens § 46, 2. pkt.

Retten efter 2. pkt. til at lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, hvis denne ikke opfylder sin afhjælpningspligt, har køberen kun, for så vidt det kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger. Hensigten med denne begrænsning i størrelsen af de reparationsudgifter, køberen kan kræve erstattet, er at sikre sælgeren mod misbrug af beføjelsen. Såfremt adgangen til at kræve afhjælpmngsomkostningerne betalt af sælgeren var ubegrænset, ville der være en risiko for, at reparationen ville blive unødvendigt kostbar.

Begrænsninger i beføjelsen til at lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning er udformet på samme måde som den økonomiske betingelse for sælgerens afhjælpningspligt. Der kan derfor om forståelsen af begrebet uforholdsmæssige omkostninger henvises til bemærkningerne til stk. 1. Udover det dér anførte bør der ved vurderingen af, om størrelsen af en reparationsregning må anses for uforholdsmæssig, navnlig lægges vægt på den foretagne reparations sædvanlige pris. Kunne reparationen være udført væsentlig billigere et andet sted, må regningsbeløbet anses for at være uforholdmæssigt stort.

Selv om køberen har foranstaltet en for kostbar afhjælpning, er han efter forslaget kun afskåret fra at kræve reparationsomkostningerne dækket af sælgeren, i det omfang udgifterne må bedømmes som uforholdsmæssige.

Til § 79.

Forslaget regulerer sælgerens ret til at foretage afhjælpning (stk. 2) eller omlevering (stk. 1) og derved afværge, at køberen gør misligholdelsesbeføjelser gældende. Begrundelsen for forslaget er angivet side 36 ff. Bestemmelsen foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Begrundelsen herfor er omtalt side 45 f.

Til stk. 1.

Efter forslaget skal sælgeren have ret til at afværge køberens misligholdelsesbeføjelser ved at tilbyde at foretage omlevering. Det er dog en betingelse, at omlevering sker inden rimelig tid og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen.

De misligholdelsesbeføjelser, sælgeren efter forslaget kan afværge ved at foretage omlevering, er køberens ret til at hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen. Køberens ret til erstatning berøres ikke af den foreslåede regel.

Omlevering kan foretages i artsbestemte køb, d.v.s. køb af en eller flere genstande af en angiven art eller et angivet parti, jfr. købelovens § 3. Endvidere må sælgeren efter omstændighederne ved køb af individuelt bestemte genstande kunne foretage omlevering, hvis den genstand, køberen har modtaget, uden ulempe kan ombyttes med en tilsvarende genstand, og det må antages, at køberen ikke har lagt vægt på valget af gen-

stand. Der henvises til bemærkningerne herom side 38.

For at sælgeren kan afværge f. eks. en ophævelse af købet kræves det, at han tilbyder og derefter foretager omlevering inden en vis frist. Afslår køberen uberettiget tilbudet om omlevering, eller undlader han at yde den nødvendige medvirken til omleveringens gennemførelse, er tilbudet eller et foretaget omleveringsforsøg dog tilstrækkeligt til at afværge, at køberen kan hæve eller kræve afslag.

Omlevering skal efter forslaget ske inden rimelig tid. Fristen løber fra det tidspunkt, hvor køberen har givet meddelelse om mangelen. Det gælder, selv om køberen ikke i meddelelsen har præciseret, at han vil hæve eller kræve forholdsmæssigt afslag. Meddelelsen om mangelen behøver ikke at være rettet til sælgeren. Den kan også gives til en erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, jfr. forslagets § 84.

Fristens længde må afhænge af køberens behov for en mangelfri genstand og de øvrige omstændigheder i det enkelte tilfælde. Sælgerens afhjælpningsfrist efter forslagets § 78 er ligeledes »rimelig tid«, og der kan derfor i det væsentlige henvises til det anførte om længden af denne frist i bemærkningerne til § 78, stk. 3. At det i de tilfælde, der omhandles i § 79, stk. 1, er sælgeren, der tager initiativet til omlevering, vil imidlertid efter omstændighederne kunne påvirke vurderingen, således at sælgerens frist bliver kortere end efter § 78, hvor det er et krav fra køberen, der fører til afhjælpning eller omlevering. Der bør bl. a. ikke efter § 79 i samme omfang som efter § 78 tages hensyn til individuelle forhold hos den enkelte sælger. Hvis andre sælgere straks er leveringsdygtige, behøver køberen således i almindelighed ikke afvente en omlevering, som sælgeren først kan foretage om nogen tid, fordi han ikke har en anden genstand på lager.

Omleveringen skal ske uden væsentlig ulempe for køberen. At køberen i et vist omfang må medvirke til omleveringens gennemførelse fremgår af, at han ikke kan kræve, at den sker helt uden ulempe for ham. Køberen må medvirke efter de samme retningslinier, som gælder for køberens medvirken til en afhjælpning efter § 78, stk. 1. Er genstanden mindre og let transportabel, og ligger sælgerens forretningssted nær ved køberens bopæl, påhviler det således køberen at bringe den mangelfulde genstand til sælgeren og afhente den ny genstand samme sted. En forsendelse, der kan ske med posten, må køberen endvidere i almindelighed drage omsorg for.

Omleveringen skal ske uden omkostninger for køberen. Som det fremgår af det ovenfor anførte, må køberen imidlertid i et vist omfang afholde mindre udgifter, f. eks. til en forsendelse af genstanden. Disse beløb vil han dog kunne kræve refunderet af sælgeren.

Til stk. 2.

Efter købelovens § 49 har sælgeren ved at foretage afhjælpning ret til at afværge, at køberen gør misligholdelsesbeføjelser gældende, hvis afhjælpning kan ske inden udløbet af den tid, da køberen er pligtig at afvente levering, og det åbenbart ikke kan medføre omkostning eller ulempe for ham. Bortset fra bestillingskøb sker der efter forslaget ikke i forhold til § 49 en udvidelse af sælgerens afhjælpningsret. Som det nærmere er angivet side 38 f., vil sælgerens adgang til at afværge en ophævelse af købet ved at foretage afhjælpning dog være videre, end det umiddelbart fremgår af § 49, som følge af, at der er et sådant samspil mellem de forskellige misligholdelsesbeføjelser, at der ved vurderingen af, om en mangel må anses for væsentlig og dermed hævebegrundende, tages hensyn til, at sælgeren er villig til at afhjælpe mangelen.

I bestillingskøb foreslås det, at sælgeren ved at tilbyde afhjælpning skal kunne afværge køberens misligholdelsesbeføjelser, hvis afhjælpning sker uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen og inden rimelig tid, efter at køberen har givet meddelelse om mangelen. Ved et bestillingskøb forstås et køb af en genstand, som først skal fremstilles eller tilvirkes, jfr. købelovens § 2.

Forslaget er udformet på samme måde som reglen om sælgerens omleveringsret i stk. 1, og der kan derfor henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Sælgeren kan ved at foretage afhjælpning afskære køberen fra at gøre de samme misligholdelsesbeføjelser gældende, som han kan afværge efter stk. 1. Herudover kan han ved at tilbyde afhjælpning afskære køberen fra at kræve omlevering.

Med hensyn til sælgerens frist til at afværge, at køberen hæver et bestillingskøb ved at foretage afhjælpning bemærkes, at der ved vurderingen af, hvad der kan anses for at være rimelig tid, må tages hensyn til, hvorvidt en ophævelse vil påføre sælgeren et væsentligt tab. Er genstanden så speciel, at den ikke eller kun til en betydelig lavere pris kan sælges til andre, må sælgeren således have en længere frist end ellers.

Til § 80.

Bestemmelsen regulerer køberens mulighed for at kræve erstatning som følge af en mangel. Stk. 1 gælder både køb af individuelt bestemte genstande og køb af genstande bestemt efter art. For så vidt angår de førstnævnte køb erstatter reglen § 42, stk. 2, som foreslås ophævet i forbrugerkøb, jfr. forslaget til købelovens § 1 a, stk. 3. Forslagets stk. 2 gælder derimod kun for køb af artsbestemte genstande.

Begrundelsen for forslaget er anført side 39 ff. Stk. 1, men ikke stk. 2, foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Begrundelsen herfor er omtalt side 43 ff., særlig side 46.

Til stk. 1.

I forslaget angives det, på hvilket grundlag sælgeren ifalder erstatningsansvar.

Køberen kan for det første kræve erstatning, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Efter den gældende regel i § 42, stk. 2, er sælgeren ansvarlig, hvis han har handlet svigagtigt. I forhold hertil udvides ansvarsgrundlaget således i et vist omfang, idet der i nogle tilfælde, hvor sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed, ikke kan antages at foreligge svig. En svigagtig handlemåde må derimod altid anses for at være i strid med hæderlighed. I øvrigt afhænger det af den til enhver tid gældende almindelige retsopfattelse, hvor grænsen for det hæderlige går. Sælgeren ifalder ansvar efter forslaget, hvis han har handlet i strid med almindelig hæderlighed, uanset om handlingen er begået ved købets afslutning eller opfyldelse. Som et eksempel på en ansvarspådragende handling efter købets afslutning kan nævnes det forhold, at sælgeren ved leveringen træffer særlige foranstaltninger for at skjule mangelen. Sælgeren vil også kunne ifalde ansvar for undladelser, som medfører, at hans adfærd må anses for at være i strid med almindelig hæderlighed. Som eksempel herpå kan nævnes et køb, som en sagkyndig sælger afslutter uden at oplyse køberen om, at salgsgenstanden er helt uanvendelig til det formål, som sælgeren ved, at køberen skal bruge den til.

Sælgeren ifalder for det andet erstatningsansvar, hvis han har givet køberen vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte. Forslaget må på dette punkt ses i sammenhæng med § 76, stk. 1, nr. 1 og 2, i lovudkastet. En oplysning må betragtes som vildledende, hvis den er positivt urigtig eller misvisende, fordi visse yderligere informationer, der hænger sammen med oplysningen, er fortiet. Det må kræves, at oplysningen har relation til mangelen. En vildledende oplysning medfører således kun erstatningspligt for sælgeren, hvis den kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstanden ved købets afslutning. Med hensyn til betydningen af denne betingelse henvises til bemærkningerne til § 76, stk. 1, nr. 1. Beskadiges genstanden som følge af en vildledende oplysning, som køberen ikke har tillagt betydning ved købets afslutning, f. eks. fordi den er indeholdt i en brugsanvisning, som han først senere har modtaget, vil sælgeren dog ifalde erstatningsansvar, hvis mangelen må anses for forårsaget ved sælgerens forsømmelse, jfr. nedenfor.

Sælgeren ifalder kun ansvar for vildledende oplysninger, som han selv eller hans hjælpere har givet køberen. Som udgangspunkt er sælgeren derfor ikke erstatningsansvarlig for en oplysning, som køberen har fået fra en annonce, der er indrykket af producenten eller grossisten, eller fra en brochure, der hidrører fra et tidligere salgsled. Disse oplysninger må dog anses for givet af sælgeren, hvis han over for køberen har påberåbt sig oplysningerne i annoncen eller har overgivet køberen brochuren.

Sælgeren er efter forslaget kun ansvarlig for tab som følge af en vildledende oplysning, hvis han ikke har haft føje til at anse oplysningen for korrekt. Det er således en betingelse for, at sælgeren ifalder erstatningsansvar, at han ikke vidste eller burde vide, at oplysningen var vildledende. Sælgeren vil efter forslaget i almindelighed kunne gå ud fra, at oplysninger, der hidrører fra produ-

centen eller andre tidligere salgsled, er korrekte, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, som må give ham grund til at nære mistanke til oplysningernes rigtighed. Sælgeren behøver således normalt ikke foretage en nærmere undersøgelse af tidligere salgsleds oplysninger for at kunne videregive disse til køberen uden at risikere at ifalde erstatningsansvar. Mistanke om, at en oplysning ikke er korrekt, vil sælgeren f. eks. kunne få i forbindelse med reklamationer over den pågældende vare. Har sælgeren givet en oplysning, som han burde vide var urigtig, vil han kunne undgå at ifalde ansvar over for køberen ved senest ved købets afslutning at rette oplysningen, jfr. forslagets § 76, stk. 2.

Efter forslagets tredie led vil køberen kunne kræve erstatning, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som han kendte eller burde kende. Sælgeren ifalder således erstatningsansvar, hvis han ikke har opfyldt sin loyale oplysningspligt. Med hensyn til den nærmere afgrænsning af oplysningspligten henvises til bemærkningerne til forslagets § 77, stk. 1, nr. 1.

Køberen kan endvidere efter 2. pkt. kræve erstatning, hvis genstanden savner egenskaber, som må anses for tilsikrede. Det gælder, selv om sælgeren hverken vidste eller burde vide, at genstanden ikke havde den tilsikrede egenskab. Forslaget er på dette punkt i overensstemmelse med den gældende regel i købelovens § 42, stk. 2. En egenskab må anses for tilsikret, hvis sælgeren udtrykkeligt har lovet eller garanteret for, at den er til stede. Det samme gælder, hvis sælgeren ved en oplysning om en bestemt egenskab ved tingen eller ved sit forhold i øvrigt har givet køberen rimelig grund til at stole på, at egenskaben er til stede, og sælgeren måtte indse, at han gjorde dette. Grænsen mellem erklæringer, der må anses for at være tilsikringer, og andre oplysninger om salgsgenstanden er ikke skarp. Den praksis, der har dannet sig efter købelovens § 42, stk. 2, om, i hvilke tilfælde der må antages at foreligge tilsikring, vil imidlertid være vejledende.

Reglen om, at køberen kan kræve erstatning, hvis genstanden savner egenskaber, der må anses for tilsikrede, foreslås som nævnt ligesom de øvrige regler i stk. 1 gjort ufravilig. Betydningen heraf er, at sælgeren ikke i et særligt vilkår i aftalen kan fraskrive sig ansvaret for de egenskaber, han må anses at have tilsikret. Forslaget er derimod ikke til hinder for, at sælgeren i selve erklæringen om tilsikring begrænser omfanget af erstatningsansvaret, f. eks. således at han kun ifalder ubetinget ansvar for den værdiforringelse, som skyldes, at genstanden ikke har den tilsikrede egenskab. Er erklæringen begrænset på denne måde, vil køberen kun kunne kræve erstatning i videre omfang, f. eks. for afsavnstab, hvis sælgeren vidste eller burde vide, at genstanden ikke havde den tilsikrede egenskab.

Sælgeren ifalder endelig erstatningsansvar, hvis mangelen efter købets indgåelse er forårsaget ved sælgerens forsømmelse. Forslaget er også på dette punkt i overensstemmelse med købelovens § 42, stk. 2, og skal forstås på samme måde som denne regel. Sælgeren er herefter også ansvarlig, hvis mangelen skyldes, at hans hjælpere har handlet forsætligt eller uagtsomt, eller at hans dårlige økonomiske forhold har forhindret ham i at afværge en skade på genstanden.

Det er efter forslaget udgangspunktet, at det er køberen, der har bevisbyrden for, at der foreligger et af de nævnte ansvarsgrundlag. Forslaget er dog ikke til hinder for, at bevisbyrden i visse tilfælde vendes om. Det må f. eks. efter omstændighederne påhvile sælgeren at godtgøre, at han havde føje til at anse en vildledende oplysning, som hidrører fra producenten, for at være korrekt. Er genstanden beskadiget, mens den var i sælgerens varetægt, må det endvidere efter omstændighederne være op til sælgeren at bevise, at han ikke kunne have af værget skaden.

Udover at et af de i forslaget nævnte ansvarsgrundlag må være til stede, skal en række betingelser i overensstemmelse med almindelige retsgrundsætninger være opfyldt, for at køberen kan kræve erstatning. Der skal således være årsagsforbindelse mellem mangelen og tabet, og dette skal være en adækvat følge af mangelen. Køberen kan endvidere ikke kræve erstatning, i det omfang han ved sædvanlige eller rimelige foranstaltninger kunne have undgået tabet, idet det påhviler ham at begrænse sit tab.

Køberen kan efter forslaget kræve skadeserstatning, d.v.s. en erstatning, der i økonomisk henseende stiller ham, som var der leveret en mangelfri genstand. Omfanget af

erstatningen reguleres ikke nærmere i forslaget. Det er imidlertid hensigten, at køberen skal kunne kræve erstatning for de samme poster, som kan forlanges dækket efter de gældende regler i § 42, stk. 2, og § 43, stk. 3. Erstatningen vil således omfatte godtgørelse for genstandens værdiforringelse eller, hvis købet hæves, for det beløb, hvormed værdien af en mangelfri genstand overstiger købesummen. Køberen vil endvidere kunne kræve dækning af positive udgifter som følge af mangelen og erstatning for følgeskader. Forslaget vedrører dog ikke køberens adgang til at kræve erstatning for de såkaldte produktskader, d.v.s. skader, som forvoldes på person eller ting som følge af salgsgenstandens farlige egenskaber.

Hæves købet på grund af mangelen, vil køberen, hvis han har ret til skadeserstatning, i stedet kunne vælge at kræve erstatning for det tab, han har lidt som følge af købeaftalen, således at han i økonomisk henseende stilles, som om aftalen slet ikke var indgået. Det vil kunne være fordelagtigt for køberen, at erstatningen beregnes på denne måde, idet han derved i stedet for at få godtgjort det beløb, hvormed værdien af en mangelfri genstand overstiger købesummen, får dækning for sine omkostninger ved handelen.

Til stk. 2.

Ved køb af genstande bestemt efter art kan sælgeren ifalde ansvar, selv om et af de i stk. 1 nævnte ansvarsgrundlag ikke foreligger. Reglerne om dette videregående ansvar for sælgeren findes i § 43, stk. 3, jfr. § 24. En sælger af en artsbestemt genstand er efter disse regler erstatningsansvarlig for tab som følge af en mangel, selv om han er uden skyld. Det gælder dog ikke, hvis han har taget forbehold om ansvarsfrihed, eller hvis han godtgør, at muligheden for at levere mangelfrie genstande må anses for udelukket som følge af ekstraordinære omstændigheder af usædvanlig beskaffenhed og indgribende betydning, og at han ikke ved købets afslutning burde have taget disse omstændigheder i betragtning. Som eksempler på ekstraordinære omstændigheder, der kan medføre ansvarsfrihed for sælgeren, kan nævnes hændelig undergang eller forringelse af alle genstande af den art eller det parti, købet angår, ved krig eller lignende.

Forslaget indeholder en henvisning til § 43, stk. 3, således at opmærksomheden henledes på, at en sælger af en artsbestemt genstand også ifalder ansvar efter de nævnte strengere regler.

Til §81.

Efter forslaget kan køberen miste adgangen til at påberåbe sig en mangel, hvis han ikke rettidigt reklamerer over den. Reglen erstatter købelovens § 52, som foreslås ophævet i forbrugerkøb, jfr. udkastet til købelovens § 1 a, stk. 3. Begrundelsen for forslaget er omtalt side 41 f. Reglen foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk.2. Begrundelsen herfor er anført side46f.

Efter forslaget skal køberen reklamere inden rimelig tid. I forhold til den gældende regel i købelovens § 52, hvorefter reklamation i forbrugerkøb skal ske uden ugrundet ophold, medfører forslaget således en forlængelse af reklamationsfristen.

Fristen regnes fra det tidspunkt, da køberen har eller burde have opdaget mangelen. Det må afhænge af omstændighederne i det enkelte tilfælde, hvornår en mangel burde være opdaget. Der må herved lægges vægt på, hvad der er sædvanligt og med rimelighed kan forlanges af køberen. Hvis der ikke er særlige omstændigheder, der giver grund til mistanke om en mangel, kan det normalt ikke i forbrugerkøb kræves, at køberen foretager en nærmere undersøgelse af genstanden.

Reklamationsfristens længde må ligeledes afgøres på grundlag af de konkrete forhold i det enkelte tilfælde. I almindelighed vil køberen dog kunne lade en vis kortere tid gå fra mangelens opdagelse, inden han retter henvendelse til sælgeren. Køberen må navnlig have en passende tid til at overveje sin stilling og til at rådføre sig med andre. Hensyn vil endvidere kunne tages til individuelle forhold hos ham, f. eks. en sygdom, der har medført en udsættelse af henvendelsen til sælgeren om mangelen. Konkrete omstændigheder vil også kunne føre til, at køberen må reklamere hurtigere end ellers. Det gælder, hvis genstandens værdi hastigt forringes, eller hvis genstande af den pågældende art er udsat for prissvingninger. I det sidstnævnte tilfælde må der kræves hurtig reklamation for at undgå, at køberen kan spekulere på sælgerens bekostning.

Reklamationen kan for det første rettes til

sælgeren. Efter forslagets § 84 kan meddelelsen om mangelen endvidere gives til en producent eller anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden.

Meddelelsen om mangelen kan fremsættes såvel skriftligt som mundtligt. Sendes meddelelsen til sælgeren med posten, medfører det ikke tab af ret for køberen, at meddelelsen forsinkes eller ikke kommer frem, jfr. forslagets § 86 og købelovens § 61. Bevisbyrden for, at der er afgivet reklamation, påhviler køberen.

Køberens meddelelse skal gå ud på, at genstanden lider af en mangel, og at han vil påberåbe sig mangelen. En almindelig holdt udtalelse om, at han ikke er tilfreds med købet, må dog efter omstændighederne tillægges virkning som en reklamation.

Efter forslaget behøver køberen ikke i tilknytning til reklamationen at give sælgeren meddelelse om, hvilken mangelsbeføjelse han vil gøre gældende. En neutral reklamation er således tilstrækkelig. Forslaget afviger på dette punkt fra den gældende regel i købelovens § 52, stk. 2, hvorefter køberen, hvis han vil hæve købet eller kræve efterlevering eller omlevering, må give meddelelse herom uden ugrundet ophold.

Virkningen af, at køberen ikke reklamerer rettidigt, er, at han taber sin ret til at påberåbe sig mangelen. Det betyder, at køberen er afskåret fra at gøre beføjelser gældende i anledning af mangelen. Det gælder dog ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt, jfr. forslagets § 82. Som nævnt i bemærkningerne til forslagets § 80 reguleres køberens adgang til at kræve erstatning for produktskader ikke af købeloven. Den foreslåede regel medfører derfor ikke, at en køber, der undlader at reklamere inden rimelig tid, mister adgangen til at kræve erstatning for en indtrådt produktskade.

Reklamerer køberen rettidigt, bevarer han adgangen til at gøre de beføjelser gældende, som mangelen berettiger ham til. Er mangelen f. eks. væsentlig og værdiforringende, vil han kunne vælge mellem at hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag eller afhjælpning. Selv om køberen efter forslaget kun skal afgive en neutral reklamation, må han dog medvirke til købets afvikling ved på sælgerens anmodning at tage stilling til, hvilke beføjelser han ønsker at påberåbe sig. Har køberen f. eks. ikke inden rimelig tid besvaret en forespørgsel fra sælgeren om, hvorvidt han vil hæve, må hans ret hertil anses for bortfaldet. Forholder køberen sig passiv i længere tid efter en rettidig reklamation, vil hans krav som følge af mangelen endvidere efter omstændighederne kunne anses for bortfaldet efter almindelige retsgrundsætninger, selv om han ikke har modtaget en forespørgsel fra sælgeren. Hans krav vil i hvert fald bortfalde, når den almindelige forældelsesfrist, der for krav af denne karakter er på 5 år, er udløbet.

Til § 82.

Efter forslaget gælder § 81 ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt. Reglen afløser § 53, der foreslås ophævet i forbrugerkøb, jfr. udkastet til købelovens § 1 a, stk. 3. Bestemmelsen i § 82 foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2.

At § 81 ikke gælder betyder, at køberen kan gøre mangelsbeføjelser gældende, selv om han ikke har reklameret inden rimelig tid, efter at han har eller burde have opdaget mangelen. Har sælgeren kun handlet groft uagtsomt, må køberen dog efter forslagets § 83 reklamere inden 2 år efter genstandens overgivelse til ham.

Efter købelovens § 53 bortfalder køberens pligt til at reklamere, når han har eller burde have opdaget en mangel, kun, hvis sælgeren har handlet svigagtigt, eller hvis han har gjort sig skyldig i grov uagtsomhed, og denne medfører betydelig skade for køberen. Efter forslaget bortfalder køberens reklamationspligt i lidt videre omfang. For det første kan der i nogle tilfælde, hvor sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed, ikke antages at foreligge svig. En svigagtig handlemåde må derimod altid anses for at være i strid med almindelig hæderlighed. Med hensyn til dette begreb henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslagets § 80. For det andet medfører grov uagtsomhed hos sælgeren, at køberens pligt falder bort, selv om uagtsomheden ikke har medført betydelig skade for ham.

Til § 83.

Efter forslaget kan køberen kun påberåbe

sig en mangel i 2 år efter salgsgenstandens overgivelse til ham. Det gælder dog ikke, hvis sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid eller har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Forslaget erstatter § 54, som foreslås ophævet i forbrugerkøb, jfr. udkastet til købelovens § 1 a, stk. 3. Begrundelsen for forslaget er omtalt side 42 f. Reglen i § 83 foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2.

Forslaget medfører en forlængelse af den absolutte reklamationsfrist fra 1 til 2 år. Bortset herfra og fra en mindre udvidelse af de tilfælde, hvor fristen ikke gælder, svarer forslaget til købelovens § 54.

Forslaget medfører ligesom § 81 en pligt for køberen til inden fristens udløb at give sælgeren meddelelse om, at han vil påberåbe sig en mangel. Med hensyn til meddelelsens form, indhold og adressat kan derfor henvises til bemærkningerne til § 81. Det skal fremhæves, at køberen også kun efter § 83 har pligt til at afgive en neutral reklamation. Hvad angår virkningerne af en rettidig reklamation kan ligeledes henvises til bemærkningerne til § 81.

Har køberen reklameret for sent, kan han ikke senere gøre mangelsbeføjelser gældende mod sælgeren. Han er derimod ikke efter den foreslåede regel afskåret fra at kræve erstatning for en produktskade, jfr. det om disse skader anførte i bemærkningerne til forslagets §§ 80 og 81.

Reklamationsfristen på 2 år gælder for det første ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Efter den gældende regel i købelovens § 54 er det kun subjektive forhold hos sælgeren, der kan karakteriseres som svig, der medfører, at den absolutte reklamationsfrist falder bort. Med hensyn til begrebet almindelig hæderlighed henvises til bemærkningerne til forslagets § 80.

Den absolutte reklamationsfrist gælder for det andet ikke, hvis sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid end 2 år. En sådan indeståelse foreligger i tilfælde, hvor sælgeren udtrykkeligt har afgivet en garanti af længere varighed. Garantier, som ikke indeholder en periodeangivelse, må i forbrugerforhold i almindelighed medføre, at sælgeren ikke kan påberåbe sig 2 års fristen. Det gælder dog ikke garantier, der vedrører holdbarhed eller andre egenskaber, der naturligt er tidsmæssigt begrænsede. Med hensyn til f. eks. en holdbarhedsgaranti må længden af den periode, hvori sælgeren indestar for genstanden, afgøres på grundlag af en konkret fortolkning. Hvis ikke andet følger af særlige omstændigheder, må det antages, at sælgeren indestar for genstanden i så lagt et tidsrum, som genstande af den pågældende slags normalt er holdbare. Også en holdbarhedsgaranti uden periodeangivelse vil således efter omstændighederne kunne medføre, at den absolutte reklamationsfrist anses for fraveget.

En indeståelse for salgsgenstanden vil også kunne foreligge, uden at sælgeren har afgivet en udtrykkelig garanti. Den betegnelse, som sælgeren har anvendt om salgsgenstanden, indeholder således en indeståelse for, at genstanden har sådanne egenskaber, at den benyttede angivelse er berettiget. Har sælgeren i øvrigt lovet, at genstanden har en bestemt egenskab, må der ligeledes antages at foreligge en indeståelse. Sælgeren må normalt også uden et udtrykkeligt tilsagn antages at love, at genstanden har de egenskaber, som klart i almindelighed er af afgørende betydning for brugbarheden af genstande af den pågældende type, medmindre køberen har givet sælgeren grund til at tro, at han ikke lagde vægt på egenskaben. Vedrører indeståelsen i de nævnte tilfælde ikke egenskaber, der er tidsmæssigt begrænsede til en periode på mindre end 2 år, må den absolutte reklamationsfrist anses for fraveget. Der henvises i øvrigt til de side 43 anførte eksempler på indeståelse uden udtrykkelig garanti.

Virkningen af, at reklamationsfristen på 2 år anses for fraveget som følge af en indeståelse for salgsgenstanden, vil i almindelighed være, at køberen ikke efter dette tidsrum er afskåret fra at gøre mangelsbeføjelser gældende. Forslaget er imidlertid ikke til hinder for, at sælgeren i indeståelsen udelukker eller begrænser køberens adgang til at gøre krav gældende efter 2 års fristens udløb. Det kan ske ved tidsmæssige begrænsninger eller på anden måde. Uden en udtrykkelig bestemmelse herom vil der dog formentlig kun sjældent være grundlag for at fortolke en indeståelse af længere varighed end 2 år således, at det kun er køberens beføjelse til at hæve, der kan gøres gældende efter fristens udløb, men ikke f. eks. beføjelsen til at kræve et afslag i købesummen.

Bevisbyrden for, at betingelserne for at anse 2 års fristen for fraveget er opfyldt, påhviler køberen.

Til § 84.

Efter forslaget kan meddelelser efter §§81 og 83, d.v.s. reklamationer over mangler, også gives til en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden. Reglen foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Begrundelsen for forslaget er omtalt side 49 f.

Betydningen af reglen er, at køberen ved at reklamere f. eks. til en producent, der har givet tilsagn om afhjælpning, bevarer muligheden for at gøre mangelsbeføjelser gældende over for sælgeren. Udover producenter er det i praksis navnlig tidligere salgsled som f. eks. importøren, der i visse tilfælde i forbindelse med købet påtager sig en pligt til at afhjælpe eventuelle mangler. Efter forslaget til købelovens § 4 a, stk. 2, vil en erhvervsdrivende endvidere fremover ved at formidle et køb mellem private påtage sig en afhjælpningspligt.

Den foreslåede regel vil også finde anvendelse i tilfælde, hvor den erhvervsdrivende har begrænset afhjælpningspligtens omfang, f. eks. således at det kun er mangler af en vis beskaffenhed, der kan kræves afhjulpet, eller således at afhjælpningsomkostningerne kun dækkes delvis. Det samme gælder, hvis afhjælpningspligten er tidsmæssigt begrænset, f. eks. til en periode på 6 måneder. I det sidstnævnte tilfælde vil en reklamation til den erhvervsdrivende dog ikke have virkning for sælgeren, hvis reklamationen afgives på et tidspunkt, hvor det er klart, at den periode, hvori afhjælpningstilsagnet gælder, er udløbet.

En pligt, som en erhvervsdrivende uden sælgerens medvirken påtager sig til at afhjælpe eventuelle fejl ved genstanden, kan ikke anses for påtaget i forbindelse med købet. Medvirken fra sælgerens side vil typisk bestå i, at han ved at overgive køberen et garantibevis eller en brugsanvisning eller på anden måde giver køberen meddelelse om afhjælpningstilsagnet. Selv om sælgeren ikke har omtalt afhjælpningstilsagnet, foreligger der dog tilstrækkelig medvirken i tilfælde, hvor et dokument, der indeholder den erhvervsdrivendes tilsagn, af denne er indlagt i salgsgenstanden.

Det forekommer formentlig i et vist omfang, at sælgeren ved købets afslutning medvirker til, at der træffes en serviceaftale mellem køberen og en anden erhvervsdrivende om, at denne mod en betaling, der ikke er indeholdt i købesummen, skal foretage visse reparationer, hvis salgsgenstanden går i stykker, og eventuelt føre løbende tilsyn med den. Hvis den erhvervsdrivendes forpligtelse i et sådant tilfælde adskiller sig væsentligt fra en pligt til at afhjælpe eventuelle mangler, vil køberens meddelelse til den erhvervsdrivende om en fejl ved genstanden efter forslaget være uden betydning i forhold til sælgeren, idet den ikke har karakter af at være en reklamation over en mangel.

Til § 85.

Bestemmelsen vedrører retsforholdet mellem køberen og en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden. Med hensyn til afgrænsningen af denne personkreds henvises til bemærkningerne til § 84. I det følgende betegnes vedkommende erhvervsdrivende, der har givet afhjælpningstilsagn, som den erhvervsdrivende.

Efter forslaget skal køberen, hvis han vil påberåbe sig en mangel over for den erhvervsdrivende, give denne eller sælgeren meddelelse herom inden rimelig tid, efter at han har eller burde have opdaget mangelen. Reglen foreslås gjort ufravigelig, jfr. udkastet til købelovens § 1, stk. 2. Begrundelsen for forslaget er omtalt side 49 f.

Forslaget medfører en pligt for køberen til at reklamere, når han har opdaget en mangel, hvis han vil bevare sin ret over for den erhvervsdrivende. Denne pligt påhviler dog kun køberen, hvis intet andet for køberen fordelagtigere er aftalt, og en garantierklæring må efter omstændighederne forstås således, at enhver reklamation, der er fremsat inden for garantiperioden, er virksom.

Forslaget medfører endvidere, at en reklamation med virkning over for den erhvervsdrivende også kan afgives til sælgeren. Er reklamationen afgivet til sælgeren efter udløbet af den periode, for hvilken afhjælpningstilsagnet gælder, er den dog uden virkning i forhold til den erhvervsdrivende.

Reklamationsregien er udformet på samme måde som forslagets § 81. Der kan derfor med hensyn til reklamationens form, indhold og virkning samt reklamationsfristens længde henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Virkningen af en for sen reklamation er efter forslaget, at køberen taber sin ret til at kræve, at den erhvervsdrivende afhjælper mangelen. Kunne køberen efter en garanti eller på andet grundlag gøre andre beføjelser gældende mod den erhvervsdrivende i anledning af mangelen, taber han også retten hertil.

Til §86.

Efter § 61 medfører det ikke tab af ret for afsenderen, at visse meddelelser, der i behørig stand er indleveret til befordring med telegraf eller post, forsinkes eller ikke kommer frem. Benyttes et andet forsvarligt befordringsmiddel, gælder det samme, hvis meddelelsen er afgivet til befordring. § 61 finder anvendelse på de meddelelser, som sælgeren og køberen skal afgive efter købeloven, hvis de vil bevare adgangen til at påberåbe sig den anden parts misligholdelse af købeaftalen. § 61, stk. 1, gælder således bl.a. for reklamationer efter §§ 52 og 54 om mangler ved salgsgenstanden. §§ 52 og 54 ophæves efter forslaget i forbrugerkøb og erstattes af §§ 81 og 83-85, og § 61, stk. 1, bør derfor også finde anvendelse på de reklamationer, der skal gives efter de nye regler.

En forsendelse af køberens reklamation vedrørende en mangel, der sker med post eller på anden forsvarlig måde, vil efter forslaget i overensstemmelse med den gældende retstilstand foregå på modtagerens risiko. Forslaget finder derimod ikke anvendelse på forsendelse af påkrav om levering eller afhjælpning efter forslagets §§ 74, stk. 2, 75 og 78, stk. 3.

Reglen foreslås gjort ufravigelig i forbrugerkøb, jfr. forslaget til købelovens § 1, stk. 2.

Til § 2 (Ændringslovens ikrafttrædelse).

Udvalget har fundet det hensigtsmæssigt at skitsere en ikrafttrædelsesbestemmelse. Efter denne skal de regler om forbrugerkøb, der følger af forslaget, finde anvendelse på køb, som afsluttes på en bestemt dato eller senere. Retsvirkningerne af køb, der er afsluttet inden den dato, der fastsættes, vil herefter skulle bedømmes efter de hidtil gældende regler. Forslaget får således ikke tilbagevirkende kraft.

Udvalget går ud fra, at der fastsættes en rimelig frist fra lovens vedtagelse til dens ikrafttræden, således at erhvervslivet og forbrugerne får mulighed for at indrette sig på de nye regler.

Bilag

Lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb,

som ændret ved lov nr. 409 af 30. november 1965, lov nr. 212 af 24. april J973, § 5 i lov nr. 299 af 8. juni 1977 og § 10 i lov nr. **638 af** 21. december 1977.

Almindelige bestemmelser.

§ **1.** Denne lovs bestemmelser kommer kun til anvendelse, for så vidt ikke andet er udtrykkelig aftalt, eller må anses for indeholdt i aftalen eller følger af handelsbrug eller anden sædvane.

Loven gælder ikke for køb af fast ejendom.

§ 2. Bestilling af genstande, som først skulle tilvirkes, anses i denne lov som køb, såfremt det for tilvirkningen fornødne stof skal ydes af den, der har påtaget sig tilvirkningen. Loven gælder dog ikke for opførelse af bygning eller andet anlæg på fast ejendom.

Hvad der i denne lov er bestemt om køb, finder tilsvarende anvendelse på bytte.

§ 3. Ved køb af genstande, bestemt efter art, forstås i denne lov ikke alene køb af en vis mængde af en angiven art genstande, men også køb af en vis mængde af et angivet parti.

§ 4. Ved handelskøb forstås i denne lov køb, som indgås mellem handlende i eller for deres bedrift.

Som handlende anses herved enhver, der gør sig til bedrift at afhænde dertil indkøbte varer, at drive vekselerer- eller bankforretning, forsikringsvirksomhed, kommissionshandel, forlagsvirksomhed, apotek, beværtning, håndværk eller fabrik, at overtage udførelse af bygnings- eller anlægsarbejder eller at befordre personer, gods eller meddelelser. Dog anses ikke spm handlende den, som uden anden medhjælp end sin ægtefælle, sine børn under 15 år og sit hustyende driver beværtning, håndværk, befordringsvirksomhed eller sådan ringe handel, hvortil ikke kræves særlig adkomst, eller hvortil borgerskab udstedes uden betaling.

Om **bestemmelse** af **købesummen.**

§ 5. Er køb sluttet, men intet aftalt om købesummens størrelse, har køberen at betale, hvad sælgeren fordrer, for så vidt det ikke kan anses for ubilligt.

§ *6.* Er i handelskøb regning (faktura eller nota) tilstillet køberen, og gør han ikke, **så-**snart ske kan, indsigelse mod den i regnin-

gen anførte pris, er han pligtig at betale denne, medmindre lavere pris oplyses at være aftalt, eller regningen er åbenbart urimelig.

§ 7. Skal købesummen beregnes efter tal, mål eller vægt, bliver mængden på det tidspunkt, da faren for salgsgenstandens hændelige undergang går over på køberen, at lægge til grund for beregningen.

§ 8. Skal købesummen beregnes efter varens vægi, antages indpakningens vægt (taravægten) at skulle fradrages.

Om stedet, hvor salgsgenstanden skal leveres (leveringsstedet).

§ 9. Sælgeren har at levere salgsgenstanden på det sted, hvor han ved købets afslutning havde sin bolig. Drev han på dette tidspunkt forretning, og stod salget i forbindelse dermed, skal levering ske på forretningsstedet.

Befandt genstanden sig ved købets afslutning på et andet sted end ovenfor nævnt, og var parterne eller burde de være vidende derom, anses dette som leveringssted.

§ 10. Skal genstanden af sælgeren forsendes fra et sted til et andet for der at overgives i køberens besiddelse, anses levering for sket, når genstanden er overgivet til en fragtfører, som har påtaget sig forsendelsen fra vedkommende sted, eller den, hvis afsendelsen sker med skib, er bragt indenfor skibssiden.

§ 11. Skal sælgeren besørge genstanden sendt til noget inden pladsens grænser beliggende sted, anses levering ikke at være sket, forinden genstanden er kommen i køberens besiddelse.

Om **tiden for aftalens opfyldelse.**

§ 12. Er tid for købesummens betaling eller salgsgenstandens levering ikke bestemt, og fremgår det ikke af omstændighederne, at opfyldelse skal ske snarest muligt, skal den ske ved påkrav.

§ 13. Er et tidsrum fastsat for leveringen, har sælgeren ret til indenfor dettes grænser at vælge tidspunktet for leveringen, medmindre det fremgår af omstændighederne, at spillerummet er fastsat i køberens interesse.

Om retten til at kræve ydelse mod ydelse.

§ **14.** Er der ikke givet henstand fra nogen af siderne, er sælgeren ikke pligtig at levere salgsgenstanden, medmindre købesummen samtidig betales, og køberen ikke pligtig at betale købesummen, medmindre salgsgenstanden samtidig stilles til hans rådighed.

§ 15. Skal genstanden forsendes fra leveringsstedet, kan sælgeren dog ikke i medfør af bestemmelsen i foregående paragraf, undlade at afsende den, men kan hindre, at den overgives i køberens besiddelse, så længe købesummen ikke er betalt.

§ 16. Benyttes i handelskøb ved genstandens forsendelse fra leveringsstedet til bestemmelsesstedet konnossement eller fragtbrev af sådan beskaffenhed, at sælgeren efter dets udlevering til køberen ikke kan råde over genstanden, skal købesummen betales mod udlevering af det pågældende dokument overensstemmende med reglerne i § 71.

Om faren (risikoen) for salgsgenstanden.

§ 17. Sælgeren bærer faren for salgsgenstandens hændelige undergang eller forringelse, indtil levering har fundet sted (jfr. §§ 9-11).

Angår købet en bestemt genstand, som skal hentes af køberen, og er tiden inde, da den ifølge aftalen kan hentes, samt genstanden holdes rede, bærer dog køberen faren og må således betale købesummen, selv om genstanden hændelig er gået til grunde eller forringet.

Om udbytte af salgsgenstanden.

§ **18.** Udbytte, som vindes af salgsgenstanden inden leveringstiden, tilkommer sælgeren medmindre det med grund kunne påregnes først at ville falde senere.

Udbytte, som vindes efter leveringstiden, tilfalder køberen, medmindre det m d grund kunne påregnes allerede at ville falde forinden.

§ 19. Køb af aktie omfatter det udbytte, som ikke var forfalden på den tid, da købet sluttedes.

Er eller bliver der til aktien knyttet ret til at tegne ny aktie, nyder køberen godt heraf.

§ 20. Køb af rentebærende skriftlig fordring omfatter de ved købet eller, hvis senere levering skal finde sted, de ved leveringstiden påløbne, men endnu ikke forfaldne renter. Fremgår det ikke af omstændighederne, at fordringen er solgt som usikker, bliver det til renterne svarende beløb at betale i tillæg til købesummen og samtidig med denne.

Om forsinkelse **fra** sælgerens side.

§ 21. Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid, og skyldes dette ikke køberens forhold eller en hændelig begivenhed, for hvilken han bærer faren, har køberen valget mellem at forlange genstanden leveret og at hæve købet.

Var forsinkelsen eller måtte den af sælgeren forudsættes at være af uvæsentlig betydning for køberen, kan denne dog ikke hæve købet, medmindre han har betinget sig opfyldelse nøjagtig til bestemt tid.

I handelskøb anses enhver forsinkelse for væsentlig, medmindre det alene er en ringe del af det solgte, som er forsinket.

§ 22. Skal sælgeren levere efterhånden, og finder forsinkelse sted med en enkelt levering, kan køberen i medfør af foregående paragraf alene hæve købet, for så vidt angår denne levering. Dog kan han også hæve købet for senere leveringers vedkommende, såfremt gentagelse af forsinkelsen må ventes, eller endog hæve købet i dets helhed, såfremt dette er begrundet i sammenhængen mellem leveringerne.

§ 23. Angår købet en bestemt genstand, og bliver denne ikke leveret i rette tid, har sælgeren at svare skadeserstatning, medmindre det oplyses, at forsinkelsen ikke kan tilregnes ham.

§ 24. Ved køb af genstande, bestemte efter art, er sælgeren, selv om forsinkelsen ikke kan tilregnes ham, pligtig til at svare skadeserstatning, medmindre han har forbeholdt sig fritagelse derfor, eller muligheden af at opfylde aftalen må anses for udelukket ved omstændigheder, der ikke er af sådan beskaffenhed, at sælgeren ved købets afslutning burde have taget dem i betragtning, såsom ved hændelig undergang af alle genstande af den art eller det parti, købet angår, ved krig, indførselsforbud eller lignende.

§ 25. Hæves et køb, og skal erstatning svares i henhold til § 23 eller § 24, bliver denne i mangel af bevis for, at anden skade er lidt, at fastsætte til det beløb, hvormed prisen for genstande af samme art og godhed som de solgte på leveringstiden overstiger købesummen. Foretager køberen uden ugrundet ophold dækningskøb på forsvarligt sted, hvor der er marked for varen, ved autoriseret mægler, der er underrettet om købets art, kan sælgeren ikke rejse indsigelse imod, at købesummen for den således indkøbte vare betragtes som genstandens pris.

§ 26. Er leveringstiden forløben, og har levering ikke fundet sted, må køberen, om han vil fastholde købet, på forespørgsel fra sælgerens side uden ugrundet ophold give meddelelse derom. Undlader han dette, taber han sin ret til at kræve levering. Det samme gælder, selv om han ikke har modtaget nogen forespørgsel, dersom han ikke inden rimelig tid meddeler, at han vil fastholde købet.

§ 27. Har levering fundet sted efter leveringstidens udløb, må køberen, når det ved genstandens fremkomst eller underretning fra sælgeren viser sig, at leveringen er sket for sent, i handelskøb straks og ellers uden ugrundet ophold meddele sælgeren, at han vil påberåbe sig forsinkelsen. Undlader han dette, kan han ikke senere påberåbe sig forsinkelsen. Vil køberen benytte sin ret til at hæve købet, må han under denne rets fortabelse uden ugrundet ophold meddele sælgeren dette.

Om **forsinkelse fra** køberens side.

§ 28. Betales købesummen ikke i rette tid, eller træffer køberen ikke i rette tid foranstaltning, hvorpå købesummens betaling beror, har sælgeren valget imellem at fastholde og at hæve købet. Er forsinkelsen af uvæsentlig betydning, kan købet dog ikke hæves. I handelskøb anses enhver forsinkelse for væsentlig.

Er den solgte genstand allerede overgivet til køberen, kan sælgeren ikke hæve købet, medmindre han enten må anses at have taget forbehold i så henseende, eller genstanden afvises af køberen.

§ 29. Skal sælgeren levere efterhånden, og skal bttaling erlægges særskilt for hver levering, er sælgeren, når der med hensyn til betalingen for en enkelt levering indtræder sådan forsinkelse, som efter § 28, første stykke, anses for væsentlig, berettiget til at hæve købet for de følgende leveringers vedkommende, medmindre der ikke er nogen grund til at befrygte gentagelse af forsinkelsen. Dette gælder, selv om sælgeren efter § 28, andet stykke, er afskåren fra at hæve købet med hensyn til den levering, for hvis vedkommende købesummens betaling er bleven forsinket.

§ 30. Hæver sælgeren i medfør af de to foregående paragraffer købet, har han krav på skadeserstatning efter de regler, som er givne i § 24. Erstatningen bliver i mangel af bevis for, at anden skade er lidt, at fastsætte til det beløb, hvormed købesummen overstiger prisen for genstande af samme art og godhed som de solgte på den tid, da forsinkelsen indtrådte.

Foretages salg af genstanden ved autoriseret mægler som i § 25 anvist, kan køberen ikke rejse indsigelse imod, at den indvundne købesum betragtes som genstandens pris.

§ 31. Er købesummen ikke betalt, uagtet betalingstiden er forløben, eller har køberen undladt at træffe sådan foranstaltning, som i § 28 er nævnt, og er salgsgenstanden ikke overgivet til køberen, har sælgeren, når han vil fastholde købet, på forespørgsel fra køberens side uden ugrundet ophold at give meddelelse derom. Undlader han dette, taber han sin ret til at fastholde købet. Det samme gælder, selv om han ikke har modtaget nogen forespørgsel, dersom han ikke inden rimelig tid meddeler, at han vil fastholde købet.

§ 32. Betales købesummen for sent, eller træffer køberen for sent sådan foranstaltning, som i § 28 er nævnt, må sælgeren, hvis han på grund af forsinkelsen vil hæve købet, give køberen meddelelse derom, i handelskøb straks og ellers uden ugrundet ophold. Undlader han dette, taber han sin ret til at hæve købet.

§ 33. Undlader køberen at afhente eller modtage salgsgenstanden i rette tid, eller har hans forhold iøvrigt bevirket, at den ikke i rette tid er bleven overgivet i hans besiddelse, har sælgereri for køberens regning at drage omsorg for genstanden, indtil forsinkelsen ophører, eller sælgeren benytter den ret til at hæve købet, som efter § 28 måtte tilkomme ham. Er genstanden forsendt og kommen til bestemmelsesstedet, gælder dette dog kun, når der her findes nogen, som på sælgerens vegne kan tage den i besiddelse, og sådant kan ske uden væsentlig omkostning eller ulempe.

§ 34. Kan sælgeren ikke uden væsentlig omkostning eller ulempe vedblive med at sørge for genstanden, eller råder køberen ikke over den inden rimelig tid, efter at han dertil er bleven opfordret, har sælgeren ret til at sælge den for køberens regning. Forinden salg finder sted, har sælgeren så vidt muligt at give køberen betimeligt varsel. Foregår salget enten ved autoriseret mægler, som er underrettet om salgets art, på forsvarligt sted, hvor der er marked for varen, eller ved en forsvarlig bekendtgjort og afholdt auktion, kan køberen ikke gøre nogen indsigelse mod den opnåede pris. Kan salg ikke finde sted, eller er det åbenbart, at de med et salg forbundne omkostninger ikke ville kunne dækkes af salgssummen, er sælgeren berettiget til at skaffe genstanden bort.

§ 35. Er genstanden udsat for hurtig fordærvelse, eller vil dens bevaring medføre uforholdsmæssig store omkostninger, er sælgeren med den begrænsning, som følger af slutningsbestemmelsen i foregående paragraf, pligtig at sælge den. Kan salg på nogen af de i samme paragraf omhandlede måder ikke uden skade oppebies, skal genstanden sælges, som bedst ske kan.

§ 36. Har forsinkelse fra køberens side påført sælgeren udgifter til genstandens bevaririg eller anden forøget omkostning, kan sælgeren fordre erstatning og til sikkerhed for denne holde genstanden tilbage.

§ 37. Bærer sælgeren faren for salgsgenstanden, men køberens forhold har bevirket, at den ikke bliver leveret i rette tid, overføres

faren på køberen, ved køb af genstande, bestemte efter art, dog ikke forinden bestemte genstande er udskilte for ham.

§ 38. (Ophævet).

Om køberens manglende betalingsevne.

§ 39. Kommer køberen efter købets afslutning under konkurs eller åbnes der forhandling om tvangsakkord for ham, har sælgeren, skønt der er givet henstand med betalingen, ret til at holde salgsgenstanden tilbage eller, hvis den er forsendt fra leveringsstedet, at hindre dens overgivelse til boet, indtil betryggende sikkerhed stilles for købesummens betaling til forfaldstid. Er tiden for leveringen kommen, og boet ikke på sælgerens opfordring stiller sådan sikkerhed, kan han hæve købet.

Disse bestemmelser kommer også til anvendelse, hvis efter købets afslutning køberen ved eksekution er fanden at mangle midler til at betale sin gæld, eller han, om han er handlende, har standset sine betalinger, eller hans formuesforhold iøvrigt viser sig at være sådanne, at han må antages at ville være ude af stand til at betale købesummen, når den forfalder.

§ 40. Er køberens bo taget under konkursbehandling, kan sælgeren, selv om tiden for leveringen ikke er kommet, forlange, at boet uden ugrundet ophold tager stilling til, om det vil indtræde i købet. Indtræder boet ikke, kan sælgeren hæve købet.

§ 41. Er salgsgenstanden efter konkursens begyndelse overgivet til konkursboet, og er købesummen ikke betalt, kan sælgeren kræve genstanden tilbage, medmindre boet erklærer at ville indtræde i købet og betaler købesummen eller på opfordring stiller sikkerhed for dens betaling til forfaldstid. Har boet afhændet genstanden eller iøvrigt for egen regning rådet således over den, at den ikke kan tilbageleveres i væsentlig uforandret stand, har sælgeren ret til at anse boet som indtrådt i købet.

Om mangler ved salgsgenstanden.

§ 42. Angår købet en bestemt genstand, og lider denne af en mangel, kan køberen hæve købet eller kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen. Må manglen anses som uvæsentlig, er køberen dog ikke berettiget til at hæve købet, medmindre sælgeren har handlet svigagtigt.

Savnede genstanden ved købets afslutning egenskaber, som må anses tilsikrede, eller er manglen efter købets indgåelse forårsaget ved sælgerens forsømmelse, eller har sælgeren handlet svigagtigt, kan køberen kræve skadeserstatning.

§ 43. Ved køb af genstande, bestemte efter art, kan køberen, såfremt den leverede genstand lider af en mangel, hæve købet eller kræve omlevering eller fordre et forholdsmæssigt afslag i købesummen.

Må manglen anses som uvæsentlig, kan købet dog ikke hæves eller omlevering fordres, medmindre sælgeren har handlet svigagtigt eller har kendt manglen på et sådant tidspunkt, at han uden urimelig opofrelse havde kunnet skaffe mangelfri genstand.

Sælgeren er, selv om han er uden skyld, pligtig at betale skadeserstatning dog således,

at bestemmelserne i § 24 finder tilsvarende anvendelse.

§ 44. Ved afgørelsen af, om salgsgenstanden lider af en mangel, bliver, for så vidt manglen ikke er hidført ved sælgerens forsømmelse, det tidspunkt at tage i betragtning, da faren gik over på køberen.

§ 45. Bestemmelserne i § 25 om skadeserstatningens beregning komme også til anvendelse, når købet hæves på grund af mangel ved genstanden.

§ 46. Skal sælgeren levere efterhånden, og er en enkelt levering mangelfuld, kan køberen i medfør af §§ 42 og 43 alene hæve købet, for så vidt angår denne levering. Dog kan han også hæve købet for senere leveringers vedkommende, såfremt det må ventes, at også disse vil blive mangelfulde, eller endog hæve købet i dets helhed, såfremt dette er begrundet i sammenhængen mellem leveringerne.

§ 47. Har køberen før købets afslutning undersøgt salgsgenstanden eller uden skellig grund undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den, eller er der før købets afslutning givet ham lejlighed til at undersøge en prøve af salgsgenstanden, kan han ikke påberåbe sig mangler, der ved sådan undersøgelse burde være opdagede af ham, medmindre sælgeren har handlet svigagtigt.

§ 48. Sker salg ved auktion, kan køberen ikke påberåbe sig, at genstanden lider af nogen mangel, medmindre genstanden ikke svarer til den betegnelse, under hvilken den er solgt, eller sælgeren har handlet svigagtigt. Hvad her er foreskrevet, gælder dog ikke, når en handlende sælger sine varer ved auktion.

§ 49. Tilbyder sælgeren at afhjælpe en mangel eller at foretage omlevering, må køberen dermed lade sig nøje, hvis det kan ske inden udløbet af den tid, da han er pligtig at afvente levering (jfr. § 21), og det åbenbart ikke kan medføre omkostning eller ulempe for ham.

Køberens ret til erstatning berøres ikke af denne bestemmelse.

§ 50. Hvad i denne lov er bestemt om mangler ved salgsgenstanden finder tilsvarende anvendelse, hvor den leverede mængde er for ringe, såfremt køberen må gå ud fra, at det, som er leveret, er ment at skulle tjene som fuldstændig opfyldelse af aftalen. Køberen kan i dette titfælde ikke i medfør af § 43 fordre omlevering, men kan i stedet herfor kræve efterleveret, hvad der mangler, hvad enten dette udgør en større eller mindre del af det, som skulle leveres.

§ 51. I handelskøb har køberen, når salgsgenstanden er leveret, eller en aftalt udfaldsprøve er kommen ham i hænde, at foretage sådan undersøgelse, som ordentlig forretningsbrug kræver. Skal genstanden forsendes fra et sted til et andet, er køberen dog ikke pligtig at undersøge den, førend den på bestemmelsesstedet er stillet således til hans rådighed, at han ifølge § 56 ville være pligtig at drage omsorg for den.

§ 52. Viser det sig, at den solgte genstand lider af en mangel, har køberen, såfremt han vil påberåbe sig manglen, at give sælgeren meddelelse derom i handelskøb straks og ellers uden ugrundet ophold. Afgiver han ikke sådan meddelelse, uagtet han har opdaget eller burde have opdaget manglen, kan han ikke senere gøre den gældende.

Vil køberen hæve købet, eller vil han kræve efterlevering eller omlevering, skal han uden ugrundet ophold give sælgeren meddelelse derom, og har ellers tabt sin ret til at afvise genstanden eller kræve efterlevering.

§ 53. De i foregående paragraf givne bestemmelser om tab af køberens ret til at påberåbe sig mangler kommer ikke til anvendelse, når sælgeren har handlet svigagtigt, eller når han har gjort sig skyldig i grov uagtsomhed, og denne medfører betydelig skade for køberen.

§ 54. Har køberen ikke inden et år efter genstandens overgivelse til ham meddelt sælgeren, at han vil påberåbe sig en mangel, kan han ikke senere gøre den gældende, medmindre sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid eller har handlet svigagtigt.

Bestemmelser vedrørende afvisning **af leverede genstande** og ophævelse **af køb.**

§,55. Er køberen kommen i besiddelse af genstanden, og vil han afvise den, er han pligtig at drage omsorg for den, og kan af sælgeren fordre erstatning for de ham derved påførte omkostninger. De i §§ 34 og 35 givne regler finder tilsvarende anvendelse.

§ 56. Er i tilfælde af genstandens forsendelse køberen sat i stand til på bestemmelsesstedet at komme i besiddelse af genstanden, og vil han afvise den, er han pligtig at tage den i sin besiddelse for sælgerens regning.

Dette gælder dog ikke, hvis sælgeren selv er tilstede på bestemmelsesstedet, eller hvis ihændehaver af konnossement eller anden person, som på sælgerens vegne kan tage sig af genstanden, er tilstede der, eller hvis køberen ikke kan få genstanden i sin besiddelse uden at betale købesummen eller at pådrage sig anden væsentlig omkostning eller ulempe,

Når køberen har taget genstanden i sin besiddelse, kommer reglerne i foregående paragraf til anvendelse.

§ 57. Hæves købet, er sælgeren ikke berettiget til at få genstanden tilbage, medmindre han tilbagegiver, hvad han har modtaget i betaling, og køberen ikke berettiget til at få købesummen tilbage, medmindre han tilbageleverer det modtagne i væsentlig samme stand og mængde, hvori det var ved leveringen.

Køberen har, når han hæver købet eller kræver omlevering, ret til at holde genstanden tilbage, indtil sælgeren svarer skyldig erstatning eller stiller betryggende sikkerhed for denne.

§ 58. Selv om genstanden er gået til grunde eller forandret, kan køberen, uanset bestemmelserne i foregående paragraf, hæve købet, såfremt undergangen eller forandringen skyldes en hændelig begivenhed eller genstandens egen beskaffenhed eller foranstaltninger, som udkrævedes til dens undersøgelse, eller som er trufne inden den mangel, der medfører ophævelse af købet, er opdaget eller burde være opdaget.

Om vanhjemmel.

§ 59. Oplyses det, at salgsgenstanden ved købets afslutning tilhørte en anden end sælgeren, kan køberen, selv om sælgeren var i en undskyldelig vildfarelse om sin adkomst, kræve skadeserstatning hos denne. Dette gælder dog ikke, hvis køberen ved købets afslutning ikke var i god tro.

Om køb på prøve.

§ 60. Er en genstand købt på prøve eller på besigtigelse, og er den leveret, bliver køberen bunden ved købet, såfremt han ikke inden aftalt tid eller, om ingen tid er aftalt, inden passende frist har meddelt sælgeren, at han ikke vil beholde genstanden.

Sålænge køberen har genstanden til prøve eller besigtigelse, bærer han faren for den.

Om meddelelser efter denne lov.

§ 61. Er sådan meddelelse fra køberen, som omhandles i §§ 6, 26, 27, 52 og 54 indleveret til befordring med telegraf eller post, eller, hvor andet forsvarligt befordringsmiddel benyttes, afgivet til befordring dermed, medfører det ikke tab af ret for afsenderen, at meddelelsen forsinkes eller fkke kommer frem.

Det samme gælder om de meddelelser fra sælgeren, som omhandles i §§ 31 og 32.

Om betydningen af visse salgsklausuler.

§ 62. Er en vare solgt »frit ombord« (fob) på et angivet sted, har køberen at befragte skib eller betinge skibsrum til varens befordring fra dette sted.

Sælgeren har at besørge og bekoste varens forsendelse til afskibningsstedet og at træffe de foranstaltninger med hensyn til dens indladning, som ifølge der gældende lov eller sædvane påhviler en aflader.

Når varen er kommen indenfor skibssiden, ophører sælgeren at bære faren for den.

Om varen lider af mangler, bedømmes efter dens tilstand på samme tidspunkt, ligesom også dens mængde på dette tidspunkt bliver at lægge til grund, såfremt købesummen skal beregnes efter mål, vægt eller tal.

Den omstændighed, at køberen har befragtet skib eller betinget skibsrum, medfø-

rer ikke pligt for køberen til at undersøge varen før dens fremkomst til bestemmelsesstedet og afskærer ikke heller sælgeren fra at udøve de i §§ 15, 28 og 39 omhandlede rettigheder.

Køberen er, selv om der ikke er truffet særlig aftale derom, pligtig at betale mod konnossement overensstemmende med, hvad der er bestemt i § 71.

§ 63. Er en vare solgt »fragtfrit« (cost and freight, c & f, c f), har sælgeren at besørge og bekoste dens forsendelse til bestemmelsesstedet.

Faren går over på køberen, såsnart varen overensstemmende med de i § 10 givne regler er overgivet til en fragtfører eller bragt indenfor skibssiden.

Om varen lider af mangler, bedømmes efter dens tilstand på det tidspunkt, da faren for den går over på køberen, ligesom også dens mængde på dette tidspunkt bliver at lægge til grund, såfremt købesummen skal beregnes efter mål, vægt eller tal.

Køberen er, selv om der ikke er truffet særlig aftale derom, pligtig at betale mod konnossement eller fragtbrev, overensstemmende med, hvad der er bestemt i § 71.

Køberen har, selv om købesummen ikke er forfalden til betaling ved varens fremkomst, at betale den fragt, som ikke er erlagt af sælgeren, mod fradrag i købesummen, men uden godtgørelse for rente.

§ 64. Er en vare solgt »cif« (cost, insurance freight) eller »caf« (coflt, assurance, fret), gælder, hvad der i foregående paragraf er bestemt.

Sælgeren har derhos for den del af forsendelsen, under hvilken han ikke bærer faren, for køberen at tegne sædvanemæssig forsikring. Undlader sælgeren at tegne sådan forsikring, uden at købet af den grund hæves, kan køberen kræve erstatning for skade, som måtte følge af undladelsen, eller selv tegne forsikring og afdrage omkostningerne i købesummen.

§ 65. Er en vare solgt »leveret« eller »frit« (franco) på et angivet sted, anses levering ikke for sket, førend varen er kommen frem til dette sted. Sælgeren har således at besørge og bekoste dens forsendelse dertil og bærer under forsendelsen faren.

Om varen lider af mangler, bedømmes efter dens tilstand ved fremkomsten, ligesom også dens mængde på dette tidspunkt bliver at lægge til grund, såfremt købesummen skal beregnes efter mål, vægt eller tal.

I sammensætning med »fragtfrit«, »c & f«, »c f«, cif« eller »caf« har benyttelsen af ordet »leveret« ingen betydning for forståelsen af de nævnte klausuler.

§ 66. Er en vare købt med sådan angivelse af dens mængde, at der for samme er åbnet et vist spillerum, såsom »cirka«, »fra-til« eller lignende, tilkommer det sælgeren at træffe valget, medmindre det fremgår af omstændighederne, at spillerummet er indrømmet i køberens interesse.

Er betegnelsen »cirka« benyttet, er spillerummet 10 pct. op eller ned for ladning og ellers 5 pct.

§ 67. Er der solgt »en ladning«, må sælgeren ikke sende andre varer med samme skib. Sker det, og kan det for køberen medføre ulempe, kan denne hæve købet; enten købet hæves eller ikke, har han ret til skadeserstatning.

§ 68. Er det aftalt, at varen skal leveres eller aftages »i begyndelsen« (»primo«), »i midten« (»medio«) eller »i slutningen« (»ultimo«) af en måned, forstås herved henholdsvis den første til tiende, den ellevte til tyvende og den enogtyvende til sidste dag i måneden.

Ved køb af værdipapirer betyder »primo« den første søgnedag i måneden, der ikke er en lørdag, »medio« den femtende dag i måneden eller, hvis denne dag falder på en helligdag eller en lørdag, den følgende søgnedag og »ultimo« den sidste søgnedag i måneden, der ikke er en lørdag.

§ **69.** Har sælgeren af en vare forpligtet sig til at foretage »afskibning« eller »afladning« inden en vis frist, skal afskibningen eller afladningen anses for at være tilendebragt i rette tid, når varen er **indladet** inden fristens **udløb.**

Er konnossement udfærdiget, og fremgår det ikke af dettes udvisende, at indladningen er sket i rette tid, kan køberen afvise varen.

§ 70. Når »kontant betaling« er aftalt, er køberen pligtig at betale samtidig med, at salgsgenstanden stilles til hans rådighed (jfr. §§ 14 og 15).

§ 71. Har køberen forpligtet sig til at betale mod konnossement (»kontant mod konnossement« eller lignende) eller til at akceptere veksel mod konnossement, kan han ikke nægte betaling eller akcept, fordi den solgte vare ikke endnu er kommen frem, eller han ikke har haft adgang til at undersøge den.

Når betaling eller akcept kræves mod konnossement, må regning på varen være kommen køberen i hænde, hvorhos konnossementet, såfremt sælgeren har påtaget sig varens forsikring, må være ledsaget af forsikringspolice.

Hvad foran er bestemt, finder tilsvarende anvendelse, når køberen har forpligtet sig til at betale mod sådant fragtbrev, som omhandles i § 16.

Svensk författningssamling

SFS 1973:877

Utkom från trycket den 11 dec. 1973

Konsumentkopi a g;

utfärdad den 7 december 1973.

Kungl. Maj:t förordnar följande med riksdagen[1].

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag äger tillämpning nar konsument av näringsidkare köper vara, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som säljes i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet.

Lagen gäller under motsvarande förutsättningar även i fråga om köp från annan än näringsidkare, om köpet förmedlas av näringsidkare som ombud för säljaren.

2 § Vid köp som omfattas av denna lag skall köparen alltid ha de befogenheter som tillerkännes köpare i lagen. Förbehåll som inskränker sådan befogenhet är ogiltigt.

Första stycket utgör ej hinder mot att i stället för bestämmelse i lagen tillämpa vad som på grund av avtal eller enligt lagen (1905: 38 s. 1) om köp och byte av lös egendom eller eljest gäller beträffande köparens förhållande till säljaren eller annan mot vilken han får utöva befogenhet enligt denna lag, under förutsättning att därigenom längre gående befogenhet än enligt lagen tillerkännes köparen.

Köparens förhållande till säljaren

3 § Har säljaren ej avlämnat varan i rätt tid och beror det ej av köparen eller händelse för vilken denne står faran, får köparen häva köpet, om ej säljaren efter uppmaning av köparen avlämnar varan inom skälig tid. Detta gäller dock ej om dröjsmålet är av ringa betydelse för köparen. Även utan att sådan uppmaning lärrinats har köparen rätt att häva köpet, om det av annan anledning måste ha stått klart för säljaren att dröjsmålet är av ej ringa betydelse för köparen. Villkor som inskränker köparens rätt att häva köpet skall dock gälla vid köp av vara, som tillverkats särskilt efter köparens anvisningar eller önskemål eller som säljaren eljest måste antagas sakna möjlighet att på rimliga villkor avyttra till annan än köparen, om det ej är uppenbart att genom dröjsmålet köparens syfte med avtalet skulle väsentligen förfelas.

[1] Prop. 1973: 138, LU 36, rskr 347.

Dröjer säljaren att avlämna vara, som skall betalas vid eller efter den tid som bestämts för avlämnandet, får köparen innehålla köpeskillingen till dess varan hålles honom till handa.

4 § Är varan behäftad med fel, som säljaren åtagit sig att avhjälpa, och avhjälpes ej felet inom skälig tid efter det att köparen framställt anspråk på grund av felet eller avlämnas ej inom samma tid felfri vara i den felaktigas ställe, får köparen göra avdrag på köpeskillingen, kräva skälig ersättning för avhjälpande av felet eller, om felet är av ej ringa betydelse för honom, häva köpet. Villkor som inskränker köparens rätt att häva köpet skall dock gälla, om betydande skada skulle åsamkas säljaren genom att köpet häves och han erbjuder köparen skälig ersättning för felet samt det ej är uppenbart att varan icke kan användas för sitt ändamål.

Avser felet vara, som skall betalas vid eller efter den tid som bestämts för avlämnandet, får köparen innehålla köpeskillingen till dess felet avhjälpts eller felfri vara hålles honom till handa. Är det uppenbart att felet är av endast ringa betydelse för köparen, får han dock ej innehålla mer än vad som kan antagas motsvara dubbla kostnaden för felets avhjälpande.

Första och andra styckena gäller även om åtagandet att,avhjälpa felet gjorts för säljarens räkning av varans tillverkare eller annan.

5 § Är varan behäftad med fel och skall ej detta avhjälpas på grund av åtagande som avses i 4 §, får köparen göra avdrag på köpeskillingen eller, om felet är av ej ringa betydelse för honom, häva köpet. I fråga om giltigheten av villkor som inskränker köparens rätt att häva köpet äger 4 § första stycket andra punkten motsvarande tillämpning.

Har köparen framställt anspråk på grund av felet och erbjuder sig säljaren därvid att avhjälpa detta eller att avlämna felfri vara i den felaktigas ställe, får köparen ej göra gällande befogenhet enligt första stycket, om rättelsen sker genast och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för honom. I fråga om rätt för köparen att innehålla köpeskillingen äger 4 § andra stycket motsvarande tillämpning.

6 § I fall som avses i 3 §, 4 § första och tredje styckena samt 5 § första stycket har köparen rätt till skälig ersättning för utgift som han ådragit sig till följd av dröjsmål eller fel, om ej säljaren visar att försummelse icke ligger honom till last. Rätt till ersättning för avhjälpande av fel tillkommer dock ej köparen i annat fall eller i vidare mån än som föreskrivs i 4 §.

7 § [1]) Har säljaren vid köpet eller på varans förpackning eller i annons eller annat meddelande avsett att komma till allmänhetens eller köparens kännedom lämnat vilseledande uppgift om varans beskaffenhet eller användning och kan uppgiften antagas ha inverkat på köpet, skall varan anses behäftad med fel. Detta gäller dock ej, om säljaren tydligt rättat uppgiften.

Har varans tillverkare eller annan, som i tidigare säljled tagit befattning med varan, för egen eller säljarens räkning lämnat sådan vilse-

[1]) Som ændret ved lov 1975:1419.

ledande uppgift som avses i första stycket och kan den antagas ha inverkat på köpet, skall varan anses behäftad med fel, om säljaren åberopat uppgiften eller, fastän han insett eller uppenbarligen bort inse att uppgiften var vilseledande, underlåtit att tydligt rätta den.

Har säljaren underlåtit att lämna sådan information om varans beskaffenhet eller användning som han enligt marknadsföringslagen (1975: 1418) har ålagts att lämna, skall varan anses behäftad med fel, om underlåtelsen kan antagas ha inverkat på köpet. Detsamma gäller, om åläggandet har meddelats varans tillverkare eller annan, som i tidigare säljled tagit befattning med varan, och säljaren har känt till eller bort känna till underlåteisen at fullgöra åläggandet.

8 §[1]) Säljas varan i strid mot förbud enligt 4 § i marknadsföringslagen (1975 : 1418) eller eljest i strid mot förbud att saluhålla vara, vilket meddelats i författning eller av myndighet väsentligen i syfte att förebygga att den som använder varan ådrager sig ohälsa eller drabbas av olycksfall eller för att eljest hindra användning av vara som ej är tillförlitlig från säkerhetssynspunkt, skall varan anses behäftad med fel. Detsamma gäller, om varan är så bristfällig at dess användning medför uppenbar fara för köparens eller annans liv eller hälsa.

9 § Har varan sålts i befintligt skick eller med liknande förbehåll, skall den även i annat fall än som avses i 7 eller 8 § anses behäftad med fel, om den ej är sådan som köparen haft anledning räkna med samt säljaren måste ha insett detta men underlåtit att upplysa köparen om rätta förhållandet. Detsamma gäller, om varan är i väsentligt sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och omständigheterna i övrigt haft skäl att förutsätta.

10 § Har säljaren eller annan för hans räkning genom garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att svara för varan under viss angiven tid, skall varan anses behäftad med fel, om den avviker från vad som följer av utfästelsen och det ej göres sannolikt att avvikelsen beror av olyckshändelse eller eljest av omständighet som är att hänföra till köparen.

11 § Vill köparen göra gällande befogenhet på grund av fel i varan, skall han underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. Har annan än säljaren för dennes räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan, får underrättelsen i stället lämnas till den som gjort åtagandet.

Försummar köparen att lämna underrättelse såsom anges i första stycket, förlorar han rätten att göra gällande befogenhet på grund av felet.

Köparens förhållande till varans tillverkare m. **fl.**

12 § Har varans tillverkare eller annan för säljarens räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan och visar han försummelse vid fullgörande av åtagandet, skall han ersätta köparen dennes skada, om den ej är ringa.

•) Som ændret ved lov 1975:1419.

13 § Köparen har rätt att kräva fullgörande av åtagande som avses i 12 §, om han lämnat underrättelse såsom anges i 11 §.

14 § [1]) Har varans tilverkare eller annan, som i tidigare sälj led tagit befattning med varan, för egen eller säljarens räkning på varans förpackning eller i annons eller annat meddelande avsett att komma till allmänhetens eller köparens kännedom uppsåtligen eller av vårdslöshet lämnat vilseledande uppgift om varans beskaffenhet eller användning och kan uppgiften antagas ha inverkat på köpet, skall han ersätta skada som därigenom tillfogas köparen. Motsvarande gäller, om varans tillverkare eller annan, som i tidigare säljled tagit befattning med varan, har underlåtit att lämna sådan information om varans beskaffenhet eller användning som han enligt marknadsföringlagen (1975 : 1418) har ålagts att lämna och underlåtelsen kan antages ha inverkat på köpet.

Särskilda bestämmelser om kreditköp

15 § Har säljaren lämnat anstånd med erläggande av köpeskillingen eller del därav och överlåter eller pantsätter han sin fordran, är köparen ej bunden av köpevillkor, varigenom han helt eller delvis har avstått från rätten att framställa invändningar på grund av köpet mot ny borgenärs krav på betalning.

16 § Erlägges köpeskillingen eller del därav med belopp, som köparen i samband med köpet genom säljarens förmedling erhållit som lån av bank eller annan, med vilken säljaren samarbetar för sådan förmedling av lån, får köparen mot långivarens krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han äger göra mot säljaren.

17 § Lämnar säljaren anstånd med erläggande av köpeskillingen eller del därav, får han ej mottaga av köparen ingången växelförbindelse beträffande det som ej erlagts. Han får ej heller till bevis för sin fordran mottaga av köparen utfärdat löpande skuldebrev eller annan av denne ingången skuldförbindelse, vars överlåtelse eller pantsättning inskränker köparens rätt att framställa invändningar på grund av köpet, om ny borgenär i god tro förvärvar fordringshandlingen.

Första stycket första punkten äger ej tillämpning på egen växel, som är utställd av bankaktiebolag, sparbank, postbanken eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen.

Den som uppsåtligen bryter mot första stycket domes till böter.

Avslutande bestämmelser

18 § Har meddelande, som köparen vill lämna säljaren eller annan enligt 3, 4, 11 eller 13 §, inlämnats för befordran med post eller telegraf och försenas det eller kommer det ej fram, skall denna omständighet icke föranleda att köparen förlorar rätten att göra gällande befogenhet enligt denna lag.

[1]) Som ændret ved lov 1975:1419.

19 § Lagen äger ej tillämpning på ersättning för förlust som köparen lider genom personskada eller skada på annan egendom än den sålda varan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

CARL GUSTAF

CARL LIDBOM
(Justitiedepartementet)

Norsk

Lov om ændringer i kjøpsloven 24. mai 1907, nr. 2, særlig med sikte på forbrukervern

Fremmet av Justisdepartementet. Ot. prp. nr. 25 (1973-74) Innst. O. nr. 30. Besl. O. nr. 38 Odels- og lagtingsvedtak hhv. 27. mai og 4. juni 1974.

I

I lov 24. mai 1907 nr. 2 om kjøb skal følgende bestemmelser lyde:

§ 1 (lovens område og fravikelighet)

Bestemmelsene i denne lov får bare anvendelse for så vidt ikke annet er uttrykkelig avtalt eller må anses inneholdt i avtalen eller følger av handelsbruk eller annen sedvane, med mindre det er særskilt fastsatt i loven at en bestemmelse skal være ufravikelig.

En avtalebestemmelse kan helt eller delvis settes til side for så vidt det ville virke urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende. Tilsvarende gjelder når det ville virke urimelig å gjøre gjeldende handelsbruk eller annen sedvane.

Loven gjelder ikke kjøp av fast eiendom.

§ 1 a (ny) (ufravikelighet ved forbrugerkjøp)

I forbrukerkjøp der selgeren opptrer som yrkesselger eller lar seg representere ved en yrkesselger i denne egenskap (forbrukerkjøp med yrkesselger), kan det ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for kjøperen enn det som følger av §§ 14, 17, 21-27, 42-58 eller 61.

Uten hinder av første ledd kan det avtales forbehold når det gjelder erstatningsansvar for tap som måtte oppstå ved avsavn av salgsgjenstanden eller for skade som måtte voldes på eiendom som nyttes i ervervsvirksomhet og tap som følge av det. Selgeren kan ikke forbehalde sek videregående fritak enn her nevnt i medhold av § 24 jfr. § 43 tredje ledd.

Med forbrukerkjøp menes kjøp av ting, som etter forholdene framtrer hovedsagelig til personlig bruk for kjøperen, hans husstand eller omgangskrets, eller til deres personlige formål ellers.

§ 14 annet ledd.

I forbrukerkjøp kan kjøperen alltid - uten hinder av forhåndsavtale - holde tilbake kjøpesummen inntil levering er skjedd, såfremt den skal betales ved eller etter den avtalte leveringstid.

§ 21 (forsinkelse)

Blir salgsgjenstanden ikke levert i rett tid, og skyldes dette ikke kjøperens forhold eller en tilfeldig begivenhet som han bærer vågnaden for, har kjøperen valget mellom å kreve levering og å heve kjøpet.

Er forsinkelsen av uvesentlig betydning for kjøperen eller må selgeren gå ut fra det, kan kjøperen likevel ikke heve kjøpet, med mindre han har betinget seg oppfyllelse nøyaktig til bestemt tid.

I handelskjøp anses enhver forsinkelse for vesentlig, med mindre alene en liten del av det solgte er forsinket.

Dersom kjøperen etter leveringstidens utløp har krevd levering, kan han ikke heve såfremt levering skjer innen den frist han har satt, eller, i mangel av næn bestemt frist, innen rimelig tid.

Er salgsgjenstanden tilvirket etter kjøperens oppgåver eller ønsker eller anskaffet etter hans oppfordring, og selgeren ikke har mulighet for å seige den til andre uten vesentlig tap, kan kjøperen bare heve dersom hans formål med kjøpet vil bli vesentlig forfeilet som følge av forsinkelsen.

§ 43 a (ny) (heving av tilvirkings- eller bestillingskjøp)

Er salgsgjenstanden tilvirket etter kjøperens oppgåver eller ønsker eller anskaffet ette hans oppfordring, og selgeren ikke har mulighet for å seige den til andre uten vesentlig tap, kan kjøperen bare heve dersom hans formål med kjøpet vil bli vesentlig forfeilet som følge av mangelen.

§ 45 a (ny) (villedende opplysninger til kjøpende publikum)

I forbrukerkjøp med yrkesselger anses mangel å foreligge dersom det i forbindelse med kjøpet, på gjenstandens emballasje, i annonse eller anden meddelelse bereknet på allmennheten eller kjøperen er gitt uriktig eller villedende opplysning om gjenstandens egenskaper eller bruk, og opplysningen kan antas å ha innvirket på kjøpet. Dette gjelder ikke når opplysningen på en tydelig måte er rettet av selgeren eller den som har git opplysningen. Må det antas at selgeren ikke har kjent til at opplysningen er gitt, plikter han ikke å betale kjøperen erstatning.

Er opplysningen gitt av gjenstandens tilvirker eller annen som har hatt befatning med den i foregående omsetningsledd, er denne ansvarlig, i tilfelle solidarisk med selgeren, for tap kjøperen lider p.g.a. opplysningen. Reglene i §§ 42 annet led og 43 tredje ledd, jfr. § 1 a, gjelder tilsvarende.

§ 45 b (ny) (salg av ting «som den er»)

Er salgsgjenstanden i forbrukerkjøp med yrkesselger solgt «som den er» eller med liknende forbehold, skal det likevel anses å foreligge en mangel når

a. gjenstanden ikke svarer til opplysninger som selgeren har gitt,

b. selgeren har unnlatt å gi opplysninger om egenskaper ved gjenstanden som han måtte kjenne til og som kjøperen burde kunne regne med å få,

c. gjenstanden er i vesentlig dårligere stand enn kjøperen behøvde å regne med på bakgrunn av kjøpesummens størrelse og tilhøva ellers.

§ 49 (avhjelp av mangel)

Selgeren har rett til å avhjelpe en mangel eller å foreta omlevering, såframt det kan skje uten slik forsinkelse som vil gi kjøperen rett til å heve kjøpet (jfr. § 21) og uten å medføre urimelig kostnad eller ulempe for kjøperen. Kjøperen kan fastsette en rimelig frist for avhjelp eller omlevering. Dersom kjøperen setter frist eller oppfordrer selgeren til å avhjelpe eller omlevere, kan kjøperen ikke heve eller kreve prisavslag såframt avhjelp eller omlevering skjer innen fristen eller i mangel av noen bestemt frist innen rimelig tid.

Dersom selgeren spør kjøperen om denne vil godta avhjelp eller omlevering, men kjøperen ikke svarer innen rimelig tid, har selgeren rett til å avhjelpe eller omlevere såframt det skjer innen den tid han har angitt og ellers innen rimelig tid. Selgerens melding om at han vil avhjelpe eller omlevere innen en angitt tid, likestilles med forespørsel som nevnt.

Følger det av avtale om forbrukerkjøp at selgeren eller noen på hans vegne skal ha en særlig plikt eller rett til å avhjelpe mulig mangel eller foreta omlevering, beholder kjøperen likevel sin rett til heving eller prisavslag, om ikke mangelen blir avhjulpet eller omlevering foretatt innen rimelig tid etter at kjøperen har klaget over mangelen, og uten urimelig kostnad eller ulempe for ham. Foretar ikke selgeren det nødvendige i tide, kan kjøperen kreve erstattet sine utgifter med å få mangelen avhjulpet, for så vidt disse ikke blir uforholdsmessig store.

Kjøperen kan holde tilbake kjøpesummen inntil en mangel er avhjulpet eller omlevering foretatt, men ikke åpenbart mer enn hva en må rekne med at det vil koste å få den avhjulpet og som vil gi betryggende sikkerhet for andre krav han har etter kjøpsavtalen.

Bestemmelsene i paragrafen her gjør ingen innskrekning i kjøperens rett til å kreve erstatning etter reglene i §§ 42 eller 43. Erstatning kan kre ves uten hinder av reglene i tredje ledd om særlig avhjelpsret som selgeren har forbeholdt seg, såframt kjøperen selv har måttet få mangelen avhjulpet uten forutgående klage til selgeren fordi det etter forholdene ville være urimelig å kreve slik klage.

§ 49 a (ny) (forbrukerkjøperens krav mot selgerens heimelsmenn)

Kjøperens krav som følge av mangel kan ved forbrukerkjøp med yrkesselger gjøres gjeldende også mot selgerens heimelsmenn i foregående omsetningsledd, for så vidt de forhold som begrunner kravet gir selgeren tilsvarende krav mot vedkommende heimelsmann. Avtale i foregående omsetningsledd som innskrenker selgerens krav, kan ikke gjøres gjeldende overfor kjøperen i større utstrekning enn hva som kunne vært avtalt mellom denne og selgeren.

§ 52 (nytt) tredje ledd (reklamasjonsfrist i forbrukerkjøp)

I forbrukerkjøp skal klage over en mangel anses framsatt i tide når kjøperen underretter selgeren om mangelen innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget den. Tilsvarende gjelder særskilt underretning om at kjøperen vil heve kjøpet eller kre ve etterlevering eller omlevering. Underretning etter dette ledd kan isteden gis til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangelen. Vil kjøperen gjøre krav gjeldende mot selgerens heimelsmann i foregående omsetningsledd, må dessuten denne underrettes så snart det er rimelig høve til det.

§ 54 (bortfall av reklamasjonsrett)

Har ikke kjøperen innen to år etter gjenstandens overgivelse til ham meddelt selgeren at han vil påberope en mangel, kan han ikke senere gjøre den gjeldende, med mindre selgeren har påtatt seg å innestå for gjenstanden i lengre tid eller ha handlet svikaktig.

I forbrukerkjøp kan meddelelsen isteden gis til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangelen. Vil kjøperen gjøre krav gjeldende mot selgerens heimelsmann i foregående omsetningsledd, må også denne underrettes før fristen er ute.

II

Denne lov trer i kraft 1. januar 1975.

Kapitel 5 i den finske lov om forbrugerbeskyttelse.

(Konsumentskyddslag nr. 38 af 20. januar 1978).

5 kap.

Om ansvar vid köp av konsumtionsvara.

1 §. Föreligger fel i vara eller dröjsmål med säljarens fullgörelse, tillämpas vad som nedan stadgas om säljares och annan persons ansvar.

Vad i detta kapitel är stadgat om fel i vara gäller även, om varan icke av annan orsak är sådan som köpare i allmänhet har skäl att förmoda vid köp av sådan vara eller försåvitt om varan eller om dess användning vid marknadsföring av den i Finland till allmänheten lämnats oriktiga eller vilseledande uppgifter, vilka kan förmodas ha inverkat på köpet, likväl ej om säljaren på vederbörligt sätt rättat uppgifterna eller om köparen eljest visas ha haft de riktiga uppgifterna.

2 §. När fel föreligger i vara, har köparen rätt att kräva felfri vara i stället för den tidigare varan eller att kräva prisnedsättning. Köparen har rätt att häva köpet, då annan påföljd med hänsyn till omständigheterna ej kan anses skälig för köparen.

Om säljaren emellertid sedan köparen anmält felet erbjuder sig att på egen bekostnad utan dröjsmål avhjälpa felet, skall köparen bereda säljaren tillfälle därtill, såvitt avhjälpandet av felet kan ske utan att varans värde nedgår eller utan väsentlig olägenhet för köparen.

3 §. Har säljaren eller någon annan för hans räkning skriftligen förbundit sig att på egen bekostnad ombesörja avhjälpandet av fel i vara och har felet ej vederbörligen avhjälpts inom skälig tid efter det köparen anmält felet, har köparen, om icke säljaren lämnat felfri vara i stället för den tidigare varan, rätt att kräva ersättning för att han hos annan låter avhjälpa felet eller att kräva prisnedsättning eller att häva köpet.

4 §. Överensstämmer ej vara med stadganden eller bestämmelser, som meddelats till skydd för hälsan, eller är vara så bristfällig eller eljest till sin kvalitet sådan, att den ej kan användas på åsyftat sätt utan att köparens eller annan persons hälsa äventyras, har köparen rätt att häva köpet, utan hinder av vad i 2 § om utövande av hävningsrätt är stadgat.

5 §. Har säljaren eller någon annan för hans räkning genom att i köpet lämna köparen garanti eller eljest förbundit sig att svara för varans kvalitet, skall fel i vara anses föreligga, om varan avviker från vad som uppgivits i utfästelsen och om säljaren icke visar att detta beror på omständighet, som bör tillräknas köparen, eller som har föranletts av olyckshändelse som varan blivit utsatt för efter överlåtelsen.

6 §. Har överenskommelse träffats om att vara säljes i befintligt skick eller på motsvarande villkor, skall fel i vara likväl anses föreligga, ifall varan icke överensstämmer med de uppgifter som lämnats köparen eller ifall säljaren underlåtit att upplysa köparen om sådana omständigheter beträffande varan, som han kände till och som var av väsentlig betydelse för köpets ingående. Fel i vara skall jämväl anses föreligga, om varan med beaktande av köpeskillingen och andra omständigheter eljest är väsentligt sämre än vad köparen haft skäl att förmoda.

7 §. Har vara icke avlämnats vid köpslutet, skall säljaren avlämna varan vid avtalad tid, eller ifall härom icke har avtalats, inom skälig tid efter ingåendet av köpet.

8 §. Fördröjes säljarens fullgörelse av orsak, som ej beror av omständighet för vilken köparen ansvarar, får köparen häva köpet, om icke säljaren avlämnar varan inom en av köparen förelagd skälig tillägsfrist. Kan dröjsmålet anses medföra väsentlig olägenhet för köparen, får denna häva köpet omedelbart.

Köparens rätt att häva köpet med anledning av säljarens dröjsmål kan begränsas genom överenskommelse, om köpet avser vara, som säljaren tillverkar på köparens beställning och enligt dennes anvisningar eller som säljaren förmodligen icke på skäliga villkor kan sälja till annan.

9 §. Säljaren är skyldig att ersätta utgifter, som orsakats köparen av erforderliga åtgärder till följd av fel i vara eller säljarens dröjsmål, samt även utgifter, som orsakats av erforderliga åtgärder, vilka blivit onyttiga till följd av felet i varan eller av dröjsmålet.

Har felet eller dröjsmålet orsakat köparen även annan skada, skall säljaren ersätta den, om han icke visar, att han förfarit med omsorg.

10 §. Anses enligt 1 § 2 mom. fel i vara föreligga, ansvarar för den skada, som därav orsakats köparen och som skall ersättas enligt 9 §, den genom vars försorg uppgiften lämnats samt jämväl säljaren, om denne kan visas ha förfarit vårdslöst.

Har skada förorsakats av att utfästelse att avhjälpa fel, vilken avgivits för säljarens räkning i enlighet med 3 §, ej uppfyllts, ansvarar den som avgivit utfästelsen för skada som härav orsakats köparen och som skall ersättas enligt 9 §.

11 §. Vad i detta kapitel är stadgat om skadestånd gäller ej av fel i vara orsakad personskada, ej heller sakskada på annat än den sålda varan.

12 §. Skall köpeskillingen erläggas i samband med varans avlämnande eller vid viss tid därefter, får köparen hålla köpeskillingen inne, till dess felfri vara avlämnats till honom eller felet eljest blivit avhjälpt.

13 §. Vill köparen göra gällande rättighet, som tillkommer honom enligt 1—6 eller 9—10 §§, skall han till säljaren anmäla felet inom skälig tid efter det han märkt eller bort märka felet. Har någon utfäst sig att for säljarens räkning avhjälpa fel i vara eller ansvara för varas kvalitet, kan anmälan göras även till den som avgivit utfästelsen.

Köparen skall så snabbt som möjligt anmäla sina krav på grund av fel som föreligger i vara eller dröjsmål samt grunden för kraven till säljaren eller den, mot vilken han med stöd av stadgandena i detta kapitel vill framställa krav.

14 §. Genom förordning kan stadgas, att vid köp av konsumtionsvara, i vilket köpeskillingen är större än ett genom förordningen fastställt belopp, skall säljaren eller annan person, ifall han icke godkänner i 13 § avsett krav av köparen, giva denne ett skriftligt intyg, av vilket framgår när anmälan om felet och om kravet mottagits, gottgörelse som måhända erbjudits köparen samt övriga erforderliga omständigheter.

15 §. Villkor som begränsar rättigheter, vilka tillkommer köparen enligt detta kapitel, är utan verkan.

Udvalgets udkast til nye almindelige regler om køb.

Lov om køb

Almindelige bestemmelser

§ **1.** Denne lovs bestemmelser gælder for køb, hvis andet ikke er udtrykkeligt aftalt eller på anden måde vedtaget eller følger af handelsbrug eller anden sædvane.

§ 2. Bestilling af genstande, som først skal tilvirkes eller fremstilles, anses i denne lov som køb, medmindre den part, som bestiller genstanden, påtager sig at levere en væsentlig del af de materialer, der er nødvendige for tilvirkningen eller fremstillingen. Sådanne køb betegnes i denne lov bestillingskøb.

Stk. 2. I det omfang, lovens regler efter deres indhold er anvendelige på bytte, gælder den tilsvarende.

Stk. 3. Loven gælder ikke for køb eller bytte af fast ejendom eller for opførelse af bygning eller andet anlæg på fast ejendom.

§ 3. Køb af en vis mængde af en angiven art eller et angivet parti betegnes i denne lov artsbestemt køb.

Stk. 2. Selv om genstanden i aftalen er individuelt bestemt, anses købet dog som artsbestemt, såfremt genstanden uden ulempe kan ombyttes med en tilsvarende genstand, og det må antages, at parterne ikke har lagt vægt på valget af genstand.

§ 4. Som erhvervsdrivende anses i denne lov enhver, der driver forretningsmæssigt organiseret virksomhed.

Stk. 2. Køb, som indgås mellem erhvervsdrivende i eller for deres virksomhed, betegnes i denne lov handelskøb.

Købesummens størrelse og beregning

§ 5. Er køb sluttet, uden at prisen eller dens fastsættelse fremgår af aftalen eller forholdene i øvrigt, skal køberen betale, hvad der under hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

§ 6. Har køberen i et handelskøb modtaget regning, faktura eller nota, og meddeler han ikke uden ugrundet ophold sælgeren, at han ikke kan godkende den pris, som er anført i regningen, skal han betale denne pris, medmindre lavere pris oplyses at være aftalt, eller den forlangte pris må anses for urimelig.

§ 7. Ved beregning af prisen efter antal, mål eller vægt lægges mængden på det tidspunkt, fra hvilket køberen bærer risikoen for salgsgenstanden, til grund.

§ 8. Ved beregning af prisen efter vægt fratrækkes emballagens vægt (taravægten).

Salgsgenstandens levering

§ 9. Står købet i forbindelse med en af sælgeren dreven virksomhed, skal han levere salgsgenstanden på det sted, hvorfra han ved aftalens indgåelse drev denne virksomhed. I andre tilfælde skal sælgeren levere salgsgenstanden på det sted, hvor han ved aftalens indgåelse havde sin bolig.

Stk. 2. Befandt genstanden sig ved aftalens indgåelse et andet sted end nævnt i stk. 1, og vidste eller burde parterne vide dette, skal salgsgenstanden leveres på dette sted.

Stk. 3. Genstanden er leveret, når den er modtaget af køberen eller nogen på hans vegne. Skal genstanden ifølge aftalen afhentes af køberen uden medvirken fra sælgerens side, anses den dog for leveret, når tiden for afhentning er inde, og genstanden køberen bekendt er tilgængelig for afhentning, - ved artsbestemte køb dog ikke forinden bestemte genstande er udskilt for eller af køberen.

§ 10. Medfører aftalen en forsendelse af salgsgenstanden fra et sted (aftendelsesstedet) til et andet sted (bestemmelsesstedet), uden at bestemmelsesstedet er aftalt som leveringssted, er levering sket, når genstanden er overgivet til en fragtfører, som har påtaget sig dens transport fra afsendelsesstedet. Skal der i tilfælde, hvor salgsgenstanden afsendes med skib, udstedes ombordkonnossement, er levering dog ikke sket, før genstanden er bragt inden for skibssiden.

Stk. 2. Er bestemmelsesstedet aftalt som leveringssted, er levering sket, når salgsgenstanden er modtaget af køberen eller nogen på hans vegne.

Stk. 3. Omkostningerne ved varens levering bæres af sælgeren. Omkostninger, der påløber efter leveringen, bæres af køberen, medmindre andet følger af omstændighederne.

§ 11. Skal sælgeren bringe salgsgenstanden ud til et sted, som ligger i det område, hvor udbringning sædvanligvis foretages, er den leveret, når den er modtaget af køberen eller nogen på hans vegne.

Tiden for aftalens opfyldelse

§ 12. Fremgår det ikke af aftalen eller omstændighederne, hvornår parterne skal opfylde deres forpligtelser, skal opfyldelse ske efter påkrav.

§ 13. Er der angivet et tidsrum, inden for hvilket levering kan ske, bestemmer sælgeren inden for dettes grænser, hvornår levering skal ske, hvis det ikke fremgår af omstændighederne, at spillerummet er givet i køberens interesse.

Retten til at kræve ydelse mod ydelse

§ 14. Er der ikke givet henstand fra nogen af siderne, kan hver af parterne kræve ydelse mod ydelse. Sælgeren kan således undlade at levere salgsgenstanden, indtil købesummen betales. Og køberen kan undlade at betale købesummen, indtil salgsgenstanden stilles til hans rådighed, og han har haft adgang til at foretage en under hensyn til omstændighederne rimelig undersøgelse af den.

§ 15. I de tilfælde, hvor salgsgenstanden skal forsendes fra leveringsstedet, jfr. § 10, stk. I, kan sælgeren ikke i medfør af § 14, 2. pkt. undlade at afsende den, men kan i stedet hindre, at den overgives til køberen på bestemmelsesstedet.

§ 16. Udstedes i et af § 15 omfattet tilfælde konnossement for salgsgenstandens transport til bestemmelsesstedet, eller transporteres salgsgenstanden i øvrigt til køberen på sådanne vilkår, at sælgeren afskæres fra at råde over den, skal køberen i handelskøb uanset reglen i § 14, 3. pkt. betale købesummen mod udlevering af konnossementet, eller når han har modtaget bevis for, at genstanden transporteres på vilkår som nævnt.

Risikoen for salgsgenstanden

§ 17. Når levering er sket, bærer køberen risikoen for salgsgenstanden og skal således betale købesummen uanset dens bortkomst, undergang eller forringelse, medmindre dette skyldes sælgeren eller en person, han svarer for.

Stk. 2. Uanset at levering ikke er sket, går risikoen i de af § 33 omfattede tilfælde over på køberen på det tidspunkt, hvor levering skulle være sket, - ved artsbestemte køb dog ikke forinden bestemte genstande er udskilt for køberen.

Afkast af salgsgenstanden

§ 18. Afkast, som salgsgenstanden giver inden den aftalte leveringstid, omfattes ikke af købet, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde senere.

Stk. 2. Afkast, som salgsgenstanden giver efter den aftalte leveringstid, omfattes af købet, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde tidligere.

§ 19. Køb af aktie omfatter det ved aftalens indgåelse ikke forfaldne udbytte og en til aktien knyttet ret til tegning af ny aktie, der ved aftalens indgåelse endnu ikke kunne udnyttes.

§ 20. Køb af rentebærende skriftlig fordring omfatter ikkg rente, som forfalder før den aftalte leveringstid. Den på dette tidspunkt påløbne, endnu ikke forfaldne rente oppebæres af køberen, men et hertil svarende beløb betales i tillæg til købesummen, medmindre fordringen er solgt som usikker.

Udebleven eller forsinket levering

§ 21. Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid, og skyldes dette ikke køberen eller en omstændighed, som han bærer risikoen for, foreligger forsinkelse.

Stk. 2. I tilfælde af forsinkelse kan køberen forlange salgsgenstanden leveret, medmindre der foreligger ekstraordinære omstændigheder af den i § 24 omhandlede art, eller opfyldelse ville medføre opofrelser for sælgeren, som står i et åbenbart misforhold til køberens interesse i levering. Bortfalder hindringen inden rimelig tid, kan køberen dog forlange levering efter dens bortfald.

Stk. 3. I tilfælde af forsinkelse kan køberen hæve købet, såfremt sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden rimelig tid, eller det af anden grund må være klart for sælgeren, at forsinkelsen er af væsentlig betydning for køberen.

Stk. 4. Fremgår det af sælgerens erklæring eller på anden måde, at der vil indtræde forsinkelse, som giver køberen ret til at hæve, kan han hæve straks.

§ 22. Skal sælgeren levere efterhånden, og forsinkes en enkelt levering, kan køberen hæve købet for denne leverings vedkommende i overensstemmelse med reglerne i § 21, stk. 3 og 4. Er der en sådan sammenhæng mellem de enkelte leveringer, at delvis opfyldelse ville volde køberen betydelig ulempe, kan han hæve hele købet. Endelig kan køberen hæve købet for de efterfølgende leveringers vedkommende i overensstemmelse med reglen i § 21, stk. 4.

§ 23. Lider køberen tab som følge af forsinkelse, har han ret til erstatning, medmindre det oplyses, at forsinkelsen ikke kan lægges sælgeren eller nogen, han svarer for, til last som forsømmelse, og at den heller ikke beror på omstændigheder, som sælgeren ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning.

§ 24. Ved artsbestemt køb har køberen ret til erstatning for tab som følge af forsinkelse, selv om erstatningsbetingelserne efter § 23 ikke er opfyldt, medmindre levering er hindret eller blevet urimeligt byrdefuld som følge af krig, oprør eller indre uroligheder, import- eller eksportforbud, naturkatastrofe, afbrydelse af den almindelige samfærdsel eller energiforsyning, omfattende ildsvåde, udbredt arbejdskonflikt eller andre ekstraordinære begivenheder af lignende usædvanlig beskaffenhed og indgribende betydning.

§ 25. Erstatning i medfør af §§ 23 og 24 omfatter erstatning for prisforskel, udgifter og andet tab.

Stk. 2. Forsømmer køberen gennem rimelige og sædvanlige foranstaltninger at begrænse sit tab, bærer han selv den som følge af sådan forsømmelse opståede del af tabet.

Stk. 3. Har køberen hævet købet, eller er han i medfør af § 21, stk. 2, ikke berettiget til at forlange levering, udgør erstatning for prisforskel det beløb, hvormed prisen for genstande af samme art og godhed som de købte overstiger købesummen. Har køberen foretaget dækningskøb, lægges prisen for dette til grund ved beregningen af prisforskellen, medmindre køberen i medfør af reglen i stk. 2 burde have foretaget dækningskøb på et tidligere tidspunkt end sket, i hvilket tilfælde den gængse pris på dette tidligere tidspunkt lægges til grund ved beregningen af prisforskellen. Har køberen ikke og burde han heller ikke have foretaget dækningskøb, lægges prisen for genstande af samme art og godhed som de købte på ophævelsestidspunktet til grund.

Stk. 4. Køberen kan kun kræve sit tab erstattet, for så vidt det er rimeligt under hensyn til størrelsen af det tab, som i almindelighed opstår i lignende tilfælde, sælgerens muligheder for at forudse og forebygge tabets opståen samt omstændighederne i øvrigt.

§ 26. Forespørger sælgeren i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse, og levering endnu ikke er sket, om køberen trods forsinkelsen vil modtage salgsgenstanden, må køberen uden ugrundet ophold give sælgeren meddelelse herom. I modsat fald mister han retten til at kræve levering. Det samme gælder, selv om køberen ikke har modtaget nogen forespørgsel, hvis han ikke inden rimelig tid efter forsinkelsens indtræden meddeler sælgeren, at han vil fastholde købet.

§ 27. Sker levering for sent, må køberen, når dette viser sig ved salgsgenstandens fremkomst eller underretning fra sælgeren, hvis han vil påberåbe sig forsinkelsen, give sælgeren meddelelse herom inden rimelig tid. I modsat fald mister han retten hertil. Vil køberen benytte sin ret til at hæve købet, skal han uden ugrundet ophold give sælgeren meddelelse herom.

Udebleven eller forsinket betaling

§ 28. Betales købesummen ikke i rette tid, og skyldes dette ikke sælgeren eller en omstændighed, som han bærer risikoen for, foreligger forsinkelse. Det samme gælder, hvis køberen ikke i rette tid i overensstemmelse med aftalen accepterer veksel, stiller rembours, bankgaranti eller anden tilsvarende sikkerhed for købesummens betaling.

Stk. 2. I tilfælde af forsinkelse kan sælgeren forlange købesummen betalt, medmindre der foreligger ekstraordinære omstændigheder af den i § 30, stk. 1, omhandlede art. Bortfalder hindringen inden rimelig tid, kan sælgeren dog forlange betaling efter dens bortfald.

Stk. 3. I tilfælde af forsinkelse kan sælgeren hæve købet, såfremt køberen ikke efter påkrav betaler inden rimelig tid, eller det af anden grund må være klart for køberen, at forsinkelsen er af væsentlig betydning for sælgeren. Skal betaling ske i overensstemmelse med reglerne i § 16, giver enhver forsinkelse sælgeren ret til at hæve. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, kan sælgeren dog kun hæve købet, hvis han må anses at have taget forbehold derom, eller køberen afviser genstanden.

Stk. 4. Fremgår det af køberens erklæring eller på anden måde, at der vil indtræde forsinkelse, som giver sælgeren ret til at hæve, kan han hæve straks.

§ 29. Skal køberen i tilfælde, hvor sælgeren skal levere efterhånden, betale særskilt for hver enkelt levering, og forsinkes betalingen for en enkelt levering, kan sælgeren hæve købet for denne leverings vedkommende i overensstemmelse med reglerne i § 28, stk. 3 og 4, og for de efterfølgende leveringers vedkommende i overensstemmelse med reglen i § 28, stk. 4.

§ 30. Lider sælgeren tab som følge af forsinkelse, har han ret til erstatning, medmindre opfyldelsen af købet er hindret eller blevet urimeligt byrdefuld som følge af ekstraordinære begivenheder af lignende usædvanlig beskaffenhed og indgribende betydning som de i § 24 omhandlede, for så vidt køberen ikke burde have taget sådan omstændighed i betragtning ved aftalens indgåelse.

Stk. 2. Erstatning i medfør af stk. 1 omfatter erstatning for prisforskel, udgifter og andet tab. Reglerne i § 25, stk. 2 og 4, gælder tilsvarende.

Stk. 3. Har sælgeren hævet købet, eller er han i medfør af § 28, stk. 2, ikke berettiget til at forlange betaling, udgør erstatning for prisforskel det beløb, hvormed købesummen overstiger prisen for genstande af samme art og godhed som de solgte. Har sælgeren foretaget dækningssalg, lægges den ved dette opnåede pris til grund ved beregningen af prisforskellen, medmindre sælgeren i medfør af reglen i stk. 2, jfr. § 25, stk. 2, burde have foretaget dækningssalg på et tidligere tidspunkt end sket, i hvilket tilfælde den gængse pris på dette tidligere tidspunkt lægges til grund ved beregningen af prisforskellen. Har sælgeren ikke, og burde han heller ikke have foretaget dækningssalg, lægges den gængse pris på ophævelsestidspunktet til grund.

§ 31. Forespørger køberen i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse, og betaling eller hermed i § 28, stk. 1, ligestillet foranstaltning endnu ikke er sket eller foretaget, og hvor salgsgenstanden ej heller er overgivet til køberen, om sælgeren trods forsinkelsen vil fastholde købet, må sælgeren uden ugrundet ophold give køberen meddelelse herom. I modsat fald mister han retten til at fastholde købet. Det samme gælder, selv om sælgeren ikke har modtaget nogen forespørgsel, hvis han ikke inden rimelig tid efter forsinkelsens indtræden meddeler køberen, at han vil fastholde købet.

§ 32. Betales købesummen for sent, eller træffer køberen for sent hermed i § 28, stk. 1, ligestillet foranstaltning, må sælgeren, hvis han vil hæve købet, give køberen meddelelse herom uden ugrundet ophold. I modsat fald mister han retten hertil.

Levering hindret af køberens forhold

§ 33. Afhentes eller modtages salgsgenstanden ikke i rette tid af køberen, eller har hans forhold i øvrigt bevirket, at den ikke i rette tid overgives til ham, skal sælgeren for køberens regning drage omsorg for genstanden. Er genstanden afsendt og kommet frem til bestemmelsesstedet, gælder dette dog kun, hvis der på bestemmelsesstedet findes nogen, som på sælgerens vegne kan tage vare på den, og dette kan ske uden væsentlig omkostning eller ulempe.

§ 34. Kan sælgeren ikke uden væsentlig omkostning eller ulempe fortsætte med at drage

omsorg for salgsgenstanden, eller tager køberen ikke vare på den inden rimelig tid efter at være blevet opfordret dertil, er sælgeren berettiget til at sælge den. Sælgeren skal herved gå frem på forsvarlig måde og om muligt underrette køberen i god tid inden bortsalg. Kan genstanden ikke sælges, eller er det åbenbart, at omkostningerne ved salg ikke vil kunne dækkes af salgssummen, er sælgeren berettiget til at råde over genstanden på anden måde.

Stk. 2. Hvad sælgeren ved råden over salgsgenstanden har indvundet eller burde have indvundet, regnes køberen til gode ved fradrag i købesummen, ligesom et eventuelt overskud tilfalder ham.

§ 35. Er der grund til at antage, at salgsgenstanden hastigt falder i værdi på grund af ødelæggelse, forringelse eller prisfald, eller medfører det uforholdsmæssige omkostninger at drage omsorg for den, påhviler det sælgeren at afhænde den i overensstemmelse med reglerne i §34.

§ 36. Er det forbundet med omkostninger for sælgeren at drage omsorg for salgsgenstanden, eller har den manglende afhentning eller modtagelse i øvrigt påført ham udgifter, kan sælgeren kræve sine omkostninger og udgifter godtgjort af køberen og til sikkerhed herfor holde salgsgenstanden tilbage, indtil betaling sker, eller betryggende sikkerhed stilles. Sælgeren kan på tilsvarende måde holde salgsgenstanden tilbage til sikkerhed for krav på erstatning i medfør af § 30 eller på renter i medfør af § 38.

Afbestilling

§ 37. Ved bestillingskøb har køberen, så længe intet eller kun en mindre del af tilvirkningen er udført, ret til gennem afbestilling at forlange tilvirkningen indstillet, hvis dette kan ske uden at medføre betydelige ulemper for sælgeren. Indstilles tilvirkningen som følge af afbestilling, har sælgeren krav på en rimelig erstatning for sit tab under hensyn til den mellem aftalens indgåelse og afbestillingen forløbne tid, opståede omkostninger, omfanget af det allerede udførte arbejde og de hermed forbundne udgifter, sælgerens muligheder for på anden måde at nyttiggøre sig disse udgifter, udsigten til fortjeneste og mulighederne for på anden måde at opnå en sådan samt omstændighederne i øvrigt.

Rente af købesummen

§ 38. Om køberens pligt til at betale rente af købesummen gælder reglerne i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m. v.

Køberens manglende betalingsevne

§ 39. Kommer køberen efter aftalens indgåelse under konkurs, eller viser hans økonomiske forhold sig i øvrigt at være således, at han må antages at være ude af stand til at betale købesummen til forfaldstid, kan sælgeren, selv om han har givet henstand med betalingen, holde salgsgenstanden tilbage eller, hvis den er forsendt, hindre dens overgivelse til køberen eller hans bo på bestemmelsesstedet, indtil betaling sker, eller betryggende sikkerhed for købesummens betaling til forfaldstid stilles.

Stk. 2. Ved bestillingskøb kan sælgeren under de i stk. 1 anførte omstændigheder undlade at udføre tilvirkningen, indtil betryggende sikkerhed for købesummens betaling til forfaldstid stilles.

§ 40. I de af § 39, stk. 1, omhandlede tilfælde kan sælgeren hæve købet, når tiden for levering er inde, hvis der ikke efter påkrav straks betales eller stilles betryggende sikkerhed for købesummens betaling til forfaldstid. I de af § 39, stk. 2, omfattede tilfælde kan sælgeren hæve købet, hvis der ikke efter påkrav stilles betryggende sikkerhed for købesummens betaling til forfaldstid inden rimelig tid.

Stk. 2. Er køberen efter aftalens indgåelse erklæret konkurs, og salgsgenstanden ikke forinden overgivet til køberen, kan sælgeren spørge boet, om det vil indtræde i aftalen. Svarer boet ikke uden ugrundet ophold, kan sælgeren hæve købet.

Stk. 3. Hæves købet i medfør af stk. 1 eller 2, har sælgeren krav på erstatning for det tab, han har lidt. Om erstatningens størrelse gælder reglerne herom i § 30 tilsvarende.

§ 41. Er købesummen ikke betalt, og salgsgenstanden overgivet til køberens bo, efter at han er erklæret konkurs, eller overgivet til køberen, efter at skifteretten i henhold til konkursloven har beskikket ham et tilsyn, kan sælgeren kræve genstanden tilbage, medmindre boet eller tilsynet tiltræder købet, og købesummen beta-

les, eller betryggende sikkerhed for dens betaling til forfaldstid stilles straks efter påkrav.

Stk. 2. Har boet eller køberen i de af stk. 1 omfattede tilfælde rådet således over genstanden, at den ikke kan tilbageleveres i væsentlig samme stand og mængde, kan boet eller tilsynet ikke nægte at tiltræde købet.

Mangler ved salgsgenstanden

§ 42. Er salgsgenstanden på det tidspunkt, fra hvilket køberen bærer risikoen for den, af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den ifølge aftalen eller omstændighederne i øvrigt skulle være, foreligger der en mangel. Der foreligger også en mangel, hvis salgsgenstanden som følge af en forsømmelse udvist af sælgeren eller nogen, han svarer for, forringes efter dette tidspunkt, herunder i forbindelse med opfyldelsen af den sælgeren efter § 33 påhvilende omsorgspligt eller i forbindelse med en af sælgeren foretagen installation eller afhjælpning.

§ 43. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen kræve et til manglen svarende forholdsmæssigt afslag i prisen og afregne dette i købesummen eller forlange, at sælgeren afhjælper manglen, såfremt dette kan ske uden at forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller væsentlig ulempe.

Stk. 2. Er manglen væsentlig, kan køberen hæve købet eller ved artsbestemte køb kræve omlevering. Vedrørende krav om omlevering finder § 21, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Såfremt sælgeren ikke efter påkrav i henhold til stk. 1 af hjælper en mangel inden rimelig tid, kan køberen udøve de øvrige beføjelser efter stk. 1 og 2 eller lade manglen afhjælpe for sælgerens regning for så vidt dette kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger.

Stk. 4. Indtil krav om afhjælpning eller omlevering er opfyldt, kan køberen holde købesummen tilbage.

§ 44. Lider køberen tab som følge af en mangel, har han ret til erstatning, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller givet køberen vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte, eller har forsømt at give køberen oplysning om forhold, som han kendte eller burde kende, af betydning for køberens bedømmelse af genstandens værdi, beskaffenhed eller brugbarhed. Det samme gælder, hvis manglen efter aftalens indgåelse er forårsaget ved forsømmelse, der kan lægges sælgeren eller nogen, han svarer for, til last. Køberen har endvidere krav på erstatning, hvis genstanden savner egenskaber, som må anses tilsikrede.

Stk. 2. Erstatning i medfør af stk. 1 omfatter erstatning for prisforskel, udgifter og andet tab. Reglerne i § 25, stk. 2 og 4, gælder tilsvarende. Har køberen ikke hævet købet og sælgeren ikke rettet manglen, udgør erstatning for prisforskel forskellen mellem værdien af en mangelfri genstand og værdien af den mangelfulde. Har køberen hævet købet, beregnes erstatning for prisforskel i overensstemmelse med § 25, stk. 3.

Stk. 3. Tab, som køberen lider som følge af personskade eller skade på andre ting end salgsgenstanden, erstattes ikke efter reglerne i denne lov.

§ 45. Er sælgeren erhvervsdrivende, og aftalen indgået som et led i hans virksomhed, har køberen krav på erstatning for prisforskel og udgifter, selv om erstatningsbetingelserne efter § 44, stk. 1, ikke er opfyldt, medmindre opfyldelsen af købet er hindret eller blevet urimeligt byrdefuld som følge af ekstraordinære begivenheder af lignende usædvanlig beskaffenhed og indgribende betydning som de i § 24 omhandlede, for så vidt sælgeren ikke burde have taget sådan omstændighed i betragtning ved aftalens indgåelse. Reglerne i § 25, stk. 2 og 4, gælder tilsvarende.

§ 46. Skal sælgeren levere efterhånden, og er en enkelt levering mangelfuld, kan køberen hæve købet for denne leverings vedkommende i overensstemmelse med reglerne i § 43. Er der en sådan sammenhæng mellem de enkelte leveringer, at delvis opfyldelse ville volde køberen betydelig ulempe, kan han hæve hele købet. Må det antages, at de efterfølgende leveringer også vil være mangelfulde, kan købet straks hæves for disse leveringers vedkommende.

§ 47. Har køberen før aftalens indgåelse undersøgt salgsgenstanden eller en prøve af den eller uden rimelig grund undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den, kan køberen ikke som en mangel påberåbe sig sådanne egenskaber, som han burde have opdaget ved undersøgelsen. Dette gælder dog ikke, hvis salgsgenstanden er i væsentlig ringere stand,

end køberen under hensyn til prisen, salgsgertstandens betegnelse, de af sælgeren givne oplysninger og omstændighederne i øvrigt havde grund til at antage. Det gælder heller ikke, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, som han kendte eller burde kende, af betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstandens værdi og beskaffenhed.

§ 48. Selv om salgsgenstanden er solgt, som den er og forefindes eller med tilsvarende forbehold, anses den dog for mangelfuld, hvis den er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at antage. Det samme gælder, hvis genstanden ikke svarer til den betegnelse, hvorunder den er solgt, eller den i øvrigt ikke svarer til de oplysninger, som sælgeren har givet. Tilsvarende gælder, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, som han kendte eller burde kende, af betydning for køberens bedømmelse af salgsgenstandens værdi og beskaffenhed.

Stk. 2. Brugte genstande, som sælges på auktion, anses for solgt, som de er og forefindes.

§ 49. Giver køberen sælgeren meddelelse om en mangel, og tilbyder sælgeren at afhjælpe den eller at foretage omlevering, kan køberen ikke udøve de øvrige i § 43 omhandlede beføjelser, bortset fra beføjelsen til at holde købesummen tilbage, jfr. § 43, stk. 4, hvis rettelse sker uden ugrundet ophold og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen.

§ 50. Er den leverede mængde for ringe, kan køberen ikke kræve omlevering, men derimod forlange efterlevering. I øvrigt gælder de foran givne regler om mangler.

§ 51. Er køberen erhvervsdrivende, og aftalen indgået som et led i hans virksomhed, skal han, når han har modtaget salgsgenstanden eller en aftalt udfaldsprøve, i overensstemmelse med god forretningsskik foretage en undersøgelse af den.

§ 52. Vil køberen påberåbe sig en mangel, skal han give sælgeren meddelelse herom inden rimelig tid. I modsat fald mister han retten hertil. Vil køberen hæve, kræve omlevering, efterlevering eller afhjælpning, skal han uden ugrundet ophold give sælgeren meddelelse herom.

§ 53. Hvad der er bestemt i § 52 gælder ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

§ 54. Har køberen ikke inden to år efter salgsgenstandens modtagelse meddelt sælgeren, at han vil påberåbe sig en mangel, kan han ikke senere gøre den gældende, medmindre sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid eller har handlet i strid med almindelig hæderlighed.

Gennemførelse af afvisning eller ophævelse

§ 55. Har køberen modtaget en genstand, som han vil afvise, skal han for sælgerens regning drage omsorg for den. Reglerne i §§ 34-36 finder tilsvarende anvendelse.

§ 56. Er en salgsgenstand, som køberen vil afvise, sendt til ham, og kan han få den udleveret på bestemmelsesstedet uden at skulle betale købesummen og uden anden væsentlig omkostning eller ulempe, skal han tage imod den. Dette gælder dog ikke, hvis sælgeren selv eller en anden, som på sælgerens vegne kan tage vare på genstanden, er til stede på bestemmelsesstedet.

Stk. 2. Tager køberen imod salgsgenstanden, gælder § 55 tilsvarende.

§ 57. Hæves købet, bortfalder sælgerens pligt til at levere salgsgenstanden og køberens pligt til at betale købesummen.

Stk. 2. Er købet opfyldt fra nogen af siderne, skal det modtagne tilbagegives. Sælgeren kan undlade at betale købesummen tilbage, indtil salgsgenstanden tilbagegives. Køberen kan undlade at tilbagegive salgsgenstanden, indtil købesummen tilbagebetales.

Stk. 3. Har køberen i tilfælde, hvor han hæver eller kræver omlevering, krav på erstatning, kan han til sikkerhed for denne holde salgsgenstanden tilbage, indtil erstatningen betales, eller betryggende sikkerhed stilles. Tilsvarende kan sælgeren i tilfælde, hvor han hæver og har krav på erstatning, holde købesummen tilbage, indtil erstatningen betales, eller betryggende sikkerhed stilles.

Stk. 4. Køberen skal aflevere oppebåret afkast og betale rimelig erstatning for den nytte,

han har haft af salgsgenstanden. Sælgeren skal betale rente af købesummen i overensstemmelse med, hvad der er bestemt i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m.v.

§ 58. Køberen mister retten til at hæve eller kræve omlevering, hvis han ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde. Dette gælder dog ikke, hvis genstandens undergang, forringelse eller formindskelse skyldes en hændelig begivenhed, genstandens egen beskaffenhed eller sædvanlige foranstaltninger i forbindelse med dens undersøgelse eller brug, foretaget, før køberen opdagede eller burde have opdaget den mangel, som medfører afvisning eller ophævelse.

Stk. 2. Køberen mister dog ikke retten til at hæve eller kræve omlevering, selv om han ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde, hvis han betaler sælgeren erstatning for forringelsen.

Trediemands rettigheder over salgsgenstanden

§ 59. Tilhører salgsgenstanden en anden end sælgeren, eller har en trediemand i øvrigt i strid med, hvad køberen med føje antog, en ret over salgsgenstanden, gælder reglerne i §§ 45-49 og 52-53 tilsvarende.

Stk. 2. Forelå trediemands ret allerede ved aftalens indgåelse, uden at køberen kendte eller burde kende den, har køberen dog altid krav på erstatning, også selv om sælgeren var i god tro.

Stk. 3. Er der tvivl om, hvorvidt trediemands ret kan gøres gældende mod køberen, gælder reglerne i stk. 1 og 2 tilsvarende, såfremt køberen ikke ønsker at bestride trediemands ret.

Køb på prøve

§ 60. Er der indgået en aftale om køb med adgang for køberen til at træde tilbage fra købet, og er salgsgenstanden leveret, skal køberen, såfremt han ikke ønsker at beholde genstanden, give sælgeren meddelelse herom inden aftalt tid eller, hvis ingen frist er aftalt, inden rimelig tid. I modsat fald mister han retten til at træde tilbage fra købet.

Stk. 2. Køberen bærer risikoen for salgsgenstanden i overensstemmelse med reglen i § 17, stk. 1, indtil han meddeler sælgeren, at han træder tilbage fra købet, fra hvilket tidspunkt det påhviler køberen at drage omsorg for genstanden for sælgerens regning i overensstemmelse med reglerne i § 55.

Stk. 3. Køberen mister retten til at træde tilbage efter stk. 1, hvis han ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde. Dette gælder dog ikke, hvis genstandens undergang eller forringelse skyldes genstandens egen beskaffenhed eller sædvanlige foranstaltninger i forbindelse med dens undersøgelse eller brug, foretaget før køberen meddeler sælgeren, at han træder tilbage fra købet. Reglen i § 58, stk. 4, gælder tilsvarende.

Pligtmæssige meddelelser og risikoen for deres forsinkelse.

§ 61. Hver af parterne skal i det omfang, det er påkrævet af hensyn til medkontrahentens interesser, give denne meddelelse om forhold vedrørende købet og dets afvikling. Forsømmer en part dette, er han ansvarlig for det tab, medkontrahenten lider som følge af denne forsømmelse.

Stk. 2. Er meddelelse, som køberen i henhold til §§ 6/26, 27, 52 eller 54 vil give sælgeren, indleveret til befordring med post, telegraf eller andet forsvarligt kommunikationsmiddel, medfører det ikke tab af ret for køberen til at gøre beføjelser gældende, at meddelelsen forsinkes eller ikke kommer frem. Tilsvarende gælder om meddelelse fra sælgeren i henhold til §§31 og32.

Stk. 3. Pligten til at give meddelelse i medfør af stk. 1 og i medfør af § 34, jfr. §§ 35, 55 og 60, er opfyldt, når meddelelsen er indleveret til befordring med post, telegraf eller andet forsvarligt befordringsmiddel.

Kapitel VII-XI i Forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975) om forbrugerens retsstilling og retsbeskyttelse.

VII. Prisens fastlæggelse i løsørekøb

I oktober 1970 henstillede et af folketinget nedsat udvalg vedrørende forslag til lov om prisstop til handelsministeren, at Forbrugerkommissionens arbejde med den lovgivning, der kan støtte forbrugernes mulighed for at bedømme priser, kvaliteter, service og lign., blev fremmet med henblik på, at lovforslag på disse områder kunne søges fremsat allerede i den pågældende folketingssamling. Kommissionens overvejelser på disse områder blev med direkte anledning deri fremmet og fremsat i den første betænkning (1971:597), hvortil henvises. Det i betænkningen indeholdte udkast til lov om mærkning og skiltning m.v. inden for forbrugerområdet blev ikke fulgt op af et regeringsforslag, og et med udkastet identisk oppositionsforslag gennemførtes ikke.

Kommissionen har drøftet de civilretlige følger af prisskiltning og fremsætter følgende betragtninger herom:

Indtil for nogle år siden var den teoretiske opfattelse, at udstilling af en vare med prisangivelse var en opfordring til at afgive tilbud, således at forstå, at kunden, der henvender sig i butikken, må siges at give et tilbud om at købe varen til den angivne pris, og så er det op til den butikhandlende at tage stilling til, om han vil acceptere dette tilbud fra kunden.

Denne teoretiske opfattelse kan næppe antages at være gældende ret i dag. Da sådanne sager normalt er af forholdsvis ringe størrelse, er det forståeligt, at der ikke ses at foreligge landsrets- eller højesteretsdomme, men i juridiske kredse er det den altovervejende opfattelse, at udstilling af en vare med prisangivelse er et tilbud, som en kunde kan acceptere, d.v.s., at den butikshandlende er forpligtet. Dette er også anført hos Isi Foighel »Indledning til Formueretten« 1968, side 117.

Det er klart, at der må forekomme undtagelser, f.eks. hvis prisen er en sådan, at kunden må være klar over, at der foreligger en fejl, f.eks. hvis et fjernsyn udbydes til kr. 110,-, og det skal være 1.100,-. En butikshandlende kan formentlig også nægte at foretage salg i større mængder i en mangelsituation, såfremt han derved afskæres fra at kunne forsyne den almindelige kundekreds. Under den plasticmangel, der har været under oliekrisen, kunne en butikshandlende for eksempel ikke være forpligtet til at sælge et ubegrænset antal plasticposer til en kunde, selv om han havde haft plasticposen udstillet med prisangivelse. I det hele taget er det et spørgsmål, om den butikshandlende har pligt til at foretage, hvad man kan sammenligne med en-gros-salg.

Et særligt spørgsmål er, om den butikshandlende har pligt til at levere den udstillede genstand umiddelbart. Man har næppe pligt til at tage en genstand ind fra vinduet, men nok til at levere genstanden til den pågældende kunde, når udstillingen slutter (altså når vinduesudstillingen fornyes).

Det er kommissionens opfattelse, at det ikke er hensigtsmæssigt at lovgive om de nævnte spørgsmål, idet de retsanvendende myndigheder bedst kan afgrænse princippernes rækkevidde.

Ved siden heraf har kommissionen drøftet reglen i købelovens § 5.*) Efter denne har køberen, hvis køb er afsluttet, men intet aftalt om købesummens størrelse, at betale, hvad sælgeren fordrer, for så vidt det ikke kan anses for ubilligt. Det er således anset som det naturlige, at køberen må forlade sig på sælgerens fastsættelse af varens pris, forudsat at denne holdes inden for en efter objektive hensyn bestemt billighedsgrænse. Der er en flydende overgang mellem de tilfælde, hvor købesummens størrelse skal fastsættes efter § 5, og tilfælde, hvor en vis, ikke ubillig pris må anses stiltiende aftalt. Således kan det i almindelighed anses stiltiende aftalt, at den, der køber i en forretning med faste priser, ikke er pligtig at betale mere end disse.

•) Se bilag 1.

Det har været overvejet, om der tiltrænges en regel, som kan beskytte forbrugeren i højere grad, end tilfældet er efter købelovens § 5, f.eks. ved at bevisbyrden for, at der er aftalt en højere pris end den, der må anses rimelig for varer af samme eller lignende art og kvalitet, lægges over på sælgeren. Det foreløbige udkast til ændringer i købeloven foreslår kun en ændring af § 5, der bringer den i overensstemmelse med praksis: *»Er **køb** sluttet, uden at købesummens størrelse fremgår af aftalen eller af andre omstændigheder, skal køberen betale gængs (sædvanlig) pris, eller om en sådan savnes, hvad sælgeren fordrer, for så vidt det ikke kan anses for **ubilligt.«*)***

Der er i kommissionen tvivl om behovet for en videregående ændring, men enighed om, at bestemmelsen først og fremmest har betydning uden for sin direkte anvendelse, nemlig på tjenesteydelser, herunder håndværksydelser. Det tør ikke uden videre anses for givet, at domstolene vil overføre analogien af en skærpet regel for løsørekøb på andre områder. For disse gælder, at striden ofte drejer sig om timepris eller antallet af forbrugte timer, se herom nærmere nedenfor side 85. *Kommissionen opfordrer imidlertid de købelovssagkyndige til at overveje § 5 i lys af de fremførte betragtninger.*)*

Endvidere har kommissionen overvejet, om der er grund til at regulere aftalevilkår, som forekommer i standardkontrakter, hvorefter køberen er pligtig at betale den pris, der gælder på leveringsdagen, eller hvorefter sælgeren forbeholder sig ensidig ret til at forhøje prisen. Det er imidlertid næppe muligt under ét at give en regel, der kan dække forekommende tilfælde på en rimelig måde. Ved ændringer i offentlige afgifter, som indtræder i tiden mellem aftalens indgåelse og varens levering, vil den almindelige retsstilling således være afhængig af afgiftens karakter og andre omstændigheder. Ligeledes vil såkaldte kostprisaftaler og lignende vilkår, som åbner mulighed for sælgeren for at regulere prisen i takt med stigende produktionsomkostninger, kunne være rimelige i tilfælde, hvor det købte efter aftalen skal leveres efterhånden, f.eks. hvor bøger udkommer i serie med en længere udgivelsesperiode. I tilfælde, hvor de nævnte klausuler ikke har en sådan særlig begrundelse, vil der være mulighed for at ramme dem efter markedsføringslovgivningen, ligesom de kan tilsidesættes efter forslaget til generalklausul, jfr. ovenfor side 26-27.

*) Rekommandation 18, se s. 97.

VIII. Levering i løsørekøb. Forsinkelse fra sælgerens side

A. Leveringsstedet i forbrugerkøb

De køberetlige regler er meget differentieret udformet med hensyn til levering og det sted, hvor levering skal ske. Reglerne er båret af de kommercielle interesser og er i væsentligt omfang suppleret med de særlige transportklausuler og leveringsklausuler, som er vedtaget af det internationale handelskammer, bl.a. de såkaldte Inco-Terms. Udgangspunktet efter købeloven*) (§ 9) er, at køberen, medmindre andet er aftalt eller følger af omstændighederne, skal afhente varen hos sælgeren. Skal varen bringes ud til et inden for sælgerens plads beliggende sted, er levering dog først sket ved overgivelsen til køberen (§ 11). I modsætning til disse pladskøb uden eller med udbringningspligt står de såkaldte forsendelseskøb, hvor den almindelige regel er, at sælgeren leverer varen ved at overgive den til fragtfører eller bringe den inden for skibssiden (§ 10). Leveringen sker således i disse tilfælde ved afsendelsen af varen, men sælgeren kan have påtaget sig videregående forpligtelser ved at stå for større dele af transporten eller at levere den på køberens plads. Leveringsstedet er bestemmende for, hvornår sælgeren har leveret varen og dermed opfyldt de pligter, der påhviler ham i henseende til at sørge for varens overgang til køberen, men leveringen har videregående følger, eftersom en række retsvirkninger er knyttet dertil. Efter købelovens § 17 bærer sælgeren indtil leveringen risikoen eller faren for salgsgenstanden, hvilket vil sige, at en hændelig forringelse eller undergang af varen - der hverken skyldes sælgeren eller køberen - indtil dette tidspunkt skal bæres af sælgeren, medens omvendt køberen har risikoen for varen, så snart levering har fundet sted. Leveringen er endvidere afgørende for, om købet er blevet opfyldt rettidigt (§21), og om varen er kontraktmæssig eller behæftet med mangler (§ 44).

*) Se bilag 1.

I den meget betydelige pladshandel, hvor forbrugerne selv medtager de indkøbte varer, volder leveringsreglerne ikke vanskelighed. Anderledes forholder det sig, når varen skal udbringes eller sendes ud til køberen. I de sædvanlige tilfælde, hvor der ikke aftales noget nærmere herom mellem køberen og sælgeren, vil retsstillingen være bestemt af, om køberens bopæl ligger inden for sælgerens plads, d.v.s. inden for det område, hvor sælgeren normalt bringer varer ud ved hjælp af sine egne folk. Er dette tilfældet, sker levering som nævnt først ved overgivelsen i køberens besiddelse, og sælgeren bærer risikoen for varen under transporten, der også skal betales af sælgeren. Bor køberen uden for sælgerens plads, og der således foreligger et forsendelseskøb, kan sælgeren nøjes med at afsende varen ved at overgive den til forsendelse med jernbane, postvæsen eller fragtmand. Omkostningerne herved skal bæres af køberen, som også får risikoen for varens skæbne undervejs. Forsvinder forsendelsen, eller beskadiges genstanden, må køberen betale sælgeren, som om købet er opfyldt, og han henvises da til selv at søge at opnå erstatning hos fragtføreren. Forsinkes varen under transporten, påvirker dette heller ikke retsforholdet mellem køberen og sælgeren.

Det pladsbegreb, der ligger til grund for leveringsreglerne, har formentlig fortsat tilstrækkelig klarhed i kommercielle forhold, men er i praksis blevet udflydende inden for forbrugerområdet. Stormagasiner og andre detailvirksomheder med eget udbygget transportsystem vil ofte bringe store genstande ud med egen vogn inden for et betydeligt område, måske begrænset til bestemte dage inden for ugen, men sende mindre pakker med post. Det er da ikke muligt længere at fastslå entydigt, hvor pladsens grænser går. Men hertil kommer, at det antages, at al udbringning med egne folk følger købelovens § 11 og således bedømmes som pladskøb.

For forbrugerne vil det ofte ikke være mu-

ligt at bedømme, om der bliver tale om et pladskøb med udbringningspligt eller om forsendelseskøb, og der vil kun i sjældnere tilfælde ligge en opfordring i omstændighederne ved købet til at søge forholdet afklaret. Hertil kommer, at der i stigende grad er tale om, at sælgere påtager sig at afholde transportomkostningerne også i forsendelseskøb, uden at dette aftales udtrykkeligt, og der kan måske inden for en række brancher tales om kutymer, hvorefter sælgeren leverer varen hos køberen uanset dennes bopæl. Forbrugerne opfatter utvivlsomt i almindelighed forholdet således, at den købte vare, hvis størrelse hindrer køberen i selv at medtage den, skal udbringes eller sendes ud af sælgeren uden udgift for køberen.

Forbrugerkommissionen opfordrer derfor de købelov ssagkyndige til at tage under overvejelse, at købelovens leveringsregler ændres for forbrugerkøb, således at al levering først er sket, når varen er kommet i køberens besiddelse.)*

I de tilfælde, hvor en sådan regel vil medføre ændring af praksis, vil dette indebære, at de pågældende virksomheder ved prisdannelsen vil søge at dække sig ind for afholdelse af transportudgifter, ændret risikofordeling og andre følger af ændret leveringssted. Denne virkning vil imidlertid have den gavnlige effekt, at den opgivne varepris bliver køberens samlede pris for vare og transport, og forbrugernes mulighed for at foretage prissammenligninger vil derfor lettes, et forhold, der må tillægges betydning i relation til bestemmelsen om mærkning og skiltning med pris, jfr. i denne forbindelse også kommissionens forslag til lov om mærkning og skiltning i dens første betænkning (1971:597).

Det kan ikke antages, at der er behov for ufravigelige leveringsregler. Standardvilkår, der måtte stille forbrugeren ringere med hensyn til leveringen, vil navnlig kunne forekomme inden for afbetalingsområdet. Det henstilles til kreditkøbsudvalget, at dette tilstræber at skabe klarhed for køberne på det angivne område. Et herudover gående behov for at tilsidesætte særlige leveringsklausuler, der er urimelige over for forbrugeren, vil kunne imødekommes gennem en generalklausul, jfr. ovenfor side 26–27.

*) Rekommandation 19, se s. 97.

B. Leveringstiden i forbrugerkøb

Misligholdelsesvirkningerae af forsinket opfyldelse af et løsørekøb er knyttet til overskridelse af leveringstiden. Er der ikke truffet aftale herom, skal levering ske snarest muligt. Retsreglerne om leveringstiden og virkningen af overskridelse deraf har til formål at anspore sælgeren til præcis opfyldelse. Bag købelovens regler ligger, at nøjagtig overholdelse af leveringstiden har særlig betydning, hvor varen skal videresælges, idet enhver forsinkelse anses som væsentlig i handelskøb, medmindre kun en ringe del af det solgte er forsinket. I andre tilfælde må bedømmelsen af, om forsinkelsen er væsentlig, hvilket har betydning for køberens adgang til at hæve købet, bedømmes ved en konkret vurdering af, hvilken betydning den har for det enkelte køb. Er opfyldelse betinget nøjagtig til bestemt tid, foreligger der et såkaldt fikskøb, hvor forsinkelse altid vil være væsentlig. Bortset herfra kan køberen hæve, medmindre forsinkelsen var uvæsentlig eller af sælgeren måtte bedømmes som uvæsentlig for køberen, jfr. købelovens § 21. Heraf følger, at det i tvivlstilfælde er sælgerens bedømmelse af forholdene, der må lægges til grund.

Det er i kommissionen blevet fremhævet, at forbrugere typisk er og må have ret til at være indstillet på hurtig levering, således at en overskridelse af leveringstiden hurtigt bør anerkendes som væsentlig. En sådan opfattelse vil stimulere detailhandelen til præcision. Det har endvidere været fremhævet, at der ofte vil være grundlag for at antage, at der foreligger fikskøb, også uden for indkøb af varer til brug ved tilkendegivne familiebegivenheder etc. Køb af farvefjernsyn i en olympiadetid eller op til en kongebegravelse kan være eksempel derpå. Sælgere, der endda kan have anvendt den særlige begivenhed i sine salgsbestræbelser, herunder ved annoncering, må være indstillet på, at en tidsmæssig nøjagtig opfyldelse er en afgørende forudsætning for køberen, og at enhver overskridelse af tiden derfor vil betyde en væsentlig misligholdelse. Man kan derfor ikke tiltræde den norske udredning, når det udtales (Ot. prp. nr. 25, 1973-74, side 70), at det selvsagt kan være kedeligt for manden, som har bestilt et fjernsynsapparat til den dag, de olympiske lege skal begynde, at leveringen forsinkes, og han først får apparatet efter nogle dage, men at det alligevel ville være noget strengt over for sælgeren at give køberen hæveret

straks i sådanne tilfælde, idet genstanden jo gerne vil være købt til brug også på længere sigt.

Hverken i Sverige eller Norge er der fremsat forslag om en almindelig »Nachfrist-Regel« i lighed med den tyske Biirgerliches Gesetzbuch (BGB) § 326 eller den internationale købelovs art. 27. Efter den sidstnævnte kan køberen, selv om forsinkelsen ikke er væsentlig, fastsætte en tillægsfrist af rimelig længde. Sker levering heller ikke inden udløbet af denne frist, skal forsinkelsen dermed uden videre nu anses som væsentlig.

Der er fra forbrugerside udtalt ønske om en sådan bestemmelse. Det erkendes imidlertid, at den praktiske forskel over for de almindelige ***købelovsregler*** *næppe bliver stor, såfremt man kan gå ud fra, at* ***leveringstilkendegivelser*** *i retspraksis vil blive anset som væsentlige for køberen, således at betingelserne for at hæve ved forsinkelse dermed er opfyldt. Kommissionen går ud fra, at denne problemstilling vil indgå i de købelovssagkyndiges overvejelser.*)*

C. Fravigelse af forsinkelsesreglerne gennem standardvilkår

Ved siden af adgangen til at hæve købet, som kan anses tilfredsstillende inden for forbrugerområdet, hjemler købeloven køberen ret til at kræve erstatning efter reglerne i §§ 23-24, der er forskellige for individuelt bestemte køb og køb af artsbestemte genstande, men erstatningsbeføjelsen kan ikke siges at være af synderlig betydning i forbrugerkøb. Med anledning i den ret komplicerede erstatningsregel for artsbestemte køb har der imidlertid i praksis udviklet sig standardformularbestemmelser, der i reglen begrænser sælgerens ansvar til tilfælde, hvor der ikke foreligger force majeure eller lignende kvalificerede omstændigheder. Disse klausuler har inden for forbrugerområdet videreudviklet sig til også at omfatte hævebeføjelsen, således at køberen afskæres fra at hæve, selv om der foreligger en væsentlig forsinkelse, «år denne dog har sin årsag i, at der er indtrådt force majeure for sælgerens levering. Undertiden begrænses hæveadgangen i endnu videre omfang.

Medens sådanne klausuler efter omstændighederne kan være rimelige inden for kommercielle køb samt for bestillingskøb, er der efter kommisisonens opfattelse grund til at overveje, om forsinkelsesreglerne bør gøres helt eller delvis ufravigelige inden for forbrugerområdet. Der-er ikke tilstrækkelig grund til, at en sælger ved hjælp af standardvilkår skal kunne fastholde en forbruger ved et køb i en eller anden ubestemt periode, blot fordi der foreligger undskyldende omstændigheder for sælgerens manglende evne til at levere.

Den svenske konsumentkøbelov indeholder i § 3 en ufravigelig bestemmelse, hvorefter køberen, hvis sælgeren ikke har leveret varen i rette tid, og dette ikke beror på køberen eller begivenheder, for hvilke køberen bærer faren, kan hæve købet, såfremt forsinkelsen er af væsentlig betydning for ham, og sælgeren trods opfordring ikke leverer varen inden rimelig tid. Forbehold, som indskrænker køberens ret til at hæve købet, skal dog være gyldige, såfremt købet angår en vare, som skal tilvirkes særligt efter køberens anvisninger eller ønske, eller som sælgeren i øvrigt må antages at savne mulighed for at afhænde til anden end køberen, når det dog ikke er åbenbart, at køberens formål med aftalen væsentligt vil lide skade gennem forsinkelsen. Reelt tilsvarende bestemmelser er nu indsat i den norske købelov §21.**)

Da det kan antages, at de købelovssagkyndige vil foreslå en lovfæstelse i købeloven, som vil dække de begrænsninger, der allerede på grundlag af teorien er accepteret i praksis med hensyn til bestillingskøb, er det væsentlige ved den svenske bestemmelse, at den tillader særaftaler, som fraviger købeloven, når de dog ikke går videre end § 3. Efter denne vil sælgeren kunne betinge sig, at køberen, efter at forsinkelse er indtrådt, fremsætter en opfordring - et påkrav - om levering, som sælgeren i så fald skal efterkomme inden rimelig tid.

*Ikke mindst for at undgå en gentagelse af købelovens § 21, bør det overvejes, om en tilfredsstillende beskyttelse af køberen ikke vil kunne opnås ved en bestemmelse om, at aftaler, der beskærer køberens rettigheder i tilfælde af forsinkelse fra sælgerens side, ikke kan afskære køberen fra at benytte disse beføjelser, når han forinden har givet sælgeren et rimeligt varsel til at opfylde aftalen, og levering efter dettes udløb fortsat ikke har fundet sted***)*

*) Rekommandation 20, se s. 97.

**) Se bilag 10, side 135.

***) Rekommandation 21, se s. 97.

Til fordel for en sådan bestemmelse kan anføres, at det ved et forudgående påkrav i overensstemmelse med de svenske regler opnås, at køberen forud for gennemførelse af misligholdelsesbeføj eiser tilkendegiver, at der nu opstår en væsentlig misligholdelse for ham.

Sælgeren vil derefter have en ganske særlig tilskyndelse til at gennemføre opfyldelsesforanstaltningerne.

I den svenske konsumentkøbelov*) findes i tilslutning til ovennævnte bestemmelse en regel, hvorefter køberen har en ufravigelig ret til at holde købesummen tilbage, indtil varen stilles til hans rådighed, når betalingen har skullet ske ved eller efter den tid, som er bestemt for leveringen. En sådan virkning antages for de tilfælde, hvor andet ikke er aftalt, at følge af købelovens § 14, men den er gjort ufravigelig for at imødegå standardvilkår, der går ud på at berøve køberen denne ret. En lignende bestemmelse er indsat i den norske købelovs § 14. Nu vil sådanne krav fra sælgerens side i almindelighed føles ganske urimelige, dersom sælgeren har undladt at levere salgsgenstanden, og klausuler, som søger at give sælgeren en sådan ret, vil forventelig kunne tilsidesættes efter en civilretlig generalklausul, ligesom der vil kunne nedlægges forbud herimod efter markedsføringsloven.

*) Bilag 8.

IX. Varens egenskaber i løsørekøb

A. Almindelige synspunkter

Der henvises til det ovenfor side 14 nævnte vedrørende forholdet mellem på den ene side den stærke vækst i levefc Jen og på den anden side de krav, dette stiller med hensyn til forbrugernes viden i forbindelse med køb af varer og tjenesteydelser og de deri anførte udviklingslinjer og begrundelserne for øget forbrugerbeskyttelse. Synspunkterne er blevet understreget yderligere med henblik på varens egenskaber og indhold ved forbrugerkøb. Der er blevet peget på industrialiseringens betydning for området. Varerne er blevet langt mere komplicerede end tidligere og ofte sammensat af tidligere ukendte materialer, som undergår idelige ændringer og forekommer under mange forskellige navne. Erfaringen kommer til kort over for sådanne nydannelser, og mange varer kan ikke undersøges af forbrugeren forud for købet, dels som følge af deres konstruktion, dels fordi de foreligger færdigemballeret. Serieproduktionen og mærkevarer præger forbrugerområdet i dag. Velstandsstigningen medfører forskydning af familieforbruget, og nye vareområder kommer inden for rækkevidden af forbrugergrupper, hvis forbrugsmuligheder tidligere ikke strakte så langt.

Den beskrevne udvikling findes at måtte medføre en ændring af retsreglerne, således at det sikres forbrugerne, at der i forbindelse med de enkelte køb er givet de nødvendige oplysninger, for at køberen kan sætte varetilbudet i relation til det behov, der skal dækkes. Parterne er i denne henseende ude af en rimelig, jævnbyrdig balance. Forbrugeren står som den ukyndige over for den professionelle.

Erhvervslivets repræsentanter har som anført side 15 ikke uden videre kunnet tiltræde disse betragtninger, og der har derfor heller ikke kunnet opnås enighed om, at der kan udledes bestemte retlige konsekvenser af de nævnte grundbetragtninger. Dette må erindres, også hvor det ikke måtte være udtrykkeligt fremhævet i det følgende.

B. Gældende ret

1. Offentlig regulering

I udstrakt grad findes der kvalitets-og mærkningsbestemmelser udfærdiget i henhold til lovgivning eller i bekendtgørelser. I det væsentlige er de begrundet i ønsket om at sikre imod sundhedsskadelige eller farlige egenskaber En nærmere gennemgang heraf vil fremkomme i Forbrugerkommissionens betænkning IV om forbrugeroplysning. Det drejer sig om levnedsmidler, elektriske artikler, gasmateriel, brandfarlige vædsker, sprængstoffer, fyrværkeri, midler til bekæmpelse af plantesygdomme, sikkerhedsseler og ædle metaller.

Ændringen ved lov 506 29. november 1972 af konkurrencelovens § 16 nu markedsføringsloven § 10, stk. 2, i forbindelse med Danmarks tilslutning til EF giver handelsministeren bemyndigelse til at udstede forskrifter om, at bestemte varer kun må sælges eller udbydes til salg, hvis varerne eller deres indpakning er forsynet med oplysning om varernes indhold og sammensætning, holdbarhed, behandlingsmåde og egenskaber i øvrigt. Under folketingsbehandlingen er det blevet fremhævet, at den ændrede § 16 ikke skal anvendes som genvej til gennemførelse af sådanne varedeklarationer m.v., der hører hjemme i anden lovgivning.

2. Købeloven

Købeloven indeholder ingen almindelig regel om, hvilke krav der kan stilles til en leveret genstands kvalitet og egenskaber, og afgørelsen af, om der foreligger en mangel, må derfor træffes af domstolene i overensstemmelse med den almindelige opfattelse. Det er i motiverne anført, at det i almindelighed må anses som en mangel ved en salgsgenstand, at dens tilstand gør den uskikket eller mindre

egnet til den sædvanlige brug eller til den brug, som genstanden ifølge aftalen har måttet forudsættes at skulle anvendes af køberen. Herefter kan mangelsbegrebet beskrives som et sammensat begreb, hvilende dels på et generelt, abstrakt synspunkt, nemlig at genstanden skal have en sådan brugbarhed og værdi, som er almindelig ved genstande af den pågældende art, dels på et individuelt synspunkt, d.v.s. parternes erklæringer og forudsætninger i det enkelte tilfælde bl.a. med hensyn til samspillet mellem pris og kvalitet. Det konkrete retsforhold mellem køberen og sælgeren kan altså både udvide og indskrænke mangelsområdet.

I udenlandsk lovgivning findes forskellige bestemmelser, der alle går i den retning, at sælgeren normalt skal levere en i det mindste middelgod ting af vedkommende art. Selv om en sådan regel utvivlsomt også i hovedsagen stemmer med. den almindelige retsopfattelse her i landet, blev der ikke optaget en udtalelse derom i købeloven. Man fandt på daværende tidspunkt, at sådanne tilfælde forekommer ret sjældent, i det de med købet forbundne omstændigheder, navnlig parternes vedtagelse af en bestemt pris, næsten altid vil give den nødvendige vejledning med hensyn til hvilken kvalitet parterne har forudsat. Man mente tillige, at en sådan regel ikke ubetinget ville kunne fastholdes, når der var tale om tilfælde, hvor der til betegnelsen af salgsgenstanden er knyttet visse særlige klassifikationsmærker.

I England har man i 1973 gennemført ufravigelige regler til beskyttelse af forbrugerkøbere ved »The Supply of Goods (Implied Terms) Act«, og samtidig er visse bestemmelser i Sale of Goods Act (1893) blevet gjort præceptive. Varen skal være af »merchantable quality«, hvilket bl.a. vil sige, at den skal være »as fit for the purpose and purposes for which goods of that kind are commonly bought as it is reasonable to expect having regard to any description applied to them, the price (if relevant) and all other circumstances«. Sælgeren er endvidere ansvarlig for, at varen kan anvendes til det formål, den er købt til, såfremt dette er kendt for sælgeren, medmindre sælgeren kan bevise, at køberen ikke har handlet i tillid til sælgerens faglige dygtighed og omdømme.

Det skal fremhæves, at købeloven ikke pålægger køberen nogen almindelig pligt til at undersøge salgsgenstanden. Ganske vist kan en køber blive afskåret fra at påberåbe sig en mangel ud fra det såkaldte caveat emptor princip, jfr. købelovens § 47. Denne bestemmelse drejer sig om tilfælde, hvor køberen før købets afslutning har undersøgt genstanden, eller hvor han uden skellig grund har undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den. Køberen kan da ikke påberåbe sig mangler, der ved en sådan undersøgelse burde være opdaget af ham. Reglen vedrører alene mangler, der er synlige, og varegodernes komplicerede karakter i dag har nok betydet en indskrænkning af dens område. Det må fremhæves, at reglen ikke kan finde anvendelse i tilfælde, hvor sælgeren kender en mangel ved genstanden og ser, at køberen ikke nærmere undersøger den.

C. Varedeklarationer, kvalitetsmærkning m.v.

1. Udvidet anvendelse heraf

En øget anvendelse af varedeklarationer, kvalitetsmærkning m.v. vil naturligvis være en velegnet måde, hvorpå en udvidet oplysningstrang kan tilgodeses.

Spørgsmålet herom, og herunder hvorvidt det offentlige bør kunne gennemtvinge en større anvendelse, har Forbrugerkommissionen behandlet i sin første betænkning om mærkning (1971:597), hvortil der henvises. Hertil kan føjes, at varedeklarationer siden er gjort til genstand for udredningsarbejde i Sverige, jfr. SOU 1973:20. Varudeklaration - ett medel i konsumentpolitiken. I EF's foreløbige forbrugerprogram for forbrugeroplysning og -beskyttelse går man ind for at fremme udnyttelsen og harmoniseringen af de frivillige varedeklarationer som led i oplysningsarbejdet.

2. Den civilretlige betydning af deklarationer, mærkning m.v.

Såfremt der ved varedeklarationer m.v. gives oplysning til forbrugerne om varens indhold og egenskaber, må dette medføre, at egenskaberne anses tilsikret i købelovens forstand. Der vil derfor i almindelighed foreligge en mangel, såfremt det viser sig, at oplysningerne er urigtige. Ved bedømmelsen må hensyn dog tages til en sådan variationsbredde, der er tilladt efter anerkendte standarder på det pågældende vareområde.

Er der pligt til for bestemte varer at anvende deklaration m.v., men pligten tilsidesættes, vil sælgeren kunne ifalde strafansvar, medens der i almindelighed ikke vil være knyttet civilretlige følger dertil. Da pligten er pålagt af

hensyn til forbrugeren og for at han kan få vejledning i deklarationen med henblik på købebeslutningen, kan der rejses spørgsmål om at gennemføre en bestemmelse, som sikrer forbrugeren civilretligt. / *overensstemmelse med betragtningerne ovenfor s. 15-16 stiller kommissionen forslag om, at såfremt en erhvervsdrivende ved indgåelse af aftale med en forbruger har undladt at anvende en i henhold til lovgivningen foreskrevet varedeklaration eller anden påbudt mærkning om varens eller ydelsens indhold, egenskaber, brug eller farlighed, kan køberen hæve aftalen, medmindre det må antages, at undladelsen har været af uvæsentlig betydning for køberen*)En* forudsætning for, at en sådan regel der skal anbringes i købelovens kapitel om mangler, kan anvendes af køberen, vil være, at han gør retten gældende inden rimelig tid i overensstemmelse med den foreslåede reklamationsbestemmelse jfr. nedenfor s. 54.

Det følger endvidere af mangelsbestemmelserne, at varen i almindelighed skal tilbagegives i væsentlig uforandret stand og mængde. Det har været overvejet at understrege deklarationens betydning civilretligt ved at give køber adgang til at hæve, med mindre det efter forholdene efter det enkelte tilfælde måtte antages at undladelse havde været af uvæsentlig betydning for ham. Den valgte formulering lægger imidlertid bevisbyrden for deklarationens betydning for køberen over på denne, for at man derved kan undgå, at køberen chikanøst eller åbenbart grundløst påberåber sig undladelsen.

D. Indførelse af mangelsbegreb i købeloven

Det har været overvejet i kommissionen, om der vil kunne vindes en del i klarhed ved, at der i købeloven optages en udtrykkelig definition af mangler. Man har fundet, at følgende fire faktorer vil være centrale ved bedømmelsen af en vares egenskaber:

a) dens egnethed,
b) dens holdbarhed,
c) dens farlighedsgrad,
*d) vedligeholdelsesmuligheden. **)*

Udformningen af et mangelsbegreb i købeloven måtte derfor ske under anvendelse af de nævnte faktorer. Køberen må alt efter varens art have krav på, at den er rimeligt egnet. at den er rimeligt holdbar, at dens farlighed ikke overstiger det rimelige, og at der er rimelig mulighed for at vedligeholde den, såfremt den ikke er bestemt til umiddelbart forbrug.

De nævnte krav må anses for at være i god overensstemmelse med, hvad der også uden en særlig lovregel kan antages at være gældende ret, og det spørgsmål, der kan rejses, er vel navnlig, om man ved at sætte en sådan regel på tryk opnår at komme ud over generaliseringens uvished. Det har været den almindelige opfattelse i kommissionen, at selv en så almindelig holdt regel vil kunne være af en vis betydning for forbrugeren. Dens psykologiske effekt vil først og fremmest være, at der igennem den peges på de centrale faktorer, som skal tages i betragtning ved bedømmelsen af varens egenskaber.

Kommissionen henstiller til de købelovssagkyndige at tage op til overvejelse, om der bør indsættes en bestemmelse som beskrevet i købeloven, og skal yderligere tilføje, at etableringen af forbrugerklagenævnet vil bedre mulighederne for at anvende de fremhævede kriterier også uden lovfæstelse.

£. Indførelse af en regel om almindelig oplysningspligt for sælgeren

Navnlig med henblik på nye produkter og varige forbrugsgoder har kommissionen overvejet, om behovet for at sikre forbrugeren de oplysninger, der er nødvendige for, at forbrugeren kan få rimelig mulighed for i selve købssituationen at bedømme sit behov, bør resultere i en regel om en almindelig oplysningspligt, hvis krænkelse skal udløse civilretlige følger.

Formålet med en sådan bestemmelse vil være at præcisere, at initiativet i vidt omfang i et moderne samfund må påhvile sælgersiden. Efter gældende retsopfattelse har køberen i betydelig grad være henvist til selv at søge at skaffe sig oplysningerne, men ved en regel om generel oplysningspligt tilstræbes det, at oplysningerne meddeles af sælgeren af egen drift. Det er klart, at der ikke haves individuelle, atypiske anvendelsesbehov for øje. Hvad der tænkes på, er oplysninger af en sådan art, at de må anses relevante for købere i almindelighed. Pligten til at meddele oplysninger efter en sådan regel må påhvile sælgeren og hans folk og omfatte oplysninger, som sælgeren, resp.

*) Rekommandation 22, se s. 97.
**) Rekommandation 23, se s. 97.

hans folk, er bekendt med eller burde være bekendt med.

Ved sine overvejelser har kommissionen lagt vægt på, at der allerede efter den nugældende retstilstand er tendens til i et videre omfang end tidligere at anvende de almindelige regler om svigtende forudsætninger for en købsaftales indgåelse. Udviklingen har således medført, at en sælger i stigende grad må sikre sig, at hans køber er i besiddelse af de fornødne oplysninger til, at han kan bedømme den genstand, han overvejer at erhverve.

Et sådant princip har også fundet udtryk i den nye markedsføringslov. I dennes § 3 er der gennemført en offentligretlig regel, efter hvilken der ved tilbuds afgivelse, ved indgåelse af aftale eller efter omstændighederne på leveringstidspunktet skal gives en efter formuegodets eller ydelsens art forsvarlig vejledning, når denne er af betydning for bedømmelsen af godets eller ydelsens karakter eller egenskaber, herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed. Om det nærmere indhold heraf henvises til kommissionens anden betænkning (1973:681) s. 21-22.

Uanset at der inden for kommissionen har været ønske særlig fra forbrugerside om at søge en dertil svarende bestemmelse indsat i købeloven, har det været den overvejende opfattelse, at der kan være grund til at afvente udviklingen af den praksis, som vil forme sig efter markedsføringsloven.

Kommissionen stiller derfor ikke forslag om indførelse af en regel om positiv oplysningspligt i købeloven. Man skal imidlertid pege på, at gennemførelsen af en civilretlig generalklausul i sig selv åbner mulighed for, at de retsanvendende myndigheder kan tage hensyn til, om sælgeren har undladt at opfylde den oplysningspligt, der påhviler ham efter markedsføringslovens § 3.

Efter markedsføringslovens ikrafttræden bortfalder den hidtidige regulering af adgangen til at holde udsalg o.l., og salgsfremmende foranstaltninger af denne art skal i stedet bedømmes efter de almindelige markedsføringsregler. Kommissionen henleder derfor opmærksomheden på, at de foran anførte principper om svigtende forudsætninger og anvendelsen af en civilretlig generalklausul får en særlig betydning her, idet der bør skabes klarhed for forbrugerne om, at der er tale om udsalg eller andre former for prisnedsættelser, salg af frasorterede varer, af sekundavarer o.s.v.

F. Oplysninger om varen i øvrigt

Ifølge markedsføringslovens § 2 må der ikke anvendes urigtige, vildledende eller urimeligt mangelfulde angivelser, som er egnet til at påvirke efterspørgsel eller udbud af varer, fast ejendom og andre formuegoder samt arbejds- og tjenesteydelser.

Det er efter kommissionens opfattelse rimeligt at overveje, om der også bør skabes et civilretligt modstykke til denne bestemmelse. Medens oplysningspligten har en direkte sammenhæng med den enkelte købeaftale, er forholdet imidlertid et andet med hensyn til § 2, der finder anvendelse på enhver markedsføringsbestræbelse og påvirkning af køberkredsen som sådan. Medens det er klart, at en civilretlig generalklausul efter en konkret bedømmelse af forholdene i det enkelte tilfælde vil kunne benyttes på forhold, der omfattes af § 2, vil man ikke uden videre kunne tillægge enhver krænkelse af § 2 betydning for retsforholdet mellem køberen og sælgeren. Dette fremgår allerede af, at bestemmelsen også gælder angivelser og fremgangsmåder, der på grund af deres form eller fordi de inddrager uvedkommende forhold, er utilbørlige over for andre erhvervsdrivende. Hertil kommer, at den påvirkning af køberkredsen, som søges imødegået, ikke behøver, at have nogen direkte sammenhæng med den enkelte aftales parter. Ikke blot gælder den for alle omsætningsled, men den finder tillige anvendelse på foreninger og sammenslutninger, der varetager erhvervsdrivendes eller forbrugeres interesser. Det vil derfor være nødvendigt at præcisere i forskellige retninger, under hvilke betingelser der kan tillægges de pågældende forhold betydning for den enkelte aftale.

Den beskyttelse af forbrugerne, der vil følge af at anvende principperne i markedsføringslovens § 2, er først og fremmest, at sælgeren i relation til mangelsreglerne ikke blot kommer til at hæfte for oplysninger, der meddeles køberen ved selve aftalens indgåelse, men at også oplysninger, som udgår i reklamer, annoncer, omdelte brochurer m.v., eller som gives på selve varens emballage, vil blive betragtet som en del af aftalens grundlag. I et vist omfang vil dette stemme med den almindelige forudsætningslære, men det vil dog efter gældende ret være køberens sag at sandsynliggøre, at de pågældende oplysninger har været bestemmende for ham, og at dette har stået

sælgeren klart. Dette kan ikke anses stemmende med rimelighed, eftersom oplysningerne er bragt ud til almenheden i markedsføringsøjemed. Den ændrede butiksstruktur, ikke mindst den moderne selvbetjeningshandel, gør det naturligt at tillægge oplysninger i denne videregående forstand samme betydning, uanset hvorledes de er meddelt køberen.

Det skal i denne forbindelse understreges, at der er en glidende overgang mellem tilfælde, hvor annoncer og reklamer sættes i værk af sælgeren i detailleddet, af producenten, importøren eller andre tidligere salgsled. Selv annoncer, som bringes af detailsælgeren i aviser og lignende, har ofte deres inholdsmæssige udformning fra tidligere salgsled, der stiller klicheer, lay-out eller andet til disposition. Salgsbrochurer, som sendes ud eller lægges frem i forretninger, vil ligeledes typisk hidrøre fra tidligere salgsled. Og endelig gælder det samme for oplysninger, som er trykt på færdigpakkede varers emballage eller indlagt i varen.

Som udgangspunkt må det i forhold til køberkredsen være uden betydning, hvorfra oplysningerne hidrører. Er de ikke korrekte, bør der indrømmes købere beføjelser efter mangelsreglerne. Ved at henvise til disse, skulle der nemlig opnås de nødvendige kauteler. Erstatningsbeføjelser vil, som det fremgår af gennemgangen under X, ikke få synderlig betydning, medens interessen samler sig om adgangen for køberen til at hæve handelen. Denne beføjelse er på den ene side uafhængig af, om sælgeren bærer skylden for misligholdelsen, men kræver på den anden side som grundbetingelse, at der foreligger en væsentlig misligholdelse. Heraf følger, at køberen afskæres fra at påberåbe sig urigtige oplysninger, når disse ikke kan antages at have indvirket på købet, eller når sælgeren over for køberen har korrigeret oplysningerne, samt når sælgeren har tilkendegivet, at han ikke kan indestå for oplysningerne, og han i dette tilfælde selv er i god tro med hensyn til urigtigheden.

Det kan imidlertid kun være oplysninger fra sælgeren eller et tidligere salgsled, som køberen kan tillægge den anførte betydning, og reglen vil derfor få en snævrere afgrænsning end § 2 i loven om markedsføring. Endvidere må det forekomme rigtigt at begrænse den til at angå angivelser om varens egenskaber, medens der ikke med hensyn til prisforhold bør tillægges oplysningerne den samme civilretlige betydning. Oplysning skal derfor vedrøre bedømmelsen af varens indhold og egenskaber på samme måde som nævnt under D, d.v.s. herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed.

Det tilsigtes navnlig at imødegå urigtige oplysninger, men ligesom i § 2 bør bestemmelsen også medtage vildledende angivelser, selvom de ikke er urigtige.

Endvidere bør regelen gøres præceptiv, således at den ikke kan fraviges ved modstående aftale mellem købets parter.

Kommissionen stiller herefter forslag om, at der gennemføres en lovbestemmelse gående ud på, at såfremt der ved købet eller på varens indpakning eller gennem markedsføringsforanstaltninger eller andre meddelelser, som er beregnet på at komme til almenhedens eller køberens kundskab er anvendt urigtige eller vildledende angivelser af sælgeren eller tidligere salgsled af betydning for bedømmelsen af varens egenskaber og indhold, herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed, kan køberen uanset modstående aftale gøre mangelsbeføjelser gældende i overensstemmelse med købelovens regler.)*

Den svenske konsumentkøbelov indeholder i § 7 en bestemmelse, der på lignende måde hjemler køberen ret til at anvende de beføjelser, som han efter loven kan gøre gældende ved mangler. Specielt for så vidt angår oplysninger, der hidrører fra tidligere salgsled, er køberens ret dog gjort afhængig af, at sælgeren har påberåbt sig oplysningerne eller må have indset deres urigtighed. Dette begrundes med, at man først, og fremmest bør ramme tilfælde, hvor sælgeren har anvendt oplysningerne som et salgsargument. Han bør dog anses at have påberåbt sig dem også, når han i forbindelse med købet har overgivet en af f.eks. varens producent udgivet brochure angående varen, medmindre han har oplyst over, for køberen, at han ikke kan indestå for oplysningerne. Bortset fra en sådan påberåbelse af oplysningerne, skal han kun være ansvarlig, såfremt han burde indse urigtigheden. Dette begrundes med, at en modsat regel ellers åbenbart ville aktualisere en forpligtelse for sælgeren til at undersøge rigtigheden af hver enkelt oplysning, der gives f.eks. på emballagen. Kommissionen skal hertil bemærke, at en sådan virkning ikke følger af dens forslag, idet det vil

*) Rekommandation 24, se s. 97-98.

afhænge af de enkelte misligholdelsesbeføj eiser, hvilken byrde reglen medfører for sælgeren. Medens det efter omstændighederne vil få betydning i relation til erstatningsbeføjeisen, om sælgeren har haft kendskab til oplysningernes urigtighed, har de såkaldte »forudsætningsbeføjeiser«, navnlig hævebeføjelsen og retten til at kræve forholdsmæssigt afslag, ikke noget ansvargrundlag, men er knyttet til misligholdelsen og dennes væsentlighed. Erkender man, at oplysninger meddelt af tidligere salgsled bør tillægges vægt som grundlag for købeaftalen, bør f.eks. køberens hævebeføjelse ikke være afhængig af, om sælgeren var klar over oplysningernes urigtige karakter, men alene af, om de i væsentlig grad har påvirket køberens bedømmelse af varens egenskaber.

I denne henseende er der større overensstemmelse mellem Forbrugerkommissionens opfattelse og den nye § 45 a i den norske købelov, som ligeledes tager sit udgangspunkt i, at de urigtige eller vildledende oplysninger medfører, at der foreligger en mangel. Når det i den norske lov udtrykkelig er fremhævet, at en sælger dog ikke bliver erstatningspligtig, såfremt det må antages, at sælgeren ikke har haft kendskab til, at de pågældende oplysninger er givet, må dette ses i sammenhæng med overvejelserne'om ansvarsgrundlaget i relation til mangler, se herom nedenfor side 60.

G. Særligt om kvantitetsmangler

Hvad der hidtil er anført om mangler, har angået, hvad der normalt betegnes som kvalitetsmangler. En mangel kan imidlertid også foreligge ved, at sælgeren leverer for lidt af varen til køberen. Grænsen mellem, om der i så fald foreligger en kvantitetsmangel eller en forsinkelse med en del af det solgte, skal efter købelovens § 50 drages ved, om det leverede af sælgeren er ment at skulle tjene til fuldstændig opfyldelse af købet. Den tvivl, der kan være herom, kommer køberen til gode, idet hans bedømmelse er afgørende efter § 50. Dette vil næppe have praktisk betydning inden for forbrugerområdet, men der er grund til at understrege, at kvantitetsmangler særligt inden for dette har ændret karakter, efterhånden som færdigpakkede varer har vundet frem. Reelt er udviklingen her løbet fra købelovens regler, jfr. nedenfor under J om retten til at kræve efterlevering.

H. Værn imod varers farlighed

1. Offentligretlig regulering

Som nævnt overfor s. 42 er der i henhold til love og bekendtgørelser udfærdiget kvalitets- og mærkningsbestemmelser, som er begrundet i ønsket om at sikre imod sundhedsskadelige eller farlige egenskaber. Det drejer sig om levnedsmidler, elektriske artikler, gasmateriel, brandfarlige vædsker, sprængstoffer, fyrværkeri, automobiler og udstyr dertil og lignende områder.

Forekomsten af giftstoffer reguleres i en række henseender af giftloven, og forhandling af apotekervarer er undergivet en eneretsforhandling.

Der findes derimod ikke i Danmark et almindeligt værn imod, at varer indeholder egenskaber, der rummer fare for liv og helbred. En række erfaringer fra ind- og udland viser imidlertid behov herfor, og i internationalt regie har der fundet et betydeligt arbejde sted vedrørende disse spørgsmål.

I UK, Canada og USA findes generel lovgivning til beskyttelse af forbrugeren mod varer med farlige egenskaber.

I UK er Consumer Protection Act af 1961. i Canada er Hazardous Product Act af 1969 og i USA blev Consumer Product Safety Act gennemført i oktober 1972. Selv om lovene er lidt forskelligartede, indeholder de alle tre mulighed for i givet fald at kunne forbyde import og salg af farlige varer eller påbyde, at visse krav i sikkerhedsmæssig henseende skal være opfyldt, og at det af varen i givet fald skal fremgå, at disse krav, der så vidt muligt skal bygge på standards, skal være opfyldt.

Kommissionen har på en række områder ønsket at fremhæve den væsentlige betydning, det har at informere forbrugerne om godernes farlighedsgrad. Det gælder om oplysningspligten i markedsføringslovens § 4 og overvejelserne om mangelsbegrebet (ovenfor s. 44), om oplysningspligten (s. 44-45) og oplysninger om varen i øvrigt (s. 45).

Der er imidlertid hverken efter særlovgivningen eller efter kommissionens forslag i øvrigt mulighed for generelt at beskytte forbrugerne imod produkter, der kan true liv og helbred. Behovet for på områder, der ikke allerede er reguleret ud fra dette hensyn, at opnå en produktkontrol, vil hverken kunne opnås i medfør af lov om markedsføring § 10

eller efter det i kommissionens første betænkning (1971:597) indeholdte forslag til lov om mærkning og skiltning m.v. inden for forbrugerområdet.

I lighed med, hvad der fra svensk side er foreslået i betænkningen om varedeklaration (SOU 1973:20), *stiller kommissionen forslag om, at der gives handelsministeriet bemyndigelse til at foreskrive, at varer, som kan medføre fare ud fra et helbreds- og sikkerhedssynspunkt ikke må sælges eller markedsføres uden at opfylde nærmere angivne krav med hensyn til indhold og beskaffenhed. Oplysning om disse grundkrav og om, at varen opfylder kravene, skal meddeles på varen*)*

Bestemmelsen er tænkt som en subsidiær bestemmelse, der kun skal komme til anvendelse på områder, hvor der ikke allerede findes hjemmel til at værne imod farlige genstande, og den vil således ikke kunne anvendes inden for disse områder, fordi man i de enkelte tilfælde finder, at foreskrevne sikkerhedsregler ikke er tilstrækkelige. De tilfælde, der skal dækkes af bestemmelsen, centrerer sig om genstande hvis brug selv i sædvanlig anvendelse kan medføre farer, ulemper eller risici af en karakter, som er uforudseelig for køberne, og som har en mere akut art i modsætning til f.eks. helbredsrisikoen forbundet med tobaksrygning eller alkoholnydelse.

Da man i modsætning til, hvad der ellers vil kunne opnås gennem tvungne varedeklarationer, her står over for en hjemmel til at opstille grundkrav til varen, uden hvis opfyldelse den ikke må sælges eller markedsføres, forudsættes det, at der vises en rimelig tilbageholdenhed med at udnytte hjemmelen. Efter kommissionens opfattelse vil det imidlertid kunne lette gennemførelsen af frivillige ordninger, at der er mulighed for at udfærdige tvungne forskrifter. I øvrigt vil man fremhæve, at Dansk Varedeklarations-Nævn (DVN) og Dansk Standerdiseringsråd, der henhører under handelsministeriets ressort, vil kunne inddrages i sådanne bestræbelser.

2. Civilretlige regler

Skal et værn imod farlige goder have den størst mulige effektivitet, vil det være påkrævet at supplere en offentligretlig bestemmelse med et civilretligt modstykke. Dette er sket i den svenske konsumentkøbelov § 8, som dels omhandler tilfælde, hvor en vare sælges i strid med et forbud, der er givet ved lov eller af myndighederne for at forebygge, at den, som anvender varen, pådrager sig »ohälsa eller drabbas av olycksfall«, eller for at varen i øvrigt skal være pålidelig ud fra sikkerhedssynspunkter, dels går videre ved at sidestille dermed, at varen er så mangelfuld, at den ikke kan anvendes uden åbenbar fare for køberens eller andens liv og helbred.

Det synes rigtigt i overensstemmelse med det svenske forslag at udstrække det civilretlige værn til tilfælde, hvor ydelsen i det enkelte tilfælde medfører den nævnte fare, selv om der ikke findes noget offentligretligt forbud imod salget eller markedsføringen.

Det må ligeledes være rigtigt, som det er betonet i de svenske bemærkninger til forslaget, at bestemmelser på dette område må være ufravigelige og således komme til anvendelse, selv om køberen har indset eller ligefrem er gjort bekendt med varens farlige egenskaber, således at prisen er fastsat derefter.

Hvilke sanktioner der kan komme på tale ved overtrædelse af forbudet, vil afhænge af, hvor bredt et område det skal dække. Holdes det forholdsvis snævert, således at det kun omfatter tilfælde, der åbenbart indebærer fare for liv og dermed sidestillet fare for helbred, er den naturligste reaktion, at der frakendes aftalen gyldighed. Går man videre, som tilfældet er med den svenske konsumentkøbelov, bliver der behov for en mere nuanceret bedømmelse på samme måde som ved bedømmelse af varens egenskaber i øvrigt, således at handelen kun i væsentligere tilfælde bør gå tilbage eller ophæves, medens det i andre tilfælde vil være tilstrækkeligt, at den farlige egenskab afhjælpes, eventuelt ved, at køberen får et forholdsmæssigt afslag i købesummen og dermed økonomisk bliver i stand til at få genstanden repareret andetsteds. jjenne misligholdelsesbeføjelse har imidlertid den aftalte pris som beregningsgrundlag og er derfor for så vidt mindre egnet til at løse de tilfælde, som efter det ovenanførte tilsigtes dækket af en bestemmelse, hvor købesummen er sat lavt under hensyn til genstandens farlighed.

Nu er der ingen tvivl om, at det efter gældende ret vil blive anset som en mangel, at den solgte genstand indebærer mere end en ubetydelig faremulighed for køberen, når denne ikke havde grund til at regne dermed. Det må antages, at moderne miljø- og sundheds-

*) Rekommandation 2, se s. 96.

synspunkter vil indgå med stigende vægt i bedømmelsen. Faremomentet er fremhævet i kommissionens forslag i forskellige henseender, (jfr. ovenfor side 47). En lang række offentlige forskrifter vil derfor også kunne forventes lagt til grund ved den civilretlige bedømmelse, og de differentierede mangelsbeføjelser gør det muligt at sondre mellem tilfælde, hvor der foreligger en væsentlig eller af sælgeren bevidst skjult mangel, og mindre betydelige tilfælde.

Et civilretligt fareværn følger således af den materielle mangelsbeskrivelse. Hvad kommissionen har måttet tage stilling til, er, om der ved siden af mangelsreglerne bør gennemføres en ugyldighedsbestemmelse, eller om der skal sikres mangelsreglerne en ufravigelighed. I sidste fald vil værnet for forbrugerne bestå i, at der ikke ved købeaftalen kan vedtages nogen fravigelse af købelovens regler.

Efter kommissionens opfattelse vil der i klare tilfælde være behov for at statuere, at den indgåede aftale er ugyldig, men det skønnes, at dette behov vil kunne imødekommes gennem den foreslåede civilretlige general klausul.

Herudover finder kommissionen at mangelsregler på dette område bør gøres ufravigelige, således at det sikres, at køberen altid vil kunne gå frem efter disse regler.)*

Som fremhævet i bemærkningerne til den svenske konsumentkøbelov vil en sådan regel navnlig kunne få betydning inden for handel med brugte biler, men herudover ved salg af barnesenge, der ikke opfylder rimelige krav til sikkerhed mod ulykker, legetøj, der er giftigt, brandfarligt eller har andre risikobehæftede egenskaber, farligt sengetøj o.s.v.

*) Rekommandation 25, se s. 98.

X. Købelovens misligholdelsesregler (mangelsbeføjelserne)

A. Gældende ret

Købelovens misligholdelsesregler på mangelsområdet findes i lovens §§ 42-54.*) Bestemmelserne er komplicerede, og forbrugernes kendskab til dem er utvivlsomt meget ringe.

Køberen kan kræve et forholdsmæssigt afslag for værdiforringende mangler.

Han kan hæve handelen, hvis manglen er væsentlig, hvis sælgeren har handlet svigagtigt, eller - ved genuskøb - hvis sælgeren har kendt manglen på et sådant tidspunkt, at han uden urimelig opofrelse havde kunnet fremskaffe mangelfri ydelse.

Erstatning for tab som følge af den mangelfulde levering kan køberen næsten altid kræve i genuskøb, medens sælgeren af en speciesbestemt vare kun hæfter for svig og uforsvarlig adfærd (culpa), ved oprindelige mangler endda kun, såfremt sælgeren må anses at have indestået for bestemte egenskaber ved varen.

Hvad der nok vil overraske den almindelige forbruger mest er, at købeloven ikke giver køberen nogen almindelig adgang til at kræve en mangel afhjulpet eller til at forlange omlevering. Afhjælpningspligt omtales slet ikke i loven, men antages dog at findes i de såkaldte bestillingskøb. Omlevering kan kræves efter samme principper, som gælder for hæveadgangen, d.v.s., hvis den leverede genusvare lider af en væsentlig mangel, hvis sælgeren har handlet svigagtigt, eller hvis han har kendt manglen på et sådant tidspunkt, at han uden urimelig opofrelse havde kunnet fremskaffe mangelfri ydelse.

Adgangen til at påberåbe sig mangler kan bortfalde på grund af for sen reklamation, men også andre omstændigheder kan medføre, at mangelsbeføjelserne udelukkes, jfr. herved den såkaldte caveat emptor regel i § 47 (ovenfor side 43), og den særlige regel i § 48 om auktionssalg. Da købeloven kan fraviges ved aftale mellem parterne, vil forbehold med hensyn til mulige mangler normalt være gyldige, f.eks. hvis genstanden sælges, som den er og forefindes.

Sælgeren kan endvidere i et begrænset omfang udelukke køberens misligholdelsesbeføj eiser ved at afhjælpe manglen eller ved at foretage omlevering. Køberen må efter § 49 lade sig nøje dermed, hvis afhjælpningen eller omleveringen kan ske inden udløbet af den tid, da han er pligtig at afvente levering, og det åbenbart ikke kan medføre omkostning eller ulempe for ham. Køberens ret til erstatning berøres dog ikke af bestemmelsen.

B. De købelovssagkyndiges ændringsforslag

Der er hidtil kun fremkommet et foreløbigt udkast til ændringer i købeloven.

Efter dette foreslås der indført en ret for køberen til at kræve, at sælgeren afhjælper manglen, såfremt dette kan ske uden at forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller ulempe.

Adgangen til at hæve købet foreslås udvidet, således at køberen kan hæve, såfremt sælgeren ikke uden ugrundet ophold efterkommer køberens krav om afhjælpning. Endvidere erstattes svig af et hæderlighedskriterium, således at køberen kan hæve, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. I genuskøb kan der i samme tilfælde kræves omlevering.

Erstatningsbeføjeisen foreslås udvidet til også at gælde tilfælde, hvor sælgeren har undladt at oplyse køberen om mangler, som han har kendt, eller som han har haft grundet formodning om. Ved specieskøb er svigen skiftet ud med det nævnte hæderlighedskriterium, d.v.s., at køberen kan kræve erstatning, dersom sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed.

Også sælgerens adgang til at afhjælpe manglen eller til at foretage omlevering udvides.

*) Se bilag 1.

Køberen må lade sig nøje dermed, hvis det kan ske inden udløbet af den tid, da han er pligtig at afvente levering, og det ikke vil medføre væsentlig omkostning eller ulempe for ham. Ved bestillingskøb er det tilstrækkeligt, at sælgeren afhjælper manglen uden ugrundet ophold.

C. Kommisssionens **overvejelser vedr. de deklaratoriske regler**

1. Beføjelsen til at kræve afhjælpning

Misligholdelsesbeføj eiserne har en dobbelt funktion, idet de dels i almindelighed tilskynder sælgere til at opfylde de indgåede aftaler nøjagtigt, dels i de enkelte tilfælde, hvor der foreligger kontraktbrud, giver køberne våben i hænde, der i passende omfang skal sikre dem imod misligholdelsesvirkningen. Beføjelserne virker således såvel præventivt som reparativt, og den sidstnævnte forebyggende funktion må der tillægges en ganske særlig betydning i forbrugerkøb. Forbrugerne er både i processuel henseende og med hensyn til varekundskab i en ringere position end erhvervsdrivende i handelskøb, sml. herved bemærkningerne side 17 og side 42. Beføjelsen til at kræve afslag i købesummen har kun haft begrænset effekt i praksis inden for forbrugerområdet, og da adgangen til at hæve handelen i almindelighed forudsætter, at manglen er væsentlig, har købelovens regler næppe været tilstrækkelige hidtil. En bredere beskyttelse af forbrugerne kunne sikres ved at udvide hæveadgangen, idet de gennem truslen om at hæve tillige vil kunne gennemtvinge det mindre at få manglen afhjulpet, og en videregående hæveret vil utvivlsomt have en meget stor præventiv effekt.

I begge henseender vil imidlertid meget være vundet ved at gennemføre de købelovssagkyndiges forslag om at give køberne ret til at kræve afhjælpning. I praksis har der uanset købelovens regler udviklet sig en opfattelse såvel blandt forbrugerne som inden for detailbranchen af, at mangler skal søges afhjulpet, og er en mangel mindre væsentlig, vil afhjælpningen i mange tilfælde være den fremgangsmåde, der i tilstrækkelig grad sikrer forbrugerens udnyttelse af det købte uden at medføre de videregående følger, som er forbundet med en ophævelse.

Kommissionen vil derfor anbefale, at forslaget fremmes, og dette bør efter kommissionens opfattelse ikke afvente købelovens øvrige revision. Gennemførelsen af afhjælpningsbeføjelsen er forudsætningen for, at overvejelser om ufravigelighed af reglerne kan foregå på et rimeligt grundlag, jfr. nedenfor D. Tillige skal fremhæves, at der vil kunne opnås en væsentlig sanering af garantibevisers formulering, idet disse beviser inden for mange områder har deres grundlag i, at afhjælpningsbeføjelsen tillægges køberen som en særlig, ikke i loven hjemlet, indrømmet ret, jfr. nedenfor side 65.

Om forslaget bemærkes i øvrigt, at kommissionen kan tiltræde den begrænsning i beføjeisen, at den ikke kan udøves, når der er forbundet uforholdsmæssig omkostning eller ulempe med afhjælpningen. Det bør imidlertid være sælgeren, som har bevisbyrden for, at der foreligger en sådan undtagelsessituation, hvorfor *det foreslås* at ændre formuleringen til, *at køberen kan kræve, at sælgeren afhjælper manglen, medmindre dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller* ***ulempe.****)

Man går herved ud fra, at køberen har ret til at forlange afhjælpning også i tilfælde, hvor sælgeren ikke vil være i stand til selv at afhjælpe manglen eller ikke kan gøre det selv uden uforholdsmæssig omkostning eller ulempe, men hvor afhjælpning er tilsikret fra producentens eller importørens side. Og det må i så henseende være ligegyldigt, om afhjælpningen hviler på et garantibevis, der er udleveret til køberen sammen med varen, eller på samhandelsvilkår, der gælder mellem detaillisten og de bagved liggende handelsled. Endvidere må afhjælpningsretten også gælde i tilfælde af, at sælgeren har adgang til uden uforholdsmæssig omkostning at sørge for reparation hos en fremmed reparatør. At sælgeren har udskilt en reparationsafdeling som særskilt virksomhed, kan naturligvis ikke influere på bedømmelsen af reglen.

Det har været fremhævet med styrke fra forbrugerside, at transportomkostninger i forbindelse med afhjælpningen i almindelighed må påhvile sælgeren, og kommissionen går ud fra, at dette er dækket af formuleringen, således at udgiften ved transport kun i atypiske tilfælde kan anses som en uforholdsmæssig omkostning.

Afhjælpningsretten sanktioneres efter de købelovssagkyndiges forslag med, at køberen kan hæve, såfremt sælgeren ikke uden ugrundet

*) Rekommandation 26, se s. 98.

ophold efterkommer køberens krav på afhjælpning. *Det bør efter kommissionens opfattelse overvejes, om der ikke tillige er grund til at tillægge køberen ret til, når sælgeren undlader at reagere på kravet om afhjælpning, da at lade afhjælpningsforanstaltninger foretage andetsteds for sælgerens regning.*)* Man er opmærksom på, at en ret til at forlange bekostningerne ved afhjælpning dækket af sælgeren vil kunne medføre, at disse bliver højere end nødvendigt, men den fornødne reservation vil kunne opnås ved, at *køberen får ret til at kræve rimelige omkostninger ved afhjælpningen erstattet af sælgeren.*)* I den ændrede norske § 49 sanktioneres afhjælpningsretten (i de tilfælde, hvor der er påtaget pligt til at foretage afhjælpning, jfr. nedenfor side 55 ikke ved hæveret, men alene ved, at afhjælpning kan foretages andetsteds, idet køberen kan kræve erstattet sine udgifter med at få manglen afhjulpet, for så vidt disse ikke bliver uforholdsmæssig store. Denne formulering kan Forbrugerkommissionen for sit vedkommende tiltræde, idet man dog som nævnt mener, at *forbrugeren tillige bør kunne hæve købet, såfremt han foretrækker dette.**)* Det er klart, at de beføjelser, hvorved afhjælpningsretten sikres for køberen, bør indføjes i loven samtidig med selve afhjælpningsbeføjelsen.

2. Beføjelse til at hæve købet

De købelovssagkyndiges forslag vedrørende hæveadgangen har ikke i sig selv givet anledning til yderligere overvejelser i kommissionen.

Derimod henledes opmærksomheden på forslaget side 43 om hæveadgang, når sælgeren har undladt at anvende en påbudt varedeklaration, ligesom oplysninger om varen i øvrigt side 46 får betydning for hævebeføjelsen.

3. Erstatningsbeføjeisen

De købelovssagkyndiges forslag har ikke givet kommissionen anledning til bemærkninger ud over, hvad der er anført ovenfor under afhjælpningsbeføjelsen. Noget helt andet gælder, når det overvejes at gøre reglerne ufravigelige, jfr. side 59-60 ff.

4. Køberens adgang til at holde købesummen tilbage

Som nærmere omtalt nedenfor under D) indeholder den svenske konsumentkøbelov i §§ 4-5 og den norske ændring af købeloven § 49 bestemmelser, der sikrer køberen ret til at tilbageholde købesummen, indtil en mangel er afhjulpet, eller mangelfri vare stilles til køberens rådighed. Den svenske lov tilføjer, at er det åbenbart, at manglen ikke er af væsentlig betydning for køberen, kan han dog ikke tilbageholde mere af købesummen, end hvad der kan antages at modsvare det dobbelte beløb af omkostningerne ved manglens afhjælpning. Retten gælder for de tilfælde, hvor varen skal betales ved eller efter den tid, som er bestemt for leveringen. Efter den norske bestemmelse kan køberen ikke tilbageholde åbenbart mere, end hvad man må regne med, at det vil koste at få manglen afhjulpet, og som vil give betryggende sikkerhed for andre krav, han har efter købeaftalen.

Den gældende købelov giver ikke nogen almindelig regel om disse tilfælde. Efter samtidighedsreglerne i købelovens §§ 14-16 er udgangspunktet, at køberen ikke er pligtig at betale købesummen, medmindre salgsgenstanden samtidig stilles til hans rådighed. Også kreditkøberen kan efter omstændighederne påberåbe sig dette princip, såfremt sælgeren endnu ikke har opfyldt sine forpligtelser, når tiden for købesummens betaling kommer. Efter den opfattelse, der hævdes i *Ussing:* Køb side 142 må køberen, når han har ret til at kræve manglen afhjulpet, kunne holde købesummen tilbage, indtil manglen er rettet. Det udtales dog med sikkerhed kun for de tilfælde, hvor manglen giver køberen ret til at hæve købet. I praksis vil vanskelighederne imidlertid ofte i forbrugerkøb opstå i tilfælde, hvor manglen skal afhjælpes, uden hensyn til om den er væsentlig. Der tiltrænges først og fremmest for afbetalingskøb en regel, som sikrer, at køberen ikke behøver at betale afdrag, så længe disse ikke overstiger, hvad der svarer til afhjælpningsomkostningerne. En sådan regel bør imidlertid være generel og derfor stå i købeloven. Den svenske lov, hvorefter der skal kunne holdes tilbage, hvad der kan antages at modsvare det dobbelte beløb af omkostningerne, sigter først og fremmest til at løse en usikkerhed i køberens favør. Materielretligt er den næppe anbefalelsesværdig. Det rette synes at være, at følge den norske lovændring, således at køberen kan holde så stor en del af købesummen tilbage, som ikke åbenbart overstiger, hvad man må regne med, at det vil koste at

*) Rekommandation 28, se s. 98.
**) Rekommandation 27, se s. 98.

få manglen afhjulpet. Er betingelserne til stede for, at køberen kan hæve eller kræve omlevering, må han kunne tilbageholde købesummen eller den resterende del deraf, indtil omlevering er sket, eller afhjælpning af manglen er foretaget.

Kommissionen opfordrer de købelovssagkyndige til at overveje at indsætte en sådan almindelig bestemmelse i købeloven, der hjemler køberen ret til i forbrugerkøb at holde købesummen tilbage.)* Det tilføjes, at da den på rimelig måde supplerer afhjælpningsbeføjelsen, bør ændringen gennemføres samtidig med denne.

5. Særligt om efterlevering ved kvantitetsmangler

Såfremt sælgeren har leveret en for ringe mængde under sådanne omstændigheder, at der foreligger en såkaldt kvantitetsmangel, jfr. ovenfor side 47, har køberen de samme beføjelser som ved anden form for mangel, dog at retten til at kræve omlevering erstattes af en adgang til at kræve efterlevering af det manglende, og herom kan køberen stille krav, selv om det alene er en uvæsentlig del af det solgte, der mangler, jfr. § 50. Der er ikke tvivl om, at denne beføjelse har haft til naturlig forudsætning, at der ikke kan være fysiske vanskeligheder ved at præstere flere enheder af den pågældende vareart, og det er klart, at køberen ikke kan stille krav derom, såfremt det er umuligt for sælgeren at opfylde. Det er derimod tvivlsomt, hvor langt man kan gå i retning af at anerkende andre hindringer, der lader sig overvinde, på lige fod med en egentlig umulighed. Navnlig ved færdigpakkede forbrugsvarer vil der utvivlsomt være et vidtgående behov derfor, og det er et spørgsmål, om disse ikke snarere i det hele burde følge reglerne om kvalitetsmangler. Som eksempler herpå kan nævnes, at der er undervægt i en pakke dybfrosne ærter eller i en fabrikspakket pose sukker. Forholdsmæssigt afslag eller omlevering kan her være på sin plads, men ikke et krav om efterlevering. I praksis synes man dog at klare sig, uden at der opstår vanskeligheder i den her nævnte retning, og kommissionen vil under hensyn hertil indskrænke sig til at fremhæve problemet til videre overvejelse i forbindelse med købelovens almindelige revision.

*) Rekommandation 29, se s. 98.

6. Sælgerens afhjælpningsret

Det har været fremhævet i kommissionen, at det er vanskeligt at overskue, hvilke konsekvenser gennemførelsen af den foreslåede ændring af købelovens § 49 vil få for forbrugerkøb. Dette hænger sammen med, at der let kan ske en ændring af bedømmelsen af de to begrænsninger, som § 49 indeholder. Den ene er, at afhjælpningen skal ske inden udløbet af den tid, da køberen er pligtig at afvente levering, og denne begrænsning står uforandet. Det vil sige, at der ikke må gå længere tid, end køberen ville være pligtig at finde sig i en leveringsforsinkelse uden at kunne hæve. Efter den gældende § 21 betyder dette igen, at forsinkelsen skal være væsentlig. Når den anden begrænsning i § 49, at afhjælpningen »åbenbart ikke kan medføre omkostning eller ulempe« afsvækkes til »væsentlig omkostning eller ulempe«, kommer hovedvægten i modsætning til nu til at ligge på den første begrænsning. Det bliver derfor afgørende, hvorledes man bedømmer forsinkelsens betydning i forbrugerkøb, jfr. ovenfor side 39-40.

Herved accentueres selve spørgsmålet om, i hvilket omfang en sælger skal kunne bringe køberens misligholdelsesbeføjelser til ophør ved at foretage afhjælpning. Navnlig fra forbrugerside har det været fremhævet, at afhjælpning i praksis ofte finder sted med køberens indforståelse, men at der ikke herfra bør drages nogen slutning til, at sælgeren bør have en almindelig ret til at foretage afhjælpning eller en videre adgang som foreslået i købelovsudkastet. En pligt for køberen til at affinde sig hermed får jo navnlig betydning i tilfælde, hvor forholdet mellem sælgeren og køberen er kommet i hårdknude. Ikke mindst i sådanne tilfælde vil spørgsmålet let blive forskudt til uoverensstemmelse mellem parterne om, hvorvidt en foretaget afhjælpning har været utilstrækkelig, og selv om afhjælpningsreglerne klart forudsætter, at køberen efter afhjælpningen har opnået en fuldgod vare, kommer de således til kort og efterlader køberen i en bevismæssig vanskelig situation. Medens erhvervslivet som regel optræder som flergangskøberen, vil den private forbruger ikke være i en tilsvarende faktisk magtposition. Der har på denne baggrund været enighed i lovudvalget om, at *man ikke bør anbefale en udvidelse af sælgerens afhjælpningsret, og kommissionen har tilsluttet sig dette standpunkt.*

For så vidt angår bestillingskøb er kommis-

sionen enig i, at der bør indrømmes sælgeren en videregående ret, jfr. de købelovssagkyndiges forslag om, at afhjælpningen her skal ske uden ugrundet ophold.)*

I øvrigt har forbrugernes repræsentanter fremhævet, at sælgeren må tilpasse sine afhjælpningsforanstaltninger til tidspunkter, hvor det er rimeligt muligt for forbrugeren at medvirke dertil. Det må derfor også være omfattet af det afsvækkede kriterium »væsentlig omkostning eller ulempe«, at køberen ikke kan være hjemme på det ønskede tidspunkt uden at forsømme arbejde etc.

7. Reklamationsreglerne

Efter købelovens § 52 skal forbrugeren reklamere uden ugrundet ophold. I modsat fald mister han alle misligholdelsesbeføjelser. **Vil** køberen hæve købet eller kræve omlevering, skal han ligeledes meddele dette uden ugrundet ophold. Reklamationsfristen løber fra det tidspunkt, da køberen har opdaget manglen eller burde have opdaget den. Når sælgeren har handlet svigagtigt, eller når han har gjort sig skyldig i grov uagtsomhed, og denne medfører betydelig skade for køberen, finder § 52 dog ikke anvendelse. De købelovssagkyndige foreslår, at svig erstattes med, at sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed, og medtager det tilfælde, at sælgeren har undladt at oplyse om mangler, som han har kendt eller haft grundet formodning om.

Endvidere gælder efter § 54, at har køberen ikke inden 1 år efter genstandens overgivelse til ham meddelt sælgeren, at han vil påberåbe sig en mangel, kan han ikke senere gøre den gældende, medmindre sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid eller har handlet svigagtigt. De købelovssagkyndige foreslår fristen forlænget til 2 år og har også her erstattet udtrykket »svigagtigt« med »i strid med almindelig hæderlighed«.

Kommissionen har udover disse ændringer overvejet betimeligheden af den strenge reklamationsfrist i § 52. *Man har fundet, at det i forbrugerkøb bør være tilstrækkeligt, at man følger reklamationsprincipperne i § 26, således at forbrugeren skal reklamere »inden for rimelig tid« i stedet for »uden ugrundet ophold«**)* Dette svarer til den svenske konsumentkøbelov § 11 og den norske ændring af § 52.

De nævnte bestemmelser i de svenske og norske love indeholder en særlig regel om, til hvem reklamation kan stiles. Har anden end sælgeren påtaget sig for dennes regning at afhjælpe manglen, kan underretning **i** stedet for til sælgeren gives til den, som har påtaget sig afhjælpningen. Såfremt der i købeloven optages en almindelig bestemmelse om sælgerens afhjælpningspligt, er der imidlertid ikke det samme behov for regulering af, hvem der kan modtage reklamation fra køberen, som forudsat i de pågældende bestemmelser, idet tredjemand i så fa.**i** vil optræde på sælgerens vegne til opfyldelse af sælgerens pligt. Der vil derfor også i omstændighederne kunne indfortolkes fuldmagt til at modtage reklamationen på sælgerens vegne. *Den pågældende problemstilling udstrækker sig til alle former for køb, og kommissionen henstiller, at den overvejes i forbindelse med lovens almindelige revision.***)*

D. Fravigelse af mangelsreglerne **gennem standardvilkår**

1. Den svenske konsumentkøbelov

Der er ikke tvivl om, at en købelovsrevision efter de gennemgåede retningslinier vil få en væsentlig indflydelse på udformningen af standardkontrakters bestemmelser om salgsgenstandens egenskaber og de misligholdelsesfølger, der hjemles køberne. Dette hænger navnlig sammen med, at den i praksis hyppigst anvendte afbødning af en mangel, nemlig afhjælpning, som nævnt falder uden for den gældende købelovs beføjelser. Når der i standardaftaler tillægges køberen ret til at få afhjulpet mangler, er det således en ellers ikke hjemlet beføjelse, som derfor kan underkastes en række begrænsninger og samtidigt medføre, at køberen helt eller delvis afskæres fra at gøre andre beføjelser gældende.

Vil man lovgive om tilladeligheden af standardvilkår og give ufravigelige bestemmelser om deres tilladte rækkevidde, tvinges man derfor ud i en sondring mellem tilfælde, hvor der over for køberen er påtaget en afhjælpningspligt, og andre tilfælde. En sådan sondring findes da også i den svenske konsumentkøbelovs §§ 4 og 5.

I § 4 hedder det, at er varen behæftet med en mangel, som sælgeren har påtaget sig pligt

*) Rekommandation 30, se s. 98.
**) Rekommandation 31, se s. 98.
***) Rekommandation 32, se s. 98.

til at afhjælpe, og afhjælpes den ikke inden rimelig tid, efter at køberen har gjort indvending imod varen, eller leveres der ikke inden samme tidspunkt en mangelfri vare i den mangelfuldes sted, har køberen ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen eller kræve passende erstatning for afhjælpning af manglen eller, såfremt manglen er af væsentlig betydning for ham, hæve købet. Forbehold, som indskrænker køberens ret til at hæve købet, skal dog gælde, såfremt en ophævelse af købet vil medføre betydelig skade for sælgeren, og han tilbyder køberen rimelig erstatning for manglen. Det er dog tillige en betingelse for forbeholdets gyldighed, at varen kan anvendes efter sit formål. Angår manglen en vare, som skal betales ved eller efter den tid, som er bestemt for leveringen, kan køberen tilbageholde købesummen, indtil manglen er afhjulpet, eller mangelfri vare stilles til hans rådighed. Er det åbenbart, at manglen ikke er af væsentlig betydning for køberen, kan denne dog ikke tilbageholde mere af købesummen, end hvad der kan antages at modsvare det dobbelte beløb af omkostningerne ved manglens afhjælpning.

Heroverfor står efter § 5 det tilfælde, at varen er mangelfuld, uden at sælgeren eller anden for hans regning har påtaget sig at afhjælpe manglen. Køberen har i så fald ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen eller, hvis manglen er af væsentlig betydning for ham, at hæve købet. Forbehold, der indskrænker køberens ret til at hæve købet, skal bedømmes på samme måde som efter § 4. Hertil føjes, at har køberen gjort indsigelse mod varen, og sælgeren tilbyder at afhjælpe manglen eller at levere mangelfri vare i den mangelfuldes sted, kan køberen ikke påberåbe sig § 5, hvis afhjælpningen eller omleveringen sker straks og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for ham. Køberen kan dog tilbageholde købesummen som omtalt i § 4.

Efter systemet i konsumentkøbeloven er forholdet mellem denne og den almindelige købelov således, at den første angiver, hvilket minimum af beskyttelse der skal tilkomme forbrugeren. Hvor intet specielt er aftalt, eller hvor den almindelige købelov rækker videre uden at være fortrængt af aftalen, finder den almindelige købelov anvendelse. Spørgsmålet er imidlertid, om der ikke ved den valgte fremgangsmåde er lagt direkte op til, at man fra sælgernes side vil øge anvendelsen af og stramme formuleringen af standardvilkår, således at lovens minimumsbeskyttelse hurtigt vil blive udtryk tillige for maksimum.

Det er tillige mindre naturligt at lade købeloven stå uændret ved siden af konsumentkøbeloven - nemlig i det omfang denne sidste opfattes som udtryk for rimelige normer for forbrugerkøb i modsætning navnlig til handelskøb. Således spores der i konsumentkøbeloven en modvilje mod, at hævebeføjelsen finder for vid anvendelse inden for forbmgerområdet. Begrundelsen herfor er navnlig, at en mangel ofte først vil vise sig nogen tid efter, at leveringen har fundet sted, og genstanden er taget i brug af køberen. For at udelukke hævebeføjelsen kræves dog efter § 4 for det første, at den er fraveget ved modstående aftale - typisk et standardvilkår derom - for det andet, at ophævelsen vil medføre betydelig skade for sælgeren, for det tredje, at køberen får tilbudt en passende erstatning for manglen, samt for det fjerde, at det ikke er åbenbart, at køberen kommer til at stå tilbage med en vare, som ikke kan anvendes efter sit formål. Købelovens væsentlighedsbedømmelse erstattes således af et helt sæt kriterier, der må efterlade en stor fortolkningsmæssig usikkerhed.

Forudsætter man, at købelovens regler ændres på deklaratorisk plan, således at navnlig afhjælpningsbeføjelsen lovhjemles, har § 5 mindre interesse. § 4 medfører da som det præceptive minimum, at køberen kan kræve forholdsmæssigt afslag, men først når han har fremsat påkrav om afhjælpning, uden at afhjælpning er sket eller omlevering har fundet sted inden rimelig tid. Alternativt kan køberen under samme betingelser kræve godtgørelse for sine udgifter ved afhjælpning (erstatning), medens anden form for erstatning ikke er sikret ham inden for det præceptive minimum. Endelig sikres der ham i det ovenfor nævnte begrænsede omfang adgang til at hæve, tilligemed ret til at holde købesummen tilbage.

2. Hovedsynspunkterne i kommissionens overvejelser

Som anført side 51 har misligholdelsesreg-1erne såvel en genoprettende funktion ved at give køberen magtmidler, der kan beskytte ham i en indtruffet mangelssituation, som en præventiv betydning ved at tilskynde sælgeren til at opfylde nøjagtigt. Det er med den stadigt stigende anvendelse af standardvilkår naturligt

at overveje, i hvilket omfang lovens regler kan tillades fraveget, uden at disse hensyn tilsidesættes.

Medens den svenske konsumentkøbelov som ovenfor nævnt stræber efter at fremme afhjælpning af mangler ved at beskære de øvrige beføjelser, idet købelovens almindelige regler dog kan påberåbes, når aftalen ikke er til hinder derfor, finder kommissionen, at der fortsat inden for forbrugerområdet bør være et samspil mellem de forskellige misligholdelsesbeføjelser. Den dobbelthed, der er en følge af den svenske lovgivning, hvorefter forbrugeren snart skal støtte sig på den almindelige købelov, snart på en særlig konsumentkøbelov, bør endvidere så vidt muligt undgås.

Analyserer man betingelserne for at bringe de forskellige misligholdelsesbeføjelser i anvendelse, synes der da også at være en række tilfælde, hvor navnlig standardvilkår - men også anden form for aftalegrundlag, hvorved køberens rettigheder beskæres - bør frakendes gyldighed.

Dette gælder således, hvor sælgeren har handlet svigagtigt eller i strid mod almindelig hæderlighed. Hvor det har betydning for beføjelserne, må kravet om tilsidesættelse af modstående vilkår tillige gælde, når sælgeren har handlet uforsvarligt (culpøst), og det synes ikke tilstrækkeligt kun at ramme tilfælde, hvor sælgeren har handlet med viden eller udvist grov uagtsomhed.

Fremdeles må det forekomme urimeligt, at en sælger inden for forbrugerområdet forsøger gennem anvendelse af standardvilkår m.v. at fralægge sig følgerne af en misligholdelse, der kan karakteriseres som grov eller væsentlig. Det samme må gælde, hvis det findes, at sælgeren har undladt at oplyse om mangler, som han har kendt, eller som han har haft grundet formodning om.

Gennemføres der en civilretlig generalklausul i overensstemmelse med de købelovssagkyndiges præliminære udkast, jfr. ovenfor side 22 eller en generalklausul i aftaleloven, jfr. side 27, vil der på dette grundlag kunne finde tilsidesættelse sted fra sag til sag og efterhånden danne sig en almindelig opfattelse af, hvilke klausuler i standardkontrakterne der kan tilsidesættes.

Spørgsmålet er, om det ikke vil gavne retssikkerheden mere, at der allerede nu finder en samlet overvejelse sted af, i hvilket omfang købelovens mangelsregler bør gøres ufravigelige i forbrugerkøb.

I dette samspil mellem standardvilkår og præceptive mangelsregler lider den svenske konsumentkøbelov af en svaghed. Selv om der efter loven ikke vil være nogen hindring for at tage standardvilkår inden for de områder, der berøres af loven, op til prøvelse efter markedsføringslovgivningen eller for at søge dem tilsidesat i civile sager på grundlag af en generalklausul, vil den materielle prøvelse formentlig tvinges ind i en bedømmelse, hvorefter vilkårene sammenlignes med den minimumsbeskyttelse, som loven giver for konsumentkøb. Tendensen vil derfor let blive den ovenfor side 55 anførte, at minimum hurtigt tillige bliver udtryk for maksimum.

Efter kommissionens opfattelse må overvejelserne derfor tage deres udgangspunkt i købelovens deklaratoriske regler. Findes de enkelte misligholdelsesbeføjelser og sælgerens adgang til at imødegå dem i alt væsentligt at være udtryk for en passende interesseafvejning, og er de således udtryk for rimelige handelsvilkår inden for forbrugerområdet, bør den dertil svarende beskyttelse også sikres forbrugerne. Dette må undersøges beføjelse for beføjelse (pkt. 3), hvorefter behovet for afvigelser for bestemte salgsformer skal belyses (pkt. 4). Som almindelige principper for denne afvejning kan fremhæves, at der i mangelsovervejelserne må indgå betragtninger over, hvem af parterne der er nærmest til at bære risikoen for mangler. Herom kan som udgangspunkt fastslås, at risikoen må ligge hos den, som direkte eller indirekte har mulighed for at øve indflydelse på opkomsten af mangelstilfælde. Er der tale om, at erhververen selvstændigt kan opstille forskrifter om det leveredes egenskaber, må han også være indstillet på at acceptere risikoen for følgerne af hans egne instruktioner. Ved bestillingskøb, hvor køberen er erhvervsdrivende, vil modtageren af det leverede naturligt skulle bære risikoen i alt fald således, at leverandøren bør have mulighed for at friholde sig for misligholdelsesfølger. Almindelige konkurrencehensyn taler imidlertid selv i sådanne tilfælde for, at man stræber efter en ensartet retsstilling, idet det især kan være uheldigt for dem, der kun lejlighedsvis eller helt enkeltstående foretager bestillinger eller anskaffelser, at det vanskeliggøres at vurdere retstilstanden på grund af variationer i kontraktforbehold, som muligvis i nogle tilfælde er uden reel betydning og i andre tilfælde medfører en forrin-

geise af bestillerens eller køberens stilling. Denne trang til klarhed og ensartethed i retsforholdene øges i den almindelige købssituation for forbrugeren, der er placeret i retsforholdet som den ikke-professionelle part, og det vil i disse tilfælde ligeledes typisk være uden for forbrugerens mulighed at øve indflydelse på produkternes egenskaber. Han bør derfor heller ikke kunne pålægges risikoen herfor.

Samfundsøkonomiske synspunkter støtter dette resultat. Også ud fra disse må den, der markedsfører en vare, være nærmest til at bære risikoen for, at den er behæftet med mangler. En forhandler bør ikke alene bære følgerne af distributionen, men også af mangler, som han ikke selv kan lastes for. Både forbrugernes interesser og samfundsøkonomiske hensyn taler for, at en forhandler, som får for mange reklamationer over en vare, han fører, naturligt reagerer ved, at han ophører med at føre den pågældende vare. En sælger bør derfor ikke uden videre kunne fralægge sig ansvaret for mangler, selv om disse skyldes forhold hos hans leverandør.

De nævnte risikobetragtninger vil i forholdet mellem sælgeren og hans leverandør (producenten) medføre, at producenten må bære risikoen for mangler. Viser det sig, at produktionen er behæftet med sådanne mangler, at det bliver økonomisk belastende for producenten at bære risikoen, må man gå ud fra, at varen eller dens produktionsform bør ændres, eller produktionen ophøre. Om der heraf bør drages den konsekvens, at forbrugeren skal kunne gøre retsvirkningen gældende direkte mod producenten, omtales senere.

3. De enkelte beføjelser

Såfremt *afhjælpningsbeføjelsen* indføjes i købeloven, vil den umiddelbart kunne bringes i anvendelse inden for den store del af forbrugerkøbsområdet, hvor der handles uden anvendelse af særlige kontraktvilkår. Spørgsmålet om ufravigelighed får derfor først og fremmest betydning på standardkontrakternes felt. Det må da fremhæves, at retten til at kræve afhjælpning netop er trængt så stærkt frem på grundlag af udviklingen af kontraktpraksis. Der kan derfor heller ikke rejses principielle indvendinger imod at sikre forbrugerne denne beføjelse, som vil betyde en ønskelig beskyttelse af dem. Også for erhvervslivet vil en bestemmelse herom have den interesse, at afhjælpning underbygges som den normale fremgangsmåde i mangelstilfælde, der så vidt muligt sikrer køberen anvendelsen af varen uden at bryde mere ind i salgsforholdet end nødvendigt.

Det er åbenbart, at en ufravigelig ret til at kræve afhjælpning ikke skal gælde uden begrænsninger, og hovedspørgsmålet vil formentlig ikke så meget blive, om der skal indrømmes afhjælpningskrav, som vilkårene herfor, herunder i hvilket omfang der ved kontraktbestemmelser bør kunne ske en nærmere regulering af fremgangsmåden, som køberen skal benytte sig af, og af omkostningsdækningen såvel med hensyn til transportudgifter, udgifter til udskiftningsmaterialer og dækning af arbejdsløn. Skal beføjelsen ikke udhules, må adgangen til at aftale fravigelser fra udgangspunktet, at køberen har krav på afhjælpning, holdes inden for snævre rammer, og det vil være ønskeligt, at de nødvendige begrænsninger fremgår af selve loven. I så henseende indeholder de købelovssagkyndiges forslag vel netop, hvad der er behov for, idet der ikke kan kræves afhjælpning i tilfælde, hvor dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller ulempe. Det skal særligt fremhæves, at videregående generelle begrænsninger ikke ville være i overensstemmelse med det nedenfor side 62 omtalte grundlag for garantibestemmelser. Specielt med hensyn til transportomkostninger er det svenske udkast til konsumentkøbeloven opmærksom på, at de efter omstændighederne kan udgøre en så stor post, at sælgeren bør kunne opstille nærmere vilkår for afhjælpningsudgifternes afholdelse, som den svenske lovs § 4 ikke tager stilling til. Denne usikkerhed er imidlertid dækket af den relative udformning af afhjælpningsforpligtelsen i det her omtalte forslag, jfr. herved ovenfor side 51, hvorefter transportomkostninger i atypiske tilfælde vil kunne falde ind under udtrykket uforholdsmæssige omkostninger. Det understreges i denne forbindelse, at de geografiske forhold gør en mere fleksibel holdning naturlig i Sverige.

Efter kommissionens opfattelse vil der ikke være rimelig grund til at antage, at det forhold, at beføjelsen gøres ufravigelig og ikke blot deklaratorisk, vil medføre urimelige byrder for erhvervslivet, som allerede på de områder, hvor afhjælpning kan være særlig bekostelig, har indrettet sig derpå.*)

*) Rekommandation 33, se s. 98.

De beføjelser, som sikrer afhjælpningskravets gennemførelse, herunder hævebeføjelsen, må naturligvis i samme omfang gøres ufravigelige.*)

Adgangen til at kræve *forholdsmæssigt afslag* i købesummen er udtryk for, at købesummen nedsættes i forhold til den værdiforringelse, der foreligger på grund af manglen. Efter købeloven kan køberen altid benytte denne adgang til kompensation for en værdiforringelse, idet det dog antages,.at rene bagateller falder udenfor. Afslagsbeføjeisen i teknisk forstand har hidtil næppe været anvendt meget inden for forbrugerkøb, bl.a. fordi de defekter, der måtte være ved det købte, fortsat vil hindre dets anvendelse efter formålet. Gennem prisreduktionen får køberen mulighed for at få foretaget en reparation andetsteds, og i tilfælde, hvor brugen ikke hindres, men køberen ønsker at affinde sig med en ringere kvalitet, vil afslagsbeføjelsen kunne være en rimelig udgang. Sælgeren kan normalt ikke have berettigede indvendinger imod, at køberen i stedet for at kræve afhjælpning eller eventuelt ombytning indskrænker sig til at forlange afslag. Inden for forbrugerområdet vil beføjelsen imidlertid normalt have til forudsætning, at sælgeren ikke modsætter sig den. Afslagets beregning vil nemlig ellers let føre til strid, da det beror på forholdet mellem varens værdi henholdsvis uden og med den foreliggende mangel. I så fald vil det være at foretrække for køberen at kræve afhjælpning.

Den svenske konsumentkøbelov fastslår afslagsbeføjeisen præceptivt i §§ 4-5, men i § 4 først når køberen har fremsat krav om afhjælpning, uden at afhjælpning er sket, eller omlevering har fundet sted inden rimelig tid. Denne begrænsning, som ikke gælder, når den almindelige købelov finder anvendelse på retsforholdet, er næppe tilstrækkeligt begrundet for forbrugerkøb alene.

Når standardkontrakter udelukker køberen fra at kræve forholdsmæssigt afslag, sker dette i reglen sammen med begrænsningen af andre beføjelser. Efter kommissionens opfattelse bør retten sikres forbrugeren præceptivt som den for så vidt mindst indgribende beføjelse i tilfælde, hvor køberen selv ønsker at nøjes med at blive ækvivaleret for den værdiforringelse af det købte, som manglen har medført.*)

Ved standardkontrakter fraviges navnlig køberens ret efter loven til at *hæve købet.* Efter de købelovssagkyndiges foreløbige udkast kan køberen, når der bortses fra sælgerens tilsidesættelse af afhjælpningspligten, hæve, såfremt manglen er væsentlig, eller såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed, eller - ved genuskøb - såfremt sælgeren har kendt manglen på et sådant tidspunkt, at han uden urimelig opofrelse havde kunnet fremskaffe mangelfri ydelse. Der er efter den svenske konsumentkøbelov § 4 mulighed for at aftale sig bort fra de deklaratoriske bestemmelser, men klausuler herom vil kun være gyldige, såfremt ophævelsen vil medføre betydelig skade for sælgeren, og denne yderligere tilbyder køberen en rimelig erstatning for manglen. Endvidere gælder sådanne vilkår heller ikke, hvis den mangelfulde vare ikke kan anvendes af køberen efter sit formål, jfr. ovenfor side *55.*

Som anført side 56 bør man ud fra almindelige reguleringsbetragtninger nægte at anerkende standardvilkår, hvorefter en part søger at fralægge sig virkningerne af en misligholdelse, der kan karakteriseres som grov, eller hvor parten har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Den præventive effekt i køberegelerne må tilsvarende tilsige, at sælgeren ikke bør kunne udelukke køberen fra at hæve, når varen er behæftet med en væsentlig mangel. Her er der ikke tale om trivielle småfejl eller uvæsentlige mindre defekter, men om væsentlige mangler, der bevirker, at genstanden ikke kan anvendes efter formålet overhovedet, eller hvor brugsværdien i væsentlig grad er nedsat som følge af, at sælgerens ydelse afviger fra hvad køberen havde krav på. Når standardkontrakter ofte afskærer køberens hævebeføjelse, har det den dobbelte begrundelse, at sælgeren ønsker i stedet at afhjælpe manglen, og at man kommer ud over afgrænsningstvivlen med hensyn til, hvornår manglen er væsentlig. Men reglerne må sammenholdes med sælgerens mulighed for at bringe misligholdelsen til ophør gennem afhjælpningsforanstaltninger efter § 49. I reglen vil denne adgang stå åben, når sælgeren reagerer hurtigt og effektivt, men dette bør da også kunne kræves, når manglen er væsentlig. Den bevistvivl, der nødvendigvis må være knyttet til et væsentlighedskriterium, vil efter almindelige regler falde tilbage på den part, som påberåber sig misligholdelsen, og må derfor også antages at føre til, at køberen i sådanne tilfælde falder tilbage

*) Jfr. rekommandation 33, se side 98.

på beføjelsen til at kræve afhjælpning. Selv om der klart foreligger en væsentlig mangel, må det også fremover kunne antages, at forbrugerne ofte vil foretrække afhjælpning fremfor ophævelse.*)

Efter kommissionens opfattelse vil erhvervslivet ikke i almindelighed kunne hævde, at en ufravigelig hævebeføjelse i de nævnte tilfælde vil påføre det en øget risiko, som må inddækkes gennem forhøjede priser.

Erhvervslivets repræsentanter har imidlertid fremhævet, at der inden for forbrugerområdet, vil kunne være tvivl om, hvornår en mangel har en sådan karakter, at den kan siges at være væsentlig. Selv om det købte ikke kan fungere efter sit formål, vil det i det enkelte tilfælde kunne stille sig således, at manglen meget let lader sig rette, f.eks. hvis der i en husholdningsmaskine mangler en vital del, som umiddelbart kan indføjes. Man tør ikke med fornøden sikkerhed gå ud fra, at domstolene i sådanne tilfælde vil vægre sig ved at betragte manglen som væsentlig. I sådanne tilfælde vil en ophævelse imidlertid kunne medføre betydelige gener og omkostninger for sælgeren, uden at køberen har en modsvarende interesse i at benytte hævebeføjelsen. Der bør derfor være en begrænset adgang til ved aftale mellem sælgeren og køberen at fravige hæveadgangen. En bestemmelse herom må knyttes til kriterier, som klart viser, at der er tale om undtagelsestilfælde.

Kommissionen foreslår på denne baggrund, at det ved aftale kan bestemmes, at køberen ikke kan hæve handelen, uanset at genstanden viser sig at lide af en væsentlig mangel, såfremt det efter forholdene i det enkelte tilfælde må antages, at de øvrige for køberen til rådighed stående beføjelser åbenbart vil give ham fornøden beskyttelse imod misligholdelsen, og at en ophævelse vil pådrage sælgeren et urimeligt tab.*)

Ved den valgte udformning fremhæves det efter kommissionens opfattelse tilstrækkeligt klart, at reglen kun skal gælde for atypiske tilfælde. Om køberen åbenbart har fornøden beskyttelse imod misligholdelsen, vil i første række afhænge af, om manglen hurtigt klart lader sig afhjælpe.

I øvrigt bemærkes, at der inden for nogle af de væsentligste områder, hvor standardvilkår af den nævnte art finder anvendelse, er en ganske særlig trang til at gøre mangelsreglerne og herunder hævebeføjelsen ufravigelige, idet manglen ofte indebærer en brugsfarlighed, som bør imødegås, jfr. herved ovenfor side 48-49. Eksempelvis kan fremhæves automobilhandelen, navnlig handel med brugte biler.

Medens kommissionen således finder, at køberen bør sikres retten til at hæve, når sælgeren har handlet i strid mod almindelig hæderlighed, eller manglen er væsentlig, kan der muligt rejses spørgsmål, om trangen til at sikre hævebeføjelsen er den samme for det tilfælde, at sælgeren havde kendt manglen på et sådant tidspunkt, at han uden urimelig opofrelse havde kunnet fremskaffe mangelfri ydelse. Bestemmelsen herom har en særlig begrundelse i handelskøb, men næppe større betydning inden for forbrugerområdet. Til gengæld egner den sig ikke til at blive gjort til genstand for særlig regulering i kontraktbestemmelser.

Om retten til at kræve *omlevering*, der for så vidt angår genuskøb, er knyttet til de betingelser, der gælder for hæveretten, taler de samme grunde for præceptivitet, som er anført ved retten til at hæve.*)

Om retten til at *kræve erstatning* bemærkes, at købelovens bestemmelser ikke antages at tage stilling til ansvar for følgeskader, og at der derfor alene tænkes på et almindeligt kontraktansvar sigtende mod det tab, som køberen lider som følge af misligholdelsen. Det, han herefter kan kræve erstattet, er, hvad der betegnes som den positive opfyldelsesinteresse. Erstatningsretten kan kombineres med andre af misligholdelsesbeføj eiserne, hvilket naturligvis får indflydelse på tabsberegningen. Er manglen afhjulpet, eller kræver køberen forholdsmæssigt afslag, vil erstatningskravet kunne omfatte poster som udgifter til konstatering af manglen eller til rimelige foranstaltninger for at begrænse manglen eller dens skadelige følger. Bliver der ikke krævet afslag i prisen eller afhjælpning af manglen, kan køberen kræve erstatning for den værdiforringelse, mangler medfører for genstanden, f.eks. godtgørelse for udgifter til reparation. For det tilfælde, at købet hæves, bliver erstatningen efter købelovens § 45, jfr. § 25, i mangel af bevis for, at anden skade er lidt, at fastsætte til det beløb, hvormed prisen for genstande af samme art og godhed som de solgte på leveringstiden overstiger købesummen. Der gives særlige forskrifter om foretagelse af dækningskøb ved autori-

*) Rekommandation 33, se s. 98.

seret mægler, som ikke har praktisk anvendelse i forbrugerkøb.

Ser man bort fra tabsberegningen ved ophævelse, må det formentlig erkendes, at erstatningsbeføjelsen er mindre påkrævet ved siden af adgangen til at kræve forholdsmæssigt afslag og afhjælpning, navnlig såfremt denne sidste udstyres med et selvstændigt erstatningsværn som nævnt side 52.

Overvejelser om ufravigelighed af erstatningsbestemmelserne vil imidlertid snarere være knyttet til det ansvarsgrundlag, der skal foreligge fra sælgerens side. Forholdet er her det, at købeloven har en skarp sondring mellem genuskøb og specieskøb, jfr. §§ 42-43. Sondringen har utvivlsomt sin baggrund i kommercielle køb og er ikke tilsvarende begrundet i forbrugerkøb. I genuskøb kan køberen principielt kræve erstatning på objektivt grundlag, medens det i specieskøb kræves, enten at sælgeren har handlet svigagtigt, eller at han - eller hans folk - har udvist uforsvarlig adfærd. Ved oprindelige mangler hæfter sælgeren for svig og tilfælde, hvor han må anses at have indestået for bestemte egenskaber ved varen. I de købelovssagkyndiges forslag erstattes svigen af et hæderlighedskriterium, og ansvaret udvides til at gælde tilfælde, hvor sælgeren har undladt at oplyse køberen om mangler, som han har kendt, eller som han har haft grundet formodning om, jfr. ovenfor side 50.

Erstatningsbeføjelsen har hidtil ikke spillet større rolle i forbrugerkøb og vil næppe heller komme til det, selv om reglerne gøres ufravigelige. En væsentlig indvending imod præceptiviteten vil imidlertid være den usikkerhed, der ligger i fortolkningen af ansvarsgrundlaget i genuskøb, jfr. § 43 og dennes henvisning til § 24. Inden for det kommercielle område har der været en udbredt trang til at afklare området for disse bestemmelser gennem standardvilkår, og det ville allerede af denne grund være uheldigt, om man ligefrem tvangsindforskrev en lignende usikkerhed på forbrugerområdet.

Kommissionen finder derfor, at erstatningsreglerne inden for forbrugerområdet bør tages op til fornyet vurdering ved købelovsrevisionen, således at man udskiller forbrugerkøb eller eventuelt andet end handelskøb til særskilt regulering. Det bør formentlig i forbindelse hermed overvejes, om erstatningsgrundlaget inden for denne gruppe bør gøres ensartet for genuskøb og specieskøb. Med de ændringer, der er foreslået af reglerne om specieskøb, jfr. side 50, vil erstatningsreglerne formentlig dække forbrugernes interesse i rimeligt omfang og vil kun ramme tilfælde, hvor sælgerne allerede efter almindelige overvejelser om tilsidesættelse af standardvilkår bør være afskåret fra at forbeholde sig ansvarsfrihed, jfr. ovenfor side 55-57.*)

Kommisionen har ovenfor side 52-53 foreslået en almindelig bestemmelse i købeloven, der hjemler køberen *ret til at holde* så stor en del af *købesummen tilbage,* som ikke åbenbart overstiger, hvad man må regne med, det vil koste at få manglen afhjulpet. Er betingelserne til stede for, at køberen kan hæve eller kræve omlevering, kan han tilbageholde købesummen eller den resterende del deraf, indtil omlevering er sket, eller afhjælpning af manglen er foretaget.

Denne beføjelse bør efter kommissionens opfattelse gøres ufravigelig og vil først og fremmest have til formål at imødegå bestemmelser i standardkontrakter, der eventuelt under trussel om, at køberen ellers mister enhver ret til at påberåbe sig misligholdelse, pålægger køberen pligt til at betale de stipulerede ydelser uden hensyn til, om der konstateres mangler ved salgsgenstanden.**)

Den samme ufravigelighed er der sikret køberne i den svenske konsumentkøbelov §§ 4-5 og i den norske købelov § 49.

Bestemmelsen vil navnlig betyde en sikkerhed for afbetalingskøbere, men kan få virkning også for køb inden for kontoringe og lignende kreditordninger.

Hvad angår køberens pligt til at *reklamere* i tilfælde af mangler, bør det efter kommissionens opfattelse sikres, at bestemmelserne ikke kan fraviges til skade for forbrugeren.***)

4. Begrænsninger med hensyn til ufravigeligheden

Som det vil være fremgået, er det kommissionens opfattelse, at mangelsreglerne bør gøres ufravigelige, og at en sådan ændring af det køberetlige system vil være i god overensstemmelse med de synspunkter, der ligger til grund for reguleringen af standardvilkår inden for forbrugerområdet.

*) Rekommandation 33 og 34, se s. 98.
**) Rekomandation 33, se s. 98.
***) Rekomandation 35, se s. 98.

Det har ikke været tanken, at selve mangelsbegrebet skal gøres ufravigeligt og fikseres i loven. Noget sådant vil ikke stemme med almindelig køberetlig opfattelse og i øvrigt næppe heller være muligt på grund af den flerhed af momenter, der indgår i bedømmelsen, jfr. ovenfor side 42. Det er ikke i modstrid med disse synspunkter, at det side 44 henstilles til overvejelse, om der i købeloven bør optages en beskrivelse af de vigtigste elementer i mangelsbegrebet.

Imidlertid vil en ufravigelighed i det foreslåede omfang være tilstrækkelig til at løse det langt overvejende antal tilfælde, hvor tvivlen ikke angår bedømmelsen af, om der foreligger en mangel, men alene dennes virkninger.

Tilbage står imidlertid det betydningsfulde spørgsmål, i hvilket omfang grænserne for mangelsbedømmelsen skal kunne flyttes ved aftale, herunder standardkontrakter, mellem parterne. Der vil være en glidende overgang fra disse tilfælde til tilfælde, hvor mangelsbeføjelserne udelukkes ved aftale eller som følge af den form, hvorunder handelen sker.

Den såkaldte caveat emptor regel i § 47, der regulerer køberens undersøgelsespligt, bør ikke kunne svækkes til forbrugerens ugunst.)*

I § 48 findes en særlig bestemmelse om auktionssalg. Efter denne kan køberen ikke påberåbe sig, at genstanden lider af nogen mangel, medmindre genstanden ikke svarer til den betegnelse, under hvilken den er solgt, eller sælgeren har handlet svigagtigt. Hvad der er foreskrevet, gælder dog ikke, når en handlende sælger sine varer ved auktion. Det må formodes, at svigskriteriet ved købelovsrevisionen foreslås erstattet af, at sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Medens den deklatoriske regel i forbrugerkøb således er, at den handlende ikke kan unddrage sig en almindelig mangelsbedømmelse, fordi han vælger at sælge f.eks. sine ukurante eller defekte varer ved en auktion i stedet for i almindelig åben handel, vil den praktiske retsstilling være den modsatte i kraft af de standardvilkår, der er almindelige ved auktionssalg.

Efter motiverne til købeloven (betænkning 1904 side 73-74) er salg ved auktion efter almindelig opfattelse et eksempel på et forbehold om, at køberen skal nøjes med genstanden »hvad enten den er bedre eller dårligere«, »som den er eller forefindes« o.l. Sådanne forbehold vil normalt være gyldige og derved udelukke køberen fra at gøre mangelsbeføjeiser gældende. De vil dog ikke altid blive anerkendt af domstolene, som i alt fald er villige til at tilsidesætte dem, når genstanden ikke svarer til den betegnelse, den er solgt under, eller savner egenskaber, som er særskilt garanteret.

§ 9 i den svenske konsumentkøbelov giver køberen ret til at gøre lovens mangelsbeføjelser gældende, selv om varen er solgt, som den er og forefindes, eller med lignede forbehold, hvis varen ikke svarer til sælgerens oplysninger, eller sælgeren har undladt at give oplysning om sådanne egenskaber hos varen, som køberen kunne regne med, og som sælgeren må have haft kundskab om. Det samme gælder, hvis varen er i væsentlig ringere stand, end køberen har haft føje til at forudsætte under hensyn til varens pris og øvrige omstændigheder. En parallel bestemmelse er indsat som § 45 b i den norske købelov.

*Kommissionen finder, at det problem der således er taget op i et bredere aspekt end i den gældende købelov, som kun regulerer auktionskøbet, reelt berører de køberetlige regler i almindelighed og derfor bør indgå i de købelov ssagkyndiges overvejelser.**)* Ud fra de betragtninger, som er anført om standardkontrakter, vil der utvivlsomt kunne ske tilsidesættelse af vilkår i betydeligt omfang under omstændigheder svarende til de i den svenske konsumentkøbelovs § 9 fremhævede.

*Kommissionen finder herefter, at der også bør knyttes ufravigelighed til de her gennemgåede regler inden for mangelsområdet, således at der sikres forbrugerne et tilsvarende værn.***)*

E. Køberens forhold til tidligere salgsled

I modsætning til den almindelige købelov er der i udkastet til den svenske konsumentkøbelov medtaget regler om forbrugernes forhold til vareproducenter m.fl.

Da de spørgsmål, der rejser sig heraf, i væsentlig grad har deres naturlige udgangspunkt i garantibeviser, vil de blive taget op nedenfor under XI).

*) Rekommandation 36, se s. 98.
**) Rekommandation 37, se s. 98.
***) Rekommandation 38, se s. 98, jfr. 36-37.

XI. Garantibevisers retsvirkninger

A. Indledning

Da garantierklæringer inden for forbrugerområdet normalt vil foreligge i standardiseret form enten som led i standardkontrakter eller som særlige garantibeviser, vil de retsregler, der opstilles for standardvilkår, komme til anvendelse på dem, jfr. gennemgangen under IV) s. 18 ff. Det vil være fremgået, at skoleeksempler på vilkår, man ønsker at imødegå, kan hentes blandt erklæringer, der betegner sig som garantier.

At der desuagtet er behov for specielt at drøfte garantibevisers retlige betydning inden for forbrugerområdet, hænger sammen med flere forhold. Selve betegnelsen garanti må umiddelbart give køberen indtryk af, at der tillægges ham en kvalificeret retsbeskyttelse, som han ikke ville opnå efter lovgivningens almindelige regler. Betragtningerne gælder selvfølgelig i særlig grad, når garantibeviserne i det ydre udstyres som »guldrandede papirer«, men de vil finde tilsvarende anvendelse på sådanne klausuler i standardkontrakter, der i overskriften betegner sig som garantier. Endvidere hidrører garantibeviser inden for en række vareområder - som f.eks. hårde hvidevarer og elektriske husholdningsartikler — oftest fra producenten eller importøren, der derved kommer ind i den forbrugerretlige relation, selv om salget til forbrugeren sker i detailhandelen.

Det er ofte og ubestridt med rette blevet hævdet, at garantibeviser ikke bør kunne være rene ansvarsbegrænsnings- eller ansvarsfrihedserklæringer.

B. Rekommandationen af 1. april 1971

I fortsættelse af en konference, som afholdtes af Industrirådet i oktober 1968, blev der i januar 1969 nedsat et samarbejdsudvalg mellem Industrirådet, Forbrugerrådet, De Danske Husmoderforeninger og Statens Husholdningsråd. Dette udvalg fik bl.a. til opgave at undersøge problemerne omkring de af industrien udleverede garantibeviser. Som resultat af forhandlingerne er afgivet en rekommandation (bilag 18) vedrørende udarbejdelse af garantibeviser for varige forbrugsgoder. Rekommandationen er ikke tiltrådt af Forbrugerrådet, fordi det efter rådets opfattelse fejlagtigt kunne formenes, at rådet anbefalede et garantibevis, der ikke indeholdt bestemmelse om, at garantien omfattede eventuelle, nærmere præciserede følgeskader, samt om, at forbrugernes rettigheder ifølge købeloven ikke indskrænkes af garantibeviset. Men Forbrugerrådet har bortset herfra erklæret sig enig i rekommandationen.

Rekommandationen giver almindelige retningslinjer for garantiperioden, garantiens omfang og garantiens indhold. Herudover opregnes forbehold, der kan anses rimelige, samt forbehold, der ikke kan anses rimelige.

Den i garantibeviser anførte garantiperiode skal sædvanligvis regnes fra tidspunktet for købets indgåelse. Købsdatoen bevises af køberen, f.eks. ved fremlæggelse af faktura.

Garantien omfatter fabrikations- og materialefejl, der konstateres under produktets normale brug. Reparation og/eller udskiftning af dele bør ske ved producentens foranstaltning inden for en rimelig tid. Er dette ikke muligt, skal producenten anvise anden reparatør/montør til at udføre arbejdet for sin regning. For dele, der er udskiftet eller repareret ifølge garantien, garanterer producenten på samme vilkår, under samme forudsætninger og i samme tidsrum, som var gældende for produktet i dets helhed.

Tidsrummet fra manglens anmeldelse til dens afhjælpning tillægges garantiperioden.

Producenten betaler alle udgifter til reservedele og arbejdsløn samt rejseomkostninger for montør. Såfremt fabrikanten skønner det nødvendigt, at produktet indsendes til hans fabrik eller værksted, betaler han alle transportudgifter ved indsendelse og returnering.

Som rimelige forbehold anføres, at fejl eller skader, direkte eller indirekte, undtages fra garantien, når de er opstået ved 1) installation i strid med installationsinstruksen, 2) fejlbetjening, 3) undladelse af at foretage en i brugsanvisningen foreskrevet vedligeholdelse, 4) misbrug, 5) brand, 6) ulykke, 7) lynnedslag, 8) ekstraordinære spændingsvariationer, 9) andre elektriske forstyrrelser, 10) reparationer udført af andre end af producenten anviste eller godkendte personer.

Som forbehold, der ikke kan anses rimelige, anfører rekommandationen, at garantien bortfalder, såfremt 1) garantibeviset ikke fremsendes til producenten i dateret og underskrevet stand, 2) der foreligger misligholdelse af betalingsvilkårene, 3) dele af fremmed oprindelse ikke er dækket af underleverandørens garanti.

Rekommandationen slutter med, at spørgsmålet om, hvorvidt en garanti skal omfatte erstatning for følgeskader, og forholdet til købeloven har været drøftet, uden at man har kunnet nå til en fælles indstilling til garantibevisernes indhold på disse punkter.

Det skal fremhæves, at rekommandationen også har betydning for garantibeviser, udstedt af importører.

Endvidere fremhæves, at rekommandationen danner grundlag for bedømmelsen af garantibeviser ved de sammenlignende vareundersøgelser, som foretages af Statens Husholdningsråd. Rådets undersøgelser viser i øvrigt, at der siden rekommandationens vedtagelse - generelt set - er sket en ikke uvæsentlig forbedring af garantibevisernes indhold for forbrugerne.

Selv om der såvel fra forbrugerorganisationernes som fra Industrirådets side er udført et aktivt arbejde for at opnå, at rekommandationen følges af erhvervslivet, er der dog en række områder, hvor dette fortsat ikke er tilfældet. Dette gælder et så vigtigt område som import af biler. På basis af oplysninger fra Foreningen af Fabrikanter og Importører af Elektriske Husholdningsapparater (FEHA) kan det fastslås, at rekommandationen kun følges delvis, for så vidt angår hårde hvidevarer.

C. Markedsføringsloven

I overensstemmelse med Forbrugerkommissionens udkast (betænkning 1973:681) bestemmer markedsføringslovens § 4, at erklæring om ydelse af garanti eller lignende kun må anvendes, såfremt garantierklæringen giver modtageren en bedre retsstilling end den, han har efter gældende lovgivning. Som anført i bemærkningerne er bestemmelsen udtryk for et kompromis mellem forbrugere og erhvervsliv. Den omfatter såvel erklæringer, der er indbygget i standardvilkår, som selvstændige garantierklæringer, f.eks. af den type, der anvendes inden for handelen med hårde hvidevarer, hvor erklæringen er indlagt i den pågældende vare. Ved bestemmelsen af, om garantierklæringen giver modtageren en bedre retsstilling end efter gældende lovgivning, må der tages hensyn til erklæringen som helhed, men det understreges, at garantierklæringer skal indebære reelle forbedringer for modtageren. Bestemmelsen er udtryk for den ovenfor nævnte opfattelse, at der er behov for en beskyttelse mod garantierklæringer, som i virkeligheden efter deres indhold snarere er ansvarsfraskrivelser set i forhold til den retsstiling, modtageren ville have haft i kraft af de almindelige regler, herunder især i købeloven.

Markedsføringsloven har ikke gjort op med de civilretlige virkninger af garantierklæringer. Navnlig har man ikke i den offentligretlige regulering fundet det nødvendigt at tage stilling til, hvilken betydning garantierklæringer i det enkelte tilfælde har for det civilretlige partsforhold.

D. Garantiernes virkning for partsforholdet

Køberetligt har erklæringer om garanti ikke den samme entydige karakter som i markedsføringen, hvor det kan være naturligt at tage udgangspunktet i den ydre fremtoning og betegnelsen. Først og fremmest vil man ikke tillægge de valgte udtryk den afgørende betydning. Et ordvalg, der viser, at sælgeren påtager sig at indestå for bestemte egenskaber ved varen, vil blive sidestillet med en udtrykkelig anvendelse af betegnelsen garanti, eller, at sælgeren garanterer for egenskabens tilstedeværelse. Noget lignende vil naturligvis gælde, når det drejer sig om det negative, at genstanden ikke har uheldige eller brugshæmmende egenskaber. Hertil kommer, at det i civilretlig henseende har særlig betydning, at en garanti ofte forekommer, uden at den angiver nøjagtigt de konsekvenser, der måtte være knyttet til dens ikke-opfyldelse. Det må derfor afgøres ved fortolkning, hvorledes køberen i så fald kan

reagere. Ofte vil man antage, at der foreligger en væsentlig mangel, således at køberen kan hæve købet, men garantien kan også gå på den i § 42 for specieskøb hjemlede adgang til at kræve erstatning for mangler, når sælgeren må anses at have indestået for egenskaben.

Denne usikkerhed, der således angår selve betegnelsen såvel som genstandens egenskaber og mangelsbeføjelserne, karakteriserer imidlertid først og fremmest det kommercielle område. Inden for rammerne af forbrugerkøb vil man formentlig kunne tale qm et sammenfald med beskrivelsen i markedsføringsloven. Der er tale om særskilte garantibeviser, der kalder sig således, eller bestemmelser i standardkontrakter, som har tilsvarende overskrift. Indholdsmæssigt vil de centrere sig om de misligholdelsesbeføjelser, der står til køberens rådighed, såfremt varen viser sig defekt.

Det har derfor væsentlig betydning for bedømmelsen af garantierklæringerne at få præciseret deres indflydelse på det almindelige retlige forhold mellem forbrugeren og forhandleren. Mellem disse er indgået en aftale, der principielt er bestemmende for deres indbyrdes retsforhold. En af fabrikanten eller importøren afgivet garanti får derfor kun betydning imellem detailsalgets parter, hvis den er indgået som element også i forholdet mellem disse. Det vil typisk være tilfældet, når der oprettes skriftlig kontrakt - d.v.s. i afbetalingskøb i almindelighed og inden for brancher, hvor det er sædvanligt, at der også ved kontanthandeler oprettes kontrakter, såsom inden for handel med automobiler — men garantiens ordlyd medfører til gengæld ofte at forhandleren fraskriver sig forpligtelser, der ikke er dækket af fabrikant- eller importørgarantien. Det skal i denne forbindelse fremhæves at inden for radio- og TV-handelen udstedes garantibeviser kun direkte af detailsælgeren til forbrugeren.

I andre tilfælde, herunder typisk de hårde hvidevarer og elektriske husholdningsartikler, vil garantibeviset derimod normalt ikke indskrænke køberens adgang til at påberåbe sig almindelige misligholdelsesbeføjelser i partsforholdet, men køberen vil ved siden heraf få en selvstændig adgang til at gøre de retskrav gældende direkte mod fabrikanten, resp. importøren, som følger af garantibeviset. I det omfang, forbrugeren ikke efter gældende ret kan antages at have adgang til at gøre misligholdelsesvirkninger gældende direkte mod fabrikanten eller importøren, jfr. herom nedenfor, vil garantibeviset derfor være en udvidelse af køberens beskyttelse.

I de sidstnævnte tilfælde vil det normale være, at sælgeren er bekendt med, at den solgte vare indeholder fabrikantens eller importørens garantibevis. Såfremt dette ikke indeholder særlige anvisninger på, hvorledes køberen skal gå frem i tilfælde af, at der er mangler ved varen, eller det ligefrem henviser køberen til at henvende sig til detailsælgeren, må det være indgået i sælgerens forpligtelser ved salget, at han inden for rimelige grænser skal bistå køberen i at gøre garantien gældende, herunder ved at modtage genstanden og sørge for forsendelse til fabrikanten, resp. importøren, normalt for dennes regning og risiko.

Den ovennævnte rekommandation har ikke taget stilling til, hvilken betydning producentgarantier skal have for partsforholdet. Derimod illustrerer rekommandationen den indholdsmæssige problemstilling, hvorvidt der tilsigtes en garanti eller ansvarsbegrænsning. Uanset købelovens misligholdelsesregler stræber producenterne efter kun at skulle afhjælpe mangler, medens andre mangelsbeføjeiser søges begrænset eller undgået.

E. Kommissionens overvejelser om garantiernes virkning for partsforholdet

1. Tilsidesættelse efter en generalklausul

I de tilfælde, hvor garantien efter det ovenfor anførte indgår i partsforholdet, bør der efter de almindelige synspunkter om standardvilkår være adgang til at tilsidesætte sådanne klausuler, der reelt ikke er garantierklæringer, men i stedet ansvarsbegrænsninger eller ansvarsfraskrivelser, eller som knytter uantagelige vilkår eller begrænsninger til garantien.

Med rekommandationen af april 1971 er givet de hovednormer, som industrien sammen med forbrugerinteresser har anset som de antagelige. Selv om der naturligvis er tale om generelle synspunkter, som ikke uden videre kan være bindende for de enkelte konkrete tilfælde, er der hermed givet udtryk for et udgangspunkt for bedømmelsen af garantibeviser, som vil kunne anvendes såvel i relation til den gældende afbetalingslovs § 8, stk. 3, jfr. ovenfor s. 22 som efter andre generalklausuler.

2. Betydningen af købelovens revision

Som det vil være fremgået, vil de garanti-

erklæringer, der indgår i retsforholdet mellem sælger og køber, ofte gå ud på, at køberen får en adgang til at kræve afhjælpning, som købeloven ikke hjemler ham uden særlig aftale, men til gengæld herfor begrænses eller udelukkes køberens almindelige misligholdelsesbeføjelser.

Ændres købelovens almindelige regler, således at afhjælpningsbeføjeisen tilkommer køberen uden videre, vil dette derfor også forandre garantiernes grundlag. At tillægge køberen en ret, han kan støtte direkte på loven, vil ikke længere kunne være det centrale i opbygningen af de garantierklæringer, der her haves for øje. Som anført ovenfor s. 51 vil ændringen af købeloven derfor medvirke til en væsentlig sanering af garantibeviserne.

3. Inddragelse af andre garantier i partsrelationen

I den svenske konsumentkøbelov, der som nævnt s. 54-55 lader mangelsreglerne hvile på en sondring mellem tilfælde, hvor sælgeren har påtaget sig pligt til at afhjælpe manglen, og andre tilfælde, omfatter den første gruppe tillige, at anden end sælgeren for dennes regning har påtaget sig afhjælpning. Efter motiverne tænker.man herved først og fremmest på situationer, hvor afhjælpningsforpligtelsen påhviler tredjemand som et led i købeaftalen og medfører indskrænkning af sælgerens ansvar for mangler ved varen. Bestemmelsen angives at være anvendelig på adskillige moderne garantier med en sådan konstruktion. Den bør imidlertid have et videregående sigte. Det er i mange tilfælde uklart, på hvilken måde •tredjemands garanti påvirker sælgerens ansvar, og på hvilken måde køberen er bundet til at anvende garantien. Bestemmelsen findes at burde ramme også sådanne tilfælde. Udenfor bør kun falde de situationer, hvor sælgeren i forbindelse med købet formidler en helt fritstående forpligtelse for en tredjemand vedrørende varen, f.eks. hvis en automobilforhandler formidler kaskoforsikring. eller en tv-sælger medvirker til, at køberen indgår på en særskilt serviceaftale vedrørende apparatet med et selvstændigt serviceforetagende. På den anden side kræves det ikke, at der foreligger et fuldmagtsforhold eller lignende mellem sælgeren og den garantigivende. Men der må være en sådan forbindelse mellem dem, at de i denne henseende fremstår over for køberen som en enhed. Vil sælgeren ikke bære noget ansvar for producentens garantier må han selv sørge for, at der ikke i købet kommer til at indgå nogen garanti fra producenten.

Ved sin vidtgående sammenkædning af detailsælgeren med de tidligere salgsled (producentleddet) viser den svenske lov vanskeligheden ved at tilstræbe afhjælpningsret for køberen samtidig med, at man fastholder de deklaratoriske normer, der ikke hjemler retten uden særligt grundlag. Det skal i denne forbindelse understreges, at den gengivne bestemmelse i konsumentkøbelovens § 4 alene drejer sig om sælgerens forpligtelser, men ikke om adgangen til at gøre krav gældende direkte mod producenten.

Et langt klarere udgangspunkt får man efter kommissionens opfattelse ved at indføre en normal forpligtelse for sælgeren til at afhjælpe mangler, således som det er foreslået s. 51 ovenfor. Det er der også fremhævet, at når sælgerens forpligtelse ophører, dersom afhjælpningen er forbundet med uforholdsmæssig omkostning eller ulempe, gælder dette ikke. hvor afhjælpning er tilsikret fra producentens eller importørens side. Og som understreget, må det være ligegyldigt, om afhjælpningen i sidste henseende hviler på et garantibevis, der er udleveret til køberen sammen med varen. eller på samhandelsvilkår, der gælder mellem detaillisten og de bagved liggende handelsled. Under disse forudsætninger finder kommissionen ikke, at der er grund til at søge sælgerens afhjælpningsforpligtelse udformet mere specificeret efter det grundlag, der måtte ligge i form af producent- eller importørgarantier.

4. En civilretlig regulering specielt af garantier

Såfremt der i overensstemmelse med kommissionens opfattelse sikres køberen en ufravigelig afhjælpningsbeføjelse, og de øvrige mangelsbeføjelser ligeledes principielt gøres ufravigelige, vil der ikke inden for forbrugerområdet være behov for at gennemføre yderligere civilretlige regler specielt om garantier.

I modsat fald må spørgsmålet derimod overvejes nøjere. Der har navnlig fra forbrugerside været fremført ønske om, at det også civilretligt forbydes at lade dokumenter. der betegner sig som garantibeviser og fremtræder som løfterige indrømmelser til forbrugerne.

være det reelt modsatte, nemlig ansvarsbegrænsninger eller ansvarsfraskrivelser. Dette kunne ske ved en regel svarende til markedsføringslovens § 4, således at en forbruger uanset bestemmelserne i et garantibevis eller hvad dermed må sidestilles vil kunne påberåbe sig købelovens beføjelser, såfremt det må antages, at han efter en samlet bedømmelse stilles ringere efter beviset end efter loven.

F. Producentgarantier uden for partsforholdet

1. Køberens retsforhold til fabrikanten efter almindelige regler

Som led i en afklaring af garantibevisernes retlige funktion har det været overvejet, i hvilket omfang der efter gældende ret er adgang for forbrugeren til at gøre misligholde!-sesvirkninger gældende uden om forhandleren direkte mod producenten eller importøren.

Det er et meget vanskeligt spørgsmål, som ikke er løst i lovgivningen og i teorien altovervejende kun har været drøftet med henblik på vanhjemmelstilfælde, hvor *Ussing:* Almindelig Del, s. 148, 164 og Køb, side 144 er tilbøjelig til at give erhververen et direkte krav, for så vidt dette kan ske uden at komme i strid med overdragerens interesse, herunder navnlig i gavetilfælde. I sin bredde er problemet taget op af *Anders Vinding Kruse:* Misligholdelse af Ejendomskøb (2. udg.) s. 245 ff. I det væsentlige bygger hans resultater på en såkaldt cessionsbetragtning, hvorefter et krav i almindelighed ikke vil kunne overstige krav, 'som detailsælgeren vil have mod sin forgænger i omsætningskæden. Herudover kan krav tænkes støttet på en retsbrudsbetragtning, hvorefter der vil kunne indrømmes et direkte krav, dersom producentens adfærd er et retsbrud i forhold til erhververen (forbrugeren). Bortset fra ansvar for farlige egenskaber, som ikke skal gøres til genstand for behandling på indeværende sted, vil der som regel ikke være basis for at anse f.eks. en fabrikationsmangel som retsstridig i forhold til senere købere, og det vil i alt fald kun kunne gælde under følgende grundbetingelser: 1) at misligholdelsen kan tilregnes fabrikanten eller hans folk som forsætlig eller uagtsom, 2) at han måtte regne med, at køberen ville videresælge genstanden, og 3) at misligholdelsen også ville bevirke misligholdelse i detailsalgsforholdet. Endelig vil et direkte krav kunne støttes på et garantisynspunkt, men kun såfremt detailsælgeren har afgivet tilsvarende garanti som fabrikanten.

Cessionssynspunktet hviler på antagelsen om, at køberen i henhold til retsordenens almindelige regler kan indtræde i detailsælgerens rettigheder mod dennes forgænger i kontraheringskæden, altså sluttelig producent (importør). De almindelige misligholdelsesregler, der kun omtaler forholdet mellem parterne, antages ikke at være til hinder for, at der ud fra almindelige retsbetragtninger indrømmes en sådan indtrædelsesret, og navnlig ses der ikke at være grund til at antage, at konkursretlige principper normalt vil stille sig hindrende i vejen, selv om detailsælgeren er gået konkurs. Havde han oprindelig givet køberen formelig transport på sit krav mod fabrikanten, ville forbrugeren kunne søge fabrikanten direkte uden om detailsælgerens konkursbo, naturligvis bortset fra egentlige afkræftelsestilfælde. Men hvis dette antages, må det være en naturlig konsekvens også at give forbrugeren et direkte krav uden om boet, når dette støttes på en legal cession. Forbrugerens krav må som hovedregel være begrænset og betinget på samme måde som detailsælgerens mod fabrikanten. Endvidere bør der kun indrømmes forbrugeren adgang til at indtræde i detailsælgerens krav, såfremt forbrugeren har et tilsvarende krav selv mod detailsælgeren støttet på samme misligholdelse, som danner grundlag for detailsælgerens krav. Men er denne betingelse opfyldt, bør tendensen være, at man stiller sig imødekommende over for forbrugerens ønske om at rejse krav direkte mod fabrikanten, ligesom der bør være adgang til at kumulere søgsmål mod detailsælgeren og fabrikanten i det omfang, hvori det er muligt ved en liberal fortolkning af retsplejelovens § 250, og der bør under sagen så vidt muligt tages stilling til det indbyrdes forhold mellem fabrikanten og detailsælgeren, jfr. *Anders Vinding Kruse* s. 264-265.

Med hensyn til hævebeføjelsen vil en adgang til at hæve overfor fabrikanten medføre, at denne må udbetale detailsælgerens købesum til forbrugeren mod at få salgsgenstanden udleveret i overensstemmelse med købelovens §§ 57-58. I tilslutning til *Knud Illums* opfattelse antager *Anders Vinding Kruse* s. st. s. 275, at adgangen må begrænses til tilfælde, hvor detailsælgeren er insolvent, og det må være en betingelse, at det er den samme misligholdelsesårsag, som har hidført forbrugerens og detailsælgerens hævebeføjelse.

Det vil af det anførte ses, at selv en vidtgående fortolkning af gældende ret inden for forbrugerområdet i det væsentlige vil bygge på cessionssynspunktet - her ses bort fra farlige egenskaber - og at forbrugeren derfor vil blive afhængig af det indre retsforhold mellem fabrikanten og detailsælgeren, som han normalt ikke er opfordret til at blande sig i og ej heller let vil kunne få belyst i enkeltheder.

I det omfang producenten eller importøren anvender handelsbetingelser over for detailsælgeren, der stemmer med eventuelle garantibevisers indhold, vil forbrugeren efter de ovennævnte synspunkter ikke kunne opnå væsentlig andet på et cessionsgrundlag end ved at støtte ret direkte over for producenten på garantibeviset. Det må dog herved bemærkes, at der ikke behøver være overensstemmelse mellem garantibeviset og handelsbetingelserne over for detailledet, som bl.a. kan hjemle detailsælgeren videregående ret til at returnere defekte varer.

2. Det ved garantien skabte retsforhold

Uafhængig af den ovenfor behandlede mulighed for, at en producentgaranti kommer til at indgå i partsforholdet melem detailsælgeren og forbrugeren, skaber garantien et direkte retsforhold mellem detailkøberen og producenten. Uden at det er nødvendigt at gå ind i en teoretisk diskussion om retsgrundlaget, kan producentens (importørens) garantierklæring anses at indeholde et løfte til detailkøberen af den pågældende vare. Garantien er beregnet til at komme i hans besiddelse og til hans kundskab, og detailsælgeren har den retlige legitimation til at befordre garantiløftet til køberen. Det er således ingen hindring for garantiens virkning, at løftet herom afgives uden viden om køberens person.

Garantierklæringens viderebefordring vil være knyttet til bestemte forudsætninger, som i et vist omfang kan være kendelige for køberen, herunder eksempelvis garantiens udelukkende forbindelse til producentens produkter. Andre forudsætninger og forhold, der ikke er kendelige for køberen, vil ikke kunne hindre denne i at støtte ret på garantien, så længe detailsælgerens legitimation til at viderebringe den står urørt. Eksempelvis kan nævnes, at fabrikanten har tilbagekaldt varen, men at denne alligevel sælges, eller at der i samhandelsvilkårene med detaillisten er opstillet nærmere betingelser for udlevering af garantibeviser, som tilsidesættes af sælgeren.

Da det således skabte retsforhold ikke ophæver den normale partsrelation, er det ikke lovreguleret og skaber også kun direkte ret for køberen over for producenten (importøren) i • overensstemmelse med garantibevisets indhold.

Inden for sine rammer vil en garantierklæring i civilretlig henseende være undergivet almindelige fortolkningsprincipper. Ud fra det synspunkt, at producenten (importøren) ved sin garanti etablerer et direkte forhold til detailkøberen, må man ved fortolkningen kunne tage rimelige hensyn til, hvad der ville følge af cessionsbetragtninger nævnt under 1. Endvidere kan betingelser og begrænsninger for garantiens udstrækning vurderes efter almindelige regler om fortolkning. Da der er tale om standardvilkår, vil eksempelvis kunne anvendes den s. 19 nævnte regel om, at risikoen for uklarhed lægges på den, der har udformet erklæringen.

Uanset at det vil kunne hævdes, at garantien er tillagt køberen som en ekstra ret ensidigt indrømmet af fabrikanten (importøren), vil erklæringen herom kunne undergives regulering efter de for standardvilkår gældende ugyldighedsregler med den virkning, at urimelige elementer deri forkastes eller tilsidesættes i medfør af en generalklausul, medens garantien i øvrigt opretholdes. Dette kan også udtrykkes således, at selv om det ud fra en retlig betragtning er en frivillig sag, om man som fabrikant eller importør vil afgive et garantibevis, fanges det, når det er afgivet, alligevel af retsordenens almindelige regler om løfter.

Af samme grund vil der også kunne blive tale om, at den afgivne garanti misligholdes. Ser man bort fra, hvad der vil kunne følge af cessionsbetragtninger, vil køberen ikke umiddelsbart kunne påberåbe sig købelovens mangelsregler. Vægrer fabrikanten sig ved at opfylde en tilsagt afhjælpning af defekter, vil garantibeviset være fornødent grundlag for, at køberen kan tage dom over fabrikanten til opfyldelse af forpligtelsen. Efter omstændighederne vil det formentlig også kunne antages, at køberen i tilfælde af manglende afhjælpning, eller en ikke-effektiv afhjælpning, kan stille krav om omlevering direkte fra fabrikanten. I øvrigt synes erstatning at være det praktiske retsmiddel for køberen. På basis af garantien vil han kunne stille krav herom,

såfremt fabrikanten, resp. hans folk, ved forsæt eller uagtsomhed undlader at opfylde den.

G. Kommissionens overvejelser om producentgarantierne uden for partsforholdet

1. Vedrørende garantiernes indhold

En ændring af købelovens regler, således at afhjælpningsbeføjelsen indgår som en ret for køberen, vil ikke blot som anført ovenfor s. 65 ændre grundlaget for de garantier, der indgår i partsforholdet, men vil tillige bidrage til en sanering af producentgarantierne. Dette vil gælde såvel i forhold til civilrettens regler som efter § 4 i markedsføringsloven. I sidstnævnte henseende vil det således være naturligt at kræve at garantibeviset, såfremt købeloven ændres som foreslået, ikke søger at give køberen det indtryk, at afhjælpningskrav ikke kan stilles til sælgeren. Desuden må garantibeviset ikke affattes således, at køberen får opfattelsen af, at han ikke på andet grundlag, herunder de ovenfor nævnte cessionsbetragtninger, vil kunne gøre krav gældende mod fabrikanten. Disse krav vil f.eks. kunne opfyldes ved, at det i garantibeviset angives udtrykkeligt, at det ikke indskrænker køberens rettigheder efter lovgivningen. Der vil selvfølgelig fortsat være mulighed for gennem fabrikantgarantier at tillægge køberen større beskyttelse, end han vil have efter loven, men de foreslåede lovændringer vil føre til større krav om klarhed med hensyn til de forbedringer, der sikres køberen gennem garantierne.

Kommissionen lægger vægt på, at der er mulighed for at tilsidesætte urimelige vilkår også i fabrikantgarantier i medfør af en civilretlig generalklausul, og fremhæver i denne forbindelse betydningen af rekommandationen af april 1971, jfr. ovenfor s. 64.

Om der er behov for at gennemføre civilretlig regulering af fabrikantgarantiernes indhold vil i lighed med stillingen mellem parterne i første række bero på købelovsændringen, jfr. ovenfor s. 55 ff. Såfremt afhjælpningsbeføjelsen ikke blev gennemført, måtte det formentlig overvejes at regulere også forholdet til fabrikanten (importøren). Medens indholdet af garantierklæringen i partsforholdet som foreslået s. 65 kan bedømmes i relation til købelovens normale beføjelser, må imidlertid forholdet til fabrikanten ses på baggrund af en i højere grad ubestemt retstilstand, overvejende baseret på almindelige retsgrundsætninger og juridisk teori. Efter kommissionens opfattelse vil det i så fald være tilstrækkeligt, at man bliver stående ved adgangen til at bringe generalklausuler i anvendelse, idet man under samme forudsætning understreger et særligt behov for på denne måde at gennemføre en regulering af garantiernes indhold.

2. Vedrørende misligholdelse af garantierne

Efter § 12 i den svenske konsumentkøbelov kan varens producent ikke på den ene side påtage sig at afhjælpe mangler ved varen og samtidig på den anden side fraskrive sig ansvaret for en sådan afhjælpning. Selv om han har forbeholdt sig ansvarsfrihed, skal han alligevel erstatte køberen dennes skade, dersom han udviser grov forsømmelse ved udførelsen af afhjælpningen.

Nogen større trang til en sådan regel er der næppe, allerede fordi - som også påpeget i de svenske motiver til § 12 - det efter teori og praksis må antages, at ansvarsfrihedsklausuier underkendes af domstolene, dersom der fra den ellers forpligtedes side er handlet forsætligt eller groft uagtsomt. Det burde derfor snarere overvejes, om ikke den simple uagtsomhed skulle medtages, således at ansvarsfrihed slet ikke kan forbeholdes i den af garantien givne udstrækning.

Ændres købeloven i overensstemmelse med kommissionens forslag, sikres afhjælpningsbeføjelsen imidlertid for køberen i forhold til sælgeren, og det vil derefter næppe være muligt at fastholde en formulering i fabrikantgarantier, der f.eks. ved at forbeholde ansvarsfrihed bliver af snævrere indhold end den sælgeren påhvilende forpligtelse. I denne henseende må det derfor foretrækkes, at den nødvendige regulering finder sted på basis af generalklausulen.

3. Vedrørende forskrifter om reklamation

Adskillige af de i praksis forekommende garantierklæringer giver forskrifter dels om, at reklamationer i anledning af mangler skal fremsættes direkte over for fabrikanten (importøren), eventuelt inden for en angivet frist, dels vedrørende selve garantiens gyldighed som sådan, og det kræves da ofte, at den del af garantibeviset indsendes i forbindelse med selve købet med angivelse af køberens navn og af datoen for købet samt forsynet med detailsælgerens bekræftelse af salget.

I sidstnævnte henseende har rekommandationen af april 1971 fremhævet, at garantiperioden bør regnes fra tidspunktet fra købets indgåelse, således at købsdatoen kan bevises af køberen f.eks. ved fremlæggelse af faktura, og som forbehold, der ikke kan anses rimelige anføres bl.a., at garantien bortfalder, såfremt beviset ikke fremsendes til producenten i dateret og underskrevet stand.

Der vil herefter være grundlag for ved anvendelse af generalklausuler at tilsidesætte garantivilkår, der uden særlig begrundelse afviger fra disse linjer.

Rekommandationen har ikke taget stilling til, om en reklamation fremsat af køberen over for sælgeren uden videre bør have virkning i forhold til producenten. Flere forhold taler herfor. Således kan reklamationens rettidighed lige så vel fastslås, når den er rettet til sælgeren. Almindelige betragtninger af samhandelsvilkårene må tillige føre til, at sælgeren kan modtage og vil være pligtig at viderebefordre reklamationen til producenten, således at den bør virke fra det tidspunkt, hvor sælgeren modtager den. Ud over den i sig selv mindre betydningsfulde tid, der vil medgå til viderebefordringen, medfører synspunktet, at producenten vil bære risikoen for, at detailsælgeren giver meddelelse til ham om reklamationen, samt for denne meddelelses fremkomst. I forhold til køberen må dette også forekomme rimeligt, idet det for ham må stå som det naturlige, at han ikke skal foretage henvendelse til flere forskellige personer i anledning af, at der viser sig mangler ved varen.

I sådanne tilfælde kan man i lighed med § 13 i den svenske konsumentkøbelov, jfr. også den norske ændring af § 49 a og § 54, stille køberen frit med hensyn til om han vil reklamere over for sælgeren eller fabrikanten, således at den afgivne reklamation får retsgyldighed i begge retsforhold.

Det må dog bemærkes, at en ændring af købeloven, der i de normale tilfælde pålægger sælgeren pligten til at afhjælpe, vil påvirke problemstillingen, jfr. ovenfor s. 45-46. Det der anførte vil bidrage til at løse spørgsmålet, om en reklamation fremsat over for fabrikanten vil kunne få virkning også i forhold til sælgeren. Her er forholdet det modsatte, som ikke uden videre kan løses gennem den almindelige købelov. Efter gældende ret må det imidlertid anses som et naturligt led i en fabrikantgaranti, som får sin virkning i forbindelse med detailsælgerens salg af varen, at sælgeren også er legitimeret til at modtage reklamationer på fabrikantens vegne. Vilkår, der afviger herfra, bør derfor også være underkastet regulering af generalklausulerne. *Kommissionen vil henstille til de købelovssagkyndige at overveje, om der herudover vil være behov for en udtrykkelig bestemmelse, der præceptivt sikrer reklamationens virkning over for fabrikanten (importøren), også når den afgives til detailsælgeren.*)*

H. Bevisbyrden for, at mangler er omfattet af garantier

Efter købelovens § 44 skal spørgsmålet, om varen lider af mangler, normalt bedømmes efter tidspunktet for risikoens overgang. Afgørende bliver således i almindelighed det tidspunkt, hvor levering finder sted, jfr. ovenfor s. 38 ff. Såfremt der gennem garantierklæringer foreligger et grundlag for, at sælgeren, resp. producenten (importøren) har påtaget sig at indestå for genstandens beskaffenhed i en bestemt tid, antages dette ikke uden videre at medføre nogen afvigelse fra princippet i § 44. Garantien antages dog at indebære en formodning for, at såfremt der viser sig mangler i garantiperioden, antages disse at have foreligget i kimen allerede ved leveringen. Praktisk medfører dette, at sælgeren får bevisbyrden for, at der måtte foreligge forhold, der forrykker formodningen, herunder at køberen selv er årsag til varedefekten, eller at den skyldes andre forhold, som måtte friholde sælgeren for at opfylde garantien.

For at sikre et sådant princips ufravigelighed er det i den svenske konsumentkøbelov § 6 foreslået, at køberen skal kunne gøre mangelsbeføjeiser gældende, såfremt sælgeren eller anden for hans regning gennem løfte om at afhjælpe mangler eller anden garanti har påtaget sig at indestå for varen i en angivet periode, og varen ikke er i overensstemmelse med, hvad der følger af garantien, medmindre det må antages, at afvigelsen beror på tilfældighed eller forhold, som må henføres til køberen.

Som det fremgår, har man alene tilsigtet at regulere bevisbyrden i forhold til tidsmæssige garantier, og der gøres kun op med forholdet til sælgeren.

Efter kommissionens opfattelse må det hen-

*) Rekommandation 39, se s. 99.

stå som tvivlsomt, hvor meget der vindes ved at tage et enkelt bevisbyrdeproblem ud af en større sammenhæng, når den pågældende bestemmelse i alt væsentligt kun bliver en kodificering af en gældende teoretisk opfattelse, der egner sig til at blive anvendt i praksis. Blandt andet kan man næppe bortse fra risikoen for, at der uden for bestemmelsens direkte anvendelsesområde sluttes modsætningsvis, herunder ved bedømmelsen af retsforholdet mellem køberen og producenten (importøren). Ikke mindst gælder det i partsforholdet, at trangen til en lovgivning mindskes på dette område, såfremt mangelsreglerne gøres ufravigelige.

I. Tilfælde uden for garantier, hvor det kan overvejes at lade køberen få et direkte krav mod producent, importør eller andre tidligere salgsled

Spørgsmålet om at lade forbrugeren få et direkte krav mod tidligere salgsled rejser sig i det væsentlige inden for tre hovedområder.

Det første angår garantierklæringer og disses retsvirkninger i forhold til detailkøberen, jfr. herom gennemgangen ovenfor. Det andet er tredjemands ansvar for varens farlige egenskaber og følgeskader, som vil blive berørt nedenfor under XII. Det sidste rejser sig af de vareinformationer og lignende oplysninger, der bringes ud fra tidligere omsætningsled for at stimulere afsætningen af de pågældende varer.

Om det sidstnævnte område giver den svenske konsumentkøbelov en erstatningsregel i § 14. Har varens tilvirker eller anden, som i tidligere salgsled har besiddet varen, for egen eller for sælgerens regning på varens emballage eller i annonce eller anden meddelelse, som er beregnet på at komme til almenhedens eller køberens kundskab, forsætligt eller ved grov uagtsomhed givet urigtig oplysning om varens beskaffenhed eller anvendelse, og kan det antages, at oplysningen har haft indflydelse på købet, skal han erstatte skade, som derved er tilføjet køberen. Den norske lov er på linje hermed.

Ved behandlingen af de tilsvarende spørgsmål om sælgerens ansvar for de oplysninger, der tilgår køberen har kommissionen ovenfor s. 45 taget udgangspunkt i den pligt, der påhviler erhvervsdrivende efter forslaget til markedsføringsloven § 2, og man har derefter foreslået en lovbestemmelse, der i forholdet til sælgeren inddrager også oplysninger, der hidrører fra tidligere omsætningsled. Kommissionens forslag er i så henseende videregående end § 7 i den svenske konsumentkøbelov, idet man ikke har ment, at retten skulle være afhængig af, at sælgeren har påberåbt sig oplysningerne eller må have indset deres urigtighed.

Kommissionen har ikke i forbindelse med forslaget taget stilling til, hvorvidt sælgeren i tilfælde, hvor den urigtige oplysning m.v. hidrører fra tidligere omsætningsled, kan vælte sit eventuelle økonomiske tab videre på disse. Det må dog formodes, at samhandelsvilkårene vil indrette sig efter bestemmelsen. Givet vil det tillige være, at en producent vil eller bør kende sine produkter i en sådan grad, at der må foreligge uforsvarlig adfærd, såfremt han giver urigtige eller vildledende angivelser om dem, ligesom han i særlig grad vil kunne bedømme, om oplysningerne er urimeligt mangelfulde. Derfor vil der i almindelighed også foreligge det fornødne ansvarsgrundlag i forhold til sælgeren, der i kraft af oplysningerne kommer i en misligholdelsessituation over for detailkøberen.

Det her fremhævede vil få betydning for køberens adgang til at gøre sit krav mod sælgeren gældende mod fabrikanten efter de s. 66-67 nævnte principper. Men der er ikke hermed taget stilling til, om der i kraft af loven bør tillægges køberen et direkte krav mod det tidligere omsætningsled, således som det foreslås i den svenske konsumentkøbelov. Værdien af en sådan regel kan ligge dels i, at der herved løses en ellers tvivlsom retsstilling, dels i, at bestemmelsen ved at være præceptiv hindrer de tidligere salgsled i at tage forbehold med hensyn til ansvaret for oplysningerne. Denne sidstnævnte fare er dog næppe stor, idet fabrikanten eller andre tidligere salgsled ikke kan antages at ville anvende salgsfremmende informationer, som han samtidig tager forbehold for. Det mindre, at han kun tager forbehold for at blive gjort ansvarlig for oplysningerne, vil formentlig i endnu ringere grad kunne bidrage til afsætningen. Den svenske regel omfatter så vidt ses endda kun det sidstnævnte, idet ansvaret for oplysningerne kun strækker sig inden for den af disse givne ramme, således at forbehold med hensyn til selve oplysningerne vil medføre, at § 14 ikke kan anvendes. I øvrigt skal fremhæves, at problemstillingen kun rejser sig for oplysninger, der ikke som garantibestemmelser omfattes af de tidli-

gere gennemgåede strengere regler. Med hensyn til den nugældende retstilstand kan det nok siges, at denne for så vidt er uklar, som der ikke ses at foreligge retsafgørelser til belysning deraf. Herfra kan ikke sluttes, at der ikke vil være mulighed for at gennemføre et erstatningskrav direkte. Tværtimod må den almindelige erstatningsregel føre til, at det tidligere salgsled kan blive ansvarlig for køberens skade i tilfælde af forsæt såvel som uagtsomhed. Køberens interesse i at benytte sig heraf vil navnlig være til stede, når detailsælgeren i mellemtiden er blevet økonomisk usolid eller har ophørt med at drive forretningen.